T.C.
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU

ANA HABER BÜLTENLERİNDE ÇOCUKLARA YÖNELİK ŞİDDETİN SUNUMU VE ÖRNEK HABER İNCELEMELERİ

UZMANLIK TEZİ

GİZEMNUR AŞLAKCI

ANKARA
TEMMUZ, 2023

RTÜK
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU

T.C.
RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU

ANA HABER BÜLTENLERİNDE ÇOCUKLARA YÖNELİK ŞİDDETİN SUNUMU VE ÖRNEK HABER İNCELEMELERİ

UZMANLIK TEZİ

GİZEMNUR AŞLAKCI

DANIŞMAN: ÜST KURUL UZMANI HÜSEYİN TUĞRUL OKTAY

ANKARA

TEMMUZ, 2023

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanlığına,

Gizemnur AŞLAKCI adlı Üst Kurul Uzman Yardımcısının hazırladığı "Ana Haber Bültenlerinde Çocuklara Yönelik Şiddetin Sunumu ve Örnek Haber İncelemeleri" başlıklı bu çalışma Tez Değerlendirme Komisyonu üyelerince oy birliği / oy çokluğu ile **Uzmanlık Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	Komisyon Üyeleri	İmza
Başkan	Ebubekir ŞAHİN Üst Kurul Başkanı	……..
Üye	Deniz GÜÇER Üst Kurul Üyesi	……..
Üye	Dr. İbrahim USLU Üst Kurul Başkan Yardımcısı	……..
Üye	Deniz GÜLER Daire Başkanı	……..
Üye	Hüseyin Tuğrul OKTAY Üst Kurul Uzmanı (Danışman)	……

ONAY

Bu tez Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Uzmanlığı Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca …/.../20.. tarihinde kabul edilmiştir.

Ebubekir ŞAHİN

Üst Kurul Başkanı

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Bu tez çalışmasında;

Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,

Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlâk kurallarına uygun olarak sunduğumu,

Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,

Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,

Sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim. 06/07/2023

Gizemnur AŞLAKCI

Canım oğlum Mehmet Selim'e…

TEŞEKKÜR

Çalışmamın her aşamasında beni yönlendirerek destek olan ve yardımlarını benden esirgemeyen tez danışmanım saygıdeğer Hüseyin Tuğrul OKTAY'a, İzleme ve Değerledirme Dairesi Başkanlığına ve çalışanlarına, birlikte çalışmaktan her zaman mutluluk duyduğum başta oda arkadaşlarım olmak üzere sevgili çalışma arkadaşlarıma, bu süreçte ve her zaman en değerlim oğlum Mehmet Selim'le yakından ilgilenen biricik annem Seyhan TANRISEVER'e, benimle her zaman gurur duyduğunu bildiğim canım babam Cumhur TANRISEVER'e, güler yüzü ve gösterdiği sabırla bana destek olan güzel kardeşim Gamzenur TANRISEVER'e, her daim arkamda olduklarını bildiğim ve desteklerini hissettiğim eşimin kıymetli ailesine ve son olarak tanıdığım günden itibaren başarabileceklerim konusunda beni yüreklendiren ve her şartta hayat yükümü benimle paylaşan sevgili eşim Ahmet Safa AŞLAKCI'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ankara, 2023

Gizemnur AŞLAKCI

ÖZET

ANA HABER BÜLTENLERİNDE ÇOCUKLARA YÖNELİK ŞİDDETİN SUNUMU VE ÖRNEK HABER İNCELEMELERİ

AŞLAKCI, Gizemnur
Uzmanlık Tezi
Tez Danışmanı: Üst Kurul Uzmanı Hüseyin Tuğrul Oktay
Temmuz, 2023, 163

Günümüzde bilgiye ulaşma sürecinde, bilgi akışında ve düşüncelerin olgunlaştırılmasında en baskın rolü kitle iletişim araçlarının üstlendiği yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Toplumu bilgilendirmek ve çeşitli konularda aydınlatmak medyanın asli sorumluluklarındandır. Çocuğa yönelik şiddet haberlerini de kamuoyuna ulaştırmak hem basın özgürlüğü hem de ifade özgürlüğü ve haber alma/verme özgürlükleri kapsamında medyanın hak ve sorumluluklarındandır. Yayıncı kuruluşların çocuğa yönelik şiddet haberlerinin sunumunda reyting endişesinden uzaklaşarak konuyla ilgili hukuki metinler ve etik ilkeler ışığında gereken özeni göstermeleri gerekmektedir. Bu çalışma ile toplumun genel problemi olan çocuk ihmal ve istismarı konusunun önemine dikkat çekmek ve bu olayların televizyon ana haber bültenlerinde ele alınış şekli ve kamuoyuna nasıl aktarıldığının tespiti ve haberin öznesi olan çocuğun maruz kaldığı şiddet görüntülerini izleyen haberlerin gizli tüketicisi olan çocuğun durumunun değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Araştırma dahilinde 1 Ocak 2022 ve 1 Ocak 2023 tarihleri arasında ulusal çapta yayın yapan genel içerikli özel televizyon kanallarının ana haber bültenleri taranmış ve çocuğa yönelik şiddet içeren haberlerin içinden KANAL D, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların en az üçünde yayınlanmış 3 ayrı vaka belirlenerek incelenmiştir. Çocuk ihmal ve istismarını içinde barındıran bu olaylar içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiş ve tez konusunun nitel özelliği gereği çalışma haber metinleri üzerinden yürütülmüştür. Etik ilkeler kapsamında oluşturulan kriterler ışığında incelenen vakaların her biri kendi özelinde tablolaştırılmış ve her vaka için kanal tutumlarının karşılaştırıldığı tablolar oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular neticesinde haberlerin sunum şekli nedeniyle çocuğun yüksek yararının gözetilmediği ve haberin öznesi çocuğun ikinci kez mağdur edildiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar kelimeler: Haber, Şiddet, Çocuk ihmal ve istismarı, Medya ve çocuk, Medya etiği.

ABSTRACT

PRESENTATION OF VIOLENCE AGAINST CHILDREN IN MAIN NEWS BULLETINS AND SAMPLE NEWS REVIEWS

AŞLAKCI, Gizemnur
Specialization Thesis
Thesis Advisor: Supreme Council Specialist Hüseyin Tuğrul Oktay
July, 2023, 163

Today, it is an undeniable fact that the most dominant role in the process of accessing information, flow of information and maturation of ideas is assumed by the mass media. Informing the society and enlightening on various issues are among the main responsibilities of the media. It is among the rights and responsibilities of the media to convey the news of violence against children to the public, both within the scope of freedom of press, freedom of expression and freedom of information. Broadcasters should move away from rating concerns in the presentation of news about violence against children and show due diligence in the light of relevant legal texts and ethical principles. With this study, it is aimed to draw attention to the importance of child abuse and neglect, which is the general problem of the society, to determine how these events are handled in television main news bulletins and how they are conveyed to the public, and to evaluate the situation of the child, who is the secret consumer of the news following the violence images that the child, who is the subject of the news, is exposed to. Within the scope of the research, the main news bulletins of private television channels broadcasting nationally between January 1, 2022 and January 1, 2023 were scanned, and three separate cases which are published in at least three of the broadcasting companies with the logo of KANAL D, SHOW TV, STAR TV and ATV, among the news containing violence against children, were determined and examined. These events, which include child neglect and abuse, were analyzed by content analysis method and the study was carried out on news texts due to the qualitative feature of the thesis topic. As a result of the findings, it was concluded that the best interests of the child were not considered due to the way the news was presented and the child, the subject of the news, was victimized for the second time.

Keywords: News, Violence, Child Abuse and Neglect, Media and Children, Media Ethics.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI iii
TEŞEKKÜR v
ÖZET vi
ABSTRACT vii
İÇİNDEKİLER viii
TABLOLAR DİZİNİ xii
KISALTMALAR xiii
BÖLÜM 1
GİRİŞ 1
Problem 2
Amaç 3
Önem 4
Sınırlılıklar 4
Yöntem 5
Araştırmanın Modeli 5
Evren ve Örneklem 6
Verilerin Toplanması 6
Verilerin Çözümlenmesi 6
BÖLÜM 2
BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ ÇERÇEVESİNDE HABER ALMA ve HABER VERME HAKKI ve ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET VAKALARININ HABERLEŞTİRİLMESİ 7
2.1. İfade Hürriyeti 7
2.2. Haberleşme Hürriyeti 10
2.3. Basın Özgürlüğü 10
2.4. Haber 12
2.4.1. Haber Kavramı 12
2.4.2. Haberde Gerçeklik 15
2.5. Çocuk ve Çocukluk Kavramı 16
2.6. Şiddet 18
2.6.1. Şiddetin Tanımları 18
2.6.2. Çocuğa Yönelik Şiddet 20

2.6.3. Çocuğa Yönelik Şiddetin Türleri 22
2.6.3.1. Fiziksel İstismar 22
2.6.3.2. Cinsel İstismar 23
2.6.3.3. Duygusal İstismar 25
2.6.3.4. İhmal 26
2.7. Medya ve Şiddet 29
2.7.1. Şiddet Vakalarının Haberleştirilmesi 29
2.7.2. Çocuğa Yönelik Şiddet ve Medya 32
2.7.3. Çocuğa Yönelik Şiddet Haberlerinden Dolayı Ekran Başındaki Çocuğun Maruz Kaldığı Olumsuzluklar 35
2.8. Çocuğa Yönelik Şiddet Vakalarının Medyada Sunumuna İlişkin Mevzuat Çerçevesi 41
2.8.1. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi 43
2.8.2. Türk Ceza Kanunundaki İlgili Maddeler 46
2.8.3. Basın Kanunundaki İlgili Maddeler 47
2.9. Çocuğa Yönelik Şiddetin Sunumunda Etik İlkeler 48
2.9.1. UNICEF Tarafından Yayınlanan Çocuklar ve Gençlerle İlgili Etik Kurallar Çerçevesinde Habercilik için İlkeler ve Kılavuzlar 51
2.9.2. Save The Children 53
2.9.3. Oslo Çağrısı 53
2.9.4. Çocuk Hakları Bilgi Ağı (CRIN)'nın Çocuklarla ilgili Haber Yaparken Başvurulacak Etik İlkeleri 54
2.9.5. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu Çocuklarla İlgili Konularda Haber Yapmada Gözetilecek Yollar ve İlkeler 55
2.9.6. Ofcom Yayıncılık Yönetmeliği 56
2.9.7. BBC Çocuk Haberciliği ile İlgili Rehber İlkeleri 57
2.9.8. RTÜK Görsel-İşitsel Yayıncılık Etik İlkeleri 58
2.9.9. RTÜK ve Televizyon Yayıncıları Derneği: Yayıncılık Etik İlkeleri 59
2.9.10. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi Çocukların Haberleştirilmesi 59
2.9.11. Çocuk Dostu Yayıncılık Rehber İlkeleri 60
BÖLÜM 3
BULGULAR ve YORUMLAR 63
3.1. Çocuğa Yönelik Şiddet Haberlerinin Veriliş Biçimi 63

3.1.1. Çöp Evdeki Çocuk 65
3.1.1.1. KANAL D - Çöp Evdeki Çocuk- 1. Gün (24.07.2022 19:00:18) 65
3.1.1.2. KANAL D- Çöp Evdeki Çocuk- 2. Gün (25.07.2022 19:03:23) 67
3.1.1.3. KANAL D - Çöp Evdeki Çocuk - 3. Gün (26.07.2022 19:04:49) 69
3.1.1.4. KANAL D - Çöp Evdeki Çocuk- 4. Gün (29.07.2022 19:06:12) 71
3.1.1.5. SHOW TV - Çöp Evdeki Çocuk- 1. Gün (23.07.2022 19:19:57) 74
3.1.1.6. SHOW TV - Çöp Evdeki Çocuk -2. Gün (24.07.2022 19:01:03) 76
3.1.1.7. SHOW TV -Çöp Evdeki Çocuk - 3. Gün (25.07.2022 19:00:13) 79
3.1.1.8. SHOW TV -Çöp Evdeki Çocuk- 4. Gün (26.07.2022 19:10:52) 81
3.1.1.9. SHOW TV -Çöp Evdeki Çocuk- 5. Gün (28.07.2022 19:08:44) 83
3.1.1.10. STAR TV - Çöp Evdeki Çocuk- 1.gün (24.07.2022 19:05:02) 87
3.1.1.11. STAR TV "Çöp Evdeki Çocuk- 2.gün (25.07.2022 19:07:26) 89
3.1.1.12. STAR TV - Çöp Evdeki Çocuk- 3.gün (26.07.2022 19:07:54) 92
3.1.1.13. STAR TV - Çöp Evdeki Çocuk- 4.gün (27.07.2022 19:12:38) 94
3.1.1.14. STAR TV - Çöp Evdeki Çocuk - 5.gün (29.07.2022 19:11:48) 96
3.1.1.15. ATV - Çöp Evdeki Çocuk- 1. Gün (24.07.2022 - 19:11:56) 99
3.1.1.16. ATV- Çöp Evdeki Çocuk- 2. Gün (25.07.2022 - 19:10:26) 101
3.1.1.17. ATV - Çöp Evdeki Çocuk - 3. Gün (26.07.2022 - 19:14:21) 104
3.1.1.18. ATV – Çöp Evdeki Çocuk- 4. Gün (27.07.2022 - 19:18:32) 106
3.1.1.19. ATV – Çöp Evdeki Çocuk - 5. Gün (28.07.2022 - 19:14:16) 108
3.1.2. Ayşenur'un Ölümü 112
3.1.2.1. KANAL D-Ayşenur'un Ölümü (13.01.2022-19:04:22) 113
3.1.2.2. STAR TV - Ayşenur'un Ölümü (13.01.2022-19:02:46) 114
3.1.2.3. ATV-Ayşenur'un Ölümü (13.01.2022-19:18:50) 117
3.1.3. Suruç'ta Taciz 119
3.1.3.1. KANAL D- Suruç'ta Taciz (14.01.2022 – 19:11:29) 120
3.1.3.2. SHOW TV -Suruç'ta Taciz (14.01.2022- 19:13:07) 121
3.1.3.3. STAR TV – Suruç'ta Taciz (14.01.2022- 19:06:15) 123
3.2. Yayıncı Kuruluşların Aynı Haber Üzerine Tutumlarının Karşılaştırılması 125
3.2.1. Haberlerin İçerik Analizleri 125
3.2.1.1. Mağdurun Görüntüsü 125
3.2.1.2. Zanlının Görüntüsü 127
3.2.1.3. Mağdurun Adı 129
3.2.1.4. Zanlının Adı 130

3.2.1.5. Mahremiyet İhlali 131
3.2.1.6. Haberde Öğretici Ayrıntılar 132
3.2.1.7. Görüntü Tekrarı 133
3.2.1.8. Sansasyonel Unsur 134
3.2.1.9. Dramatik Öge 137
3.2.1.10. Müzik ya da Ses Efekti 139
3.2.1.11. Cinsel İçerikli Görüntüler 140
BÖLÜM 4
SONUÇLAR VE ÖNERİLER 141
Sonuçlar 141
Öneriler 151
KAYNAKÇA 156
ÖZGEÇMİŞ 164

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo **Sayfa**

Tablo 1. KANAL D-Çöp Evdeki Çocuk 73
Tablo 2. SHOW TV-Çöp Evdeki Çocuk 86
Tablo 3. STAR TV-Çöp Evdeki Çocuk 98
Tablo 4. ATV-Çöp Evdeki Çocuk 111
Tablo 5. KANAL D-SHOW TV-STAR TV- ATV-Çöp Evdeki Çocuk 112
Tablo 6. KANAL D-STAR TV-ATV- Ayşenur'un Ölümü 119
Tablo 7. KANAL D-SHOW TV-STAR TV- Suruç'ta Taciz 125

KISALTMALAR

Kısaltma	Açıklama
BBC	British Broadcasting Corporation
ÇHS	Çocuk Hakları Sözleşmesi
İHEB	İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi
RTÜK	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
TDK	Türk Dil Kurumu
TGC	Türkiye Gazeteciler Cemiyeti
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund
WHO	World Health Organization

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Çocuğa yönelik şiddetin medyada nasıl sunulduğunun incelendiği bu çalışmada çocuğun öznesi olduğu olayın, televizyon ana haber bültenlerinde haber görüntüleri, haber dili gibi kriterler bakımından nasıl yansıtıldığı, hukuki metinler ve etik ilkeler kapsamında değerlendirilmiştir. Basın özgürlüğü çerçevesinde ifade hürriyeti ve haberleşme hürriyeti kavramları medyanın haber sunumları konusundaki sınırlarının tahayyül edilebilmesi için açıklanmış kavramlardır.

Medyanın kamuyu bilgilendirmek gibi kamusal bir sorumluluğu olduğu kabul edilmekle birlikte sunum şeklinin ve temsil ettiği olguların toplumda bir algı oluşturmak, var olan algıyı kuvvetlendirmek ya da yok etmek gibi bir gücü de vardır. Özellikle çocukların haberlerdeki temsilleri bu noktada önem taşımaktadır. Çocukların medyada ve özellikle haberlerdeki yerinin anlaşılabilmesi için çocukluk kavramı açıklanmıştır. Çocuğa yönelik şiddet ve türleri incelenmiştir. Şiddet toplumları etkileyen başlıca sorunlardan biri olarak karşımıza çıkarken, şiddetin etkilerinin daha fazla insana yayılmasında medya önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle şiddet olaylarının nasıl haberleştirildiği incelendikten sonra çocuğa yönelik şiddetin medyadaki yansıması konu edilmiştir. Bu çalışmanın merkezini şiddet haberlerinin öznesi çocuk oluşturmakla birlikte ekran başında, şiddete maruz kalan çocuğu izleyen seyirci çocuğun durumu da değerlendirilmiştir.

Medya etkinliğini doğru kullandığında çocuk ihmal ve istismar olaylarında kamuoyunu bilgilendirme ve mağdur çocuğu koruma noktasında önemli bir güçtür. Fakat medyanın şiddet haberlerini sunum şekliyle, mağdur çocuğun ikinci ve daha büyük bir mağduriyet yaşamasına sebep olduğu örnekler yadsınamayacak kadar fazladır. Bu nedenle konuya dair hukuki metinler ve etik ilkeler taranmıştır. Böylece "Bulgular ve Yorumlar" bölümünde, ana haber bültenlerinde sunulan çocuğa şiddet olayları arasından seçilenler, hukuki metinler ve etik ilkeler kapsamında geliştirilmiş kriterler ışığında incelenecek ve ulaşılan bulgular tablo haline getirilip yorumlanacak ve kanal tutumları karşılaştırılarak değerlendirilecektir. Yapılacak olan değerlendirmede esas alınacak noktalar mağdurun/zanlının görüntüsüne, mağdurun/zanlının adına, mahremiyet ihlaline, haberde öğretici ayrıntılara, görüntü tekrarlarına, sansasyonel unsurlara, dramatik ögelere, müzik ya da efekte ve cinsel içerikli görüntülere yer verilip verilmediği ve yer verildiyse bunun ne

ölçüde olduğudur. Çalışmanın son bölümü olan "Sonuçlar ve Öneriler" kısmında ise çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılarak konuya dair geliştirilen öneriler sunulacaktır.

Problem

Haber alma ve haber verme hürriyetini içinde barındıran ifade hürriyeti, haberleşme hürriyeti, haber, bilgi ve düşünceye ulaşma, derleyip toplama, tahlil etme, değerlendirme, yorumlama, eleştirme, yayma ve iletme haklarını ihtiva eden basın özgürlüğü kapsamında medyanın kısıtlanmaması gerekliliği ve medyanın şiddet haberlerinin sunumundaki insan haklarını ihlal etmeme yükümlülüğü arasında denge kurulması gerekliliği bulunmaktadır. Haberlerin gerçek olaylara dayanmasının yanında kurgulanmış bir gerçekliğe sahip olduğu ve reyting unsuru olarak görüldüğü göz önünde bulundurulması gereken bir durumdur. Medya, haberleri sunum şekli ve sunduğu olgu ile toplumda belirli bir algı oluşturma gücüne sahiptir. Sunulan bu algı özellikle haberin öznesinin yaşamını değiştirirken bir noktada toplumu da etkilemektedir. Haberlerin üretim ve sunum şeklinde insan hakları odaklı olması oldukça önemlidir.

Çocuklar henüz erginliğe ulaşmadıkları için çocukluğun doğası gereği korunmaya muhtaç bireylerdir. Fakat gözetilmesi gereken çocuklar toplumda birçok olumsuzluğa maruz kalmaktadırlar. Bu olumsuzlukların başında çocuk ihmal ve istismarı gelmektedir. Çocuğa yönelik şiddet olarak da adlandırılan çocuk istismarı çocuğun zihinsel, bedensel ve ahlaki açıdan gelişimi konusunda olumsuz etkileri olan ve ciddi fiziksel ve ruhsal travmalarla sonuçlanan bir olgudur.

Kitle iletişim araçlarından olan medyanın kamusal bir sorumluluğu olduğu ve en başta gelen görevinin toplumu bilgilendirmek olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle medya özellikle haber profesyonelleri, haber yapım sürecinden sunumuna kadar her aşamada toplumsal sorumluluk bilincini ön planda tutmalıdır. Çocuğa yönelik şiddet haberlerinde, medya, şiddetin toplum üzerinde ilgi uyandırıcı özelliğini kullanmayı tercih etmeden şiddete dair ögeleri etik ilkelere uygun şekilde yansıtmalıdır. Ancak ülkemizde ve dünyada medya alanında çocuk haklarını ön planda tutmayı hedefleyen birçok etik kod olmasına karşın söz konusu ilkelerin ihlal edildiği görülmektedir. Çocuğa yönelik şiddetin sunumunda medyanın kullandığı dil, görüntüler ve röportajlar konusunda oldukça özenli olması gerekmektedir.

Çocuğa yönelik şiddet olaylarında medyanın toplum üzerinde farkındalık ve kamuoyu oluşturma gücü olduğu kadar bunu tam tersi şekilde yönetme olasılığı da vardır. Medya sorumlu yayıncılık anlayışından uzaklaştığında çocuk hakları ihlallerine neden

olabilmektedir. Ayrıca maruz kaldığı istismar yüzünden mağdur olmuş bir çocuk, medyanın özellikle haber bültenlerinin, şiddeti sunarken ki ihlalleri sebebiyle ikinci ve daha ciddi mağduriyetle yüzleşebilmektedir. Olaylara ya da algılanabilen herhangi bir olguya dair idrakimizin dil ile bağlantılı şekilde meydana gelen ifadelendirme süreci olan temsil noktasında da medyada çocukların dezavantajlı konumda olduğunu görmekteyiz. Çocuğun medyada ne şekilde temsil edildiği, toplumda çocuğa nasıl davranılması, çocukla nasıl konuşulması ve ne şekilde muamele edilmesi gerektiği konusunu etkilemektedir. Bu sadece yetişkin bireylerin çocukluğa bakış açısını değil, aynı zamanda çocuklarında çocuğu ve çocukluğu algılayış biçimlerine yön vermektedir. Buna ek olarak ekran başında haberlerin gizli tüketicisi olan çocuğun, çocuğa yönelik şiddet haberlerinin sunum şekli nedeniyle pasif şekilde bir mağduriyet yaşayabileceği gündeme gelmektedir. Çalışmada çocuk hak haberciliği ve çocuk odaklı habercilik bağlamında şiddete maruz kalan çocuğun ana haber bültenlerinde nasıl sunulduğu gözlemlenmiştir. Seçilen belirli haber olayları üzerinden yapılan araştırmada çocuğa yönelik şiddete dair sunum dili, sunum şekli ve bu haberlerin gizli tüketicisi olan ekran başındaki çocuğun yaşadığı olumsuzluklar hukuk metinleri ve etik ilkeler açısından incelenmiş ve bu araştırmanın problemini oluşturmuştur.

Amaç

Toplumların temel problemi olan çocuk ihmal ve istismarı konusunun medya tarafından nasıl aktarıldığının tespiti ve haberin öznesi olan çocuğun maruz kaldığı şiddet görüntülerini izleyen, haberlerin gizli tüketicisi olan çocuğun durumunun değerlendirilmesi genel hatlarıyla bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çocuğa yönelik şiddetin sunumunda konuyla ilgili hukuki metin ve etik ilkelere yayıncı kuruluşlar tarafından ne derece bağlı kalındığının ortaya çıkarılması söz konusu çalışmanın amacına hizmet edecektir. Bu amaçlara ulaşma doğrultusunda şu sorulara cevap aranmıştır:

Mağdurun kimliğini ortaya çıkaracak detaylı bilgilere yer verilmiş midir?

Haberlerde mahremiyet ihlali var mıdır?

Çocuğa yönelik şiddetin sunumunda göz ününde tutulması gereken etik ilkeler, görüntü tekrarlarına, sansasyonel unsurlara, dramatik ögelere, müzik ya da ses efektine ve cinsel içerikli görüntülere yer verilerek ihlal edilmiş midir?

Çocuğa yönelik şiddetin sunumundan dolayı ekran başındaki çocuğun yaşadığı olumsuzluklar nelerdir?

Sorulan bu sorulara cevap aramak için ayrı yayın politikalarına sahip ulusal çapta yayın yapan genel içerikli yayıncı kuruluşlar arasından seçilen özel televizyon kanallarının ana haber bültenlerinde belirlenen olaylara dair farklı sunum şekilleri karşılaştırılmış ve değerlendirilmiştir.

Önem

Kitle iletişim araçlarından medyanın çocuğa yönelik şiddetin sunumunda benimsediği tavır hem olayın mağduru hem de toplum açısından çeşitli sonuçları olan bir durumdur. Çocuğa yönelik şiddet haberleri, çocuğun yüksek yararı göz önünde bulundurularak özel koşullarda değerlendirilip, haberin bu şartlarda hazırlanarak sunulmasını gerektirmektedir. Bu çalışma öncesinde konuya dair literatür taraması yapılarak genelde çocuk ve medya ilişkisini ortaya koymak için içerik olarak çizgi film, dizi ve sinema gibi kurgu yapımların ele alındığı gözlemlenmiştir. Çocuğa yönelik şiddetin haberlerde sunumuyla ilgili çeşitli çalışmalar yapılmış olduğu tespit edilse de bu alanda hala boşluklar olduğu değerlendirilmiştir. Genellikle çocuğa yönelik şiddet haberleri incelemelerinin yazılı basın üzerinden yürütüldüğü fakat görsel ve işitsel medya açısından durumu inceleyen çalışmalara çok yer verilmediği gözlemlenmiştir. Buna ek olarak literatürde çocuğa yönelik şiddetin sunumunda ekran başındaki çocuğun yaşadığı olumsuzlukları konu edinen çalışmaların sınırlı olduğuna ve çoğunlukla sadece genel şiddet haberlerinden çocuğun nasıl etkilendiğini inceleyen bazı çalışmalar içerisinde kısaca değerlendirildiğine rastlanmıştır. Bu yüzden çalışma görsel medya alanındaki çocuğa yönelik şiddetin bir diğer ifadeyle çocuğun ihmal ve istismarının sunumunda ekran başındaki çocuğun yaşadığı olumsuzluklara da odaklanmıştır. Bu yönüyle çalışmanın görsel medyanın çocuk ihmali ve istismarı haberlerine yaklaşımını, bu haberleri nasıl işlediğini ve ne şekilde sunduğunu ortaya koyma amacı çalışmayı önemli kılmaktadır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma 1 Ocak 2022 ve 1 Ocak 2023 tarihleri arasında ulusal çapta yayın yapan genel içerikli özel televizyon kanallarının ana haber bültenleri incelenerek çocuğa yönelik şiddet içeren haberlerin içinden KANAL D, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların en az üçünde yayınlanmış 3 ayrı vaka ile sınırlandırılmıştır.

Yöntem

Bu tez çalışması haberlerde çocuğa yönelik şiddetin sunumunun ne şekilde olduğunu konu etmektedir. Çalışmanın buradan sonraki kısmı içerik analizi yöntemi benimsenerek incelenmiştir.

Araştırmanın Modeli

Çocuğa yönelik şiddetin ana haber bültenlerinde sunumu tez konusu, içerik analizi yöntemi ile çalışılmıştır. Fox içerik analizini; "sözel veya yazılı verilerin belirli bir problem veya amaç bakımından sınıflandırılması, özetlenmesi, belirli değişken veya kavramların ölçülmesi ve bunlardan belirli bir anlam çıkarılması için taranarak kategorilere ayrılması" şeklinde açıklamıştır(aktaran Tavşancıl & Aslan, 2001, s. 20). İçerik analizinin hedefi, metnin içinde verilen mesajları dikkate alıp onları incelemek ve yorumlamaktır. Bazı ögelerin miktarını, belirli iletişim tekniği örnekleminde ölçümlenmesine yarayan araştırma modeline içerik analizi denebilir. İçerik analizindeki ana hipotez, iletilerin araştırılarak söz konusu iletişimin iletilere haiz olan kişileri aydınlatmasıdır (Berger, 1993, s. 104). Elde edilen verilerin çözümlenmesi aşamasında kullanılan içerik analizi yöntemi, medyaya dair metinlerin değerlendirilmesinde genel olarak tercih edilen bir gözlem yoludur. İçerik analizi, gözlem yöntemi olmasının yanı sıra ayrıca bir çözümleme tekniğidir. Bu vesileyle iletişim materyalindeki saklı veriler ortaya çıkarılabilir. Medya iletileri için içerik analizi yöntemi kullanılarak nesnel, sistemsel ve sayısal analiz yapılabilmektedir (Yengin, 2017, s. 77).

1 Ocak 2022 ve 1 Ocak 2023 tarihleri arasında ulusal çapta yayın yapan genel içerikli özel televizyon kanallarının ana haber bültenleri taranarak çocuğa yönelik şiddet içeren haberlerin içinden KANAL D, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların en az üçünde yayınlanmış 3 ayrı vaka belirlenerek incelenmiştir. Bu üç vaka çocuğa yönelik şiddet ögelerini içinde barındıran olaylardır ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmişlerdir. Söz konusu haberler için etik ilkeler kapsamında belirli kriterler oluşturulmuş ve oluşturulan tablolar ile her haber kendi özelinde incelenerek kriterlere göre tabloya işlenmiş ve 3 ayrı haber içinde kanalların tutumları bu şekilde karşılaştırılmıştır. Tez konusunun nitel özelliği gereği çalışma haber metinleri üzerinden yürütülmüştür. Seçilen çocuk ihmal ve istismarı konulu haberler belirlenen kriterlere göre sunum şekli, haber dili, yayınlanan görüntüler ve diğer kriterler açısından incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Evren ve Örneklem

Türkiye' de yayın yapan televizyon yayınlarında yer alan bütün ana haber bültenleri bu araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Ayrı yayın politikalarına sahip ulusal çapta yayın yapan genel içerikli özel televizyon kanalları arasından seçilmiş yayıncı kuruluşların ana haber bültenleri ise örneklemi oluşturmaktadır. Bu kapsamda KANAL D, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların ana haber bültenleri değerlendirilmek üzere seçilmiştir. Çalışmada, çocuğa yönelik şiddet haberlerinin medyada nasıl yer aldığını ve nasıl sunulduğunu tespit edebilmek amacıyla ulusal düzeyde yayın yapan sayılan yayıncı kuruluşlardan en az üçünde yayınlanmış 3 ayrı vaka belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Çalışmada belirlenen ve içerik analizi yapılarak değerlendirilen haber metinlerine, radyo ve televizyon yayınlarının sayısal ortamda kayıt edilmesi, arşivlenmesi ve izlenmesi amacıyla tasarlanan Sayısal Kayıt ve Arşiv Sistemi (SKAAS) vasıtasıyla ulaşılmıştır. Bu sistem, izlenmek istenen yayının, istenilen tarihteki kayıtlarını ve anahtar kareler özelliği ile de yayının içeriğini istenilen şekilde görüntülemeyi sağlamaktadır. Tez konusuna dair verilerin daha güvenli bir zemine oturtulabilmesi için seçilen haber olaylarının deşifre metinleri bu sayede oluşturulmuştur. Ayrıca oluşturulan deşifre metinleri belirlenen yayıncı kuruluşların sağladığı görüntüler eşliğinde değerlendirilebilmiştir.

Verilerin Çözümlenmesi

Medyada çocuklara yönelik şiddetin sunum şekline dair var olan hukuki metinler ve etik ilkeler kapsamında değerlendirilerek oluşturulan kriterler doğrultusunda karşılaştırma tabloları hazırlanmıştır. Buna göre KANAL D, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların en az üçünde yayınlanmış 3 ayrı vaka öncelikle her bir kanala özel olarak kriterler bağlamında incelenmiş ve tablolaştırılmıştır. Ardından habere konu olayları sunan yayıncı kuruluşların bu kriterlere dair tutumlarının karşılaştırıldığı tablolara yer verilmiştir.

BÖLÜM 2

BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ ÇERÇEVESİNDE HABER ALMA ve HABER VERME HAKKI ve ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET VAKALARININ HABERLEŞTİRİLMESİ

Bu bölümde ifade, haberleşme ve basın özgürlükleri ve haber, çocuk ve şiddet olguları açıklanarak kavramsal açıdan bir çerçeveleme yapılmıştır. Çocuğa yönelik şiddet vakalarının haberleştirilmesinin daha iyi anlatılabilmesi açısından öncelikle haber alma ve verme haklarını içinde barındıran ifade özgürlüğü ve ardından haberleşme hürriyeti ve basın özgürlükleri tanıtılmıştır. Haber ve haberin asli ögesi haberde gerçekliğe vurgu yapıldıktan sonra çocuk ve çocukluk kavramı açıklanmıştır. Genel olarak şiddet kavramına giriş yapılarak medya ve şiddet olgusu irdelenmiş ve çalışmamızın temelini oluşturan çocuğa yönelik şiddet ve medya konusu açıklanmıştır. Bununla birlikte, çocuğa yönelik şiddet haberlerinden dolayı ekran başındaki çocuğun maruz kaldığı olumsuzluklar detaylıca irdelenmiştir. Bütün bunlara ek olarak çocuğa yönelik şiddet vakalarının medyada sunumuna ilişkin mevzuat çerçevesi ve haber sunumlarında çocuklara yer verilirken göz önünde bulundurulması gereken etik ilkeler araştırılmıştır.

2.1. İfade Hürriyeti

İfade hürriyeti, ulusal ve uluslararası hukuki metinlerde güvence altına alınmaktadır. Bu özgürlük, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde (İHEB) düzenlenmiş ve buna göre her bir bireyin düşüncelerini ifade etme hak ve özgürlüğü olduğu, bu hakkın sahip olunan düşünce sebebiyle rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın bilgi ve fikirleri her türlü araç ile araştırmak, ulaşmak ve yaymak haklarını içerdiği de belirtilmiştir. Kısaca söz konusu madde her bireyin fikir ve ifade hürriyetine sahip olduğundan söz etmektedir. Buna ek olarak bir başka uluslararası sözleşme olan Medeni ve Siyasi Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nde de ifade hürriyeti kavramına yer verilmiş ve herkesin bu hakka sahip olduğu belirtilmiştir. Bu şekilde ifade hürriyetinin temel bir insan hakkı olduğu uluslararası sözleşmeler ile birlikte kabul edilmiştir (aktaran Şen & Şen, 2015, s. 124). İfade özgürlüğünün, tüm anayasalarda ve insan haklarını konu edinmiş her bir uluslararası metin de yer bulmuş olması, toplumların ve bütün dünya düzeninin sağlanmasında ifade özgürlüğü

hakkında önemli ve ortak bir bakış açısı olduğunu göstermektedir (Trager & Dickerson, 2003, s. 123).

İfade özgürlüğü kapsamında düşünce veyahut fikirlerin özgürce şekillenmesi, var olan düşüncelerin değerlendirmeye alınabilmesi için uygun alan ve araçların sağlanması düşünce özgürlüğü olarak değerlendirilmektedir. Bu aşamadan sonra mevcut düşünce ve fikirlerin açıklanmasını koruyan hürriyetler özellikle de ifade hürriyeti ortaya çıkmaktadır ve genel olarak düşünce hürriyetinden bahsedildiğinde de kastedilen bu özgürlüklerdir. Düşünce ve bilgilere araştırıp ulaşabilme, öğrenme ve haber alma ve verme hürriyetleri birbirleriyle bağlantılı haklardır (Sancar, 2006, s. 197). Her ne kadar insanlar arasındaki hususi yazışmalar veya gönderiler haber alma hürriyeti kapsamında değerlendirilselerde haber alma özgürlüğüne değinildiğinde, kitle haberleşme araçları ile fikir, bilgi ve haberlere erişme fırsatı anlaşılmaktadır. Bu süreç televizyon, radyo, dergi, internet gibi kitle iletişim araçları vasıtasıyla meydana gelebilir (Tanör, 1990, s. 59). Düşüncenin anlamlı bir hale dönüşebilmesi için, düşüncenin açıklanması bir başka deyişle düşünce hürriyetinin, ifade hürriyeti haline bürünmesi gerekmektedir (Perin, 1974, s.17).

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin, 10. maddesi olan "İfade Hürriyeti" başlıklı düzenleme her bireyin ifade hürriyeti hakkı olduğunu, bu hakkın devlet ya da herhangi bir kamu otoritesi tarafından müdahale edilmeksizin kanaat özgürlüğünü, haber ve bilgi alma veyahut verme hürriyetini de içerdiğini ifade etmektedir. Bu hürriyet elbette ki görev ve sorumlulukta getirmekte ve ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu güvenliğinin sağlanması, kamu düzeninin korunması ve suçların önüne geçilmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, gizli bilgilerin yayılmasının önlenmesi veya yargı erkinin yetki ve tarafsızlığının güvence altına alınması durumlarında gerekli olan bazı şartlar ve sınırlamalarda gündeme gelebilecektir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin, 10. maddesinin ilk fıkrasına göre bütün kitle iletişim araçlarında özellikle de yazılı ve görsel basında, ifade hürriyetinin korunması gerektiği çıkarımında bulunulabilir (Aksun, 2019, s. 72). Söz konusu madde ışığında ifade hürriyetinin görüş sahibi olma, haber, bilgi ve görüş alma ve bilgi ve görüş iletme ve yayma hürriyetlerini de içinde barındıran bir hak olduğu görülmektedir (AB-AK Ortak Projesi, t.y., s.12).

Haber alma ve fikir alma veyahut edinme, ifade hürriyetinin ana unsurlarıdır. Fikrin gelişiminden önceki aşamayı ilgilendiren bu noktada, kişilerin bilginin özüne serbestçe ulaşabilmeleri ve bu ulaştıkları bilgileri özgür bir şekilde yorumlayıp değerlendirebilmelerini ifade etmektedir (Şafak Tanır, 2019, s. 8).

Modern çağda, toplumlarda bilgi akışını gerçekleştirmek ve bilginin edinilmesi düşüncelerin olgunlaştırılmasında en baskın rolü kitle iletişim araçları üstlenmektedir. Fikir ve haberlere dair bilgi edinme hakkının ve özgürlüğünün en geniş kullanım alanı olan televizyon, radyo, dergi, internet gibi kitle iletişim araçları önemli bir görevi yerine getirmektedir. Kamuoyunu bilgilendirmek ve çeşitli konularda aydınlatmak kitle iletişim araçlarının asli görevlerindendir. Böylece kişiler özel veya toplumsal konularla ilgili bilgi alabilirler ve düşüncelerinin oluşumunda kendilerine yardımcı enstrümanlar sağlayabilirler (Kaboğlu, 1997, s. 87; Özgenç, 1998, s.205-206). Haber alma hakkının var olduğu bir toplumda, haber verme hak ve özgürlüğünün var olması doğal ve zorunlu bir sonuçtur. Haber alma ve haber verme özgürlükleri birbirlerini tamamlamaktadırlar. Basının en temel ve en esaslı işlevi kamusal sorumluluğu çerçevesinde olan haber verme hak ve görevidir (İçel, 2017, s. 132).

Ulusal mevzuata bakıldığında, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda İfade hürriyeti ile ilintili düzenlenmiş iki madde olduğu görülmektedir. Anayasa'nın Düşünce ve Kanaat Hürriyeti başlıklı 25. maddesinde, her bireyin düşünce ve söz konusu düşünceleri kanıksama özgürlüğüne sahip olduğunu, hiç kimsenin düşüncelerini açıklamaya mecbur olmadığını ve benimsedikleri düşünceler için kınama ya da suçlamaya maruz kalmayacaklarını ifade etmektedir. Anayasanın 26. maddesine göre her birey fikirlerini ve kanaatlerini söz, yazı, resim veyahut bir başka şekilde açıklama ve yayma hakkını elinde bulundurmaktadır. Kişi bunu tek başına yapabileceği gibi toplu olarak da gerçekleştirilebilir. Bu özgürlük herhangi bir makamın müdahalesine maruz kalmadan haber ya da fikir almak ve aynı zamanda fikir vermek özgürlüklerini de ihtiva etmektedir. Bu düzenleme radyo, televizyon, sinema veya benzeri yollarla yapılan yayımların izin sistemine bağlı olmalarına mâni değildir. Bu düzenlemenin sınırlamaları da bulunmaktadır. Millî güvenlik, kamu düzeni ve güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün muhafaza edilmesi, suçların engellenmesi, suçluların cezalandırılabilmesi, devlet sırrı olarak belirlenen bilgilerin açıklanmaması, başkalarının itibar veya haklarının, özel yaşamlarının veya yasanın öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılamanın usulüne uygun yerine getirilmesi sebepleriyle sınırlanabilir. Haber ve fikirleri yayma vasıtalarına dair düzenleyici hükümler, bunların yayımına engel olmadığı sürece fikirleri açıklama ve yaymanın sınırlanması olarak değerlendirilmez.

2.2. Haberleşme Hürriyeti

Radyo, televizyon ve sinemanın toplu haberleşme alanında önemli bir yer tutmaya başlamasıyla birlikte kitle haberleşme hukuku önem kazanmıştır. Söz konusu alandaki hürriyeti somutlaştırmak için kullanılan bir terim haberleşme hürriyetidir (Tikveş, 1968, s. 19-20). İnsanlık tarihinin en büyük buluşlarından biri olan matbaanın icadıyla ortaya çıkan basın özgürlüğü içerisinde düşünce ve ifade hürriyetini ihtiva etmektedir. Bireylerin düşüncelerini istedikleri şekil, zaman ve mekânda açıklamak, tartışmak ya da düşüncelerini açıklamamak şeklinde ortaya çıkan düşünce ve ifade özgürlüğünün olmadığı bir durumda haberleşme ya da basın hürriyetinden söz etmek mümkün olmayacaktır. Bu nedenle haberleşme hürriyetinin varlığından söz etmenin şartı düşünce ve ifade özgürlüğüdür (İçel, 1975, s. 71).

Bu kavram, her bir kişiye tanınmış temel haklardan biridir. Kişilerin haberleşme hak ve hürriyetine sahip olduğu uluslararası belgelerle göz önünde tutulmuş ve söz konusu hakkın kabul edilmesi ve korunması gerektiği bildirilmiştir (Yokuş Sevük, 2008, 159). Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 22. maddesinde haberleşme hürriyetine her bireyin sahip olduğuna ve asıl olanın haberleşmenin gizliliği esasına dayandığına vurgu yapılmıştır. Söz konusu maddenin ikinci bendinde haberleşmenin önlenemeyeceğinden ve gizlilik esasına müdahale edilemeyeceğinden söz edilmekle birlikte millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin engellenmesi, toplum sağlığı ve ahlâkının korunması ya da diğer kişilerin hak ve özgürlüklerinin sağlanması nedenlerinden biri ile usulüne göre verilmiş hâkim kararı varsa veya adı geçen sebeplerden dolayı ertelenmesinde sakınca görülen durumlarda yetkili makamların emri varsa haberleşmenin önlenebileceği ve asıl olan gizliliğin aşılabileceğini düzenlemektedir.

2.3. Basın Özgürlüğü

Basın özgürlüğü, düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin yansımalarından biridir.

Haberlerin, fikirlerin ve kanıların herhangi bir izin ya da sıkı denetime bağlı olmadan basın tarafından özgürce yayılabilmesine basın hürriyeti denmektedir (Ünal Özkorkut, 2002, s.65). Basın hürriyetinin iki boyutu vardır. Bunlardan biri basın tarafından bakıldığında haberleri ve bilgileri elde etmek ve derleyip toplamak, fikirleri ve kanaatleri ifade etmek ve bütün bunları aktarabilmek, diğeri okur tarafından bakıldığında ise haber alma hürriyetidir (Ünal Özkorkut, 2002, s.67).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 28. maddesi basın hürriyeti kavramını; basın özgürdür, sansüre maruz bırakılamaz, basım işi yapan yerlerin oluşturulması için izin ve mali açıdan güvence yatırma şartları konulamaz, basın ve haber alma özgürlüklerinin yerine getirilmesi konusunda devlet gerekli önlemleri alır, basın özgürlüğünün kısıtlanması, Anayasal hükümler çerçevesinde gerçekleştirilebilir şeklinde düzenlemiştir.

5187 sayılı Basın Kanunu'nun 3. maddesinde basın hürriyeti şu şekilde düzenlenmiştir; basın hürdür ve bu hürriyet bilgilere ulaşma, yayma, tenkit etme, yorumlama ve eser oluşturma haklarını da ihtiva etmektedir. Basın hürriyeti belli hallerde sınırlanabilmektedir. Bu sınırlama yalnızca demokratik bir toplumun ihtiyaçlarına hizmet edecek şekilde; diğer kişilerin itibar ve haklarının, genel sağlığın ve genel ahlakın, kamu düzeni ve güvenliğinin ve ülkenin sınırlarının muhafaza edilmesi, devlet sırlarının ortaya çıkması ya da yasalara aykırı fiillerin engellenmesi ve son olarak da yargı erkinin gücünü ve yansızlığının gerçekleştirilebilmesi hallerinde söz konusu olabilecektir. Özetlemek gerekirse, basın serbestisinin, haber, bilgi ve düşünceye ulaşma, derleyip toplama, tahlil etme, değerlendirme, yorumlama, eleştirme, yayma ve iletme haklarını içerdiğini söylemek mümkündür. Basın özgürlüğü ve basının konu ettiği olayların öznesi bireylerin ve çalışmamız bağlamında özellikle çocukların kişilik hakları karşı karşıya geldiğinde hangi faydanın ağır bastığının tespiti oldukça önemli bir konudur.

Medya hem basın özgürlüğü kapsamında hem de yürüttüğü kamusal faaliyet özelinde edindiği bilgiyi topluma iletmek konusunda hak ve sorumluluğa sahiptir. Fakat çocuğa yönelik ihmal ve istismar haberlerinde olayın öznesi çocuğun kimliğinin ortaya çıkmasına sebep olabilecek türden bilgilerin paylaşılması çocuğun mahremiyetine zarar verme ihtimalini içermektedir. Bu nokta da anayasal temele dayandırılan basın özgürlüğü ve yine anayasa ile korunan çocuğun kişilik haklarının korunması ve bu açıdan maddi ve manevi bütünlüğünün sağlanması menfaatlerinin dengelenmesi gerekmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası söz konusu yarışan bu haklardan hangisinin yüksek yarar çerçevesinde değerlendirileceği konusunda yol gösterici olacaktır. Anayasanın 26. maddesinin 2. fıkrası düşünceyi açıklama ve yayma haklarına getirilen sınırlamalardan söz etmektedir. Buna göre "Bu hürriyetlerin kullanılması, …başkalarının şöhret (itibar) veya haklarının, …uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir." ifadesi çocukların, basın yoluyla zarar görmüş haklarının, basın hürriyetine karşı yüksek menfaate sahip olduğu ve bu nedenle basın özgürlüğünün bu açıdan sınırlandırılabileceğini göstermektedir (Turgut, 2021). Bu durum medyada çocuğun öznesi olduğu her haber için geçerli değildir, her olay kendi özelinde değerlendirilmelidir. Fakat şiddet türlerinden herhangi birine maruz kalmış

mağdur çocuğun mahremiyetinin korunması oldukça önemlidir. Medyanın bu şekildeki haberlerin sunumunda çocuğun kimliğini açıklayarak mahremiyetine zarar vermesi gereksiz ve orantısızdır. Bu durumda çocuğun üstün yararı, basın özgürlüğü kapsamındaki medyanın sahip olduğu haklara sınırlandırma getirmektedir.

2.4. Haber

Haberin, sunum şekli ve sunduğu olgu ile toplumda belirli bir algı oluşturma gücüne sahip olduğu ve habercinin bu şekildeki bir gücü çocuğa yönelik şiddet haberlerinde ne şekilde kullandığı çalışmamız içerisinde incelenecektir. Haberlerin gerçek olaylara dayanmasının yanında kurgulanmış bir gerçekliğe sahip olduğu ve reyting unsuru olarak görüldüğü göz önünde bulundurulması gereken bir durumdur. Bu konuların daha iyi açıklanabilmesi için haberin tanımı ve haberde gerçeklik olgusu üzerinde durulması gerekliliği haiz olmuştur.

2.4.1. Haber Kavramı

Haber kelimesi Arapça kökenli bir sözcüktür. Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre haber; "bir olay, olgu üzerine edinilen bilgi, salık" ve "iletişim veya yayın organlarıyla verilen bilgi" anlamlarına gelmektedir (Türk Dil Kurumu [TDK]). Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun, Yayın Hizmeti Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliği'nde haber şu şekilde tanımlanmaktadır: "Kamuoyunu bilgilendirme amacıyla ve nesnel bir bakış açısıyla izleyici ve dinleyicilere iletilen güncel, toplumsal, ekonomik, siyasal, kültürel ve benzeri olay, konu ve gelişmeleri ifade eder.".

Haber, en temel anlamıyla insanların bilgi edinmesini ifade etmektedir. İnsanlar bir durum veya olguya dair bilme ve öğrenme istek ve arzusuna sahiptir. Söz konusu bilme ve öğrenme isteği haber kavramının doğuşuna yol açmıştır. Bir başka açıdan bakıldığında insanların birbirlerine yayın organları aracılığıyla verdikleri bilgi haber kavramının karşılığını oluşturmaktadır. Toplumsal yaşam ile birlikte durum, olgu, olay veya bunların karşılığı olabilecek kavramlar olan bilgiler bir araya getirilmek suretiyle insanların arasında aktarılmaya başlanmıştır (Fakibaba, 2021, s. 3).

Haber, gazetecilik alanında genel olarak olay, olayların öyküsü veya olayların özeti şeklinde tanımlanmıştır. Bu alanda haber ve olay ilişkisi bağlamında Wilbur Schramm ve Walter Lippman'ın yapmış olduğu haber tanımları önemlidir. Wilbur Schramm'ın haber

tanımı "Haber bir olay değildir. Olduktan sonra algılanabilecek bir olgudur. Olayla özdeş değil, fakat olayın esas çerçevesi içinde tekrar kurulabilmesi hedefidir." şeklindedir. Walter Lippman'ın haber tanımı şu şekildedir; "Haber ile gerçek aynı şey değildir. Haberin işlevi bir olayı iletmektir, gerçeğin işlevi ise, saklı kalmış olguları gün ışığına çıkararak, bunların birbirleri arasındaki bağlantıyı kurarak, insanoğlunun iletişimine olanak tanımak için gerçeğin resmini yapabilmektir." Schramm'ın tanımına bakıldığında haber ve olayın farklı kavramlar oldukları çıkarımında bulunmuş ve bunun sonucunda haber ve gerçek ilişkisinin incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Tam bu noktada Lippmann'ın tanımının haberin geçici fakat kalıcı olanın gerçek olduğu kanısına vardığı gözlemlenmektedir (Tokgöz, 2017, s.250-253). Haber tanımını açıklamak için İngilizce'deki "NEWS" kelimesi de incelenebilir. NEWS kelimesinin North (Kuzey), East (Doğu), West (Batı) ve South (Güney) sözcüklerinin baş harflerinden meydana geldiği bilinmektedir. NEWS kelimesi böylece her yönde meydana gelen olaylar ya da bütün yönde olanlar şeklinde tanımlanabilmektedir (Girgin, 2005, s.4).

Habere dair birçok tanım yapılmış ve daha da yapılması mümkündür. Kişilerin bilmek ve öğrenmek istediği, kişi de merak uyandıran her şeyin haber olabileceği bir başka tanımdır. Bu açıdan bakıldığında merak haberin olmazsa olmazıdır ve haberin temelini oluşturan önemli bir unsurdur. Eski çağlara bakıldığında insanlardaki merak duygusu birbirleriyle konuşmalarına, mesajlaşmalarına sebep olmuş ve ardından zaman içinde haber, televizyon, radyo, gazete ve internet gibi araçlar ortaya çıkmıştır (Dileklen, 2005, s.28-29).

Günden güne insanlarda hem yakınlarında hem de kendilerinden uzakta yaşananlar hakkında çok daha fazla bilgiye haiz olma isteği oluşmuştur. Bugüne bakıldığında bilhassa insanların bilgiye ulaşmaları amacıyla ortaya çıkmış ve uzmanlaşmış kitle iletişim araçları geliştirilmiştir. Televizyon, radyo, gazete, internet gibi araçlar ile insanlar iletişim ağı sayesinde birbirlerine bağlanmaktadır (Tokgöz, 2003, s.100). Bu açıdan bakıldığında haber, bilgiye herhangi bir aracı üzerinden ulaşmak olarak yorumlanabilmektedir. İnsan olmanın gerektirdiği merak hissi ve bu hissin geliştirdiği bir şeyleri bilme ve öğrenme isteği yakın çevresinde gerçekleşmeyen, şahidi olmadığı olayları kavramak için yönlendirmektedir. Tam bu noktada bilgiye ulaşabilmek için bir aracıya ihtiyaç duyulmaktadır ve bu aracıya ne kadar güvenilip güvenilemeyeceği de üzerine düşünülmesi gereken bir durum haline gelmiştir. Kitle iletişim araçlarının bilgiye ulaşmak için önemli bir kaynak ve aracı haline geldiğini söylemek mümkündür.

Haberin herkesçe kabul gören tek bir tanımını yapmak çok mümkün değildir. Bazılarının haber olabileceğini düşündüğü bir olay veya olgu bir başkası açısından haber

olarak düşünülmeyebilir. Bu açıdan bakıldığında haberin herkesçe değişebilen anlamı olduğunu söylemek mümkün olacaktır. Mevcut bir ileti, bunu aktarabilecek olan bir kaynak ve kaynağı karşılayacak bir alıcı haberin oluşması için gerekli olan materyallerdir. Tecrübe edilmiş bir olay ne kadar kıymetli olursa olsun herhangi bir kaynakça iletilmezse haber adına bir kıymeti yoktur. Ayrıca söz konusu olaya dair bilgilerin iletişim sürecinin içinde olan alıcıya aktarılmadığında ya da ulaşmadığında söz konusu bilgiler haber değeri taşımayacaktır. Bu noktada çıkarılabilecek sonuç, olayın, haber ile aynı şey olmadığıdır. Haber için olayın yeniden ele alınarak sunumu denilebilmektedir. Haberin evrensel bir tanımının yapılamamasının nedeni tesirinin yoğunluğu ve fonksiyonunun farklılığındandır. Özetlemek gerekirse, kitle iletişim araçları tecrübe edilen birçok olaydan hangi birinin haber olacağı konusunda karar verici bir mercidir. Kişiler de bu aracı ile kendilerine ulaşan ve bu yolla öğrendikleri enformasyonu haber olarak kanıksayarak kabul ederler (Yağızoğlu, 2016, s. 5). Bir olay, yaşanılmış bir durum tek başına haber olarak nitelendirilemez, olayların habere dönüşebilmesi için haber okuyucusuna ya da seyircisine aksettirilmesi gerekir. Okuyucusuna ya da seyircisine ulaşmış haber, artık yalnızca bir olay değil, haberi yapanlarca oluşturulmuş bir mesaj haline gelir (Akçay, 2015, s.24). Haber kavramına genel hatlarıyla bakıldığında gerçek olayları aktardığı söylenebilir. Fakat haber bültenlerinin bir yüksek reyting unsuru olarak görüldüğü göz önünde bulundurulması gereken bir durumdur. Bu açıdan bakıldığında haberin, kurgulanmış bir gerçekliğe sahip olduğunu söylemek gerekir. Haberin kurgulanmış bir gerçekliğe sahip olması haber bülteninin hitap ettiği kitle olan seyircinin tercihi ve beğenisi doğrultusunda gerçekleşmektedir. Bu durumda haber yapım süreci ticari kaygılardan tamamen bağımsız değildir.

Kitle iletişim araçlarının fonksiyonu veya başka bir tabirle topluma olan tesiri üç grupta ifade edilebilir. İlki, halka haberleri ve bilgileri ulaştırmaktır. Bir diğeri toplum içerisinde ortaya çıkmış bazı fikir ayrılıklarında ya da arbedelerde taraf olmaktır. Nihayet sonuncusu ise topluluktaki çatışmalarda arabuluculuk ve sakinleştirmek şeklinde bir duruş sergilemektir (Balcı & Gergin, 2008, s. 147). Bu açıdan bakıldığında medyanın toplum üzerindeki etki ve gücü daha da önem kazanmaktadır.

Televizyon haberi, televizyon habercisi aracılığıyla haberin unsurlarını göz önünde bulundurarak haber konusu olabileceği düşünülen durumları, olguları hakikate bağlı ve dürüstçe derleyip toplayıp ardından berrak bir dil kullanılarak yazıp seslendirip yayına hazır hale getirdikten sonra kitle iletişim araçları ile halka sunulan görüntülerdir (Dileklen, 2005, s. 37). Haber verme ve eğitme görevleri düşünüldüğünde televizyon haberlerinin önemi ortaya çıkmaktadır. Televizyon kanallarında yayınlanan ana haber bültenlerinin televizyon

seyircisi tarafından en çok izlenilen saat diliminde yayınlanması da televizyon haberinin önemini artıran bir etkendir (Genç, 1988, s.368). Günlük yoğun rutinleri sebebiyle insanlar genellikle bilgiye ulaşma aracı olan ve toplumsal olaylarla ilgili de fikir sahibi olabilecekleri ana haber bültenlerinin yayınlandığı saatte ekran başında olmaktadırlar.

2.4.2. Haberde Gerçeklik

Haberin tanımı yapılırken en doğru ve gerçekçi tanıma ulaşmanın yolu haberin unsurlarından geçmektedir. Haberin unsurları gerçeklik (doğruluk), yenilik (güncellik), ilginçlik, önemlilik ve anlaşılırlıktır (Dileklen, 2005, s.29-34). Haberde olmazsa olmaz bir kriter olarak gerçeklik unsuru karşımıza çıkmaktadır. Gerçeklik kelime anlamı olarak herhangi bir yoruma dayanmadan varlığı her türlü algıdan uzak gerçekte var olan demektir. Algılanıp yorumlanabilir durumlar öznelliği temsil eder ve gerçeklikten uzaktır. Gerçeklik ise nesneldir. Doğruluk, gerçekliğin var olduğu gibi sunulması ve hiçbir değişiklik, düzeltme ya da çarpıtma yapılmaksızın iletilmesidir (Türk, 2014, s. 16). Kitle iletişim aracı olan televizyondan izlediğimiz haberler gerçeklik unsurunu taşısa da bu aslında kurgulanmış bir gerçekliktir. Haberin oluşma aşamalarında tarafsızlık ve öznellikten uzak bir tavır takınılması, söz konusu haberin farklı görüşlere yer verip vermemesi ile ilişkilidir. Bu şekilde bakıldığında televizyon haberlerinin, toplumsal hakikati tekrar düzenlediğini söylemek mümkündür (Dursun, s. 37).

> Girgin (2000)' e göre gerçeklik, haberin, olmazsa olmaz nitelikli, temel ilkesidir. Haber bize, kişisel algılamalardan ve sonrası anlatımdan aktarılır. Bu nedenle, aktarıcının kişisel iz ve değerlerini taşıması doğaldır. Haberin gerçekliği, daha doğrusu gerçeğe en yakın anlatımı, haber kaynağının güvenirliğinin yanı sıra habercinin kişilik yapısına, deneyimlerine, kişisel ya da toplumsal beklentilerine, etik değerlerine bağlıdır (s. 91).

Televizyon haberinin sahip olduğu gerçeklik yalnızca haberi yapan habercinin gerçekliğidir. Rigel (1993) televizyon haberlerinin bütün gerçekliğiyle olayları yansıttığını düşünsek dahi aslında olanın, fotoğraf veya video karesine sığdırılarak kurgulanmış, çekilen görüntülerin görünmesi isteneni kadar yansıttıkları kurgunun "gerçek" şeklinde izleyicinin hafızasına kazınması olarak ifade etmektedir (s. 32). Televizyon haberinin oluşum aşamasında bir haberin en temel ögesi sayılabilecek olan haber görüntüleri, haberin bütünlüğü açısından esaslı bir yer tutar. Bu anlamda haber görüntüleri gerçeklik algısının

oluşması konusunda önemli bir katkı sağlar. Bunun sebebi görüntünün, ilgi çekici bir televizyon haberi oluşturulmasında oldukça temel bir unsur olmasıdır. Ayrıca görüntü, izleyicide söz konusu habere konu olayın içindeymiş hissini ortaya çıkarır ve gerçeklik algısını bu vasıtayla pekiştirir (Dursun, 2014, s. 165). Dünyada meydana gelen önemli gelişmeleri seyirci ile paylaşan ana haber bültenleri, söz konusu olayı belirli saatlerde izleyicisine aktarmaktadır. Televizyon ana haberlerinin oluşumu için belirli bir süreç gerekmektedir ve bu süreç belirli bir haber yapısını oluşturur. Haber içinde sunulan görüntüler haberin gücünü artırmaktadır. Bu sebeple televizyon haberciliği, seyirci nezdinde inandırıcılığı en yüksek habercilik türüdür. Bu durum televizyon haberinin insanlarda belirli bir algı oluşturmasında ve onları yönlendirmekteki etkisini gösterir çünkü seyircinin direk gözü ile gördüğü bir duruma inanması çok daha hızlı ve kolaydır (Akçay, 2015, s.12).

Günümüzde televizyon kanalları, habercilik anlayışları ve haber sunum tarzları sebebiyle birçok eleştirinin muhatabı olmaktadırlar. Özellikle özel televizyon kanallarında ticari başarı sağlama isteği, seyirci açısından bu kanalların haberlerinin güvenirliğinin sorgulanmasına sebep olmaktadır. Söz konusu ticari kaygı nedeniyle, haberlerde kişilerin özel hayatlarının irdelenerek mahremiyet ihlallerinin ortaya çıktığı veya masumiyet karinesi hiçe sayılarak kişilerin suçlu ilan edildiği görülmektedir. Ayrıca haberin çekiciliğini artırmak için yayıncı kuruluşların haber bültenlerinde, magazin ögelerini kullanmayı da oldukça tercih ettikleri görülmektedir (Genç, 1988, s.366). Tüm bunların yanı sıra haber bültenlerinde her türlü şiddet olayının müzik eşliğinde, tekrar tekrar ve sansasyonel bir şekilde sunulduğu da gözlenmektedir. Yayıncı kuruluşlar, şiddet olayının mağdurunun tecrübe ettiği travmayı yeniden canlandırarak seyircinin ilgisini çekmek için kullanılan bir aracı haline getirmektedirler.

2.5. Çocuk ve Çocukluk Kavramı

Türkçe'de çocuk, "Küçük yaştaki erkek veya kız" şeklinde tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu [TDK]). Çocuk kavramının sözlükteki anlamı ise; "Anne karnında ya da bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde olan insan yavrusu" olarak tanımlanmıştır (Püsküllüoğlu, 1994, s. 263). Çocuk hakları ile ilgili en temel belge niteliği taşıyan Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye göre; on sekiz yaşına ulaşmamış her birey çocuktur, çocuğun tabi olacağı kanuna göre reşit olma halleri bu kapsamın dışındadır. Türk hukukuna baktığımızda Türk Medeni Kanunu'nun 11. maddesinin erginliği, kişinin on sekiz yaşını doldurulmasıyla elde edeceğini düzenlediği

görülmektedir. Türk Ceza Kanunu'nun, "Tanımlar" başlıklı 6. maddesinde çocuk kavramı, hâlihazırda on sekiz yaşını doldurmayan birey olarak tanımlanmıştır. Çocuk Koruma Kanunu'nun 3. maddesine göre on sekiz yaşını doldurmayan bireye çocuk denir ve on sekiz yaşından önce reşit olma durumu gerçekleşse dahi on sekiz yaşını doldurana kadar bu bireyin çocuk olduğu kabul edilir.

Çocukluk oldukça özel ve önemli bir dönemdir. Çünkü çocukluk yalnızca bir insanın büyüdüğü süreç değil, bilişsel ve sosyo-kültürel açıdan geliştiği ve şekillendiği bir süreçtir. Sözlükte bu şekilde tanımlanmasına rağmen çocukluk kavramının kapsadığı yaş aralığı her ülke sistemine göre değişkenlik göstermektedir. Bunun sebebi toplumsal, kültürel ve hukuksal sistemlerinin farklı oluşudur. Ayrıca çocuk kavramının algılanışı aynı ülkede farklı hukuk dallarına göre bile değişkenlik gösterebilmektedir (Mamur Işıkçı & Karatepe, 2016, s.71). Yavuzer (1982) "Çocuk, yaşamın doğuştan ergenliğe kadar süren dönemini yaşayan varlıktır." demiştir (s. 8). Bilimsel çalışmalara ya da yapılan çocuk tanımlarına bakıldığında temelinde birey ya da insan tanımı karşımıza çıkmaktadır. Ergenlik döneminden önceki birey, çocuk kavramının bir diğer tanımıdır. Çocuk, ilgiye, bakıma, eğitime ve öğretime ihtiyaç duyan, toplum içindeki rol ve görev paylaşımını henüz kavrayamayan kişidir. Çünkü zihnen, fiziksel açıdan ve ruhen yeterli olgunluğa erişmemiştir (Hacıoğlu, 1998, s.1).

Çocuk hakları, çocukların henüz tam olgunluğa erişemedikleri için özel birey haklarıyla donatılmalarıdır. Bu durum diğer bireylere karşı özel haklara sahip olma değildir. Çocukların sahip olduğu bu haklar yetişkin kişilerin elde ettiği haklar ile çatışmamaktadır. Tam tersine söz konusu bu haklar insan hakları hukukunun önemli bir parçasını oluşturmakta ve onu tamamlamaktadır (Yelesdağ, 2006, s. 2). İnsan yaşamının belirli bir dönemini oluşturan çocuklukta, yetişkin bireylerde olduğu gibi kendilerini herhangi bir durumda düzgün bir şekilde anlatıp savunamayacakları için başkalarınca hor görülme, dışlanma ve bunun karşısında kendi haklarını koruyamama gibi sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Bu sebepten çocuk kavramının ne demek olduğu, kimlerin çocuk kapsamına girdiği, çocukların korunması için neler yapılması gerektiği oldukça özel ve önemli konular haline gelmiştir (Çelik, 2005).

Çocukluk kavramı sosyal ve kültürel bir kavram olarak hayatın değişmeyen yapıtaşlarından biridir. Her toplumun yapısına ve değerlerine göre bir çocuk kavramı belirlenir. Yüzyıllardır değişen ve gelişen toplumlar içerisinde çocukluk kavramı algılanışı da değişmektedir. Ekonomik, sosyal ve çevresel etkenler sebebiyle değişen şartlar, çocukların toplum içindeki koşullarına da etki etmektedir. Sonuç olarak çocukluk tanımını yalnızca biyolojik bir kavram olarak ele almak ve bu şekilde değerlendirmek eksik olacaktır.

Çocukluk kavramını psikolojik, sosyolojik ve tarihsel unsurlarıyla düşünmek ve bu şekilde değerlendirmek kavramsal açıdan bizleri doğru sonuca götürecektir (Güçlü , 2016, s.3).

Çocuk yaştaki bireyler, kendilerince bir algılayış tarzları ve ihtiyaçları olan insanlardır. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme(ÇHS) kapsamında çocuk haklara ve özgürlüklere sahip hür bir kişiyken, çocukluk kavramı bir süreç ve varoluş biçimidir. 0 ile 18 yaş arası çocukluk çağı olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu yaş aralığı bir kişinin büyümesinin ve gelişiminin en hızlı ve yoğun olduğu süreçtir (Aktaş Salman, 2019, s.10).

2.6. Şiddet

Çocuk ihmal ve istismarı şeklinde de ifade edebileceğimiz çocuğa yönelik şiddet, çocuğun zihinsel, bedensel ve ahlaki açıdan gelişimi konusunda menfi etkileri olan ve ciddi fiziksel ve ruhsal travmalarla sonuçlanan bir olgudur. Çocukların maruz kaldıkları şiddet nedeniyle haber bültenlerine konu olmalarının inceleneceği bu çalışmada, öncelikle şiddet kavramı açıklanacak, ardından çocuğa yönelik şiddet ve türlerinden bahsedilecektir.

2.6.1. Şiddetin Tanımları

Şiddet kavramı, dünyada tarihsel sürecin her aşamasında ve her bir toplulukta farklı yoğunlukta ve şekillerde görülmektedir. Günümüze bakıldığında modern düşünce ve kültürün var olduğu toplumlarda dahi şiddet vakıalarının yaşandığına tanık olunmuştur. Oldukça kompleks ve farklı boyut ve türleri olan şiddetin doğru ve düzgün anlaşılmasının en etkili yolu, kelimenin kökenine inmek, anlamını sorgulamak ve yapılmış tanımlarını incelemekten geçer (Davarcı, 2015, s.5). Şiddet kelimesi Türkçe'ye, Arapça'dan girmiş bir kelimedir. Şiddet sözcüğünün sözlükteki altı anlamı şu şekildedir: 1. Bir hareketin, bir gücün derecesi, yeğinlik, sertlik 2. Hız. 3. Bir hareketten doğan güç: *Rüzgârın şiddeti.* 4. Karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma. 5. *mec.* Kaba güç. 6. *mec.* Duygu veya davranışta aşırılık (TDK).

Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) yayımladığı, Dünya Sağlık ve Şiddet Raporu'na göre şiddet, fiziksel gücün, bilinçli olarak bireyin kendisine, bir diğer kişiye, toplu bir insan grubuna yönelik olarak bedensel hasara veya böyle bir hasarla neticelenme olasılığının varlığına, ölüme, ruhsal zarara, gelişimsel eksikliklere sebep olacak şekilde korkutma veya fiili açıdan uygulanmasıdır (World Health Organization, 2002, s. 5). Şiddetin sadece fiziki

zarar vermek şeklinde tanımlanmadığı ve psikolojik olarak şiddet uygulanabileceği ve şiddet mağdurunun psikolojik bir baskı altında da kalabileceği şeklinde geniş bir tanımı kabul etmek mümkündür.

Şiddet kavramının temeline bakıldığında fazlalık ve normal olmayan bir davranışı ifade ettiği görülmektedir. Sahip olunan duygunun aşırıya kaçması ve karşı tarafla anlaşmayı seçmek yerine kaba kuvvet yolunun tercih edilmesi şiddet olarak algılanmaktadır. Şiddet sözcüğü bazı durumlarda fiziksel bir hamle ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Söz konusu kelimenin anlamına bu açıdan bakıldığında birinin, diğerini acı vererek incitmesi ya da yaralamak maksadıyla yaptığı eylem olarak karşımıza çıkmaktadır (Günşen İçli, Öğün, & Özcan , 1995, s.9)

Geçtiğimiz her bir gün şiddet kelimesinin kavramsal olarak genişlediğini ve tekrar tekrar tanımlandığını görmekteyiz. Eski zamanlarda şiddet kavramı yalnızca fiziksel bir güç uygulama şeklinde düşünülürken, çağımızda şiddetin psikolojik, cinsel ve ekonomik çeşitleri olduğu kanısı yaygındır. Geçmişten günümüze şiddetin psikolojik, ekonomik ve sosyal sonuçları her zaman olmuştur. Fakat bu ögelerin şiddet kavramı altında anılması için toplumsal bir idrak oluşması gerekmektedir. Bu da şiddetin yalnızca bir kavram olmasından çok bireysel, sosyal ve toplumsal sonuçları olan bir olgu olmasından kaynaklanmaktadır. Şiddet kavramı ile ilgili yapılmış birçok akademik çalışma olmasının yanı sıra şiddet kendisini gösterdiği spesifik olaylarla beraberce değerlendirilmelidir. Özetlemek gerekirse şiddet kavramsal bir çerçeve içerisinde, toplumun şiddeti algılayışı biçiminden etkilenir ve bunların bütününden oluşur ve tanımı da bu şekilde yapılır (Erçin, t.y., s. 2). Hem dünyada hem de ülkemizde birçok araştırmacı ve akademisyen birbirinden farklı, şiddetin ayrı ögelerini ortaya çıkaran tanımlamalarda bulunmuşlardır. Her tanım birbirinden farklı olmasına rağmen tanımlardaki ortak nokta şiddetin istenmeyen bir gücü ifade ediyor olmasıdır.

Polat'a (2001) göre baş etmesi oldukça zor, küçük veya büyük, mahiyeti az ya da çok eylemlerden fiziksel, psikolojik, maddi ve manevi yapıya zarar veren fiillere şiddet denmektedir. Şiddet türlerinden biri olan fiziksel şiddetin mevcudiyeti ve etkileri çok daha belirgin ve görünebilir olduğu için bu şiddet türünün en zarar verici şiddet biçimi olduğu algısı yaygındır (s.6-7). Fakat kişinin ruhsal anlamda maruz kaldığı şiddet onun toplumsal yaşamdan uzaklaşmasına sebep olabilecek kadar etkili ve en az fiziksel şiddet kadar zarar verici olabilir.

Şiddet kavramını değerlendirirken uygulanma tiplerine göre beş gruba ayrıldığını belirtmek gerekir. Fiziksel, cinsel, duygusal, ekonomik ve siber şiddet uygulanan şiddetin türüne göre yapılan bir sınıflandırma olarak karşımıza çıkmaktadır (Polat, 2017, s. 22).

2.6.2. Çocuğa Yönelik Şiddet

Çocuğa yönelik şiddet, çocuğun zihinsel, bedensel ve ahlaki açıdan gelişim sürecini durduran ya da geriye dönmesine yol açan fiziksel ve ruhsal travmalarla sonuçlanan bir olgudur. Bu muameleye maruz kalan çocuğun sağlıklı bir insan olarak sosyal yaşama uyum sağlaması oldukça zordur. Yapılan birçok çalışmanın ortak sonucu olarak küçük yaşlarda şiddetle muhatap olan çocukların beyin fonksiyonlarının yavaşladığı, bunun yanı sıra her zaman şiddete maruz kalan çocuklarda ise çok daha ciddi ve uzun vadeli sağlık sorunlarının ortaya çıktığı gözlemlenmiştir. Çocukların maruz kaldıkları şiddetin şekli, şiddetle muhatap olma süresi ve şiddetin ağırlığıyla orantılı olarak çocukların sosyal hayatlarını, okuldaki başarılarını, özgüvenlerini, psikolojik gelişimlerini negatif yönde etkiler (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2015, s. 5).

Çocuk istismarı şeklinde de ifade edilebilen çocuğa yönelik şiddet anne-baba ya da çocuklara bakmakla yükümlü bireylerce veyahut çocuklarla hiçbir bağı olmayan yabancılar tarafından çocuklara yönelik olarak sağlıklarını tehdit eden, fiziksel, psikolojik, zihinsel, sosyal ya da kültürel gelişimlerine zarar verecek muamelelerle muhatap olmalarını ifade etmektedir (Ovacık, 2008, s. 10). Çocuk istismarı, çocuğun ebeveynleri tarafından veya yabancı kişilerce çocuğa yönelmiş fiziksel veya psikolojik bütünlüğüne zarar verici her türlü şiddet içerikli davranışları ihtiva etmektedir. Çocuğa yönelmiş şiddet genel olarak dövme, tekmeleme, odaya kapatma, aç kalmasına sebep olma, vücutta yanıklar oluşturma, cinsel taciz, aşağılama ve psikolojisine yönelik saldırılar şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Kızılkaya, 2011, 478).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından yayımlanan Dünya Şiddet ve Sağlık Raporu'nda, çocuk istismarı olarak da nitelenebilecek çocuğa yönelik şiddet ya da kötü muamele her türlü fiziksel ve duygusal şiddet, cinsel suistimal, ihmalkâr muamele ile fiili olarak çocuğun sağlığına, hayata tutunmasına potansiyel olarak gelişimine ya da haysiyetine zarar verecek olan çocuk üzerinde sorumluluğu bulunan ya da aralarında güven veya güç ilişkisi bulunan kişilerce çocuğa karşı yapılan davranışlardır şeklinde tanımlanmıştır (World Health Organization, 2002, s. 59). Dünya Sağlık Örgütünün yayımlamış olduğu söz konusu raporda çocuğa yönelmiş şiddetin çocuk üzerindeki etkisinin fiziksel olarak oluşabilecek

zarardan, psikolojik olarak ortaya çıkabilecek hasarlara kadar geniş bir yelpazesinin olduğu verilerden çıkarılan sonuçtur. Bu yüzden çocuk istismarı çocuğun yalnızca fiziksel olarak hasara uğraması değildir. Çocuk, maruz kaldığı şiddet neticesinde fiziksel, psikolojik ve zihinsel olarak önemli ölçüde etkilenmektedir (Mian, 2004, s. 14-19).

İngilizce bir terim olan "child abuse"un karşılığı olarak Türkçe'de farklı kelimeler kullanılabilmektedir. Bu ifadenin çocuk istismarı şeklinde yaygın bir kullanımı vardır. Söz konusu terimin Türkçe karşılığının bulunması probleminin yanı sıra çocuk istismarının tüm dünyada ortak kabul görmüş bir tanımı yoktur. Evrensel bir tanım oluşmamasının sebeplerinden biri her bir toplulukta sosyal, kültürel ve toplumsal motifin farklı oluşundandır. Konunun birçok akademik alanda karşımıza çıkması ve bu alanların iç içe geçmeside tek bir tanımının yapılamamasının sebeplerinden diğeridir. Fakat genel itibariyle kültür bakımından yaşanılan farklılıklar çeşitli tanımların karşımıza çıkmasında en etkili faktördür. Çünkü kültür her topluma özgü ve özeldir ve toplumu şekillendiren maddi ve manevi her bir şeyi kapsar. Genel olarak çocuğa yönelik yapılmış bir hareket veya davranış tarzının hangilerinin çocuğa yönelik şiddet ya da ihmal niteliği taşıdığı sonucuna ortak bir şekilde ulaşılmamaktadır. Özetle bir topluluktaki insanların sahip olduğu değerler, inandıkları olgular, önem verdikleri toplumsal ögeler, çocukların gelişimi konusunda benimsedikleri ilkeler ve nihayetinde aile bireyleri arasındaki ilişkinin farklılığı "child abuse and neglect" yani dilimizdeki karşılığı olarak "çocuk ihmal ve istismarı" konusunda birçok tanım üretilmesine neden olmaktadır. Bu farklılıklara rağmen "çocuk ihmal ve istismarı" açısından ortak bir noktada buluşulduğu durumlar elbette olmaktadır. Örneğin doğu Avrupa ülkelerinden birinde yaşayan bir çocuğun uzunca bir süre (18 ay-7 yaş) üvey annesi tarafından diğer insanlardan uzakta ve tamamen mesafeli büyütülmesi sebebiyle çocuğun akranlarına nazaran geri bir zekaya sahip olması, konuşma ve yürüme bozukluğu yaşaması ve şiddete meyilli olması her toplumda çocuğa yönelik şiddet bir diğer ifadeyle çocuk istismarı olarak kabul görmektedir (Slep & O'Leary, 2001, s. 87-107)

Çocuğa yönelik şiddet ile yapılan çalışmalarda şiddetin uzun vadeli sonuçlarının olduğu tespit edilmiştir. Şiddete maruz kalmış kurban çocuk daha sonraları bu fiili gerçekleştiren konumuna geçebilmektedir. Şiddet görmüş ya da ihmal edilmiş çocuğun bu eylemlerin ileride olası suçlusu olması durumu şiddetin devamlılığını göstermektedir. Bugünün çocuklarının gelecekte fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı kişiler olabilmeleri, çocukken tecrübe ettikleri durumlara bağlıdır (Davarcı, 2015, s. 40).

2.6.3. Çocuğa Yönelik Şiddetin Türleri

İngilizce'de "Child Abuse and Neglect" şeklinde kullanılan ifade ülkemizde "Çocuk İstismarı ve İhmali" şeklinde kullanıldığı gibi "Çocuğun Örselenmesi ve İhmali" olarak da kullanılmaktadır. Bunların yanı sıra "Çocukların fiziksel olarak zedelenmesi" ya da "kötü muameleye maruz kalmak" ifadeleri de çocuğa yönelik şiddet konusunda kullanılan ifadelerdir (Bilir, Ş. vd., 1991, s. 58). Hangi ifade tercih edilirse edilsin çocuğa yönelik şiddet türlerini 4 grupta incelemek yerinde olacaktır. Fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal istismar ve ihmal çocuğa yönelik şiddetin türleridir. İncelemelerimiz esnasında bazı kaynaklarda istismar türlerine ekonomik istismar ve internette istismar şeklindeki istismar tiplerinin dahil edildiği tespit edilmiştir.

2.6.3.1. Fiziksel İstismar

Fiziksel şiddete çok geniş bir çerçeveden bakıldığında, çocuğun kaza ile olmayan yaralanması şeklinde bir yaklaşım kabul edilebilir. Fiziksel istismarda en çok şiddetin fiilen uygulandığı yani çocuğun dövülmesi şeklinde gerçekleştiği görülmektedir. Söz konusu bu istismar türünde, vücutta zarara sebep olan ekimozlar, kırıklar, çatlaklar, yanıklar, zehirlenmeler, iç organlarda oluşan zararlar ve bunlar gibi birçok vücut bütünlüğüne hasar veren anormal durumlar ortaya çıkmaktadır. Özetlemek gerekirse, fiziksel istismar veya örselenme çocuğun bir kaza sonucu olmayarak, ufak, büyük ya da ölümle neticelenen bir zarara uğramasıdır (Polat, 2017, s. 136). Bu istismar türündeki sorun, gerçekte fiziksel olarak şiddete maruz bırakılan çocuğa bu davranışın aslında cezalandırma amaçlı olarak uygulanmasıdır. Bu nedenle bazı kültürlerde çocuğun vücut bütünlüğüne zarar veren bu fiiller, istismar olarak algılanmamaktadır. Bu öngörüyü kabul eden toplumlarda çocuğa uygulanan bu istismar türünün çocuğun disipline edilebilmesi için olması gereken bir davranış tarzı olduğu kabul görmektedir. "Öğretmenin vurduğu yerde gül biter." gibi ifadeler çocuğa uygulanan bu tür bir şiddetin meşru görüldüğünü göstermektedir. Birçok ülkede fiziksel şiddetin resmi kayıtlara geçirilmemesi için ebeveynlerin ya da çocuğun bakımı ile ilgilenenlerin çabaladıkları yadsınamaz bir gerçektir. Fakat dövülme ardından kafatasında altında oluşabilecek kanamalar, sigaradan kaynaklanan izler, kırıklar, ısırıklar, göz dokusunda bozukluklar ve bunlara benzeyen kasıtlı bir şekilde meydana getirilmiş yaralanmalar çocuğun ciddi bir fiziksel istismara maruz kaldığını gösteren bulgulardır. Bu

noktada çocuğun istismara uğradığını tespit edenlerin yetkili mercilere ulaşması yerinde olacaktır (Topbaş, 2004, s. 77).

Çocuk istismarının gelebileceği son nokta, çocuğun ölümüyle sonuçlanmasıdır. Çocuğa yönelik şiddetin en belirgin ve yaygın özelliği, alışkınlık hale getirilmesi ve bu alışkınlığın giderek artan dozlar şeklinde meydana gelmesidir. Dozu giderek artan bu türdeki şiddette tahmin edilemez çocuk ölümlerine sebep olabilecektir. Bu yüzdendir ki fiziksel istismara maruz kalmış çocukların ölüm oranları beklenilenin çok üzerindedir. Ülkemizde kayıtların düzenli olmaması ve istismar bulgusunun ölüm olaylarında yeni tespit edilmeye başlaması gibi sebeplerden dolayı, çocuk ölümlerinin sayısal olarak ne kadarının çocuğa yönelik şiddetten kaynaklı olduğu tam olarak bilinememektedir. Bu konu da Amerika'nın düzenli tutulduğu varsayılan sayısal verilerine göre bir yıl içerisinde 2000 adet çocuk ölümünün istismar kaynaklı olduğu belirtilmiştir. Önceleri tespit edilen istismar daha az iken, 2000'li yıllar içerisinde ölüme neden olan çocuk ihmal ve istismarlarının arttığı gözlemlenmiştir. Sayısal olarak istismarın artmasının yanı sıra yeni bulunmuş inceleme tekniklerinin artmış olması da göz ardı edilmemesi gereken bir gerçektir (Polat & Yaycı, 2007, s. 223).

2.6.3.2. Cinsel İstismar

Cinsel istismar genel olarak henüz psikolojik ve sosyal açıdan gelişimini sağlayamamış çocukların bir başkası tarafından cinsel haz almak amacıyla kullanılmasıdır. Çocukların herhangi bir yetişkince cinsel amaçla istemedikleri davranışlara maruz kalmalarıdır. Çocuk yaştaki bireyin yasal olmayan ve mental açıdan zararlı bir faaliyete katılmasını zorlamak, ticaret kastıyla cinsel açıdan yararlanmayı istemek ve cinsel sömürü ile ilgili çeşitli pornografik malzemede kullanılması cinsel istismar kapsamındadır. Çocuğa yönelik cinsel şiddetin detaylı görünümlerine bakıldığında; çocuğun para karşılığında cinsel amaçla satılması, cinsel kölelik, cinsel açıdan sömürmek, kaçırmak ve zorla evlendirmenin de bu kapsamda olduğu görülmektedir. Fiziksel olarak bir güç uygulanmasada çocukların cinsel açıdan mağdur olabilmesi ve bu durumda da bu şekildeki tüm fiillerin mağdur çocukta ruhsal sıkıntılar ve travmalar oluşturabilmesi olağan bir sonuçtur (Berghan & Arkadaş-Thibert, 2013, s. 23). Cinsel istismara maruz kalmış çoğu çocuk ve ailesinde utanç, korku, toplum baskısı ve suçluluk hisleriyle birlikte mevcut durumu saklama eğilimi görülebilmektedir. Bu şekilde şüphe uyandıran durumlarda tıbbi ve hukuki yollara başvurulması önemlidir. Fakat yalnızca bu yollara başvurmak yeterli değildir, duygusal

açıdan da mevcut durum ele alınmalıdır. Cinsel istismar mağdurda oluşturduğu izler bakımından çok yönlüdür. Duygusal, fiziksel ve cinsel açıdan değerlendirilmelidir.

Cinsel istismarın toplumda ne kadar yaygın olduğuna, kimler tarafından bu fiillerin gerçekleştirildiğine ilişkin yorumlar, mevcut tanımlara ve bilgilerin toplanarak elde ediliş tarzına göre değişmektedir. Bazı araştırmalar ve anketler mağdur çocukla, bazıları ergenlik çağındakilerle ya da yetişkin bireylerle yapılırken, bir kısmı istismara maruz kalan çocukların ebeveynleriyle neler yaşamış olabileceklerine dair bilgi toplamak amacıyla yapılır. Bu şekilde farklı anket yöntemleri oldukça farklı sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Bu duruma örnek vermek gerekirse, Rumen aileleriyle yapılan bir ankette anne-babaların %0.1'lik bir kısmının çocuklarına cinsel şiddet uyguladıklarını kabul ettiklerini yansıtırken, aslında %9.1 inin çocuğuna cinsel istismar uyguladığı ortaya çıkmıştır. Burada ortaya çıkan sonuçların tutarsızlığının sebebi, ebeveynlerin gerçekleştirdiği istismarın başkaları tarafından çocuklara uygulandığının söylenmesini çocuklarından istemesidir (Runyan vd., 2002, s. 63-64).

Ergin kişinin cinsel haz sağlamak amacıyla çocuğu kandırması ya da bir şekilde ikna etmesi, zorlaması veya çeşitli tehditlerle zorunlu bırakması, pornografik amaçlarla kullanması gibi farklı boyutları olan cinsel istismar tüm dünyada bütün kültürlerde ne yazık ki görülmektedir. Çocuğa yönelik cinsel istismarda çocuğun rızası şeklinde bir husus yoktur ve bu istismar türünün aynı zamanda şiddeti içermesi gerekmemektedir. Çocuğa yönelik şiddet türlerinden tanı koyması çok kolay olan ancak tespit etmesi ve ortaya çıkarılması en çetrefilli olan türdür. Bu nedenledir ki ülkemizde ve dünyada sayısal bir veri ortaya koymak zorlaşmaktadır. Farklı yayınlarda tutarsız sayısal veriler olsa da yaklaşık olarak kız çocuklarında %12 ile 17, erkek çocuklarında ise %5 ile 8 oranlarında cinsel istismar görüldüğü söylenebilir. Bu istismar türüne maruz kalmış çocukta oluşan hasarlar muhtemel olarak sadece tecrübe ettiği bu fiille sınırlı kalmayacaktır. Çocuğa yönelmiş cinsel istismarın muhtemel sonuçları; cinsel bölgedeki ağrılar gibi fiziksel belirtiler, beslenme, alt ıslatma gibi genel değişimler, yaşından bağımsız bir şekilde cinsellikle ilgilenme ve genel olarak cinselliğe dair değişimler, korkak ya da saldırgan olmak gibi davranışsal açıdan değişiklikler ve tabiki çaresizlik hissi ve anksiyete bozuklukları gibi duygusal değişimlerdir (Bayraktar, 2015, s. 53).

2.6.3.3. Duygusal İstismar

Bir başka çocuğa yönelik istismar türü olan duygusal istismar çocuğun etrafındaki yetişkin bireylerce uygulanan çocuğun kişiliğinde yara açan, psikolojik ve sosyal gelişimini güçleştiren fiiller ya da duygusal ihmaldir. Duygusal ya da emosyonel şiddet olarak ifade edilen bu istismar türü çoğunlukla, çocuğa yönelik fiziksel ve cinsel şiddet fiillerle de ortaya çıkmaktadır (Şahiner vd., 2001, s. 276-285).

Bebek, çocuk veya adölesan döneminde(ergenlik) olan bireyin varlığını reddetme, aynı ortamda dahi yok sayma, yalnız başına bırakma, kapalı bir alanda kilitli bırakma, bağlama, tehditlerle korkutma, aşağılama, küçük düşürme, sürekli bir şekilde bağırma veyahutta normalin çok üstünde korumacı davranma duygusal şiddet ya da örselenmede en belirgin eylemlerdir (Güler vd., 2002, s. 129). Çocuğa bağırmak, küfürlü konuşmak, hiç değer vermemek, normal olmayan bir şekilde çocuk üzerinde baskı kurmak, aşağılayıcı lakaplar takmak, çocuğu reddetmek, küçümsemek, yalnız bir şekilde bırakmak, korkutmak, tehdit etmek, onurunu kırmak, çocuk ile duygusal bağ kurmamak, çocuğa kendinden beklenmeyecek şekilde sorumluluklar yüklemek, kardeşler arasında adaletsizce tavır takınmak, çocuğa karşı dalga geçer bir tavır sergilemek, duygusal örselenme incelendiğinde karşımıza çıkan detaylı örneklerdendir (Lynch vd., 2008, s. 13).

Emosyonel istismarın tanımını yapmak diğer istismar türlerine nazaran daha kompleks ve tespit edilmesi daha zor olmasına rağmen diğerlerine göre de en çok maruz kalınan istismar türüdür. Toplum nezdinde bu istismar türü çocukta fiziksel olarak herhangi bir tahribat oluşturmadığı için önemli görülmeyebilir. Halbuki bu istismar türü fiziksel şiddet kadar hatta bazı durumlarda ondan daha fazla çocuğun ruhunda yara açabilmektedir. Çünkü bir çocuk her zaman sevgiye, ilgiye, takdir edilmeye ve farkedilmeye muhtaçtır. Bunun aksi durumlarını yaşayarak duygusal istismara maruz kalan çocuk, tecrübe etmek istediği hisler bakımından hep eksik kalacaktır. Bu durumda çocuğun her daim umutsuzluk, hor görülme gibi negatif hisler barındırmasına neden olacaktır. Çocuk üzerinde psikolojik, duygusal, sosyal ve kültürel açıdan oldukça fazla etkisi olan emosyonel istismarın çok uzun yıllar sürdüğü vakıalar olmaktadır. Bir anne ya da baba çocuğunu okul öncesi dönemde istismar etmeye başlayabilir ve bu süreç erişkin sürece kadar devam edebilmektedir (Hergüner, 2011, s. 47). Emosyonel şiddet olarak da adlandırılan duygusal şiddet, fiziksel şiddetin bir sonucu olarak karşımıza çıkabildiği gibi tek başına da uygulanabildiği durumlar vardır. Fakat fiziksel şiddete maruz kalmış bir çocuğun her hâlükârda emosyonel olarak zedelendiği görülmektedir. Duygusal şiddet, aile içinde yaşanan sorunlardan dolayı çocuğu sorumlu

tutma, odasında kilitli bir şekilde bırakma, ölümle ya da sakat bırakmakla korkutma, aşağılama ve küçük düşürme şeklindeki eylemlerle gerçekleşebilmektedir (Bilir vd., 1991, s. 58)

2.6.3.4. İhmal

Çocuğa yönelik istismar ve ihmal birbirlerinden farklı olgulardır. Bu iki kavramı birbirinden ayırt etmek önemlidir. Çocuğa yönelik istismar, çocuğun bakımını üstlenmiş ebeveyn ya da kişilerce onları cezalandırmak, ders vermek ya da gözetimi altında tutmak, kontrol edebilmek amacıyla çocuk üzerindeki haklarını kötüye kullanmaktır. İhmal çocuğun bakımını üstlenmiş kişinin yapması gerekli olan çocuğu korumak ve bakımını yerine getirip ihtiyaçlarını karşılamak gibi durumlarda başarı sağlayamamak olarak tanımlanabilir (Yenibaş & Şirin, 2007, s. 1).

İhmal, çocuğa yönelik şiddet türlerinden sonuncusu olarak karşımıza çıkmaktadır. İhmal, çocuğa bakma yükümlülüğü olan bir kişinin söz konusu sorumluluğunu yerine getirmemesidir. Çocuğun bedensel veya ruhsal açıdan ihmal edilmesidir. Gerekli besinleri tüketmesini sağlama, tıbbi açıdan oluşan ihtiyaçları giderme, emosyonel açıdan gereksimleri karşılama ya da normal bir hayat standartı için de insanca yaşamasını sağlama çocuğa bakmakla yükümlü kişinin görevlerindendir. Bunlar yerine getirilmediğinde ihmal karşımıza çıkmaktadır. Büyüme geriliği tespit edilen, sosyal ortamlara uyum sağlayamayan, temel eğitim alamayan, olası sağlık problemlerine karşın koruyucu bir sağlık hizmetinden fayda sağlayaman bir çocuğun varlığında akıllara ihmalin olabileceği gelmelidir. Çocuğa yönelik şiddet türlerinde sonucun, bir insan fiilinden kaynaklanıyor olması gerekmektedir. Örneğin, sel, deprem, heyelan gibi doğal afetler ya da önlenemez hastalıklar insan kaynaklı değildir ve bu yüzden çocuğa yönelik şiddet kapsamında değerlendirilemezler. Fiilin bir hasara yol açmasının yanı sıra yapılmaması gereken, yasaklanmış bir fiil olması beklenir. Çocuk istismarında eylemin aslında önlenebilir özelliğinin olması gerekmektedir. Ortaya çıkacak olan muhtemel sonucu engelleyebilecek alternatif bir fiilin varlığından söz etmek gerekir. Örnek vermek gerekirse, gelişmemiş bir toplumda imkansızlıklar nedeniyle çocuğunu hastalıktan kaybeden anne-baba herhangi bir istismarla suçlanamazken, aynı durumun gelişmiş bir toplumda meydana gelmesi çocuk istismarını karşımıza çıkarmaktadır. Bu noktada tecrübe edilen bu durum ihmal olarak adlandırılacaktır (Polat, 2017, s. 137). Araştırmalara bakıldığında 3 yaşın (0-36 aylık çocuk) altındaki çocukların ihmale uğrama oranlarının diğer yaş gruplarına nazaran 2 kat fazla olduğu görülmüştür. Bu durumdan

çocuğun yaşı arttıkça ihmale uğrama riskinin azaldığı sonucu çıkarılabilmektedir (Connell-Carrick, 2003, s. 410).

Çocukların ihmali, hayatları açısından önemli bir tehdit olarak görülmektedir. Çocuğun ihmalini, çocuğun kötü bakımı şeklinde ifade etmek de mümkündür. İhmal aile ortamında ortaya çıkmakla birlikte, çocuk bakımı ile muhatap başka ortamlarda da kendini göstermeye başlayabilmektedir. Bu da ailede başlayan sorunun, toplumda kök salmasına sebep olacaktır. Yapılan araştırmalar çocuk ihmalinin eski zamanlara dayandığını göstermektedir. İhmale maruz kalan çocuğun tehlike altında olduğu kabul edilen bir gerçektir. Çünkü kötü bakıma maruz kalan çocukların yaşıtlarınca gelişip büyüyememesi söz konusu olabilecektir. İhmal, fiziksel olarak ihmal, bakım ve koruma eksikliği, eğitim açısından ihmal ve psikolojik açıdan ihmal şeklinde ortaya çıkabilir. Çocuğunu ihmal eden bir anne eğer çocuğuna yeteri kadar sözel açıdan destek sağlamadıysa, onunla iletişim kurmadıysa bu çocuğun okul öncesi dönemde konuşma geriliği yaşaması kaçınılmazdır. Söz konusu olayda ihmal edilmiş çocuk, başkalarınca farkedilmez ise konuşmasında hep bir gerilik olacak ve iletişim konusunda eksiklik yaşayan bir birey olarak toplumda yerini alacaktır. Dil geriliği ise ileriki okul yaşamlarında onları başarısızlığa dahi sevk edebilir (Polat, 2019, s. 295-296). Bu örnekte görüldüğü üzere çocuğun ihmali, silsile halinde çocuğun yaşamını etkileyecek ve ona karşı başarılı, toplumda kabul görmüş bir erişkin olma noktasında hep negatif etkisini gösterecektir.

İhmal türleri fiziksel, duygusal, eğitim, tıbbi ve sosyal ihmal olarak sıralanabilir. Fiziksel ihmal uzun vadede çocuk için, zihinsel, emosyonel, davranışsal ve sosyo-külterel açıdan olumlu olmayan sonuçlar ortaya çıkarabilmektedir. Çocuğun alması gereken besin değerini alamaması, mevsime uygun ve hijyenik giydirilmemesi, vücut temizliğinin ihmal edilmesi, olası zararlara karşı herhangi bir önlem alınmaması, çocuğa uygun temiz, güvenli barınma ortamı sağlanmaması, çocuğun evden kovulması, yalnız bırakılması, bağımlılık oluşturan kötü maddelere karşı korunmaması ve anne adayının gebelikte sigara, alkol ve bağımlılık yapıcı maddeler kullanılması gibi birçok neden fiziksel ihmal olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu ihmal türüne maruz kalan çocukta sosyal olarak içine kapanıklık, sağlıklı olmayan arkadaş ilişkileri, uyku düzensizliği, okuldan uzaklaşma, hırsızlık, dilenme ve kötü madde kullanımı gibi sorunlar görülmektedir. Duygusal ihmal de ise çocuğa karşı sevgisiz, ilgisiz tavırlar, başarısını görmezden gelme, isteklerini önemsememe, hakaret etme gibi durumlar vardır. Örnek vermek gerekirse top isteyen bir çocuğa top almak önemli ve güzel bir davranıştır. Fakat aile de çocukla top oynayacak kimse yoksa, alınan topun çocuk nezdinde hiçbir duygusal karşılığı yoktur. Eğitim ihmali ise çocuğun okula gönderilmemesi,

okula dair ihtiyaçlarının giderilmemesi, resim, spor gibi etkinliklerin desteklenmemesidir. Tıbbi ihmal, çocuğun aşılarının yapılmaması, hastalandığında hastaneye götürülmemesi, verilen tedavinin uygulanmaması, gözlük, işitme cihazı, protez kol, bacak gibi kullanması gereken gereksinimlerinin sağlanmamasıdır. Sosyal ihmal ise kurumların, çocuklar ile ilgili sorumluluklarını yerine getirmemesi şeklinde tanımlanabilir. Çocuk parkı yapılmaması, çocuklar içim zararlı olabilecek ortamların düzeltilmesi ve çocukların her türlü açıdan korunması için çeşitli önlemlerin alınması sosyal açıdan ihmaldir (Bayraktar, 2015, s. 88-90).

İstismar türlerine ekonomik istismar ve internette istismar şeklindeki istismar tiplerini dahil eden kaynaklar vardır. Ekonomik istismar çocuğun haklarını korumayan işlerde çalıştırılması, düşük ücretli iş gücü olarak görülmesi ve bu yüzden çalıştırılması gibi durumlarda görülmektedir. Eğitimsizlik ve fakirlik çocukların çalıştırılma sebepleri arasında en kuvvetli nedenlerdendir. Kendi yaşıtları oyun oynayıp, okullarına devam ederken çalışan çocuklar ise para kazanmak için çalıştırılmaktadır. Çocukluklarını gereği gibi yaşamayıp erken yaşta olgunlaşmak zorunda kalmaktadırlar. Bu iki farklı çocuğun tutarsız yaşam stili çalışan çocuğu güvensiz hissettirmekte ve geleceğe umutla bakmasını engellemektedir. Bu durum onların toplumla uyum içinde yaşamalarını güçleştirmekle birlikte davranış bozukluklarına yol açmaktadır. Ardından bu çocukların erken yaşlarda suça meyilli olmaları kaçınılmaz hale gelmekte ve çalışan çocukların büyük çoğunluğu suça itilmiş çocuklar olarak karşımıza çıkmaktadır (Yenibaş & Şirin, 2007, s. 38).

İnternette çocuk istismarı ise kimilerince cinsel istismarın farklı bir boyutu şeklinde düşünülse de dünyada her gün kullanımı artarak devam eden bir mecra olduğu için ayrı bir istismar türü olarak incelemek yerinde olacaktır. Bağımlılık, cinsel içerikli sitelerde dolaşma, şiddet, bağımlılık yaratan kötü madde kullanımına özendirme, yabancı kişilerle iletişim halinde olma, girilmemesi gereken sitelere girip yasalara aykırı davranma gibi durumlar çocuk istismarı kapsamındadır. Yapılan araştırmalarla birlikte Avrupa'da çevrimiçi pornografik sitelerde çocuk istismarının, altı yıl içerisinde %149 arttığı gözlemlenmiştir. "Telefono Arcobaleno" adlı kuruluşun hazırlamış olduğu "İnternettte Çocukların Cinsel İstismarı Yıllık Raporu"nun sunduğu bilgilere göre internet mecrasındaki çocuğa yönelik istismar oranının yüksek olduğu ve bu istismarla muhatap olanların dokuz yaş altındaki çocuklar olduğu tespit edilmiştir (Gürhan, 2015, s. 71).

Çocuğun tecrübe ettiği şiddetin çeşidi her ne olursa olsun korku ve tedirginlik her koşulda çocukta oluşabilecek duygulardandır. Şiddete maruz kalan çocukta aşağılanmış hissetme ve kendini küçük görme gibi hisler ortaya çıkar. Bu yöndeki duygular çocuğun

benliğinin oluşmasında negatif yönde kalıcı bir rol oynar. Tecrübe ettiği şiddetin sonucu olarak aşağılanmış ve küçük düşürülmüş çocuğun kendine olan saygısının azaldığı, kendinden utandığı, içine kapandığı veyahut tam tersi bir şekilde aşırı saldırganlık fiillerinde bulunduğu yapılan çalışmalar neticesinde görülmektedir. Tüm bunlar şiddetin herhangi bir türüne maruz kalan mağdur çocuğu psikolojik açıdan zorlamakta, eğer gerekli önlemler alınmaz ise psikolojik birçok hastalık yaşamasına neden olmaktadır (MEB, 2015 Şubat, s. 9).

2.7. Medya ve Şiddet

Günlük yaşama dair her türlü bilgi medya vasıtasıyla özümsenmekte ve olaylar medyanın sunduğu şekliyle anlamlandırılmaktadır. Şiddet olayları elbette haberleştirilecektir fakat önemli olan bu haberin nasıl ve ne şekilde sunulduğudur. Bu kapsamda öncelikle medya ve şiddet ilişkisi incelenecektir. Çocuğun şiddet mağduru olduğu haberlerde temsilleri ve haber profesyonellerinin bu olayları sunum şeklinin irdelenebilmesi için çocuğa yönelik şiddet ve medya konusu açıklanacaktır. Ayrıca bu başlık altında haberin öznesi olan çocuğun maruz kaldığı şiddet görüntülerini izleyen, haberlerin gizli tüketicisi olan çocuğun durumunun değerlendirilmesi amacıyla çocuğa yönelik şiddet haberlerinden dolayı ekran başındaki çocuğun maruz kaldığı olumsuzluklar konusunun da incelenmesi gerekmektedir.

2.7.1. Şiddet Vakalarının Haberleştirilmesi

Medyanın toplum üzerindeki etkisi artık tartışılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya sahip olduğu bu gücü sadece reyting ve ticari kaygılar için kullanmamalıdır. Medyanın sahip olduğu gücü, toplumun üzerinde olumlu bir etki oluşturmak, bilgilendirmek, bilinçlendirmek ve pozitif yönde dönüşüme uğramasını sağlamak şeklinde kullanması gerekir. Medyada kendine büyük bir alan bulan haberler yaşanmış olayları aktarırken kurgulanmaktadır. Söz konusu kurgulama esnasında toplumda önemli bir oranda gerçekleşen şiddet haberlerinin sunumunda oldukça yüksek bir hassasiyet gösterilmesi gerekmektedir. Çünkü sunulan şiddetin toplum üzerindeki bumerang tesiri göz ardı edilmemelidir. Bu açıdan medya sahiplerine, çalışanlarına, haber üretenlere kısacası haberin her aşamasında görev alan kişilere büyük sorumluluk düşmektedir. Şiddet haberlerinin sunuluş şekilleri esnasında topluma karşı etik sorumluluklarını yerine

getirmelilerdir. Şiddet haberleri ekranda elbette verilecektir, önemli olan bu haberin nasıl ve ne şekilde sunulduğudur. Bu türdeki haberlerin nasıl sunulduğu konusunda fikir elde etmek için kullanılan haber başlıkları, olaya dair fotoğrafların seçimi, tercih edilen kelimelere bakmak yerinde olacaktır (İnam & Şahin, 2020, s. 2-3). Medya bahsedilen etik sorumluluk gereği çocuğa yönelik şiddet haberlerini daha da hassas biçimde ele almalıdır. Yayıncılık ilkesi gereği bu haberlerin sunuş biçimindeki belli başlı kurallara riayet edilmesi gerekmektedir.

Kitle iletişim araçlarının, şiddeti sunum şekilleri oldukça önem arz etmektedir. Çocuklar açısından şiddet görüntülerine maruz kalmak, görülen şiddetin öğrenilmesi, öğrenilmiş bu davranış tarzının benimsenerek pekiştirilmesi ve kalıcı bir hal alması açısından büyük bir tehlike oluşturmaktadır. Uzmanlara göre çocukların haberlerde izlediği şiddet içerikli bir olayı kanıksayıp, olay kahramanını rol model almaları ihtimali yüksektir. Bu sebeple küçük ve ergenlik dönemindeki çocukların bu şekildeki davranış tarzlarını benimsemesi, toplum nezdinde kabul görmeyen bu fiilleri, kendi hayatlarında geçici olmayan bir tavır şekline dönüştürmeleri tecrübe edilen bir gerçek haline gelmiştir (Akşit, 2004, s. 19). Kitle iletişim araçları içinde televizyon üzerine daha da çok düşünülmesi gereken bir araçtır. Çünkü birlikte yaşanılan ortamları görselleştiren, bunları yorumlayan ve topluma dair simgeleri sunan vasıta televizyondur. Bu açıdan baktığımızda diğer iletişim araçlarından daha çok gündelik yaşamamıza dahil olmaktadır.

Genel olarak medya üzerine inceleme yaparken çalışma için özel öneme haiz olan televizyon üzerine konuşulması gerekecektir. Mutlu (1991) televizyon için, "uzağı görme, insanın zaman ve mekân sınırlılıklarıyla çizili gündelik yaşam deneyiminin çeperini geliştireni, geliştirmekle de kalmayıp, bu deneyimin nitel ve nicel örüntüsünde önemli değişikliklere yol açan teknolojik bir araç" şeklinde bir tanımda bulunmuştur (s. 15). Bu şekilde yapılmış genel bir tanımın yanı sıra televizyonun birbirinden ayrı özelliklerinden yola çıkarak daha farklı tanımlar yapılabilecektir. Televizyonun oldukça güçlü bir iletişim ağı ve bilgilendirme aracı olmasının yanında en güçlü özelliği sunduğu içeriktir. Televizyon, siyaset, iş, spor, sanat ve magazin gibi birçok alanın içeriklerini tek bir mecradan izleyiciye ulaştırabilmektedir (Castells, 2005, s. 450).

Televizyon programlarına bakıldığında, ana haberlerin izlenme oranlarının oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Haber bültenlerinde politika ile ilgili haberler ilk sırada ve yoğunlukla verilmektedir. Siyasete dair haberlerin ardından ortaya bir zarar doğurmuş, zarar doğurmasa bile ilginç bulunabilecek, yaralanma ile sonuçlanmış ya da ölümle neticelenmiş kaza haberleri, barbarlık, darp etme, yaralama ya da cinayet gibi sonuçların ortaya çıktığı

suç ya da şiddete dair içerikler sunulmaktadır. Şiddet içerikleri genel olarak, abartı duygu durumlarını, bir durumun aşırılığını, nezaketsiz, sert ve oldukça kaba davranış tarzlarını ifade etmekle birlikte, özel olarak bakıldığında kaba kuvveti, gücün kötüye kullanımını, taş, çeşitli aletler veya silahla yapılan saldırıları, kişiye ve topluma zarar veren bir olguyu yansıtmaktadır. Saldırgan her türlü davranış, şiddet olarak nitelendirilebilir ve herhangi bir sözcük, doğaya zarar veren kişilerin fiilleri, insan ya da herhangi bir canlıya yönelik şiddet fiillerinin hepsi saldırgan davranıştır (Köknel, 2000, s. 20). Ana haber bültenlerinin şiddet olaylarını sunarken söz konusu rahatsız edici görüntüleri defaatle ve olması gerekenden daha yavaş bir şekilde vermesi, bu fiillerin insan zihninde sıradan bir olaymış gibi yerleşmesine neden olabilmektedir. Kişide şok ve incinme duygularını hissettirecek cinsteki şiddet görüntüleri yoğunlukla çocuklar olmak üzere bütün bireylerde korku, stres ve kaygı bozuklukları doğurmakta ve zamanlada şiddeti kanıksamalarına sebep olmaktadır.

Ana haber bültenlerinde bir olaya dair sürekli tekrarlanan şiddetin en yoğun olduğu anın görüntülerinin verilmesi sıkça rastlanan bir durumdur. Televizyon ekranında şiddet sahnelerinin en ilgi çekici, görsel bir etki uyandıran kısımlarının tekraren sunulması, amaçlanan sonucu gerçekleştirme noktasında hedefe ulaştıran bir gereçtir. Örnek vermek gerekirse, siyasi bir gösterisi esnasında, polisin öğrencilere copla saldırması somut olayda tekraren ekrana yansıtılacak tek kısım olacaktır (Esslin, 2001, s. 71).

Şiddeti anlamak ve çözümlemek için genel olarak bireysel ve toplumsal açıdan yaklaşılmaktadır. Fakat şiddeti sadece bireysel ve toplumsal dayanaklarla açıklamak yetersiz olacak, üçüncü bir boyut olarak kitle iletişim araçlarını bu kapsamda incelemek gerekecektir. Çünkü günümüzde şiddetin, psikolojik, toplumsal ve medya odağı ekseniyle ele alınması en doğru yaklaşımdır. Şiddetin, insanlarda doğuştan mevcut bir güdü olduğunu savunan anlayış bireysel ya da psikolojik yaklaşımdır. Şiddetin yaşanılan toplumdan öğrenildiğini savunan eğilim toplumsal yaklaşımdır. Medya ise sunduğu şiddet sebebiyle sonuncu odak olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu üç odak şiddet bağlamında birbirini tamamlayan ögelerdir. Şiddeti sunum şekillerinden dolayı medyayı tek başına sorumlu tutmak doğru bir yaklaşım değildir. Çünkü elli yıllık bir periyotta ülkemizde ve tüm dünyada yapılmış şiddet türlerine dair sayısız araştırmanın müşterek sonucu, aile içerisinde ya da yaşadığı toplumda şiddetle yüzleşmiş çocukların, medyadaki şiddetten, kendi ortamında şiddete maruz kalmamış çocuklara nazaran daha fazla etkilendiği yönündedir (Şirin, 2002, s. 35). Şiddetin yalnızca doğuştan öğrenilen bir fiil olmadığını kabul eden görüşe göre özellikle medya şiddeti öğrenme ve kanıksama sürecinde önemli bir etkendir. Çünkü şiddet fiili yapısı itibariyle gözlemlenebilir, öğrenilebilir ve bu şekilde öğrenilmiş bir fiil taklit yoluyla da hayata

geçirilebilmektedir. Bu durumda medyanın alıcısı konumundaki kişilerin ana haber bültenlerinde sunulan şiddetten etkilenmeleri oldukça normal bir süreçtir (Karagöz, 2019, s. 30). Tam bu noktada karşımıza ana haber bültenlerinde şiddet sunumunun nasıl gerçekleştirildiğinin, neyi ne kadar gösterdiklerinin oldukça önem arz ettiği ve araştırılması gereken önemli bir olgu olduğu ortaya çıkmaktadır.

2.7.2. Çocuğa Yönelik Şiddet ve Medya

Ana haber bültenlerine bakıldığında çocukların haberin öznesi olduğu konuların şiddet, taciz, istismar gibi onları kötü pozisyona düşüren durumlar ya da sel, yangın, deprem gibi afetler ya da araba kazası gibi dramatize edilebilecek konular olduğu görülmektedir. Çünkü bu şekildeki olaylar fazlaca duygusal anlar içermektedir ve yayıncılar bu şekildeki haber sunumlarını özellikle abartılı duygusallaştırmaları ticari kaygıları sebebiyle fazlaca kullanmaktadırlar. Özetle suça itilen çocuklar ve bir sebeple mağdur ya da kurban olmuş çocuklar için medyada özellikle ana haber bültenlerinde büyük bir alan ayrılmaktadır (Çalhan, 2008, s. 46-47). Birçok toplumda hem gündelik yaşamın içinde hem de medyada çocuklar ve kadınlar dezavantajlı durumdadır. Özellikle ataerkil toplum yapılarında çocuğa ve kadına önem vermeme, değerli görmeme oldukça yaygın bir tavırdır. Bunun sebebi çocuğun birey olarak görülmemesi, kadının ise yetişkin bir birey olduğunun kabullenilmemesindendir. Birey olarak görülmeyen çocuğun medyada ve özellikle haberlerde ikinci sınıf insan olduğu şeklinde bir yaklaşım vardır. Halbuki çocukların haberin öznesi olduklarında ve haberlerde temsil edilme noktasında tutunulan negatif tavrın ortadan kaldırılması ve her birey gibi sahip oldukları haklarının ihlal edilmemesi gerekmektedir.

Çocukların medyada temsili ve özellikle haberlerde nasıl temsil edildiği oldukça önemlidir. Söz konusu haberlerin yazımından, sunumuna kadar her aşamasının titizlikle hazırlanması gerekmektedir. Bu noktada çocukların medyada ve özellikle haberlerde nasıl konumlandırıldıkları bir diğer deyişle nasıl temsil edildikleri tartışılması gereken bir konudur.

Türkçe'de temsilin ilk kelime anlamına bakıldığında "Birinin ya da bir topluluğun adına davranma" şeklinde olduğunu görmekteyiz (TDK). Hall' e göre temsil, kavramsal açıdan bakıldığında bir anlamlandırma sürecidir. Bu düşüncesini pekiştirmek için bir bardak örneği vermiştir. Sahip olunan bir bardak, odaya bırakıp çıkıldığında artık orada olunmamasına rağmen o bardak hala düşünülebilir. Kaldı ki fiziksel olarak artık o odada bulunulmamaktadır. Fakat sıradan bir bardak ile düşünülmez, zihindeki bardak kavramı ile

düşünülür ve konuşulur. Gerçek bir bardak ile konuşulmaz, yalnızca düşüncedeki bardak kelimesi ile konuşulabilir. Bardak, İngilizce'de suyunu içtiğiniz herhangi bir şey için kullanılan dilsel bir izdir. Temsil de tam olarak burada karşımıza çıkmaktadır. Temsil için bir kavramın anlamının dil vasıtasıyla düşüncemizde üretilmesidir denebilir. Temsil, kavram ve dil arasındaki irtibattır ve nesneler, kavramlar ve işaretleri birbirine bağlar (Hall, 1997, s. 17). Temsil yaşanılan olayların sonucunda ortaya çıkmamaktadır. Tam tersi olarak olayın temel ögesidir. Özetle, vakalara ya da algılanabilen herhangi bir şeye dair idrakimizin dil ile bağlantılı şekilde meydana gelen ifadelendirme sürecine temsil denebilir.

Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun yayınlamış olduğu Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması'na (2018) göre araştırmaya katkıda bulunanların en çok izlemeyi seçtiği program türünün ayda yaklaşık 24 gün izleme verisiyle "Haberler" olduğu tespit edilmiştir. Bu veri medyanın en çok insanların içinde bulundukları toplumdan ve dünyadan, haberler elde etmeyi hedefleyerek kullandıklarını göstermektedir. Bu noktada medyanın olayları iletme ve toplumu bilgilendirme fonksiyonunun öne çıktığı gözlemlenmektedir. Haberlerin sunduğu olaylar ve sunum şekli önemli konularda toplumda kamuoyu oluşturabilme gücüne sahiptir. Haberler vasıtasıyla aktarılan bilgi, insanların zihninde bir fikir oluşturabilmektedir. Bu şekilde kamuoyunu etkileme gücünü elinde bulunduran medya ortak bir algı ve bilinç oluşturabilir (RTÜK, 2018, s. 53). Bu gücün özensiz ve etik ilkelere uyulmadan kullanılması tehlikeli sonuçlar doğurabilir.

Medya, temsil edilen bir olgunun insanlar üzerinde nasıl bir algı oluşturduğunu yansıttığı gibi mevcut algıyı destekleyebilir ya da yeni bir algı sunabilir. Sunulan bu algı özellikle haberlere bakıldığında haberin öznesinin yaşamını tamamen etkiler. Bu sebeplerle çocuğun medyada nasıl, ne kadar ve ne şekilde sunulduğu oldukça önem arz eder. Söz konusu temsil toplumda çocuğa ve çocukluk algısına nasıl yaklaşıldığını göstermektedir. Bunun yanı sıra toplum nezdinde çocuğa nasıl davranılması, çocukla nasıl konuşulması ve ne şekilde muamele edilmesi gerektiği noktasında bir eğilim oluşturmaktadır. Çocukların medyada temsil ediliş biçimleri yalnızca yetişkin bireyler açısından sonuçları olan bir olgu değildir, aynı zamanda çocukların, çocuğu ve çocukluğu algılayış biçimlerine yön vermektedir (Koman & Özkan, 2018, s. 5).

Hak haberciliği, sunulan haberin insan hakları odaklı şekilde işlenmesidir. Toplumda dezavantajlı konumda olanların, ötekileştirilen kadınların, birey olarak görülemeyen çocukların, görmezden gelindikleri için haberin öznesi olamayan zihinsel ya da bedensel engellilerin ve yoksulların insan hakları çerçevesinde değerlendirilerek haberlere konu edinilmeleri gereklidir (Tılıç, 2001, s. 121). Haber üretim aşamasında toplumda yer alan

bahsi geçen grupların haberlerine daha çok yer verilmesi ve bu haberlerin sunumu sırasında da insan haklarına saygılı bir tavırda sergilenmesi beklenir. Medyada genellikle çocuğun yok sayılması, belirli yargılar sebebiyle oluşmuş kalıp ifadelerle anılması ya da olumsuz haberlerle gündem olması sebepleriyle hak haberciliği bu noktada daha da önem kazanmaktadır. Çünkü çocuklar gelişimlerinin özel bir sürecindedirler, fikirlerinin oldukça az dikkate alındığı bir dönemdedirler ve hak ihlaline maruz kaldıklarında haklarını savunmaları zordur ve bu sebeplerle dezavantajlı gruptadırlar. Hak haberciliği çocukların haberlerdeki konumunu iyileştirmek adına kuvvetli bir araçtır.

Haberlerde çocuğun temsilindeki tavrın toplumu bir şekilde yönlendirebileceği düşünüldüğünde çocuk odaklı habercilik kavramı daha da önem kazanmaktadır. Çocuk odaklı habercilik kavramı benimsendiğinde çocuğun bir birey olarak görüldüğü kabul edilir. Haberlerde çocuğun haber konusu olarak temsil edilmesi, çocuğun tecrübe ettiği olayların uluslararası çocuk hakları özelinde değerlendirilmesi, çocuk hak ve özgürlükleri açısından fark yaratacak haberlere alan yaratılması, çocuklara karşı yapılan veya yapılmak istenen hak ihlallerinin gözler önüne serilmesi, söz konusu ihlalleri önleme konusunda öncü şekilde davranılması, haberin öznesi çocuğu mağdur konuma sokmaması, çocuğun bilgi ve görüşlerine haberde alan açması, çocuğu yalnızca olumsuz haber öznesi olarak görmeyerek çocukla ilgili olumlu haberlere de yer vermesi ve her çeşit haberde çocuğun etkilenebileceğinin göz önünde bulundurulması çocuk odaklı haberciliğin ilkeleridir (Aktaş Salman, 2019, s. 16).

Haberciler açısından televizyon ana haberlerinde genel olarak kötü haberin aslında iyi haber olduğu algısı mevcuttur. Çünkü cinayet, hırsızlık ve şiddet gibi birçok olumlu olmayan içerik haberlerin belkemiğini oluşturur. Bu genel yaklaşım çocukların haberin konusu olduğu içeriklerde de kabul görmektedir. Suçun mağduru veya suçu işleyen kişi çocuk ise ya da ilgi çekici bir olay var ise haber değeri oldukça yüksek olarak görülmektedir. Örnek vermek gerekirse tinerci çocuklar için medyanın söz konusu yaklaşımını takındığı görülmüştür. Bir dönem bağımlı oldukları için mağdur çocuk ve bu yaşam tarzları sebebiyle suçlu damgası ile medyada çok sık yer almışlardır. “Tinerci vahşeti”, “Sahipsiz canavarlar”, “Beşiktaş’ta tinerci çocuklar” gibi haberlerde kullanılan ifadeler bu çocuklara karşı hem bir üzülme hissi hem de bir korku oluşturmaktadır (Aydın, 2009, s. 43).

Çocuğun ana haber bültenlerinde sıkça röportaj yapılan kişi olarak karşımıza çıktığı düşünüldüğünde çocukla yapılan röportajın nasıl olması gerektiğine dair açıklamalarda bulunmak yerinde olacaktır. Ayaküstü sorular yöneltmek, haberin herhangi bir ögesine dair soru formüle etmek, telefon ile konuşmak ve ayrıntılı bir şekilde uzunca sohbet etmek

fiillerinin hepsi röportaj kapsamında sayılır. Çocuk, on sekiz yaşını doldurmamış birey şeklinde tanımlansa dahi bu tanım oldukça muğlak ve geniştir. Örneğin dört yaşında bir çocuk ile on yedi yaşında çocuğun bilgisi ve hayatı algılamaları tamamen farklıdır. Bu durumda bir gazeteci eğer bu yaşlardaki iki çocukla röportaj yapacaksa ikisine olan yaklaşımı farklı olmalıdır. On yedi yaşındaki çocuğa yöneltilebilecek bir soru, dört yaşındaki çocuğa yöneltilemeyecektir. Benzer şekilde köyde yaşayan çocuk ile kentte yaşayan çocuk ya da okula giden çocuk ile sokakta zorla çalıştırılan çocuklara yaklaşım aynı olmamalıdır. Çünkü her birinin algılayışları çeşitlidir. Çocukların sahip oldukları bireysel özellikler özelinde çocuğun kafasının karışmadan anlayabileceği rahatça cevap verebileceği sorular yöneltilmelidir. Özetle çocukların, haberin herhangi bir alanında var olduğu durumlarda temel davranış tarzı çocuğun bağımsız bir kişi olarak ele alınması olmalıdır. Çocuk şu kişinin kızı, bu kişinin oğlu değildir, kişiliği, düşüncesi ve duygusu olan bir canlıdır (Duran, 2008, s. 32-33).

Çalışmanın bu kısmına kadar çocuğa yönelik şiddetin haberlerde ne şekilde sunulduğu, yayıncıların bu olaylara genel yaklaşımı ve aslında olması gereken etik yayıncılık anlayışı üzerinde durulmuştur. Çocukların medyada temsili ve çocuklara dair kullanılan klişeleşmiş ifadelere de yer verilmiştir. Çocuğa yönelik şiddet haberlerinden dolayı ekran başındaki çocuğun maruz kaldığı olumsuzluklar başlığı altında ise haberin öznesi olan çocuğun maruz kaldığı şiddet görüntülerini izleyen, haberlerin gizli tüketicisi olan çocuğun durumu değerlendirilecektir. Hem medyaya yansıyan şiddetin direk muhatabı olan hem de bu haberler karşısında pasif bir şiddete maruz kalan çocuklar korunmaya muhtaç pozisyondadırlar. Bu başlığın ele alınması gerekliliği bu sebeple ortaya çıkmıştır.

2.7.3. Çocuğa Yönelik Şiddet Haberlerinden Dolayı Ekran Başındaki Çocuğun Maruz Kaldığı Olumsuzluklar

Televizyon haberinin izleyici kitlesi üzerindeki etkisi tartışılan bir konudur. Fakat bu tartışma genellikle haberin gizli tüketicisi çocuklar göz ardı edilerek yapılmaktadır. Çocuklar, haberciler için ilk sıralarda gelen hedef kitle olmamalarına rağmen gizli haber tüketicileridir ve haberlerden etkilenmeye yetişkinlerden daha açıklardır. Rigel (1995), 5-7 yaş grubu çocukların haberleri nasıl algılayıp etkilendiklerine dair tüketim sürecinde haber ve çocuk adlı bir araştırma yapmıştır. Buna göre 188 çocukla yapılan söz konusu araştırmada çocuklardan %40.95 haberi olumsuz bir olgu olarak görürken, %2.65' i olumlu olarak görmektedir. Bu veri çocukların haberleri, korku ve şiddet imgeleriyle özdeştirdiklerinin

göstergesidir. Haber bültenleri bireylerin ve doğal olarak çocukların dünyaya açılan kapılarıdır ve olayları algılama ve yorumlamada önemli bir etkendir. Durum böyleyken haberin yapım ve sunum aşamalarında yer alan medya çalışanlarının çok daha özenli işler ortaya koymaları gerekmektedir. Çocukların zihninde haber bültenleri salt gerçekliği yansıttığından olumsuz ve şiddet içerikli haberler izleyen çocukta hayata dair silinmeyen izler bırakabilecektir (s. 167-172). Özetle haber bültenlerinin çocuklar için doğurduğu tehdit, olumsuz haberlerin şiddetli ve sansasyonel şekilde sunulmasıyla ortaya çıkmaktadır. Rigel (1995) "Nasıl ki, savaşta savunmasız oldukları için ilk korunacak siviller çocuklarsa, amacımız haber içeriklerinde de yaşam deneyiminin savunucu zırhını henüz beynine geçirmemiş olan çocuğu korumak gerektiğini ortaya koymak." (s. 168) şeklindeki ifadesiyle haber bültenlerinin sunduğu şiddet içeriklerinden çocukların korunması gerektiğini vurgulamıştır.

Günümüzde medya on sekiz yaşın altındaki bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarının biçimlenmesinde etkin bir güç haline gelmiştir. Çocuklar oldukça erken yaşlarda kitle iletişim araçlarıyla tanışmakta ve zamanlarının kıymetli bölümünü televizyon ve internet gibi araçların iletileriyle meşgul halde geçirmektedirler. Bu yüzdendir ki bu dönemin çocukları için televizyon ya da internet çocuğu gibi ifadeler kullanılmaktadır (Karaboğa, 2018, s. 2). Çağımızda çocukların oldukça erken yaşlarda televizyonla iç içe olmaları ve bu durumun çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri tartışılan konular arasındadır. Özellikle televizyonun çok küçük yaş grubu çocuklar tarafından da izleniyor olması durumun ciddiyetini artırmaktadır. Özellikle daha küçük yaş gruplarında bilinç ve idrak henüz gelişmediğinden televizyondaki bütün iletilere karşı savunma gücü olmadan maruz kalınmaktadır. Olumlu ve olumsuz iletiler arasında bir muhakeme kuramayan çocuk olumsuz durumların zararlı tesirlerinden etkilenmeye tamamen açık olacaktır.

Televizyonun iletilerinden etkilenmeye en elverişli grubun çocuklar olduğunu ifade eden Mutlu, bir bireyin hayatında her alandaki etkiye açık olunan çağın çocukluk çağı olduğunu şu sözleriyle vurgulamaktadır:

> Çocukluk insanın 'ağacın yaşken eğilmesi' misali toplumun değerlerini edinmesi, bilgilenmesi, doğru davranış modellerini benimsemesi, kişiliğinin yapıtaşlarını ideal birey ölçütüne göre kurması sürecini en yoğun olarak yaşadığı bir dönem. Çocukluk böyle bir dönem olunca, çocuklar da ister istemez televizyonun en sorunlu, zarar görmeye en

açık, güçsüz, dolayısıyla da korunmaya muhtaç izleyicileri oluyorlar. (Mutlu, 1999, s. 119).

Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun yayınlamış olduğu 2020 yılının verilerini kapsayan Televizyon Yayınlarında Şiddet Araştırması'na göre en fazla izlenen program türünün haber bültenleri olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %83,9'u haberleri izlediğini ifade ederken, %16,1'i izlemediğini belirtmiştir. Buna göre haberler en çok izlenen program türü olurken ikinci sırada diziler yer almaktadır. Haberlerin bu denli yüksek oranda izlendiği tespiti bu program türünde sunulan şiddet ögelerinin toplumun çok büyük bir kesimine ulaştığı anlamına gelmektedir. Söz konusu araştırmanın bir başka verisi prime time (altın saat) olarak adlandırılan zaman diliminde yayınlanan içeriklerin 18 yaş altı çocuğu olan kişilerce daha fazla izlendiğidir. Bu verinin önemi, prime time da yayınlanan program türlerinin şiddet ögelerinin yoğun olduğu tespit edilen haber ve dizi program türleri olması ve 18 yaşından küçük çocuğu olan bireylerin bu saat dilimlerinde çocuklarının şiddet içeriklerine maruz bırakabiliyor olmasıdır. Bu noktada çocuklara medya okuryazarlığı bilincinin kazandırılması önemliyken tüm topluma ve özellikle ebeveynlere bu becerinin kazandırılması gerekmektedir (RTÜK, 2020, s. 142-143).

Haberin diğer program türleriyle karşılaştırıldığında en önemli özelliği, sunumunda gerçek olaylara yer veriyor olmasıdır. Habere konu olayın öznesi olan kişinin ve sunulan şiddet eylemlerinin gerçekliği izleyici üzerinde diğer içeriklere göre daha fazla etki uyandırmaktadır. Bu bağlamda toplumu önemli ölçüde etki altında bırakabileceği düşünülen haberlerdeki şiddet olayları görmezden gelinmemelidir (RTÜK, 2020, s. 147).

18 yaşından küçük bireylerin zihin ve konuşma becerileri hızla gelişirken, olayları mantık sürecinden geçirme yetenekleri henüz güçlenmemiştir. Ayrıca duygularını ve düşüncelerini belirtme konusunda henüz gelişmemiş çocuk, gelişen ve gelişmekte olan kitle iletişim araçlarının iletilerinin süratine yetişemeyecektir. Çoğunlukla da medya iletilerinin muhatabının yetişkin bireyler olduğu düşünülerek hazırlandıkları gözlemlenmektedir. Bu şekilde yetişkin idrakine uygun programlanmış medya içerikleri hızlı geçişler ve somut kavramların yanında soyutlarında kullanıldığı haliyle çocukların algılarına uygun değildir. Medya sektörü, çocukların fiziksel, bilişsel, kişisel, sosyal ve duygusal açıdan ilerlemeleri konusunda etkili bir olgudur. Düşünme, dil gelişimi, okuma eğilimleri, aidiyet duygusu, hayal gücünün oluşması veya sosyalleşmeleri bu olguyla bağıntılıdır (Ertürk, 2011, 54). Bu noktada çocukların bütün gelişim süreçleri için ne ile, ne kadar ve nasıl vakit geçirdikleri önem arz etmektedir.

Çocuklar, algı ve bilinçlerinin oluştuğu yaşa geldikleri dönemde medyanın sunduğu içerikleri tüketme konusunda özgür olacaklardır. Medya iletileri arasında çocukları olumsuzluğa sürükleyebilecek sunumların, hukuki düzenlemelerin yaklaşımı ve toplumun genelinde bu konuya dair gündem oluşturulmaması sebebiyle yeterince tartışılmadığı gözlemlenmektedir. Bu noktada on sekiz yaşından küçük bireyler, medya profesyonellerinin yaklaşımına ve çok kapsamlı olmayan bir yaptırım düzenine terk edilmiş bulunmaktadırlar. Bu nedenle çocuğun, medyanın ve özel olarak televizyonun menfi etkilerine maruz kalma ihtimali artmaktadır. Televizyonun sözü edilen etkisi su götürmez bir gerçek haline dönüşürken, medya profesyonellerinin sunmuş olduğu çocuk temsilleri, ebeveynleri ve çocukları, genele doğru gidildiğinde ise tüm toplumu etkilemektedir (Güven, 2014, s. 22).

Çocukların aktif ve kendileri için verimli olabilecek şekilde medya iletilerinden faydalanmalarını sağlamak oldukça önemlidir. Teknoloji ve doğal olarak medyayla bu derece yakın ilişki kuran çocuklar, haberlerde diğer çocukların ve kendilerini ilgilendiren konuların nasıl temsil edildiğini de gözlemlemektedirler. Çağımızda hemen hemen her evde televizyon olduğu düşünüldüğünde birçok çocuğun haberlerdeki iletilere maruz kaldığı açıktır. Çocuklar haberlerde genel olarak olumsuz olayların öznesi olarak yer almaktadırlar. Özellikle korunmaları gereken, umutsuz, kurban ya da mağdur nitelendirmeleriyle haberlerde yer bulmaktadırlar. Toplumda dezavantajlı konumda olduğu düşünülen çocuklara dair haberlerde benzer sorunları yaşayan çocukların ekran başında olabileceği ve habere konu olan olaydan dolayı çocuğun korkuya kapılmasına sebep olmak yerine benzer olayları tecrübe eden çocuklara dair umut verici sunumlar yapılmalı ve müracaat merciileri adres gösterilmelidir. Haber öznesi olan çocuklar yalnızca bir beden değildir, hakları korunması gereken varlıklardır ve başka çocukların da yapılan haberlerle hayatlarının değişip iyi bir yöne evrilebilme ihtimalini haberciler yadsımamalılardır. Haberlerde çocuğa yönelik her türlü şiddetin sunulduğu içerikler ekran başında bunları izleyen çocukların olumsuz etkilenebilecekleri düşünülerek aktarılmalıdırlar (Arslan & Topal, 2021, s. 136-141).

Çocukların konu edildiği şiddet, savaş, cinsel istismar ve çocuk işçi haberleri sunum şekilleri ve kullanılan fotoğraflarla, reyting kaygısının haberin öznesi çocukların hayatlarında olumsuzluklara sebep olma kaygısından daha yüksek olduğu gözlemlenmektedir. Zaten travma yaşamış bir çocuğun ailesi, arkadaşları ve yakın çevresi olduğu ve bu çevre içinde yapılan özensiz haberler nedeniyle daha da zor tecrübeler yaşama olasılığının varlığı unutulmamalıdır. Bunun yanı sıra televizyon karşısındaki çocuğun, haberin öznesi çocuğun fotoğraflarından ve haberin sunum şeklinden etkilenebileceğinin de genel olarak dikkate alınmadığı anlaşılmaktadır (Erdoğan Tosun, 2012, s. 176).

Haber bültenlerinin genellikle çocuklarla ilgili olumsuz olaylara yer verdikleri ve öznesi çocuk olan bu haberleri sunarken onlardan mağdur, kurban, zavallı şeklinde söz ettiği görülmektedir. Çocuk, bir suçun mağduru ya da suça sürüklenmiş bir çocuk olsa da halihazırda travmatik bir olay tecrübe etmişken haberlerdeki sunum nedeniyle ikinci kez mağduriyet yaşamaları muhtemeldir. Haberin öznesi çocuk yanında bu haber içeriğine maruz kalan ekran başındaki çocuğun da olumsuzluk yaşayacağı medya profesyonellerince görmezden gelinmektedir. Ekran başındaki çocuk yaşıtlarının başına gelen şiddet, kaza, ölüm gibi içeriklerin sansasyonel sunumu nedeniyle "Acımasız Dünya Sendromu" ile yüzleşebilirler. Halbuki medyanın pozitif yönlerine odaklanılarak, çocuk haklarını koruyan ve etik ilkelere saygılı içeriklerin ortaya koyulması çocukların gelişiminde önemli bir rol oynayacaktır (Sine Nazlı vd., 2021, s. 327).

Gerbner'in, "Acımasız Dünya Sendromu (Mean World Syndrome)" olarak nitelendirdiği olay televizyon seyircilerinin tüm dünyayı mevcut durumundan daha kötü bir yer olarak algılaması ve düşünmesidir (aktaran Şahin Kaya, 2012, s.194). Televizyon karşısında çok zaman harcayan bireylerin, dünyayı olduğundan korkutucu, merhametsiz ve tehditkâr bir yer olarak düşünmesine sebep olan durum bu sendrom ile açıklanmaktadır. Günümüzde en çok kullanılan kitle iletişim araçlarından biri olan televizyonun dünyayı kötü bir yer olarak göstermesi, kişileri daha endişeli, tedirgin, korkulu ve kaygılı bireyler haline getirmektedir. Gerbner, "Şiddet yüklü bir kültür içinde büyümek, bazen belirli tipte bir saldırganlığı, çoğunlukla yalıtım, güvensizlik, korunmasızlık ve kızgınlığı ortaya çıkarmaktadır." der. Kişiler, televizyonun sunduğu şiddetin ağırlığı kadar şiddetle etraflarının daha da sarılı olduğunu düşünmektedirler. Çalışmalar, kişinin televizyon izleme süresi ile dünyadan endişe duyma duygusu arasında doğrudan bir bağlantı olduğunu gösteren çeşitli veriler ortaya koymuştur. Televizyon başında uzun vakitler geçirenlerin, az vakit geçirenlere göre dünyanın şiddet dolu ve tehlikeli olduğunu dile getirdikleri ve bu yüzden de oldukça katı ve caydırıcı yasal düzenlemelere destek vermeye meyilli oldukları saptanmıştır. Söz konusu teori kapsamında televizyonun çok izleniyor olması "Acımasız Dünya Sendromu"na yakalanma ihtimalini artırmaktadır. Gerbner'e göre: "Bunun anlamı, üç saat boyunca televizyon karşısında oturuyorsanız, daha az televizyon seyreden komşunuza göre daha fazla şiddet altında yaşayacağınız ve buna bağlı olarak da daha fazla şiddet eylemi gösterebileceğinizdir." der ve ekler: "Televizyon en kötü korkularınızı harekete geçirir ve paranoyaklaştırıcı bir etkisi vardır" (Çığ, 2011, s. 50-51). Gerbner'in bu konudaki bir başka görüşü de ilgi çekicidir: Amerikan medya profesyonelleri yayınlarında, hakiki yaşamın yaklaşık 100 katı kadar suç ve şiddete yer vermeyi tercih etmektedir.

Şiddetin sunumu saklı bir mesaj da içerebilmektedir. Buna göre şiddetin sunumu, "Kim kime ne yaparsa yanına kâr kalır." iletisini izleyiciye ulaştırmaktadır. Bu noktada kadın ve televizyon ilişkisi ön plana çıkmaktadır. İzleyici konumdaki kadın, şiddete maruz kalanların birçoğunun kadın olduğuna şahit olduklarında "çift doz etkisi" ortaya çıkmaktadır. Çift doz etkisi, televizyonun ortaya koyduğu olguların, gerçek hayatta karşılığı olduğunda televizyonun tesirinin iki katına çıkmasıdır. Bu yüzden çift doz etkisini tecrübe eden kadınlar, gündelik hayatlarında sırf kadın olmaları sebebiyle kendilerini tehdit altında hissedebilmektedirler (Şahin Kaya , 2012, s.194). Toplumda dezavantajlı konumda bulunan gruplardan biri çocuklar iken diğeri de kadınlardır. Yukarıda kadınlar üzerinden açıklanmış olan "çift doz etkisi", ekran başındaki çocuk, şiddet mağduru çocuk haberlerini televizyonlardan izlediğinde de ortaya çıkabilecektir. Çocuğun konu edildiği haberlerin sansasyonel sunumu, bu haberleri izleyen çocukta büyük bir korku, tedirginlik ve üzerinde bir tehdit oluşturabilecektir. Bunun sonucunda sokağa çıkan çocuk, haberlerde şiddete maruz kalan çocukların yaşadığı olayların her an başına gelebileceği korkusuyla dolaşacaktır.

Televizyon, toplumda özellikle çocuk ve genç yaş grubu üzerinde etkiler ortaya çıkarmaktadır. Araştırmalara göre 18 yaş altındaki bireylerin televizyon ekranı karşısında uzun vakitler geçirdiği ve hatta televizyon karşısında geçirdikleri bu vakitlerin yalnız başlarına olduğu saptanmıştır. Ebeveyn gözetiminden uzak izlemeler, çocuk ve gençleri olumsuzluklara daha açık hale getirmektedir. Bu noktada önemli olanın televizyondaki şiddetin nasıl sunulduğu değil, çocuklara neyin ne kadar izletilmesi gerektiği düşüncesi hasıl olabilir. Kısaca çocukların televizyondaki şiddete maruz kalmalarının mesuliyeti medya profesyonellerine değil, yalnızca onlara bakmakla görevli kişilere yüklenebilecektir. Fakat toplumda bu düşüncenin bir karşılığı yoktur. Çünkü her ebeveyn ya da çocuğa bakmakla yükümlü kişinin eğitim düzeyi ve bilinç seviyesi birbirinden farklıdır. Eğitim düzeyi düşük ve televizyondaki şiddetten çocuğunun olumsuz etkilenebileceği bilincine sahip olmayan birçok aile bulunmaktadır. Sonuç olarak çocuklar mevzubahis olduğunda medyanın yansıttığı şiddet sadece ebeveynlerin bilinç seviyesinin sunmuş olduğu tercihlere bırakılmamalıdır. Bu noktada medya profesyonelleri medya etiğini hep ön planda tutmalıdır (RTÜK Özel Çalışma Grubu, 2005, s. 28).

Çocuk ve ergen ruh sağlığı doktorları söz konusu alandaki ikazlarını şu şekilde ifade etmişlerdir: "Tüm iletişim kurumları gerek eğlence gerekse haber nitelikli programlarda şiddet öğesinin çok dikkatli denetlenerek verilmesi, ölçünün çok iyi ayarlanması konusunda özen göstermelidirler." (Gökler, 1993, s. 34). Medya profesyonelleri tarafından medya etiğinin yok sayıldığı noktalarda hukuki düzenlemeler etkili yaptırımlar sunmalıdır.

Günümüzde televizyon yayınlarının sunmuş olduğu şiddet içeriklerinin olumsuzluklarına maruz kalanların daha çok çocuk ve gençler olduğu saptanmıştır. Bu olumsuzluklardan biri de duyarsızlaşmadır. Korku ve tedirginlik ortaya çıkaran olgudan uzaklaşmak veya bu olgunun maruz bıraktığı etkinin en aza çekilmesi için zihnin farkında olarak ya da olmayarak benimsediği yola duyarsızlaşma denilmektedir. Şiddetin abartılı, sansasyonel veya fazlaca dramatik bir şekilde sunulması izleyicide rahatsızlık ve tedirginlik oluşturduğu takdirde bu olumsuz duygudan kaçınmak için duyarsızlık devreye girebilmektedir (RTÜK Özel Çalışma Grubu, 2005, s. 5-6). Bu durum ekran başında haber bültenlerindeki şiddete maruz kalmış yaşıtlarını izleyen çocuk için de geçerli olabilecektir. Paniğe ve korkuya kapılan çocuk bunlara sık maruz kaldığı noktada duyarsızlaşma meydana gelebilecektir. Bu durum onun artık şiddet haberlerini normal karşılamasına, kanıksamasına ve gündelik hayatında, sokağa çıktığında herhangi bir şiddet türüne maruz kaldığında ya da yakınındakiler böyle bir olumsuzluk tecrübe ettiğinde doğru tepkileri veremeyecektir.

2.8. Çocuğa Yönelik Şiddet Vakalarının Medyada Sunumuna İlişkin Mevzuat Çerçevesi

Çocuklar henüz erginliğe ulaşmamaları sebebiyle hem bedensel hem de zihinsel ve ruhsal açıdan korunmaları gereken bireyler olarak görülürler. Bu yüzdendir ki çocukların gelişimlerine herhangi bir şekilde zarar verebileceği düşünülen bir medya içeriğinden korunmaları gerektiği tüm dünyada ortak bir görüştür. Söz konusu koruma medya açısından gözetildiğinde ikili bir yapı karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak medya içeriğine konu olmuş çocuğun korunması sorunsalıdır. Haberlerde, dizilerde, programlarda ya da reklamlarda görülen çocukların kendilerinde oluşabilecek olası zararların ne olduğu ve bu zararlardan nasıl ve ne şekilde korunulabileceği çeşitli mevzuat hükümleri ve etik kurallarla belirlenmeye çalışılmaktadır. Diğer koruma çocukların ekran başında nelere maruz kaldığı ile ilgilidir. Akıllı işaretler uygulaması, medya okuryazarlığını geliştirmek, çeşitli içeriklere yayın saati engelleri koymak ya da ebeveynlerin içerikleri filtrelemesine imkan veren uygulamalar şekillendirmek gibi çabalar çocukların maruz kalabileceği kötü içeriklerden korunmalarını sağlayabilmektedir. Bu iki yönlü koruma sistemi bir taraftan etik kurallarla desteklenirken diğer yandan sorunlarla başa çıkmak için kanunlar yol gösterici olmaktadır. Çocukların sahip olduğu hak ve özgürlükler medya aktörleri tarafından sıklıkla ihlal edilmektedir. Bu durumda etik ilkelerin kanun maddelerine evrilmesine sebep olmaktadır (Uzun, 2014, s. 153-154).

Uluslararası mevzuatta 1924 yılında Milletler Cemiyetinin kabul ettiği "Cenevre Çocuk Hakları Bildirgesi", çocukların haklarını savunan ve düzenleyen ilk belge özelliği taşımaktadır. Söz konusu bildirge Türkiye tarafından 1931 yılında kabul edilmiştir. Beş maddeden oluşan bildirge genel itibariyle çocukların gözetilmesi, sağlıklı bir ortamda yaşaması, gelişiminin desteklenmesi ve eğitim alması gibi konulara değinmektedir (Dirican, 2018, s. 44).

Türkiye'de, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) görsel ve işitsel mecrayı düzenlemek konusunda yetkilidir. 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun ise üst kurulun çalışma esaslarını belirlemektedir. Söz konusu Kanun'un 8. maddesi "Yayın Hizmeti İlkeleri"ni düzenlemektedir. Bu bölümde çocuğa yönelik şiddet haberlerinin sunumunda oluşabilecek ihlallere dair şu bentler dikkat çekmektedir;

ç) İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olamaz, kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler içeremez.

f) Toplumun millî ve manevî değerlerine, genel ahlaka ve ailenin korunması ilkesine aykırı olamaz.

g) Suç işlemeyi, suçluyu ve suç örgütlerini övücü, suç tekniklerini öğretici nitelikte olamaz.

ğ) Çocuklara, güçsüzlere ve engellilere karşı istismar içeremez ve şiddeti teşvik edemez.

ı) Tarafsızlık, gerçeklik ve doğruluk ilkelerini esas almak ve toplumda özgürce kanaat oluşumuna engel olmamak zorundadır; soruşturulması basın meslek ilkeleri çerçevesinde mümkün olan haberler, soruşturulmaksızın veya doğruluğundan emin olunmaksızın yayınlanamaz; haberin verilişinde abartılı ses ve görüntüye, doğal sesin dışında efekt ve müziğe yer verilemez; görüntülerin arşiv veya canlandırma niteliği ile ajanslardan veya başka bir medya kaynağından alınan haberlerin kaynağının belirtilmesi zorunludur.

i) Suçlu olduğu yargı kararı ile kesinleşmedikçe hiç kimse suçlu ilân edilemez veya suçluymuş gibi gösterilemez; yargıya intikal eden konularda yargılama süresince, haber niteliği dışında yargılama sürecini ve tarafsızlığını etkiler nitelikte olamaz.

n) Müstehcen olamaz.

ş) Şiddeti özendirici veya kanıksatıcı olamaz.

6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunu'nun 9. maddesi genel esasları düzenlemektedir. Söz konusu maddenin çocuklara dair bir düzenlemesi de mevcuttur:

(6) Ticarî iletişim, 8 inci maddede belirlenen esas ve ilkeler saklı kalmak kaydıyla;

ç) Çocukların fiziksel, zihinsel veya ahlakî gelişimine zarar vermemek, deneyimsizliklerini veya saflıklarını istismar ederek, çocukları bir ürün veya hizmeti satın almaya veya kiralamaya doğrudan yönlendirmemek; çocukları reklamı yapılmakta olan ürün veya hizmetleri satın almak için ebeveynlerini veya başkalarını ikna etmeye doğrudan teşvik etmemek; çocukların ebeveynlerine, öğretmenlerine veya diğer kişilere duyduğu güveni istismar etmemek veya sebepsiz olarak çocukları tehlikeli durumlarda göstermemek.

2.8.1. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi

Günümüzde desteğe ihtiyaç duyan bir grup olan çocukların sahip olduğu hakların koruma altına alınması gerektiği tartışılmaz bir gerçektir. Ulusal ve uluslararası mecrada çocukların ve haklarının korunması adına ciddi çalışmalar yürütülmekte ve bu alanda birçok sözleşme ve düzenleme bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar sonucu ortaya çıkan en değerli sözleşme Çocuk Hakları Sözleşmesi'dir. Söz konusu sözleşme çocukların evrensel anayasasıdır ve herkesçe kabul edilmesi gereken haklarını belirlemektedir. Genel itibariyle çocuklara karşı ayrımcılığın engellenmesi, çocuklara eşitlikçi yaklaşmak, adaletli olmak, çocuğun faydasını gözetmek, çocuklara karşı hoşgörülü olmak, çocuğun kendisi ile ilgili süreçlere dahil olmasını sağlamak ve görüşlerine yer vermek sözleşmedeki ilkelerdendir. Yaşama, güvende olma ve hissetme, korunma ve yaşamını belli standartlar içerisinde devam ettirme ve geliştirme hakları çocukların sahip olması gereken temel haklar olarak belirtilmiştir (Cılga, 2001).

Çocuğa yönelik şiddetin medyada sunumu konusunda Çocuk Hakları Sözleşmesi mevcut düzenlemelerin en önemlisi olarak 20 Kasım 1989 da Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. Çocuk Hakları Sözleşmesi 1995 yılında ülkemizde kabul edilmiştir. 54 maddelik sözleşme genel itibariyle çocukların en iyi şekilde yaşamalarını, sağlıklı olarak gelişmelerini, korunmalarını, ayrımcılığın giderilmesini, kamusal alana etkili şekilde katılmalarını ve kendilerini fiziksel, ruhsal, sosyal açıdan özgür bireyler olarak gerçekleştirebilmeyi taahhüt etmektedir (Yüksel Özmen, 2012, 67). Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi çocuğu bir birey olarak değerli görmektedir. Bu yüzdendir ki çocuk, statüsü itibariyle korunmaya muhtaç bir varlıktır ve bunun yanı sıra bireyin sahip

olması gereken ifade, düşünce hürriyeti ve katılım hakkı gibi herhangi bir müdahaleye yer olmadan kullanılması gereken haklara sahiptir. Fakat ulusal ve uluslararası düzeyde bakıldığında devletlerin ve toplumun çocuğu yalnızca korunması gereken bir varlık olarak gördüğü açıktır. Bu şekildeki bir algıyı yıkıp yeniden inşa edebilecek güç medyanın tekelindedir. Bu nedenle medyada ve özellikle haberlerde çocuğun temsili oldukça önem kazanmaktadır.

Türkiye, Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni imzalayarak, sözleşmedeki hak ve yükümlülükleri hayata geçirmek konusunda taahhütte bulunmuştur. Anayasa'nın 90 maddesine göre temel hak ve özgürlükleri kapsayan uluslararası sözleşmelerin iç hukuktaki muadil bir hükümle çatışması sonucu milletlerarası anlaşma hükümlerinin uygulanacağı ifade edilmekte ve böylece Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin iç hukuk normu olduğu kabul edilmektedir. Fakat T. C. Anayasası ve Lozan Antlaşması ışığında Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 17, 29 ve 30. maddelerine çekince koyma hakkını kullanmıştır. Bu maddeleri nasıl uygulanacağına dair hakkın saklı tutulması azınlık kavramı konusunda benimsenen yorumla ilgilidir (Kurt, 2016, s.107).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin ilk maddesi 18 yaşından küçük her bireyin çocuk olduğunu ifade etmektedir. İkinci madde çocukların hiçbir ayrımcılığa maruz kalmamalarını içerirken, üçüncü madde çocuğun öncelikli yararının korunmasına ilişkindir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin görüş bildirme hakkını ifade eden 12'inci maddesi şunları kapsamaktadır; üye devletler, fikirlerini üretme yeteneğine haiz çocuğun kendisini ilgilendiren her alanda fikirlerini rahatça ve serbestçe ileri sürme hakkını, çocuğun olgunluğuyla denk şekilde kullanması konusunda özenli olmalı ve bu hakkın kullanımını sağlamalıdır. Bu hedefi gerçekleştirmek için, çocuğu ilgilendiren herhangi bir kovuşturma aşamasında doğrudan çocuğun veya temsilci ya da uygun makam vasıtasıyla dinlenilmesi fırsatı verilmeli ve bu her devletin kendine has usulüne uygun olarak gerçekleştirilmelidir. Sözleşmenin çocuğun düşüncelerini özgürce açıklama hakkını içeren 13'üncü maddesi herhangi bir devletin toprak sınırlarından bağımsız olarak çocuğun düşünce ve fikirlerini özgürce açıklayabilme hakkını düzenlemektedir. Bu çocuğun yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun tercih edeceği başka bir yolla haberlerin ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve ifade edilmesi hürriyetlerini kapsar. Bu özgürlüğün sınırlamaları da bulunmaktadır. Diğer kişilerin hak ve özgürlüklerine saygı ve itibarlarını koruma ile milli güvenliğin, kamu düzeninin, sağlığının ve ahlakının korunması sebepleriyle yalnızca yasanın öngördüğü şekilde ve gerekli olması şartıyla yapılan sınırlamalar gündeme gelebilecektir. Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin

düşünce, din ve vicdan özgürlüğü 14. maddesinde düzenlemektedir. Buna göre üye devletler çocuğun düşünce, vicdan ve din hürriyetleri hakkına saygı göstermek zorundadırlar. Özel yaşamın korunmasını düzenleyen 16. maddesine göre çocukların özel yaşamlarına, aile, ikamet ettikleri yer ve iletişimlerine gerek olmadığı halde ya da haklarını ihlal ederek herhangi bir müdahalede bulunamaz. Buna ek olarak çocuğun onur ve haysiyetine de haksız bir biçimde saldırılamaz. Çocuğun bu tür hamlelere ve saldırılara karşı kanun tarafından korunmaya hakkı vardır. Çocuğun bilgiye erişme ve bilgilenme hakkını düzenleyen 17'inci maddesine göre üye devletler, kitle iletişim araçlarının önemini farkında olarak çocuğun; özellikle toplumsal, duygusal ve ahlâki sıhhati ile fiziksel ve zihinsel açıdan sağlığını geliştirmek için hem ulusal ve hem de uluslararası kaynaklardan bilgi ve belge edinmesini sağlarlar. Bu hedefi yerine getirebilmek için üye devletler; kitle iletişim araçlarından özellikle medyayı çocuk için toplumsal ve kültürel faydası olan bilgi, belge ve haberi yaymak için çabalarlar, farklı ulusal ve uluslararası kaynaklardan elde edilen bilgi, belge, haberlerin üretimi, değişimi ve yayımı amacıyla uluslararası ortaklığa yönlendirirler, Çocuk kitaplarının üretimini ve yayılmasına destek verirler, medyayı, azınlık veya yerli gruba mensup çocukların dil gereksinimlerine özellikle önem göstermeleri konusunda kanalize ederler, çocuğun refahına zarar verebilecek bilgi, belge ve haberlere karşı korunması için uygun ilkeler geliştirilmesi konusunda yönlendirirler.

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Komitesi'nin, "çocuk ve medya" adlı raporu medyanın, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin doğru bir şekilde uygulanmasında, tanıtılmasında ve benimsenmesinde medyanın oldukça önemli bir etkisi ve gücü olduğundan söz etmektedir. Sözleşmenin 17'inci maddesi medyanın çocukların sahip olduğu haklar üzerindeki etkisine yoğunlaşmaktadır. Buna ek olarak sözleşmeyi kabul eden taraflara yerine getirilmesi gereken zorunluluklar yüklemektedir. Örneğin, sözleşme tarafı bu devletler çocukların farklı kaynaklardan bedensel, zihinsel ve ruhsal gelişimini destekleyici bilgi ve belgelere erişmeleri konusunda yardımcı olmalılardır. Bu madde görüşlerini ifade edebilme hakkını içeren 13'üncü madde ile yakinen ilişki içindedir (Hodgkin & Newell, 1998, s. 211). Çocukların ifade edebilme haklarını yerine getirmenin şartı prensip olarak sözleşmenin 17'inci maddesinde düzenlenen bilgi ve belge alma hakkının sağlıklı bir şekilde yerine getirilmesidir. Çocukluk çağı, yaşa ve yeteneğe bağlı olarak ve çocukların ilgilerini çekecek materyaller aracılığıyla bilgiye ulaşma ihtiyacının olduğu bir dönemdir. Sahip oldukları haklarını, kendilerini bir şekilde etkileyecek olan hukuki durumlarını örneğin bir kovuşturmanın tarafı olmaları durumunda, ulusal ve uluslararası mevzuat hükümlerini veya

şikayet usulleri ve detaylarını öğrenme gibi bilgilere ulaşma hakları vardır (UNICEF, 2019, s. 25).

Sözleşmenin 29'uncu maddesi eğitim hakkı ve fırsat eşitliğini düzenlemektedir. Çocuğun yeteneklerinin tespit edilmesi, geliştirilmesi, kişiliğinin iyi yönde şekillendirmesini desteklemeyi ifade eder. Medya da bu maddede ifade edilen eğitim hakkına saygılı olmalı ve buna uygun içerikler sunmayı kendine görev edinmelidir. 34'üncü madde ise çocuğun herhangi bir cinsel sömürü ve suistimalden korunması gerektiğini ifade eder. Taraf devletlerin bu konuda teminat verdiği kabul edilmektedir. Çocukların bir cinsel malzeme olarak kullanılmasına karşın her türlü önlem alınmalıdır (Ertürk, 2011, s.76). Genel olarak medya, Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 29. maddesinde yer alan amaçların gerçekleştirilmesi konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Buna ek olarak medya sunduğu içeriklerin bu yönde evrilmesini sağlamalı ve bunun için çaba harcamalıdır.

2.8.2. Türk Ceza Kanunundaki İlgili Maddeler

Türk Ceza Kanunu'nun yaş küçüklüğü başlıklı 31'inci maddesi ilk fıkrasında eylemin gerçekleştiği sırada on iki yaşını doldurmamış çocukların cezai ehliyetinin kesin surette olmadığını belirtmektedir. Bunun anlamı on iki yaşından küçük bir bireyin davranışlarından ötürü suçlu bulunamayacağı ve herhangi bir fiilinin "suç" sayılamayacağıdır. Söz konusu maddenin ikinci fıkrası on iki yaşını doldurup henüz 15 yaşını doldurmamış çocukların suç olabileceği düşünülen fiillerinin belli şartlar altında "suç" teşkil etmeyeceğini düzenlemiştir. Eğer bu yaş grubundaki çocuk kendi eyleminin sonuçlarını kavrayabilecek algılara sahipse o zaman cezalandırılabilecektir. TCK'nın 31. maddesinin üçüncü bendi ise 15-18 yaş aralığındaki çocukların cezai ehliyetlerinin var olduğundan yalnızca yaşları sebebiyle belirli ölçülerde ceza indirimi yapılabileceğinden söz etmiştir.

Medya, özellikle haber bültenleri "suçlu çocuk", "tinerci çocuk", "kapkaççı çocuk" ve "sokak çocuğu" gibi etiketlerle çocukları sunabiliyor. Fakat bu durum hukuki bir ihlaldir ve aynı zamanda etik anlamda da bu ifadelerin kullanılması doğru değildir. Bu durum Türk Ceza Kanun'unun 31. maddesine aykırılık oluşturur. Yaşı itibariyle o çocuk suçlu sıfatını hakketmiyor olabilir ve bir mahkeme kararı olmadıkça masumiyet karinesi gereği haberler de çocuklar için kullanılan sıfatlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Çocuğun suça itilme nedenlerini araştırmak ya da ekrana getirmek yerine onu damgalamak haberlerde en çok rastlanılan durumdur. Oysa ki "suçlu çocuk" yerine "suça itilmiş çocuk" veya "suça

sürüklenen çocuk" şeklindeki ifadeleri kullanmak çok daha yerinde olacaktır (Avcı, 2011, s. 100).

2.8.3. Basın Kanunundaki İlgili Maddeler

Basın Kanunu'nun 21. maddesi kimliğin açıklanmamasını düzenlenmiştir. Buna göre suçun faili ya da mağdurunun çocuk olması durumunda, onların kimliklerini ifşa edecek ya da herhangi bir şekilde teşhisine sebep olacak yayın yapan kuruluşlar için bir milyar liradan yirmi milyar liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılacaktır.

21. madde kapsamında sayılan durumlar dahilinde süreli yayınlarda kimliğin açıklanmasının yasak olduğu belirtilmektedir. Söz konusu madde yalnızca dergi, gazete vb. süreli yayınları kapsadığından televizyon ve radyoda sayılan ihlaller karşısında ne yapılacağı tartışma konusudur. Süreli yayınların söz konusu ihlalleri işlemeleri karşılığında bir yaptırımla karşılaşmaları mümkünken radyo ve televizyon için bu şekilde bir düzenlemenin olmaması eleştirilere neden olmaktadır (Erimli, 2016, s.33).

Basın Kanunu'ndaki kimliğin açıklanmaması başlıklı madde haber alma ve verme serbestisine kısıtlama getirmemekte, yalnızca haberin sunumundaki biçim açısından sınırlama getirmektedir. Söz konusu maddede suç teşkil eden fiil, sayılan hallerde kimliğin açıklaması ya da haberin sunumu esnasında kimliğin teşhis edilebilecek şekilde haberleştirilmesidir. Basın Kanunu'nun sözü edilen maddesindeki fiilerin yalnızca süreli yayınlar için suç teşkil etmesine rağmen, radyo ve televizyon açısından bakıldığında 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'da suç olarak tanımlanmamış ve herhangi bir yaptırımla yasaklanmamıştır. Bu sebeple aynı olay dergi veyahut gazete gibi bir süreli yayında Basın Kanunu 21. maddedeki düzenlemeye aykırı şekilde sunulduğunda suç teşkil edip yaptırım uygulanabilecekken, televizyon ya da radyo gibi kitle iletişim araçlarıyla sunulduğunda herhangi bir yaptırım uygulanmayacaktır. Bu iki durum arasındaki tek ayırt edilebilecek noktanın kitle iletişim araçlarının tür olarak birbirinden farklı olmasıdır. Fakat radyo ve televizyon gibi kitle iletişim araçları için bu hürriyet alanı yaratılmışken, süreli yayınlar söz konusu yasaklanmış fiilleri gerçekleştirdiğinde bunun artık suç olarak görülüyor olmasının izahı yoktur. Yasa koyucunun süreli yayın kapsamında olan yazılı basına olan müdahaleci bir tavrı olduğu bu durum için yapılan yorumlardan biridir. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'a bakıldığında, Basın Kanunu'nun 21. maddesindeki gibi cezai bir kural olmamasına rağmen himaye edilen olguları korumayı hedefleyen kanun

maddeleri olduğu görülmektedir. Söz konusu kanunun 8. maddesinde yayıncıların uymakla yükümlü olduğu yayın ilkeleri ve 32. madde ise bu ilkelere uyulmadığında uygulanacak idari yaptırımlar düzenlenmiştir. Basın Kanunu'nun 21. maddesindeki olgulara ters düşen yayınların, radyo ve televizyon için Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nca 8. maddedeki yayın ilkelerine aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle ihlali gerçekleştiren yayıncıya idari yaptırımlar tatbik edilebilecektir (Baştürk, 2009, s.130-133). Televizyon haberlerinde suça karışan çocukların veya cinsel istismara maruz kalmış mağdurların ve faillerinin kimliklerinin açıkça verildiği gözlemlenmektedir. Bu alanda daha sıkı yaptırımların geliştirilmesi gerektiği açıktır.

2.9. Çocuğa Yönelik Şiddetin Sunumunda Etik İlkeler

Etik sözcüğü Türkçe sözlükte; "Töre bilimi, çeşitli meslek kollarında tarafların uyması ve kaçınması gereken davranışlar bütünü, etik bilimi, ahlaki, ahlakla ilgili" şeklinde yer almaktır. Etik, bir davranış bilimidir ve ahlak ile ilgili olguların üzerine muhakeme etmeyi kapsar. Bu muhakeme bir toplumda kabul gören ya da görmeyen davranışların bütününü, hangi davranış tarzının uygun hangisinin uygun olmadığını veya neyin doğru neyin yanlış olduğunu gözlemleyerek çeşitli değer ve prensiplerin ortaya çıkmasını ifade eder (Evers, s. 47). Bir başka tanıma göre etik, ahlaki açıdan bireylerin tavırlarını, yargılarını, sosyal davranış kurallarını ve prensiplerini inceleyen, savunan veya tenkit eden bir felsefe dalıdır ve ahlak felsefesi olarak kabul edilmektedir (Binark & Bayraktutan, 2013, s. 25). Etik, ahlak ile iç içe geçmiş bir yapıya sahip olmasına rağmen direk kavramsal olarak ahlak olgusuyla açıklanamaz. Fakat etik, ahlak çerçevesinde şekillenmiş kuralları ve spesifik bir toplumda kabul görmüş davranış, prensip ve değerlerden oluşan bir düzeni ifade eder (Çetin, 2019, s. 229).

Medyada etik veya başka bir ifadeyle iletişim etiği gazeteciler ve radyo ve televizyon alanında faaliyet gösterenlerin sahip olması gereken mesleki etik kurallar bütününü ifade etmektedir. Etik, ahlak temelli bir olgu olarak tüm toplumu ilgilendirmesi beklenen bir yapı olmasına rağmen özellikle iletişim alanında daha ehemmiyetli olmasının sebebi gazetecilik ve medya faaliyetlerinin doğası gereğidir. Bunun sebebi var olduğu andan itibaren aslında medyanın kamusal bir sorumluluk yürütmesi ve en temel görevinin toplumu bilgilendirmek olmasıdır (Vardal, 2015, s. 96). Ahlak felsefesinin bir alt dalı olan medya etiği gazetecilerin ve medya için çalışanların mesleklerini yerine getirirken uygun davranmaları gereken kurallar ve prensiplere odaklanır. İletişim ve yayınları işlerini yerine getirmekle yükümlü bir

yapı olan medya organlarının kendileri etik ya da etik olmamak ile değerlendirilemezler. Yalnızca yayın organında çalışan gazeteciler bu şekilde bir değerlendirmeye tabi tutulabilirler. Kısacası medya etiği, gazetecilerin sahip olması gereken etik değerdir (İrvan, 2005, s. 62).

Medya etiği kavramı, iletişim alanının her zamanın üzerine konuşup tartışılan bir konusu olmuştur. Amerika ve İngiltere'de akademik çalışmalar sonucu ortaya çıkmış sosyal sorumluluk kuramı bir diğer deyişle medyanın kamusal bir işlevinin olması ve bu sebeple topluma karşı sorumlu olması olgusu farklı şekillerde de olsa güncelliğini korumaktadır. 1940'lı yıllarda basının özgür bir alanı olmasının yanında belli başlı sorumluluklarının olmasının kabul edilmesine ek olarak o dönemde medyadaki haber değeri düşük unsurlardaki yaygınlıktan duyulan rahatsızlık baş göstermiştir. Bu duyulan rahatsızlığın çıkış noktası basının toplum üzerinde oluşturduğu güçlü tesirdir. Bu nedenle medya ahlaki bir sorumluluk bilinciyle yayın yapmalıdır düşüncesi hakimdi (Taş, 2017, s. 14).

Radyo, haberlerin sunumunda etiğin ilk ortaya çıktığı kitle iletişim aracıdır. Daha sonraları bu etik kurallar televizyon haberlerine de uyarlandılar (Matelski, 1996, s. 41). Günümüzde televizyon kitle iletişim araçları içinde özellikleri göz önünde tutulduğunda oldukça önemli bir iletişim aracıdır. Televizyon ekranının hem ses hem görüntüyü bir arada sunması onun etki gücünü artırmaktadır. Özellikle televizyonda yayınlanan haberlerin ses ve görüntüyle sunulması sebebiyle izleyici üzerindeki etkisini artırması, habercilerin uyması gereken etik ilkelere atfedilen önemi artırmaktadır.

Kitle iletişim araçlarının bir görevi de yaptıkları yayınlarda kamu yararını gözetmektir. Bu sebepledir ki medya kuruluşları tecrübe ettikleri problemlere ve tutarsızlıklara çözüm üretmek ve kendi alanlarında otokontrolü sağlamak için medya ile ilgili etik kurallar ortaya koymuşlardır. Adaletli olmak, gerçeğe önem vermek, nesnel olmak ve dürüstlük medya etiğinin olmazsa olmaz yapıtaşlarıdır. Toplumun haberle ilgili doğruları bilme hakkı vardır ve medyanın görevi bu hakkın yerine getirilmesini sağlamaktır. Gazeteciler enformasyonun doğruluğundan emin olmak için gerekli araştırmaları yaparak ortaya çıkan bilgileri aktarmalı, sahip oldukları verileri güvenilir kaynaklardan edindiklerinden emin olmalılar, olayların ortaya çıkış biçimlerine ve gerçekliğiyle örtüşmesi için uğraşmalı ve tarafsız bir başka deyişle nesnel bir habercilik anlayışını benimsememeliler. Doğruluk ilkesi, bilginin sunulmadan önce doğrulatılması ve tarafsızlıkla gerçekleştirilebilir (Encabo, 2014, s.357).

Medya alanında etiğe dair birçok sorun ortaya çıkmaktadır. Doğruluk, dürüstlük, tarafsızlık, eşitlik, objektivite, doğru şekilde temsil, gerçeklik, kaynakların güvenirliği ve

elverişliliği medyanın sahip olması gereken etik olgulardandır. Asılsız haber, gündemdeki bir olayın haber değeri olmayan bir haberle ikinci plana atılması, rahatsız edici görüntüleri tekraren sunma, "az sonra" gibi ifadeleri kullanıp ilgi uyandırarak oltalama, aralarında çıkar ilişkisi olan odaklara dair iyi haberler yaparak algı oluşturmak ve bireylerin sahip olduğu hakları yok saymak belli başlı etik dışı davranış kalıplarıdır (Erdoğan, 2006, s. 23). Medya etiği toplumdan topluma değişen olgular içerse de çoğu öge ortaktır.

Gazetecilerin ve medya sektöründe çalışanların mesleklerini icra ederken medya etiği ve basın ahlakı kapsamında hareket etmeleri topluma karşı borçlu oldukları bir sorumluluktur. Demokrasinin yansıması olan yasama,yürütme ve yargı erklerinin yanında dördüncü bir kuvvet olarak görülen medya temel görevlerini yerine getirmekle mükelleftir. Bu yüzden medya, haber yapım sürecinden sunumuna kadar bütün aşamalarda toplumsal sorumluluk bilincini ön planda tutmalıdır. Haber içeriklerinin toplumsal, siyasal ve kültürel yapıyı bozmadan yansıtıldığı ve toplumsal bütünlüğün haberciler tarafından korunduğu bir yapı geliştirilmelidir (Mora , 2008, s. 13).

Gazetecilerin yaptıkları haberlere dair yol gösterici konumda olan ve onlara rehberlik eden meslek etik ilkeleri, tüm dünyada bu konuda belli başlı güçlükleri aşmak için ortaya konulmuştur. Söz konusu etik ilkelere haberciliğin prensipleri ya da kanunları denilebilmektedir. Tüm dünyada gazetecilik etik ilkeleri farklılıklar göstersede hepsinin ortak noktaları vardır. Bunların başlıcaları doğruluk, objektiflik, tarafsızlık, hakkaniyetli olma, kamuoyuna karşı sorumluluk anlayışıyla haber yapma ve haber kaynağının anonim olması halinde bu kimliğin korunmasıdır. Çocuk içerikli haberlerde zararın sınırlandırılması prensibini benimsemek, etik ilkelere uygun haber yapmanın bir sonucudur. Zararın sınırlandırılması ilkesine göre habere konu bir çocuk ise bu haber detaylandırılırken çok daha az bilginin verilmesi yerinde olacaktır. Örnek vermek gerekirse tecavüz suçunu habere konu ederken eğer bu suçun mağduru bir çocuk ise kimliğinin gizli tutulması ve itibarını zedeleyerek kişilik haklarına yönelmiş saldırıya engel olmak için bilgilerin yayınlanmaması gibi prensipler geliştirilmiştir (UNICEF, 2007, s. 57). Haber içeriğine bir şekilde dahil olmuş çocuklar için geliştirilmiş etik ilkelerin temel amacı habercilik uygulamalarında birey haklarına saygılı ve çocuk haklarını ön planda tutan yaklaşımın kabul edilirliğini artırmaktır (Erdoğan Tosun, 2012, s. 180). Gazeteciler için, haber sunumunda uyulması gereken bağlayıcı kurallar konusunda uluslararası alanda bir yeknesaklık olmamasına rağmen zamanla ortaya çıkmış etik ilkeler mesleki bir sorumluluk oluşturmaktadır. Bu sorumluluk çocukların haberlerdeki temsilinin her aşamasında daha da hassas davranılmasını gerektirmektedir.

Çocukların yer aldığı haberlerin ne şekilde ve nasıl sunulduğuna yönelik ulusal ve uluslararası alanda çalışılmış etik ilkeler şu şekildedir:

2.9.1. UNICEF Tarafından Yayınlanan Çocuklar ve Gençlerle İlgili Etik Kurallar Çerçevesinde Habercilik için İlkeler ve Kılavuzlar

UNICEF genel itibariyle Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme kapsamında, çocukların ve gençlerin sahip olduğu haklarını himaye etmek ilkesini benimsemiştir. Bu yüzden yaptığı çalışmalar tüm dünya genelinde çocuk haklarını korumak noktasında ışık tutmaktadır. Çocukların konu edildiği haberlerdeki etik kurallar üzerinde de çalışmaları bulunmaktadır. 18 yaşından küçük çocuklar ve gençlerle ilgili etik kurallar çerçevesinde habercilik kılavuzundaki ilkelere göre;

- Her bir çocuğun haysiyeti ve hakları her şekilde ön planda tutulmalı ve bunlara her zaman saygı gösterilmeli,
- Çocuklarla yapılan röportajlarda ve çocuklara dair haber yaparken her bir çocuğun özel hayatın gizliliği, fikirlerini iletme, kendilerini ilgilendiren konulara dahil olma ve zarardan korunma haklarına özellikle dikkat edilmeli,
- Çocukların üstün yararı çocukla ilgili konuların takdimi ve çocuk haklarının yayın hale getirilmesi çerçevesinde olanlar dahil türlü düşüncenin üzerinde durulmalı,
- Çocuğun üstün yararının ne olduğunun tayin edilmesinde, yaş ve olgunluk seviyesi göz önünde bulundurularak, çocukların düşüncelerinin dikkate alınmasına önem verilmeli, bir haberin etkileri bakımından, çocuğun durumunu iyi analiz edebilen ve konuya hakim konumda olanlara danışılmalı,
- Son olarak kimlikleri değiştirilmiş, gizlenmiş veya kullanılmamış olsa dahi, çocuğu ve ailesinin tanınmasına sebep olabilecek bilgi ve görüntüleri yayınlanmamalıdır. (Hosta, 2012, s. 286).

18 yaşından küçük çocuklar ve gençlerle ilgili etik kurallar çerçevesinde habercilik kılavuzundaki ilkeler çerçevesinde Çocuklarla İlgili Haberlerde Gözetilecek Kurallar ise şu şekildedir;

- Çocukların mimlenmesinin yasak olduğunu, fiziksel veya duygusal zarar görme, hayat boyu istismara ve toplumlarında dışlanmaya maruz kalma gibi olaylar dahil olmak üzere çocuğun menfi tepkilere uğramasına yol açabilecek damgalamalardan uzak durulmasını,

- Cinsel istismara maruz kalan çocukların, bu suçların faili çocukların, çocuk, anne/baba veya vasinin tam onayı olmadığı takdirde HIV taşıyan ya da AIDS yüzünden ölenlerin, suça sürüklenmiş çocukların her daim ismi değiştirilmeli ve görüntüsü bir şekilde gizlenmeli,
- Günümüzde savaşan ya da önceden savaşmış çocuklar veya mülteci çocuklar için zarar görme veya misillemeye uğrama ihtimalleri varsa söz konusu çocukların da isimleri değiştirilip görüntüleri yansıtılmamalı,
- Çocuğun, kendini ifade etme ve görüşünün başkalarınca dikkate alınma hakkından yararlanmak amacıyla muhabirle temas kurduğu, çocuğun bir programın veya sosyal mücadelenin üyesi olduğu ve bu şekilde bilinmek istediği, çocuğun psikolojik bir çalışma çerçevesinde yer aldığı ve daha iyi gelişim için kimliğini talep ettiği durumlar kimliğinin açıklanması noktasında çocuğa faydalı olabilir, bu noktada da çocuk yine de damgalanma gibi olumsuzluklara karşı korunmalı,
- Çocuğun anlattıklarının gerçekliği teyit edilmeli,
- Çocuk ile ilgili önemli ve sansasyonel bir haber varsa ve çocuğun bu konuyla ilgili risk altında olup olmadığı konusunda şüpheler de varsa spesifik bir çocuk olarak değil genel bir durum aktarılıyormuş gibi sunulmalıdır (Hosta, 2012, s. 287-288).

Söz konusu belge, yayıncıların ve bilhassa gazetecilerin çocuk haklarına her daim saygı göstererek yapmaları gereken ve yapmalarının yasak olduğu durumları ifade ederek etik ilkelere yer vermiştir. Medyanın çocuk haklarına saygılı yayın yapması gerekliliğinin hukuki boyutu olduğu kadar, etik sorumluluk içeren yayıncılık anlayışı geliştirilmesi de gerekmektedir. UNICEF tarafından yayınlanan Çocuklar ve Gençlerle ilgili Etik Kurallar Çerçevesinde Habercilik için hazırlanmış kılavuza göre çocuğun konu edildiği haberlerde kimliğinin gizlenmesi bunun içinde fotoğrafının yayınlanmaması, yaşadığı yerin adresinin verilmemesi, okuduğu okulun adının verilmemesi gibi hassasiyetlere dikkat edilmesi gerekmektedir. Ayrıca çocuklara kendilerini ifade edebilme şansı verilmeli, haberin elde edildiği kaynak gizli olmalı, olaylarda masumiyet karinesine dikkat edilmeli, çocuk odaklı habercilik anlayışı benimsenmeli, şiddetin yoğun olarak gösterildiği ve çocuğun kurban sıfatıyla yansıtıldığı ve özellikle sansasyonel sunumlardan kaçınılmalı, çocukların fikir ve düşüncelerinin konuyla ilgili makamlara ulaşması için köprü görevi görülmeli ve çocukların kendileri ile ilgili olaylarda bilgi edinebilmesine fırsat verilmelidir (Avcı, 2011, s. 98-99).

2.9.2. Save The Children

Save The Children kuruluşu 1919 yılında Büyük Britanya'da oluşturulmuştur. Kuruluşun amacı on sekiz yaşın altındaki bireylerin yaşam şartlarının iyileştirilmesi, sağlık, eğitim ve ekonomi ile ilgili gereksinimlerine erişim fırsatlarının kuvvetlendirilmesi ile doğal afetler ya da savaşlar sebebiyle çocukların maruz kaldığı mağduriyetlerini gidermektir (Save the children International web sitesi). Kuruluşun çocukların medyada temsiliyle ilgili olarak hazırladığı ilkelerde çocukların medya söz konusu olduğunda kendilerini gördükleri nokta şu şekildedir; çocukların ifadeleri eğlendirici ve basit olarak algılanmakta, ekranda şirin halleriyle görünür hale gelmekte, zor şartlardaki hallerinin görüntüleri onur kırıcı olabilmekte, yetişkin bireylerin kendi ifade edecekleri şeyleri söylemeleri için yönlendirilebilmekte, çocukların bilgi sahibi oldukları alanlarda dahi onların yerine büyükleri konuşmakta, sözleri saygısızca kesilebilmektedir. Söz konusu rehber çocuklarında birer birey olduklarını ve insan hakları bağlamında kendilerine saygı duyularak medyanın klasik tavrının dönüştürülmesi gerektiğini ifade etmektedir. Medya alanında temsilleri konusunda çocukların beklentisinin düşüncelerine ciddiyetle yaklaşılan, kendileri ile ilgili konularda söz hakları olan, kendi fikirlerini aracısız sunabilen ve çocuklarında birey olduklarını hissettiren bir ortamdır (McCrum, & Hughes, 1998, s. 4).

2.9.3. Oslo Çağrısı

Çocuk haklarının önemli bir savunucusu olması gereken medyaya dair düzenlemeler içeren Oslo Çağrısı (The Oslo Challenge), 1999 yılında beyan edilmiştir. Oslo Çağrısı ile çocuklar, gençler, medya sahipleri, medya çalışanları ve çocuk hakları uzmanları, medya ve çocuk haklarının gelişimi arasındaki ilişki üzerine tartışmışlardır. Oslo Çağrısı hükümetlere, kurumlara, medyada sektöründe çalışanlara, çocuklara, ailelere, öğretmenlere, araştırmacılara, çocuklar ve medya arasındaki karmaşık ilişkiyi keşfetme, geliştirme ve katılma noktasında çağrıda bulunmaktadır (Yoon, 2009, s. 202). Söz konusu çağrıyla medya etiği kapsamında basının, çocukları haberlerde dramatize etmeden, kalıp yargılar veya klişelerle onları habere yansıtmadan, çocuklara yönelik hak ihlallerine sebep olmadan ve haberde kullanılan dilde çocukları küçük düşürücü ögelere yer vermeden sunum yapması çocuk haberciliği açısından büyük önem taşımaktadır (Akdağ, 2016, s. 158).

Medya projelerine katılan gençler, medya mensupları ve çocuk hakları uzmanları medyanın dünya çapında çocuk haklarının gelişmesinde oynayabileceği rolü beş başlık altında tartışmak için toplanmış ve şu konuları ele almışlardır:

- Çocukların yeni medyada dâhil olmak üzere, medyaya erişim hakkı.
- Çocukların medya eğitimine ve okuryazarlığına erişim hakkı.
- Çocukların medyaya katılma hakkı.
- Çocukların medyadan ve ekrandaki şiddetten korunma hakkı.
- Medyanın çocuk haklarını koruma ve tanıtmadaki rolü. (UNICEF, 2007, s. 35)

2.9.4. Çocuk Hakları Bilgi Ağı (CRIN)' nın Çocuklarla ilgili Haber Yaparken Başvurulacak Etik İlkeleri

CRIN, insan hakları konusunda ve özellikle çocuk hakları üzerine güncel ve enerjik yaklaşımlar ortaya koyan özgün bir fikir topluluğudur. Çocuklar hakkında geliştirilmiş kalıp yargıların daha pozitif bir yöne evrilmesi gerektiğini savunmaktadır. Çocuk hakları savunuculuğunu yalnızca çocuklara yardım etmek amacıyla değil, ülkelerin ve toplumların çocuk haklarına karşı klişeleşmiş tavrını değiştirmek için yapmaktadır (Child Rights International Network web sitesi). Çocuk Hakları Bilgi Ağı (CRIN)'nın Çocuklarla ilgili Haber Yaparken Başvurulacak Etik İlkelerine göre;

- Adları değiştirilmiş, gizlenmiş ya da hiç kullanılmamış dahi olsa çocuğu ve yakınlarını riske atacak fotoğraf ya da haber yayınlanmamalı,
- Çocuklara karşı, yargılayıcı, kültürel değerlerine karşı saygısız, onu tehlikeli durumlara sokan, gururunu kıran veya yaşadığı travmatik olaya dair kötü duygularını ikinci kez canlandıran, davranış tarzı benimsenerek zarar verilmemeli,
- Röportaj yapılacak çocuklar söz konusuysa cinsiyetine, ırkına, yaşına, dinine, statüsüne ve sahip olduğu yeteneklerine göre seçim yapılarak fark gözetilmemeli,
- Çocuklarla ilgili haberlerde basmakalıp ifadelerden ve çarpıcı sunum şeklinden kaçınılmalı,
- Çocuklardan, kendilerine ait olmayan bir hikâyeyi anlatmaları ya da başka türlü davranmaları talep edilmemeli,
- Çocuğa, ebeveynine ya da vasisine gazeteciyle röportaj yaptığı ve bu röportajın amacı ve nerede nasıl kullanılacağı belirtilmeli,

- Röportaj, video çekimi, görüntü kullanımı için çocuktan, ebeveyninden ya da vasisinden herhangi bir zorlamaya maruz bırakmadan izin alınmalı, mümkünse izin yazılı olmalı, ulusal ve uluslararası mecrada yayınlanabilecek bir haber olacağının taraflarına bildirilmeli, izin çocuğun ana dilinde ve çocuğun güvendiği bir yetişkinle birlikte verilmelidir (UNICEF, 2007, s. 64-65).

2.9.5. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu Çocuklarla İlgili Konularda Haber Yapmada Gözetilecek Yollar ve İlkeler

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'na göre kitle iletişim araçlarıyla sunulan olaylarda çocukların durumları çoğunlukla çarpıcı şekilde ele alınmaktadır. Açlıktan ya da bir başka sebepten ölen çocuklar ya da mesuliyetsiz gençler gibi ifadeler klişeleşmiş olarak kullanılmaktadır (Korap Özel vd., 2021, s. 134). Fakat bu ifadeler etik habercilik anlayışına ters düşmektedir. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu'na göre medya, çocuklarla ilgili konularda haber yapılacaksa, etik davranışların genel geçer bir kalıp haline gelmesi için çalışmalıdır.

Uluslararası Gazeteciler Federasyonu çocuklarla ilgili konularda haber yapmada gözetilecek yollar ve ilkeler şu şekildedir: Çocukların konu edildiği haberlerde doğruluk ve gerçekliğe önem verilmeli ve titizlikle kusursuz standartlar geliştirmek için çaba harcanmalı, yayınlarda çocukların alanlarına girebilecek zararlı görüntülere yer verilmemeli, haber sunumunda çocuklarla ilgili basmakalıp düşüncelere ve çarpıcı bir sunum şekline yer verilmemeli, çocukla ilgili materyaller kullanılırken ortaya çıkarabileceği sonuçlara odaklanılmalı ve ona göre değerlendirilmeli, çocuğun dünyasında oluşabilecek hasarlar asgari seviyeye düşürülmeli, açık kamu yararı olmadığı taktirde çocuğun fotoğrafı veya kimliğini belli edecek malzemeler kullanılmamalı, çocuklara medyaya serbestçe erişim olanağı sağlanmalı, çocuklarca verilmiş bilgilerin doğruluğu onlardan bağımsız bir şekilde sorgulanmalı ve bu araştırma yapılırken çocuk risk altına sokulmamalı, çocukların cinsel içerikli görüntüleri kullanılmamalı, çocukların fotoğrafları çekilecekse bu çekim adil, yalın ve samimi şartlarda gerçekleştirilmeli ve mümkün mertebe bu fotoğrafların çekiminde rıza alınmalı, çocuk yerine konuşan veya çocuğun yüksek yararını gözeterek temsil görevini yerine getirdiğini iddia eden her kurum veya kuruluşun sicili ilgili makamlardan teyit edilmeli ve son olarak bariz bir şekilde çocuğa fayda sağlamadığı ortada olduğu sürece, çocuğun refahını içeren materyaller için ailesine veya vasilerine ödeme yapılmamalıdır (International Federation of Journalists, 2002, s. 63). Söz konusu ilkelerin amacı habercilerin

ve medyanın bütününün çocuklarla ilgili haberleri sunarken etik yaklaşım ölçütlerini benimseyerek korumalarıdır.

2.9.6. Ofcom Yayıncılık Yönetmeliği

İngiltere'de, televizyon ve radyo yayınları 2003 yılından önce içlerinde OFTEL'in de bulunduğu beş farklı kurum ve kuruluşça düzenlenmekte ve denetlenmekteydi. 2003 yılında ise bu alanı düzenleme ve denetleme yetkisi verilecek olan İletişim Ofisi (Office of Communication), kısaca Ofcom kurulmuştur. Böylece önceden bu sektörü düzenleme yetkisi olan beş kurum, görevlerini Ofcom'a devretmişlerdir (Saygın, 2016, s. 421). Toplamda 10 bölümden oluşan Ofcom Yayıncılık Yönetmeliği'nin (The Ofcom Broadcasting Code) ilk bölümü 18 yaşın altındaki çocukların korunmasına yöneliktir. Farklı içeriklere sahip diğer bölümler içerisinde çocukların korunmasına yönelik olarak ilk bölüme atıflarda bulunulmaktadır. 18 yaşın altındaki çocukların korunmasını öngören bu bölümde çocuğun tanımı 15 yaşın altındaki bireyler olarak yapılmıştır. Bu bölümün kuralları içinde "watershed" kavramı akşam 21:00'dan önce ve sabah 05:30'dan sonrasının çocuklar için korumalı ya da sakıncalı şeklinde ifade edilebilecek zaman dilimi olduğunu ifade etmektedir. Bu zaman dilimi içinde kalan sürede çocuklar için uygun olmayacak içerikler televizyon ekranlarında sunulmamalıdır. Aksi durumda yayıncıların yaptırımlara maruz kalacağı açıktır (The Ofcom Broadcasting Code, 2019, s. 7-10). Yönetmeliğin 1.8. ve 1.9. maddesine göre mahkemede görülmekte olan cinsel veya diğer suçlarda mağdur, sanık, tanık veya fail konumundaki çocuğun kimliklerinin açıklanmaması gerekir. Medya sahiplerinin, çocukların kimliklerinin açığa çıkmasını önlemeleri ve bu noktada sorumlulukları olduklarını bilmeleri gerekir. Suça karışmış ya da suç mağduru olmuş çocukların adları, ev adresleri, okullarıyla ilgili bilgileri ve fotoğraflarını yayınlamak doğru bir yayıncılık anlayışı olmayacaktır. Sanık veya muhtemel sanık olarak görülen yetişkin olmayan bireylerin kimlikleri bir şekilde deşifre edilirse Ofcom bu yayıncılardan konuya dair kuvvetli bir gerekçe ya da haklı sebep talep edecektir (The Ofcom Broadcasting Code, s. 9-10). Özetle Ofcom suçla ilgili haberin herhangi bir kısmına dahil olan çocukların öncelikle psikolojik ve duygusal olarak etkilenmeye açık oldukları ve bu açıdan medya sağlayıcıların sorumlu yayıncılık gereği dikkatli yayınlar yapmaları gerektiğini vurgulamaktadır. Ofcom açısından önemli olan mahkemede görülen davanın sonucu değildir, sadece medyaya yansımış bu olayda çocukların kimliklerinin açığa çıkarılmamasıdır (Uslu, 2022, s. 94). Bunlara ek olarak Ofcom Yayıncılık Yönetmeliği'nin 1.8. maddesinde "yapboz etkisi" (the jigsaw effect)'nden

söz edilmiştir. Buna göre haberlere dair sınırlı bilgilerin farklı kaynaklar vasıtasıyla bir araya geldiklerinde 18 yaşın altındaki bireylerin kimliklerinin ortaya çıkabileceği tehlikesi Ofcom tarafından yayıncı kuruluşlara dikkat edilmesi gereken bir nokta olarak ifade edilmiştir. Bu açıdan Ofcom medya hizmet sağlayıcıları, bu alanda gerekli hassasiyeti göstermeleri ve özenli olmaları konusunda uyarmaktadır (Uslu, 2022, s. 95).

2.9.7. BBC Çocuk Haberciliği ile İlgili Rehber İlkeleri

Medya kuruluşlarından çocuklarla ilgili konularda hassasiyet gözeterek çocukların bir sebeple dahil olduğu programlarda kuruluş için yol gösterici bir rehber olması için çeşitli ilkeler geliştirdikleri görülmektedir. BBC (British Broadcasting Corporation) veya Britanya Yayın Kuruluşu yayıncılık ilkeleri kuruluş için içerik üretenlerin uyması gereken ilkeleri içermektedir. Söz konusu ilkelere bakıldığında çocuklara dair ayrıca bir bölüm vardır. BBC Yayın İlkeleri Kılavuzu'na göre 15 yaşın altındaki bireyler çocuktur ve 15 yaş ve 18 yaş arasındakiler ise gençtir. BBC Çocuklara ilişkin yayın ilkeleri rehberi, bir haberde çocuğa dair ögeler varsa içerik üreticilerine, haberin üretiminden her aşamasına kadar yol göstermesi amacıyla yayınlanmıştır. Söz konusu rehber ilkeler, BBC'nin etkinlik gösterdiği alanlarda bir şekilde program ya da haber içeriğine dahil olan 18 yaş altındaki herkesin gönencini, haklarını ve güvenliğini garantiler ve bu çocukların temsil edilme başka bir deyişle seslerini geniş kitlelere duyurma haklarını korur. BBC dünyanın birçok yerinde yayın yaptığı ve BBC ilkeleri dünya genelinde habercilerin eğitiminde kullanıldığı için önemli addedilmektedir. Bu ilkeler, resmi olmasa dahi etik açıdan gazetecileri bağlamaktadır (UNICEF, 2007, s. 63).

Çocukların hem fiziksel hem de duygusal refahları ve insanlık onurları haber ya da televizyon programlarının her aşamasında ailelerinin izni ya da rızası olsa dahi korunmalıdır. Çocukların herhangi bir içerikte yer almalarının geçerli bir sebebi olmalıdır. 18 yaşın altındaki bireylerin ifade serbestisi ve bilgi edinme hakları ile çocuklara uygun bulunmayan içerikten korunmaları durumları arasında bir denge kurulmalıdır. Çocuklar yaşı, etnik kökeni, cinsiyeti, engel durumu ve inancı fark etmeksizin her türlü istismardan korunmalıdır. Bir çocuğun herhangi bir içeriğe dahil olabilmesi ebeveyni tarafından rıza gösterilmesine bağlıdır. Çocuğun kendi rızası yok ise buna saygı göstermek gerekir. İfade serbestisi veya üstün kamu yararı bir içerikte ebeveyn rızası olmadan çocuğun yer alabileceği sonucunu ortaya çıkarabilecektir. Çocuğun dahil olduğu program sonucunda muhtemel olarak maruz kalabileceği sonuçlar kendisine önceden iletilmelidir. Buna örnek olarak akran zorbalığı

verilebilir. Psikolojik ve sosyal yaşamındaki uyumsuz davranış sergileyen veya suça itilmiş çocukların isimlerinin açıklanıp açıklanmaması durumu etik açıdan bir problem haline dönüşmüştür. Bu noktada yeterince haklı sebep yoksa çocuğun kimliğinin açıklanmaması olması gereken bir tutumdur (BBC, 2004, s. 88-91)

2.9.8. RTÜK Görsel-İşitsel Yayıncılık Etik İlkeleri

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Türkiye'de yayın yapan radyo ve televizyon yayınlarını inceleyen ve denetleyen bir mercii olarak, yayıncı kuruluşların yayınları sırasında uymaları gereken etik ilkeleri ortaya koymuştur. Yirmi maddeden oluşan yayıncılık etik ilkeleri, medya hizmet sağlayıcıların birçoğu tarafından imzalanarak kabul edilmiştir. Çocuğa yönelik şiddetin sunumu konusunda aşağıda sıralanan etik ilkeler uygulama alanı bulabilecektir.

Yayıncı kuruluşlar,

- İnsan onuruna, temel hak ve özgürlüklere saygılı olmayı,
- Türkçe'nin doğru, güzel ve anlaşılır şekilde kullanılmasının yanı sıra dilin düzeysiz, kaba ve argo kullanımından kaçınmayı,
- İfade özgürlüğü ve haber alma hakkı çerçevesinde, olay ve olguları doğru ve tarafsız vermeyi,
- Toplumun inanç, değer ve hassasiyetlerini gözetmeyi,
- Irk, dil, din ve cinsiyet ayrımcılığına; aşağılama ve önyargılara yer vermemeyi,
- Çocukların korunması ilkesini azami gözetmeyi, çocukların ve gençlerin fiziksel zihinsel ve ahlaki gelişimini olumsuz etkileyen yayınlar yapmamayı,
- Ailenin bütünlüğünü ve sürekliliğini desteklemeyi,
- Özel hayatın gizliliğini korumayı,
- Şiddeti teşvik etmemeyi ve meşrulaştırmamayı, taahhütte bulunmuşlardır (RTÜK, 2014).

RTÜK'ün 2014 yılında yayımlamış olduğu Yayın İlkeleri Rehberi'nde Çocukların Korunması başlıklı bölüme yer verilmiştir. Buna göre medya hizmet sağlayıcı kuruluşların serbestçe içerik oluşturma ve yayınlama hakları olmalarına rağmen toplumun incinmeye müsait hassas grupları göz önünde bulundurularak yayın yapmalıdırlar. Haberler, çocukların ekran başında olduğu bir saat diliminde yayınlanıyorlarsa haberin sunum şekline, diline ve görüntülerine dikkat edilmelidir. Trajik bir olay haberleştirilirken çocukların röportaj vermesi talep edilmemelidir. Suça karışan ya da bir suçun mağduru olmuş çocukların

kimlikleri açıklanmamalı ve fotoğrafları yayınlanmamalıdır. Ancak habere konu olayın tek tanığı çocuk ise psikolojilerinin olumsuz etkilemeyecek şekilde ve ebeveynlerinin izni dahilinde çocuk habere dahil edilmelidir. Çocukluğun doğası gereği sorulan soruya düzgün cevap veremeyeceği durumlarda o soru sorulmamalıdır. Çocuğun habere dahil olduğunda gelecekte tecrübe etme ihtimali olan sonuçlar kendisine anlatılmalıdır. 18 yaşından küçüklerin fiziksel, zihinsel ve ahlaki açıdan olumsuz şekilde etkileyebilecek içeriklerin yayınlanmamasına özen gösterilmelidir (RTÜK, 2014).

2.9.9. RTÜK ve Televizyon Yayıncıları Derneği: Yayıncılık Etik İlkeleri

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ve Televizyon Yayıncıları Derneği'nin, 2007 yılında ortak çalışması sonucu yayıncı kuruluşlar için etik kuralların şekillendiği bir rehber ortaya çıkarılmıştır. Çocukların, bir habere konu olduğu durumlarda, yayıncı kuruluşun ve habercinin dikkat etmesi gereken ilkeler belirlenmiştir. Bu rehbere göre, çocuklar habere konu edildiklerinde her zaman çocuk hakları gözetilmelidir. Acıklı bir haber söz konusu olduğunda mümkün olduğunca çocuğun söz konusu habere dahil olması istenmemeli, bu şekildeki haberlerde çocukla mülakat yapılmamalı, fakat eğer olayın tek görgü tanığı çocuk ise çocuğun ruhsal durumu ön planda tutularak buna yönelik bir yaklaşım benimsenmeli ve bu şekildeki durumlarda kesinlikle ebeveynlerin rızası gözetilmelidir. Suça sürüklenmiş ya da anti-sosyal davranış sergileyen çocukların kimlikleri gizlenmeli ve fotoğrafları yayınlanmamalıdır. Bir şekilde suçla bağlantısı olan çocuklar için "suçlu çocuk" ifadesi kullanılmamalı, "suça sürüklenen çocuk" veya "suça karışmış çocuk" ifadeleri tercih edilmelidir. Mahkeme sürecinin içindeki bir çocuk için haber yaparken mutlaka konunun uzmanlarından fikir alınmalıdır. Çocuklar konuştukları konunun uzun vadede kendileri için getirebileceği olumsuz sonuçları ve riskleri fark edemeyebilirler bu yüzden bu ifadelere haberde yer verilmemelidir (Avcı, 2011, s. 102).

2.9.10. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi Çocukların Haberleştirilmesi

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti görsel, işitsel, yazılı ve internet iletişim sahalarında gazetecilik geleneklerini, etik ilkelerini yaşatmak ve iletişim, bilgiye erişim haklarının yansıması olan düşünce özgürlüğünü hayata geçirebilmeyi hedeflemektedir. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin yayınlamış olduğu Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk

Bildirgesi'nde "Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları" adlı 2. Bölümünde çocuklara dair bir kısım vardır. Buna göre suça sürüklenen çocuklara dair suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar için çocuk yaştaki suç fail, mağdur ya da tanıklarının isimleri açıklanmamalı ve kimliklerinin tespit edilebileceği şekilde haber yapılmamalı ve fotoğraf ya da görüntü kullanılırken hassas bir bakış açısıyla paylaşım yapılmalıdır. Çocuğun benliğine ve tavırlarına etkisi olabileceğinin düşünüldüğü olaylarda, çocukla röportaj yapmak veya çocuğun fotoğrafını çekmek için haberi yapan kişi çocuğun ebeveyni ya da vasisinden muvafakat almalıdır. Çocuklarla ilgili haberlerde sorunu işaret ederken, toplumda oluşturacağı tesir ve fayda tespit edilmeli ve bu denge korunarak haber yapılmalıdır (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, 1998).

British Council ve BBC World Service Trust birlikteliği 2005 tarihinde ortaya çıkan ve 1 yıl sonrada Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin (TGC) dahil olduğu "Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu" isimli çalışmada çocuklara yönelik şu hususlara vurgu yapmaktadır; medya, on sekiz yaşını doldurmamış bireyleri şiddet, suç ya da fakirliğin kurbanları olarak biçare göstererek çocuklar üzerinden sömürü yapmamalı, haber profesyonelleri olayların menfi kısımlarını ön plana çıkarma alışkanlıklarından sıyrılarak çocuklara dair müspet gelişmelere yer vermeli, siyaset ile ilgili konularda çocuklara fikirleri sorulup değerlendirme alınmamalı, suçu oluşturan fiilin mağduru veya faili olanların fotoğrafları ve kimliklerine yer verilmemelidir. Çocuklardan politik konularda görüş ve değerlendirme alınmamalı; suç ile ilişkili olaylarda mağdur ya da fail çocukların yüz görüntüleri ve kimlikleri asla yayımlanmamalıdır." (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, 2007).

2.9.11. Çocuk Dostu Yayıncılık Rehber İlkeleri

Güçer'e (2022) göre çocuk dostu yayıncılık kavramı; çocukların haklarını ön planda tutan, iyi temsillerine odaklanan, zihinsel ve duygusal açıdan yaşlarının seviyesine uygun içerik ortaya koyan; medyadaki mevcut riskleri en aza indirgeyen, medya sunumlarının uygun hedef kitleye makul saat dilimleri içerisinde ulaştıran; eğitsel materyalleri içeriklerinde destekleyen ve son olarak 18 yaşından küçüklerin ekran karşısındaki deneyimlerini daha iyi bir seviyeye çekme konusunda söz veren bir medya alanını ifade etmektedir (s. 26).

11 Ocak 2022 tarihinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu önderliğinde gerçekleşen Çocuk Dostu Yayıncılık Çalıştayı, RTÜK yöneticileri, akademisyenler, medya sektörünün temsilcileri ve meslek birliklerinin bir araya gelerek "Çocuk Dostu Yayıncılık Rehber

İlkeleri"ni oluşturdukları bir çalışmadır. RTÜK çocuğa yönelik şiddet konusunda özenli bir tavır sergilemekte ve bu konuda ortak paydada buluşabileceği kurum ve kuruluşlarla iş birliği içinde olarak, çocukları medya düzeni içerisinde korumayı ve bu konuda farkındalık oluşturmayı hedeflemektedir. Çocuk Dostu Yayıncılık Çalıştayı, RTÜK öncülüğünde gerçekleşen özgün bir çalışmadır. Yayınlanacak rehber ilkeler çocuk haklarını önceleyen, çocuğun üstün yararını ön planda tutan, çocuğun kötü temsiline yer vermeyen ve çocuk dostu yayıncılık anlayışını benimseyen bir medya platformu oluşturmayı amaçlamaktadır. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ilkeleri ışığında söz konusu rehber haber, program ve kurgusal yayınlara dair ilkeler benimsemiştir. Kamuoyu ile paylaşılacak olan Çocuk Dostu Yayıncılık İlkeleri'ne ilişkin bir bölüm aşağıda paylaşılmaktadır:

- Çocuğa yönelik ihmal ve istismar ile ilgili içeriklerden oluşan haber ve programların sunumunun çocukların bilişsel ve duygusal gelişimlerine olumsuz etki edeceğinin unutulmaması, içeriklerin bu hassasiyet göz önünde bulundurularak hazırlanması,
- Çocuk ihmal ve istismarına yönelik yayınların uzun süreli ve yoğun biçimde verilmesinin duyarsızlaşma ve normalleştirme oluşturabileceğinin unutulmaması,
- İstismar olayının yaratacağı her türlü fiziksel, psikolojik vb. etkilere değinerek olayın ciddiyetini kesin olarak aktaran bir dil tercih edilmesi,
- Çocuğa yönelik ihmal ve istismara ilişkin haber içeriklerinde çocuk gelişim uzmanı, konuya yönelik çalışmaları bulunan sosyal hizmet uzmanı, psikolog, psikolojik danışman veya avukat gibi alanında uzman kişilerin konuya ilişkin görüşlerinin alınması, hedef kitlenin farkındalığının artırılmaya çalışılması ve önleyici-koruyucu tedbirlerin neler olabileceğinin tartışılması,
- Medya içeriklerinde çocukların yalnızca ihmal ve istismar haberleriyle değil; eğitim, sanat, kültür, spor gibi alanlardaki başarılarıyla gündeme getirilmesi,
- İstismara maruz kalan çocukların mahvolmuş olduğu imasının yapılmaması, istismara uğramış olmanın ömür boyu taşınacak bir etiket olmadığının belirtilmesi,
- Kişisel verilerin korunması kapsamında; haberlerde ve gündüz kuşağı programlarında yer alan olay örgülerinde çocuk haklarının ihlal edilmemesi,
- Sansasyonel, çarpıcı görüntü ve seslere yer verilmemesi, olayların magazinsel hâle getirilmeden sunulması,

- İstismar suçlarının karşılığında verilen ceza örneklerine değinilerek ve fikri takip ilkesi gözetilerek cezai müeyyide neticesinin kamuoyu ile paylaşılması yoluyla caydırıcılık algısının arttırılması,
- Çocukların bedensel söz hakları göz önünde bulundurularak bilhassa bebeklerin ve çocukların, bir sempati unsuru olarak dahi olsa bedenlerinin teşhir edilmemesi, çocukların yetişkin gibi temsil edilmemesi gerekmektedir (RTÜK, 2022).

Özetlemek gerekirse etik ilkelerle esas olarak şu ortak noktalara vurgu yapılmaktadır:

- Çocuğun dahil olduğu haberlerde doğruluk, gerçeklik ve hassasiyet konusuna oldukça dikkat edilmeli,
- Çocuklarla ilgili stereotiplere bağlı kalınarak haber yapılmamalı, ilgi uyandırma kastıyla çarpıcı ve magazinsel bir sunum şekli benimsenmemeli,
- Mağdur çocuğun yüksek yararı olmadığı takdirde kimliği ifşa edilmemeli,
- Çocukların düşüncelerini, ifade özgürlüğü kapsamında medyada açıklama olanağı sağlanmalı,
- Görüntüler çocuğu, ebeveynlerini ve yakınlarını tehlikeye atacak şekilde kullanılmamalı,
- Haberlerde çocuklara dair ırk, din, cinsiyet, yaş, eğitim, statü ve yetenekleri özelinde ayrımcılığa yer verilmemeli,
- Çocuğun maddi ve manevi bütünlüğünü tehlikeye atabilecek, çocuğa istismar ve ihmali konusunda teşvik ya da motive edici görüntülere ve sunum şeklinden uzak durulmalı,
- Çocukların müspet içerikli haberlerde de yer alması sağlanmalı,
- Çocuklar hiçbir şekilde suçlu olarak lanse edilmemeliler (Kaymak & Coşkun , 2022, s. 808).

BÖLÜM 3

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde yapılan araştırmalar değerlendirilerek inceleme sonucunda elde edilen nitel bulgulara yer verilecektir. Nitel analiz için incelenen ana haber bültenlerinin en az üçünde yayınlanmış 3 ayrı vaka ele alınmıştır. Ulusal kanal lisansına sahip genel içerikli kanallardan KANAL D, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların bu üç haberi ana haber bültenlerinde nasıl ve ne şekilde ele aldıkları bu kısımda incelenecektir. Çocuğa yönelik istismar ve ihmal konulu haberler bağlamında ilgili hukuki metinler ve etik ilkeler kapsamında oluşturulan kriterler söz konusu incelemenin temelini oluşturacaktır. Çalışmanın somut verilere dayandırılabilmesi için öncelikli olarak her bir haberin kısa bir özetine yer verilerek ardından deşifre metinleri çıkarılmıştır. İncelemeye konu haberler, belirlenen kriterler göz önüne alınarak tablolaştırılmıştır. Bu çerçevede incelenen kriterler mağdurun/zanlının görüntüsüne, mağdurun/zanlının adına, mahremiyet ihlaline, haberde öğretici ayrıntılara, görüntü tekrarlarına, sansasyonel unsurlara, dramatik ögelere, müzik ya da ses efektine ve cinsel içerikli görüntülere yer verilip verilmediği ve yer verildiyse bunun ne ölçüde olduğudur. Her bir yayın kuruluşunun sunmuş olduğu haber kendi özelinde değerlendirilerek, tablolaştırılmış ve ardından kanalların aynı olaya dair tutumları karşılaştırma tabloları oluşturularak incelenmiştir. Karşılaştırma tablolarındaki veriler kriterler baz alınarak tek tek incelenmiş ve detaylı şekilde yorumlanmıştır. Bu şekilde çocuğa yönelik şiddet haberlerinin sunum şekli içerik analizi temelinde elde edilen veriler ile anlamlandırılmaya çalışılmıştır.

3.1. Çocuğa Yönelik Şiddet Haberlerinin Veriliş Biçimi

Çocuğa yönelik şiddet olayları haberleştirilirken ortaya çıkan sorunlu durumlara karşı yukarıda sözü edilen bilimsel yaklaşımlar, bahsi geçen hukuki metinler ve medyada çocuklara yönelik şiddetin sunumunda uyulması gereken etik ilkeler şu konulara konsantre olmuşlardır: mağdur ya da zanlının görüntüsünün açıkca verilmesi, mağdur veya zanlının kimliğinin ifşa edilmesi, mağdurun mahremiyetinin korunmaması, habere dair birçok teferruat sunularak haberde öğretici ayrıntılara yer verilmesi, görüntü tekrarlarına yer verilerek spesifik bir anın dikkat çekici şekilde sunulması, izleyenlerin ilgisini çekmek için sansasyonel ögelere yer verilmesi, duygusal ögelerin müzik ve efekt gibi unsurlar kullanarak

dramatik bir şekilde yansıtılması ve haberdeki cinsel içerikli görüntülere yer verilmesi. Bu şekilde tez çalışmasının bu bölümünde seçilmiş haberler incelenecek ve bu inceleme yapılırken şu sorulara cevap aranacaktır;

- Mağdurun görüntüsüne yer verilmiş mi?
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiş mi?
- Mağdurun adı nasıl verilmiş?
- Zanlının adı nasıl verilmiş?
- Mahremiyet ihlali yapılmış mı?
- Haberde öğretici ayrıntılara yer verilmiş mi?
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiş mi?
- Sansasyonel unsurlar kullanılmış mı?
- Dramatik ögeler kullanılmış mı?
- Müzik ya da efekte yer verilmiş mi?
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmiş mi?

İncelenen ana haber bültenlerinin en az üçünde yayınlanmış 3 ayrı vaka ele alınmıştır. Ulusal kanal lisansına sahip kanallardan KANAL D, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların bu üç haberi ana haber bültenlerinde nasıl ve ne şekilde ele aldıkları incelenecektir. Yukarıda sorulan sorular söz konusu incelemenin temelini oluşturacak ve değerlendirme yapılırken kriter olarak bu sorular ele alınacaktır. Bu nedenle incelenecek her bir haberin deşifre metni çıkarılmış ve haber görüntüleriyle birlikte değerlendirmeye alınmıştır. "Çöp Evdeki Çocuk", "Ayşenur'un Ölümü" ve "Suruç'ta Taciz" incelemeye alınan haberlerdir. KANAL D logolu yayıncı kuruluş "Çöp Evdeki Çocuk" haberini 4 gün, SHOW TV logolu yayıncı kuruluş "Çöp Evdeki Çocuk" haberini 5 gün, STAR TV logolu yayıncı kuruluş "Çöp Evdeki Çocuk" haberini 5 gün ve ATV logolu yayıncı kuruluş "Çöp Evdeki Çocuk" haberini 5 gün yayınlamıştır. KANAL D ana haber bülteni "Ayşenur'un Ölümü" haberini 1 gün, ATV ana haber bülteni "Ayşenur'un Ölümü" haberini 1 gün ve STAR TV ana haber bülteni "Ayşenur'un Ölümü" olayını 1 gün yayınlamıştır. KANAL D ana haber bülteni "Suruç'ta Taciz" olayını 1 gün, SHOW TV logolu yayıncı kuruluş "Suruç'ta Taciz" olayını 1 gün, STAR TV logolu yayıncı kuruluş "Suruç'ta Taciz" olayını 1 gün yayınlamıştır.

3.1.1. Çöp Evdeki Çocuk

Bursa'da, bir kadın 2 yıl önce bir ev kiralamış fakat kiralarını hiç ödemediği için ev sahibi kendisini mahkemeye vermiş ve tahliye kararı çıkmıştır. Bunun ardından icra memurları ve belediye ekipleri içeri girdiklerinde bir çöp evle karşılaşmışlardır. Çöp evin kilitli olan oda kapısını açtıklarında karşılarında yatakta yarı baygın şekilde yatan 9 yaşındaki çocuğu bulmuşlardır. Çocuğun 1 yıldır bu çöp evde olduğu, hayatında hiç okula gitmediği, bulunduğunda ise aç, susuz, yarı baygın olduğu tespit edilmiştir. İlk sağlık kontrolü yapılan çocuk daha sonra annesine verilmiş fakat Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı olaya müdahil olmuş ve savcılığın kararıyla çocuk annesinden alınmıştır. Sonrasında hastanede tedavi altına alınmıştır.

KANAL D logolu yayıncı kuruluşun ana haber bülteninde sunduğu "Çöp Evdeki Çocuk" haberine ait deşifre metni, değerlendirme kısmı ve Tablo 1 aşağıda yer almaktadır.

3.1.1.1. KANAL D - Çöp Evdeki Çocuk- 1. Gün (24.07.2022 19:00:18)

Deşifre Metni

Sunucu: Bursa'da eşine benzerine kolay kolay rastlanmayacak bir *dram ve vicdansızlık* ortaya çıktı. Bir ev sahibi kirayı alamayınca mahkemeye başvurdu, davayı da kazandı. Tahliye edilen dairenin çöp eve döndüğü anlaşıldı. Ekipler temizlemek için harekete geçti. Ancak o çöp yığınları içinde hiç beklenmedik bir şey buldular. 9 yaşında bir çocuk vardı o çöp yığınları arasında. 1 yıldır orada *perişan* şekilde kapalı tutuluyordu. İzleyelim.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var yaa.

Temizlik görevlisi 3: Nasıl çocuk var?

Dış ses: 1 yıldır oradaydı çöp evdeki odada kilitliydi. Ekipler evi temizlemek için geldi kapıyı kırdı. 9 yaşındaki çocuğu görünce hepsi *şoke oldu.*

Temizlik görevlisi: Çocuk var içeride.

İcra Memuru: Ay inanmıyorum!

Dış ses: Kamuran Pınar, Bursa daki bu evi 2 yıl önce kiraladı. Kirayı hiç ödemedi, ev sahibi mahkemeye başvurdu. Evin tahliyesine karar verildi. Kapıda, "Eve girmeye kalkmayın, sizi haneye tecavüzden mahkemeye veririm." yazıyordu.

Avukat Batuhan Arısoy: İcra memurları ile beraber eve geldik ve çöp ev çıktı.

Dış ses: Ekipler kilitleri değiştirdi evden ayrıldı. Kiracı çilingirle kapıyı açıp eve girince bu kez gözaltına alındı, serbest kaldı.

Avukat: Elektriği, suyu kesildi yani yaklaşık altı yedi aydır evde elektirik ve susuz yaşıyorlardı.

Dış ses: Belediye ekipleri de evi temizlemek için geldi. Kapılardan biri kilitliydi.

Temizlik görevlisi 1: Burası kilitli abla. Kıralım mı?

Temizlik görevlisi 2: Kırın.

Dış ses: Kapı kırıldı arkasından çıkan ekiplerin aklının ucundan bile geçmiyordu.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1: Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var yaa.

Temizlik görevlisi 3: Nasıl çocuk var?

Temizlik görevlisi 4: Çocuk var içeride.

İcra Memuru: Ay inanmıyorum!

Dış ses: 9 yaşındaki bu çocuk 1 yıldır o odada kilitli yaşıyordu. *Yarı baygındı, açlıktan ölmek üzereydi. Öylesine ki ekiplere beni kurtarın diye bile seslenemedi.* Sürekli yattığı için bedeninde derin yaralar vardı. Çocuk çöp evden alındı, hastaneye kaldırıldı.

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Çocuk: *Çekmeyin.*

Görevli: Tamam tamam korkma korkma.

Dışarıdan bir ses: Çöp gibi kalmış.

Çocuk: *Çekmeyin.*

Görevli: Tamam korkma.

Avukat: Yaşanılacak gibi değil. Bırak evi komple binayı koku sarmıştı.

Dış ses: Talihsiz çocuk Kamuran Pınar'ın yeğeni çıktı. Pınar'ın çocuk kaçırmadan araması vardı. İfadesinde "Annesi istemediği içim yeğenime ben bakıyorum" dedi. Tutuksuz yargılanmak üzere serbest bırakıldı. Ancak savcılık talimatıyla ikinci kez yakalandı.Yeniden gözaltında. 9 yaşındaki çocuksa Antalya'dan Bursa'ya gelen annesine teslim edildi."

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne yüzü bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir.
- Mağdurun adı haberde yer almamaktadır.
- Zanlının adı haberde yer almaktadır.

- Haberde mahremiyet ihlali olduğu saptanmıştır. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirildiğindeki hallerinin çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Kaldı ki çocuğun ambulansa bindirildiğinde basın mensuplarına karşı "Çekmeyin, çekmeyin." şeklindeki serzenişi de mahremiyet ihlali olgusunu kuvvetlendirmektedir.
- Haberde öğretici ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Haberde görüntü tekrarlarına yer verilmiştir. Çöp evde kilitli kapının tekmelenerek açıldığı ve içeride yatak üzerinde yatan çocuğun görüldüğü ve ekiplerin şaşırdığı an iki kez ekrana yansıtılmıştır.
- Haber içerisinde sansasyonel unsura rastlanmamıştır.
- Haberde dramatik ögelere rastlanmıştır. "Bursa da eşine benzerine kolay kolay rastlanmayacak bir *dram ve vicdansızlık* ortaya çıktı… Yarı baygındı, *açlıktan ölmek üzereydi. Öylesine ki ekiplere beni kurtarın diye bile seslenemedi*…" ifadeleri emosyonel ögelerin ön plana çıkarılıp izleyecinin duygusal bir duruma bürünmesini hedeflemektedir.
- Haber sunumunda müzik ve ses efekti tespit edilmemiştir.
- Cinsel içerikli görüntüler yoktur.

3.1.1.2. KANAL D- Çöp Evdeki Çocuk- 2. Gün (25.07.2022 19:03:23)

Deşifre Metni

Sunucu: 9 yaşındaki *Cem Muhammed* çöp evde bulundu. *Türkiye şoke oldu. Perişan halde bir deri bir kemikti*. Özyeğenini kaçırıp o hale getiren teyze konuştu. Son yılların en *korkunç ve tuhaf* haberinin altından da bir o kadarda tuhaf bir hikaye çıktı.

(Kilitli kapı açıldığında) Görevli: Çocuk var içeride.

İcra Memuru: Ay inanmıyorum!

Muhabir: Neden tuttunuz yeğeninizi?

Muhabir: Evde neden çöp biriktirdiniz?

Dış ses: Biri annesi çocuğu istemedi dedi, diğeri de çocuğumu kaçırdı.

Anne: 1 yıldır odaya kapatmış, üzerinden kilitlemiş. Benim çocuğum orada ölseydi bunun bana hesabını kim verecekti?

Dış ses: Çöplerin arasından çocuk annesine verilmişti. Savcılık kararıyla ondan da alındı. Şimdi durumu iyi.

Muhabir: Neden tuttunuz yeğeninizi evde?

Dış ses: Bursa da bu çöp evdeki dram ev sahibi kiracı anlaşmazlığıyla ortaya çıktı. *Kamuran Pınar Acar* 2 yıl önce bu evi kiraladı, hiç kira ödemedi. Mahkeme tahliye kararı verdi. Belediye ekipleri çöp eve gittiğinde 9 yaşındaki *Cem Muhammed'* i böyle buldu.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var yaa.

İcra Memuru: Nasıl çocuk var?

Dış ses: 1 yıldır çöplerle dolu o odadaydı. Hiç okula gitmemiş, evden bile çıkmamıştı. Aç, susuz, yarı baygın bir haldeydi. İlk sözü yabancılarla konuşmak istemiyorum oldu. Teyzesi ise kafede keyif yaparken yakalandı. Çocuğu annesinin istemediğini söyledi. 4 ay da bu hale geldiğini, yemek yemediğini, temizliği kabul etmediğini öne sürdü. Gözaltına alındı.

Anne (Blurlu): 3 yıldır ben sesini duyamıyorum. Annemin cenazesinde beni darp etti. 3 yıl içinde bakın her yerden ben arama tutuklama çıkarttım.

Dış ses: Anne Yasemin Acar, Bursa'ya geldi. Çocuğunu alıp Antalya'ya döndü. "Ona ayran aldım, istediği şeyleri aldım. Ayranı bitirdi dibini parmağıyla sıyırdı, kırıntıları yedi."

(Müzikli) Ama Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı müdahil oldu ve savcılığın kararıyla çocuk annesinden alındı.

Anne: Ben yıllardır çocuğumdan ayrıyım. İlk buldum sarılıp yatıcaktım dün akşam niye benden aldılar?

Saçları, tırnakları kesildi. Yıllar sonra ilk kez karnı doydu, yüzü güldü.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Konuştuk, gülüştük hatta. 17 kilo ve 138 santimetreymiş boyu.

Dış ses: Kamuran Pınar Acar, 16 yaşındaki kendi kızını da küçük yaşındayken babasından kaçırmıştı. Kız koruma altına alındı, Pınar Acar tutuklandı, cezaevine gönderildi.

Değerlendirme:

- Mağdurun görüntüsüne yüzü bulanıklaştırılarak yer verilmiştir. Vücudu bulanıklaştırılmadan gösterilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir.
- Mağdurun adı haberde iki kez verilmiştir.
- Zanlının adına yer verilmiştir.

- Mahremiyet ihlali olduğu saptanmıştır. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirilirken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Kaldı ki çocuğun ambulansa bindirildiğinde "Çekmeyin, çekmeyin." şeklindeki serzenişi mahremiyet ihlali olgusunu kuvvetlendirmektedir.
- Haberde öğretici ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Haber içerisinde sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. *"…Türkiye şoke oldu. Perişan halde bir deri bir kemikti…* Son yılların en *korkunç ve tuhaf* haberinin…" gibi ifadeler olayın bir trajedi olduğunu vurgulamakta ve kullanılan çarpıcı ifadeler sansasyonel sunum tarzını yansıtmaktadır. Çocuğun bulunduktan sonra sadece yüzünün bulanıklaştırdığı fotoğrafta uzamış tırnakları ve yaralar oluşmuş ellerini vurgulamak için eli kırmızı daire içine alınarak vurgulanmıştır.
- Haberde dramatik ögelere yer verilmiştir. Haberin girişinde yaklaşık 9 saniye süren kısa dramatik bir müzik giriyorlar. Haber ortalarında yaklaşık 6 saniye süren dramatik müziği tekrar veriyorlar. Haberlerde bu şekilde sunulan müzik, olayı dramatikleştirmektedir. Haberde müzik kullanılmıştır.
- Cinsel içerikli görüntü yoktur.

3.1.1.3. KANAL D - Çöp Evdeki Çocuk - 3. Gün (26.07.2022 19:04:49)

Deşifre Metni

Sunucu: Günlerdir herkesin konuştuğu o çocuk *Muhammed Cem* artık iyi güvenli ellerde günden günede iyileşiyor. Ona bu zulmü yaşatan teyzesi dün cezaevine girdi. Annesiyse tüm öfkesiyle kameraların karşısına çıktı, koruma kararına tepkiliydi. "Çocuğumu istiyorum" dedi.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Çocuk var içeride.

İcra Memuru: Ay inanmıyorum!

Muhabir: Neden tuttunuz yeğeninizi?

Muhabir: Evde neden çöp biriktirdiniz?

Anne: 3 yıldır bu çocuğu istiyorum. Ben yakarım ortalığı, yok öyle bir dünya.

Dış ses: 3 yıldır aradığı evladı Muhammed Cem çöp dolu bir odada ölmek üzereyken tesadüfen bulundu. Ona verilmedi, koruma altına alındı. Anne isyan etti.

Anne: Sevgi evi nedir ya? Kim bunlar, kim beni çocuğumdan ayırabilir? Ben savaş veriyorum ya, ben bir anneyim. Zaten 3 yıldır bir manyak kaçırmış.

Dış ses: Bursa da bu çöp evden çıkan bir dram 9 yaşındaki *Muhammed Cem'in dramı.* Onu eve kilitleyen teyzesi ilk ifadesinde "Kardeşim annemin vefatından sonra çocuğunun alıkoyduğuma dair şikayette bulundu. Cem bunu duyunca yemeden içmeden kesildi.

Hasan Sert(Görükle Mahalle Muhtarı): Yeğenini ordan olduğunu kimse bilmiyordu çünkü buraya ikamet kaydı hiçbir şekilde taşınmamış.

Dış ses: Mahkemede ağlayarak verdiği 5 saatlik ifade de ise kız kardeşinin doğduğundan beri çocuğuna bakmadığını hatta Muhammed'in kendisini annesi sandığını söyledi. "Teyzesi olduğumu telefon konuşması sırasından öğrendi" dedi.

Annenin Avukatı: Resmi şikayet dilekçemiz.

Dış ses: Ortaya çıkan annesi, şimdiye kadar neredeydin tepkilerine yanıt verdi. "Annem öldü 3 yıl oldu, ben 3 yıldır oğlumdan haber alamıyorum. Ben deli miyim niye gidip almayım çocuğumu adres olsa?".

Teyze tutuklandı. Evladından 2. kez koparıldığını iddia eden annesi bu kez avukatıyla kameralar karşısındaydı.

Anne: Oklar bana dönünce, ben cidden mağdur oldum. Hiçbir şekilde kimse benden çocuğumu alamayacak. Ben hakkımı istiyorum, oğlumu istiyorum. Kız kardeşimin en yüksek cezaya çarptırılmasını istiyorum.

Dış ses: Kardeşine de, kayıp başvurusuna kayıtsız kalmakla suçladığı yetkililere de öfkeliydi.

Anne: Kız kardeşim suçlu olduğu kadar hiçbir şey yapmayan memur ve amirlerden de sonuna kadar şikayetçiyim.

Dış ses: Sonra da oğlunu tedavi gördüğü hastanede ziyaret etti.

Anne. Hızla iyileşiyor. Öptüm, kokladım. Anneanne köftesi istemişti dün. Dedim ki bir an önce ayaklan, eve gideceğiz anneanne köftesi pişiricez.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne yüzü bulanıklaştırılarak yer verilmiştir. Vücudu bulanıklaştırılmadan gösterilmiştir. Bebeklik fotoğrafları bulanıklaştırılmadan gösterilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir.
- Mağdurun adı haberde iki kez verilmiştir.

- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlali olduğu saptanmıştır. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirilirken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Kaldı ki çocuğun ambulansa bindirildiğinde "Çekmeyin, çekmeyin." şeklindeki ifadeleri ses kısılmış bir şekilde ekrana yansıtılsada mahremiyet ihlali olgusunu kuvvetlendirmektedir.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmemiştir.
- Dramatik ögelere yer verilmiştir. Haberde müzikli bir sunum yapılması bu olayı dramatikleştirme çabasını göstermektedir.
- Müzik haberin girişinde yaklaşık 9 saniye boyunca sürmüştür.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.4. KANAL D - Çöp Evdeki Çocuk- 4. Gün (29.07.2022 19:06:12)

Deşifre Metni

Sunucu: Efendim Bursa'daki *çöp ev skandalı* günlerdir Türkiye'nin en gündeminde 9 yaşındaki *Cem Muhammed'*in annesi konuşmuştu, akıllardaki en büyük soruysa küçük çocuğun babasının kim olduğuydu. İstanbul da yaşayan *Ufuk Çelikkol* ben o çocuğun babasıyım dedi. Hem *Yasemin Acar'dan* şikayetçi oldu hem de DNA istedi. Ekibimizle röportaj yaparken bir iş arkadaşı ona hakaret edince de röportajı bırakıp saldırdı. İşte sadece KANAL D haberdeki o anlar.

Muhabir: Resmi olarak ne zaman boşandınız ve ne kadarlık hamileydi?

Ufuk Çelikkol: Ne demek istiyorsun(saldırıyor)? Öldürürüm seni lan, öldürürüm.

Çöp evde bulunan *Muhammed*'in babası olduğunu söyledi, röportaj sırasındaysa iş arkadaşına uçan kafa attı.

Ufuk Çelikkol: Öldürürüm seni lan, öldürürüm.

Muhabir: Evet saldırıyor şu anda.

Ufuk Çelikkol: Nasıl konuşuyorsun oğlum sen?

Dış ses: 9 yaşındaki *Cem Muhammed Acar*, Bursa'da bir çöp evde bulunudu, tedavi altında. Teyzesi tutuklandı, annesi oğlunu istediği sırada sürpriz bir isim ortaya çıktı. Ufuk Çelikkol çocuğun babası olduğunu iddia etti.

Ufuk Çelikkol: Çocuğun babası benim. Erkek çocuğu diye bekliyordum ultrasonda. Düşürdüm dedi.

Muhabir: Ufuk Çelikkol az önce adliyeden geldi, suç duyurusunda bulundu. DNA testi talebinde bulundu.

Ufuk Çelikkol: Benim haberim yok çocuktan. Haberim olsa ben bırakır mıyım?

Röportaj sırasında kendini savunurken, yoldan geçen birinden tepki geldi. Sinirlerine hakim olamayan Çelikkol koşarak iş arkadaşına kafa attı.

Muhabir: Resmi olarak ne zaman boşandınız ve ne kadarlık hamileydi?

Dışarıdan bir ses: Sakin, sakin abi.

Ufuk Çelikkol: Öldürürüm seni lan, öldürürüm.

Muhabir: Evet saldırıyor şu anda.

Ufuk Çelikkol: Nasıl konuşuyorsun oğlum sen?

Muhabir: Ağabey sakin siz niye öyle bir şey yaptınız ki? Sakin.

Ufuk Çelikkol: Bilip bilmeden kendisini konuşuyor. Abuk subuk konuşunca zaten canımdan sinirliyim.

Çelikkol röportaja geri döndü. Boşandığı eşi Yasemin Acar'a çağrıda bulundu. Annesine de şunu söylüyorum dürüstçe kamuoyuyla tartışmayı bıraksınçocuğa nasıl sahip çıkabileceğimizi düşünsün. Ne istiyorsa maddi ve manevi destek çıkmaya hazırım.

Temizlik görevlisi 1: Çocuk var içeride.

İcra Memuru: Ay inanmıyorum!

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir. Vücudu bulanıklaştırılmadan gösterilmiştir. Bebeklik fotoğrafları bulanıklaştırılmadan gösterilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir.
- Mağdurun adı haber içerisinde soy ismi ile birlikte verilmiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlali olduğu saptanmıştır. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirilirken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Kaldı ki çocuğun ambulansa bindirildiğinde "Çekmeyin, çekmeyin." şeklindeki ifadeleri ses kısılmış bir şekilde ekrana yansıtılsada mahremiyet ihlali olgusunu kuvvetlendirmektedir.

- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir. Özellikle biyolojik baba olduğu iddiasında bulunan Ufuk Çelikkol'un iş arkadaşına saldırması defalarca ekrana yanısıtılmıştır.
- Sansasyonel unsurlara haberde yer verilmiştir. Sunucunun sunum esnasında "…*çöp ev skandalı*…" şeklindeki ifadesi oldukça çarpıcı ve izleyicide dikkat ve ilgi uyandıracak türden bir ifadedir. Buna ek olarak biyolojik baba olduğunu iddia eden Ufuk Çelikkol'un arkadaşına saldırı anları kırmızı daire içine alarak dikkat çekici şekilde verilmiştir. Ayrıca kavganın yaşandığı an ritmik bir müzik eklenerek sunulmuş ve bu nedenle olayın tansiyonu yükseltmiştir. Habere bu şekilde müzik eklenerek aslında haber dönüşüme uğratılmış ve salt haber verme amacından sapmıştır.
- Dramatik ögeye rastlanmamıştır.
- Müzik, haberde yer almaktadır.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

KANAL D logolu yayıncı kuruluşun ana haber bülteninde sunduğu "Çöp Evdeki Çocuk" olayına ait tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1

KANAL D-Çöp Evdeki Çocuk

Kriterler/Günler	1. Gün 24.07.2022	2. Gün 25.07.2022	3. Gün 26.07.2022	4. Gün 29.07.2022
Mağdurun Görüntüsü	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)
Zanlının Görüntüsü	Var	Var	Var	Var
Mağdurun Adı	Yok	Var (Ad/Soyad)	Var (Ad/Soyad)	Var (Ad/Soyad)
Zanlının Adı	Var	Var	Var	Yok
Mahremiyet İhlali	Var	Var	Var	Yok
Haberde Öğretici Ayrıntı	Yok	Var	Var	Var
Görüntü Tekrarı	Var	Var	Var	Var
Sansasyonel Unsur	Var	Var	Yok	Var
Dramatik Öge	Var	Var	Var	Yok
Müzik/Ses Efekti	Yok	Var	Var	Var
Cinsel İçerikli Görüntüler	Yok	Yok	Yok	Yok

SHOW TV logolu yayıncı kuruluşun ana haber bülteninde sunduğu "Çöp Evdeki Çocuk" olayına ait deşifre metni, değerlendirme kısmı ve Tablo 2 aşağıda yer almaktadır.

3.1.1.5. SHOW TV - Çöp Evdeki Çocuk- 1. Gün (23.07.2022 19:19:57)

Deşifre Metni

Sunucu: Ünlü yazar Sefiller kitabında şöyle yazmıştı: "*Ölmek bir şey değil, yaşamamak korkunç*.". Bugün Bursa'dan öyle bir görüntü geldi ki görenler o cümleyi hatırladı. O görüntüde bir çöp, o evde kilitli bir oda, o odada da bir çocuk vardı. Belli ki aç bırakılmıştı. Özetle yaşamamıştı.

Temizlik görevlisi 1: Burası kilitli ama.

Temizlik görevlisi 2: Kıralım mı?

İcra Memuru: Kırın tabii.

Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var yaa.

Dış ses: Kapı açıldı, yürekleri yandı. Ekipler temizlemek için gittikleri çöp evde *şok üstüne şok yaşadı.*

Temizlik görevlisi 1: Çocuk var içeride.

Temizlik görevlisi 2: Altına ... çocuk.

İcra memuru: Ay inanmıyorum!

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Görevli: Tamam, tamam korkma.

Çocuk: *Çekmeyin, çekmeyin.*

Dışarıdan bir ses: Çöp gibi kalmış.

Dış ses: Görüntü Show Haber whatsupp ihbar hattına Bursa'dan yollandı. *Görükle*'deki dairede yaşayan anne kız iddiaya göre aylarca kira ödememişti. Tahliye kararı çıkınca ikisi de evden ayrıldı. Ekipler dün akşam çöp dolu evi boşaltmak için oradaydı.

İcra memuru: Yok değil mi kimse?

Dış ses: Herkes daire boş sandı ama gerçek kilitli kapı kırılınca ortaya çıktı. Yatakta yatan *bir deri bir kemik* küçük bir çocuk vardı.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1: İçeride çocuk var ya.

İcra memuru: Nasıl çocuk var?

Temizlik görevlisi 3: Çocuk var içeride.

Dış ses: Ekipler hemen ambulans çağırdı. *Zavallı çocuk* hastaneye kaldırıldı. Anne kız ise aranıyor.

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Çocuk: *Çekmeyin, çekmeyin.*

Görevli: Tamam, tamam korkma.

Dışarıdan bir ses: *Çöp gibi kalmış.*

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmemiştir.
- Mağdurun adı verilmemiştir.
- Zanlının adı verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlali yapıldığı saptanmıştır. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirilirken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Kaldı ki çocuğun ambulansa bindirildiğinde "Çekmeyin, çekmeyin." şeklindeki ifadelerine rağmen görüntüsünün alınması mahremiyet ihlali olgusunu kuvvetlendirmektedir.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. "Ekipler temizlemek için gittikleri çöp evde *şok üstüne şok yaşadı*." ifadesindeki "…*şok üstüne şok*…" ifadesi izleyicide ilgi uyandıran bir söylemdir. Ayrıca çocuk ambulansa bindirilirken dışarıdan bir sesin "*Çöp gibi kalmış*." söylemine yer verilmesi ilgi çekmeye yönelik veya izleyicide panik yaratan sansasyonel unsurlardır. Kaldı ki bu ifade aynı zamanda bir dramatizasyon ögesidir ve olayın dramatik yanlarının sergilenmesi onu sansasyonel yönden beslemektedir.
- Dramatik ögelere yer verilmiştir. Sunucunun haberin girişinde dile getirmiş olduğu "Ünlü yazar Sefiller kitabında şöyle yazmıştı: "*Ölmek bir şey değil, yaşamamak korkunç*." cümlesi halkın duygularına dokunmaya çalışan bir dramatizasyon ögesini simgelemektedir. Dış sesin olayı anlatırken "…*bir deri bir kemik* küçük bir çocuk…" ve "*Zavallı çocuk*…" şeklindeki ifadeleri izleyicide acıma hissini artırmaya yönelik bir söylemdir.
- Müzik ya da ses efektine yer verilmemiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.6. SHOW TV - Çöp Evdeki Çocuk -2. Gün (24.07.2022 19:01:03)

Deşifre Metni

Sunucu: *Bazı şeyler var görenin, duyanın, yazanın kalbine hançer saplıyor, acıtıyor, kanatıyor.* İşte dün öyle bir haberi ilk defa Show Haber'de izlediniz. Bursa'da çöp dolu bir ev. *Keder dolu bir oda, acı dolu bir çocuk* vardı. 9 yaşında kötülüğe tutsak alınmıştı. Ona bunu yapan saklamış, görenler duyanlar konuşmamış. Çürüyen insanlığın kokusu tüm mahalleyi sarmıştı. İşte o haberin devamı kahreden detayları.

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Görevli: Tamam, tamam korkma.

Çocuk: *Çekmeyin.*

Dışarıdan bir ses: Çöp gibi kalmış.

Kapı kırıldı, insanlığın en büyük dramına açıldı. Toprak utandı, çiçek utandı. Küçük bir çocuğa bunu yapanlar, duyup da susanlar utanmadı.

(Kilitli kapı açıldığında)Temizlik görevlisi 1: Burası kilitli ama.

Temizlik görevlisi 2: Kıralım mı?

İcra Memuru: Kırın tabii.

Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var yaa.

Çöp yığının ortasında aç, susuz, halsiz, perişandı. Onu görenler herkes ölür ama herkes yaşayamaz sözünü hatırladı.

Temizlik görevlisi 2: Altına…. çocuk.

İcra Memuru: Ay inanmıyorum!

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Çocuk: *Çekmeyin, çekmeyin.*

Görevli: Tamam, tamam korkma.

Dışarıdan bir ses: *Çöp gibi kalmış.*

Bursa Nilüfer'deki bu daire 2 yıl önce öğretmen anneyle 15 yaşındaki kızına kiraya verilmişti.

Avukat Batuhan Arısoy: Kiralandıktan sonra hiçbir şekilde kiralar ödenmemiş. Yaklaşık 6-7 aydır evde elektrik ve susuz yaşıyorlardı. İcra takibi başlattık, mahkeme 6 ay sonra tahliye kararı verdi.

Ekipler önceki akşam tahliye için oradaydı, kapı açıldığında kimse gözlerine inanamadı.

(Kilitli kapı açıldığında)Temizlik işçisi 1: Çocuk var içeride.

Temizlik işçisi 2: Altına… çocuk.

İcra Memuru: Ay inanmıyorum!

Avukat Batuhan Arısoy: Karar kesinleşince icra memurlarıyla beraber eve geldik ve çöp ev çıktı.

Ama asıl dram bu yazıların bu kilitli kapının ardındaydı.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik işçisi 1: Burası kilitli ama.

Temizlik işçisi 2: Kıralım mı?

İcra memuru: Kırın tabii.

Temizlik işçisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik işçisi 2: İçeride çocuk var yaa.

Kokusu mahalleyi saran odada yatakta yatan *bir deri bir kemik* küçük bir çocuk vardı.

Temizlik işçisi 3: Çocuk var içeride.

Temizlik işçisi 4: Altına… çocuk.

İcra memuru: Ay inanmıyorum!

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Görevli: Tamam, tamam korkma.

Çocuk: *Çekmeyin, çekmeyin.*

Komşu: İçeri giriliyor ve o arada da kapalı olan kapıyı kırıyor çöpü temizleyecek olan kişi. Orada çocuk görünüyor.

Dış ses: 9 yaşındaydı saçları, tırnakları uzamış, güçsüz bedeninde yaralar açılmıştı.

Komşu: *Kemiğin üzerinde deri vardı. Kocaman bir kafa, tırnakları kocaman bir kemiğin üstünde bir deri var.*

Dış ses: *Dehşet evinden* çıkarıldı, tedavi altına alındı. Bunu ona yapan *vicdansızsa* öz teyzesi çıktı. İddiaya göre yeğenini 1 yıl önce kaçırmıştı. Annesi kayıp oğlunu aramış taramış bulamamıştı.

(Kilitli kapı açıldığında) İcra memuru: Ay inanmıyorum!

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Görevli: Tamam, tamam korkma.

Çocuk: *Çekmeyin, çekmeyin.*

Dışarıdan bir ses: *Çöp gibi kalmış.*

Cani teyze hakkında arama kararı vardı. Gözaltına alındı. İfadesinde annesi istemediği için yeğenime ben bakıyorum dedi, serbest bırakıldı. Tedavisi tamamlanan çocuksa annesine teslim edildi. İyileşmesi için unutması, unutması için de iyileşmesi gerekliydi.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne yer verilmiştir. Sunucu, haberin sunumunun başında konuşurken arkasındaki büyük ekranda çocuğun fotoğrafı, yüzü

bulanıklaştırılmadan ekrana yansıtılmıştır. Üstelik çocuğun yüzü kırmızı bir daire içine alınarak izleyicinin tüm dikkatini buraya çekmişlerdir. Yayıncıların etik sorumluluk ve çocukların sahip oldukları kişilik hakları gereği habere konu çocuğun kimliğini açıklamamaları gerekirken, fotoğrafının ekrana verilmesi yanlış bir sunum şeklidir. Haber içinde çocuğun yüzü bulanıklaştırılmış şekilde ekrana getirilmiştir.

- Zanlının fotoğrafına bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Mağdurun adına yer verilmemiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlali yapıldığı saptanmıştır. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirilirken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Kaldı ki çocuğun ambulansa bindirildiğinde "Çekmeyin, çekmeyin." şeklindeki ifadelerine rağmen görüntüsünün alınması mahremiyet ihlali olgusunu kuvvetlendirmektedir. Bunlara ek olarak çocuğun bakımsızlıktan çok uzamış tırnakları, yaralı eli ve yırtık çoraplı ayağı, yaralı bacakları fotoğrafları ekrana yansıtılmıştır.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir. Kapının kırılarak çocuğun odada bulunduğu an ve ambulansa bindirilirken ki hali defalarca ekrana yansımıştır.
- Sansasyonel unsurlar haberde yer almaktadır. Sunucunun "*Keder dolu bir oda, acı dolu bir çocuk*…", "*Dehşet evinden*…" ifadeleri ile izleyicide ilgi uyandırılmıştır. Ayrıca çocuk ambulansa bindirilirken dışarıdan bir sesin "*Çöp gibi kalmış*." söylemine yer verilmesi de çarpıcı bir sunumdur. Bunlara ek olarak komşu olduğu tahmin edilen bir kadının "*Kemiğin üzerinde deri vardı. Kocaman bir kafa, tırnakları kocaman bir kemiğin üstünde bir deri var.*" şeklindeki röportajına da yer verilmiştir. Kadın bu ifadeleri kullanırken ekranın diğer yarısında vücudu çok zayıflamış bu çocuğun kolları, elleri yakınlaştırılarak ekrana yansıtılmıştır. Bu röportajla birlikte haberin çarpıcılığı iyice pekiştirilmiş ve zaten acı dolu olan bu olay tamamen trajik bir tablo haline getirilmiştir.
- Haber sunumunda dramatik ögelere çokça rastlanmıştır. "*Bazı şeyler var görenin, duyanın, yazanın kalbine hançer saplıyor, acıtıyor, kanatıyor... Keder dolu bir oda, acı dolu bir çocuk vardı. 9 yaşında kötülüğe tutsak alınmıştı. Ona bunu yapan saklamış, görenler duyanlar konuşmamış. Çürüyen insanlığın kokusu tüm*

mahalleyi sarmıştı.", "*Kapı kırıldı, insanlığın en büyük dramına açıldı. Toprak utandı, çiçek utandı. Küçük bir çocuğa bunu yapanlar, duyup da susanlar utanmadı.", "Çöp yığının ortasında aç, susuz, halsiz, perişandı. Onu görenler herkes ölür ama herkes yaşayamaz sözünü hatırladı."* şeklindeki ifadeler olayın tamamen dramatik bir bakış açısıyla yansıtıldığını göstermekte ve zaten trajik olan bu olayın hikayeleştirilme tekniği kullanılarak ve aynı zamanda arka plana duygusal bir müzikte eklenerek dahada acıklı bir hale getirildiği gözlemlenmiştir. Bu olayda dramatik anlatımı ön plana çıkarıcı görseller çok fazla tekrarlanmış ve bu görseller öyküleştirilen olayın dramatizasyonunu arttırmak için kullanılmışlardır.

- Haber boyunca duygusal bir müzik kimi zaman yüksek kimi zaman kısık bir ses olarak arka planda çalmaktadır.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.7. SHOW TV -Çöp Evdeki Çocuk - 3. Gün (25.07.2022 19:00:13)

Deşifre Metni

Sunucu: *Canında can, kolunda bacağında derman kalmadı. Yemedi, içmedi, ölmedi ama yaşamadı da.* Türkiye'nin konuştuğu Çöp evdeki çocuk dramında yürek yakan detaylar ortaya çıktı. Hapsolduğu cehennem için teyzesi annesini, annesi teyzesini suçladı. Özetle *Türkiye 17 kiloya düşen bir çocuğun acısının altında kaldı*.

Temizlik görevlisi 1: Kıralım mı?

Temizlik görevlisi 2: Kırın tabi.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var ya.

Temizlik görevlisi röportaj: O kapıyı açtığımızda direk karşı karşıya geldik böyle şok olduk.

Dış ses: *Ekipler şoke oldu. 9 yaşında bir çocuk bir ülkeyi mermiyle değil, dramıyla değil, gözleriyle vurdu.*

Temizlik görevlisi röportaj: Yabancılarla konuşmak istemiyorum diyince biz dahada böyle bir şok olduk. 2 gün üstümüzden atamadık olayı. Çocuk çok bakımsızdı.

Dış ses: Bursa daki çöp evde kilitli kapıyı açan ekipler *aç, susuz, perişan, bir deri bir kemik çocukla karşılaştı üstelik ona bu dünyada cehennemi yaşatan vicdansız öz teyzesi çıktı.*

Başka bir temizlik görevlisi: Çok zayıftı, aşırı zayıftı. 1 senedir ordaymış.

Komşu: Sadece akşamları girip çıkıyor kendisi. Elinde iki, üç poşet.

İddiaya göre kavgalı olduğu kardeşinin oğlunu kaçırmış, herkesten de saklamıştı.

Komşu: Hiçbir şüpheli hareketi yoktu. Kimseyle muhatap olmaz, kendi halinde bir kadındı yani.

Dış ses: Gözaltına alındı, ifadesinde yeğeninin onu anne bildiğini anlattı. İddiasına göre gerçeği öğrenen küçük çocuk ona küsmüş, yemek yemediği için de son 4 ayda bu hale gelmişti. O da kaçmasın diye kapıyı üzerine kilitlemişti. Antalya da yaşayan anne ise oğlunun, ablası tarafından annesinin cenazesinde kaçırıldığını söyledi.

Annenin Komşusu 1: Yasemin hanımın evi de o evden farklı değil.

Annenin Komşusu 2: Hayatta bakamaz, hayatta bakamaz.

Dış ses: Komşularına göre o da ablasından farksızdı.

Annenin Komşusu 1: Bir bataklıktan çıkarıp bir başka bataklığa atmanın alemi yok.

Annenin Komşusu 2: Çöp evden çıkıp hayvan barınağına geldi çocuk dedim.

Dış ses: *Dramın dramını yaşayan çocuk* savcı talimatıyla yeniden anneden alındı, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğüne teslim edildi.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Kuzumuz şu anda Akdeniz Üniversitesinde takip, tedavi, bakım altında. Genel durumu gayet iyi.

Dış ses: *Dünyanın tüm kurşunlarını yüreklere saplayan bu karenin* ardından tedavisine başlandı. Uzayan saçları, tırnakları kesildi, yaraları sarılmıştı (ayak ve el tırnak görüntüleri veriliyor). *Tartıldı sadece 17 kilo çıktı, tüm ülke onun hafifliğinin altında kaldı.* Belki iyileşir, belki toparlardı ama unutması imkansızdı. Adliyeye çıkarılan teyze tutuklandı.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne yer verilmiştir. Sunucu, haber sunumunun başında konuşurken arkasındaki büyük ekranda çocuğun fotoğrafı, yüzü bulanıklaştırılmadan ekrana yansıtılmıştır. Haber içinde yüzü bulanıklaştırılarak ekrana verilmiştir.
- Zanlının fotoğrafına bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Mağdurun adı verilmemiştir.
- Zanlının adı verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlali yapıldığı saptanmıştır. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirilirken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Çocuğun yatağın üzerinde yatarkenki hali sarı bir daire içine alınarak izleyicinin dikkati oraya çekilmek

istenmiştir. Ayrıca çocuğun bakımsızlıktan çok uzamış tırnakları, yaralı eli ve yırtık çoraplı ayağı, yaralı bacakları fotoğrafları da ekrana yansıtılmıştır.

- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. "*Ekipler şoke oldu. 9 yaşında bir çocuk bir ülkeyi mermiyle değil, dramıyla değil, gözleriyle vurdu*." ve "*Dramın dramını yaşayan çocuk…*" şeklindeki söylemler çarpıcı bir ifadelerdir.
- Dramatik ögelere yer verilmiştir. "*Canından can, kolunda bacağında derman kalmadı. Yemedi, içmedi, ölmedi ama yaşamadı da.* Türkiye'nin konuştuğu *çöp evdeki çocuk dramında yürek yakan detaylar ortaya çıktı.* Hapsolduğu cehennem için teyzesi annesini, annesi teyzesini suçladı. Özetle "*Türkiye 17 kiloya düşen bir çocuğun acısının altında kaldı.*", "*Ekipler şoke oldu. 9 yaşında bir çocuk bir ülkeyi mermiyle değil, dramıyla değil, gözleriyle vurdu*.", "*Dünyanın tüm kurşunlarını yüreklere saplayan bu karenin…*" ve "*…17 kilo çıktı, tüm ülke onun hafifliğinin altında kaldı*." şeklindeki ifadeler olayı öyküleştirme yöntemiyle dramatikleştirmiştir.
- Haber boyunca duygusal bir müzik, kimi zaman yüksek kimi zaman kısık bir ses olarak arka planda çalmaktadır.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.8. SHOW TV -Çöp Evdeki Çocuk- 4. Gün (26.07.2022 19:10:52)

Deşifre Metni

Sunucu: Efendim Türkiye'nin konuştuğu çöp ev dramında suçlanan teyze dün tutuklanmıştı. Mahkemede yeğenim annesi olmadığımı tesadüfen öğrenince hayata küstü, yemedi, içmedi diye ifade verdiği ortaya çıktı. Günler sonra ilk kez konuşan anne ise kardeşini suçladı. *9 yaşına 99 yıllık kederi sığdıran Muhammed Cem*'i ise okul heyecanı sardığı açıklandı.

Temizlik görevlisi 1: Kıralım mı?

İcra memuru: Kırın tabi.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var ya.

Anne: O benim çocuğum, benim yanımda olması gerekiyor. Yıllardır zaten 3 yıldır bir manyak kaçırmış. Artık benim yanımda olması gerekiyor.

Dış ses: Ama öyle olmadı, oğlu çöpe mahkûm edilirken o çok uzaktaydı. İddiaya göre aramış taramış bulamamıştı.

Anne: Çocuk 1 yıldır çöpteymiş, benim beynimden aşağıya kaynar sular döküldü.

Dış ses: Bursa'daki büyük dramda cezaevindeki teyze anneyi, anne teyzeyi suçladı.

Anne: Bir manyak bunları yapıyorsa bir bedeli var. Benim çocuğum ölseydi ya geç bulunsaydı.

Muhammed ölmedi, nefes aldı ama kilitli bir odada bir başınaydı. Çöplerle boş duvarlarla oynadı. *Aç, susuz kaldı. 9 yaşında yoruldu, anlatmaktan değil, susmaktan, yaşamaktan değil yaşamamaktan.*

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Kötüye bir gidişat yok. Tedavi olur olmaz İnşallah eğitimine de başlanacak. Onun için heyecanlı.

Dış ses: Hastane de yaraları sarılırken *dramının yeni detayları yürekleri yaktı*. İddiaya göre annesi, babasıyla akıl hastanesinde tanışmıştı. Boşanan *Yasemin Acar* oğlunu annesine emanet etmişti.

Anne: Annem gayet güzel, çiçek gibi bakıyordu benim oğluma ölene kadar. Annem öldü 3 yıl oldu, ben 3 yıldır oğlumdan haber alamıyorum.

Dış ses: Bugün oğlunu hastanede ziyarete gitti. Kayıp başvurumla ilgilenmediler dediği memurlardan şikayetçi olacağını söyledi.

Anne: Hiçbir şey yapmayan memur ve amirlerden de sonuna kadar altını çiziyorum sonuna kadar şikayetçiyim.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne yer verilmiştir. Sunucu, haber sunumunun başında konuşurken arkasındaki büyük ekranda çocuğun fotoğrafı ve annesinin fotoğrafı, yüzleri bulanıklaştırılmadan ekrana yansıtılmıştır. Haber içinde çocuğun yüzü bulanıklaştırılırken annenin yüzü bulanıklaştırılmamıştır.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir. Ayrıca fotoğrafına bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Mağdurun adına haberde yer verilmiştir. Mağdurun annesinin ismi ve soy ismine de haberde yer verilmiştir. Çocuğun öznesi olduğu haber diline dikkat edilmesi gerekirken isim ve soy isimlerinin verilmesi doğru olmayan bir sunum şeklidir. Hatta çocuğun kendi adının verilmemesi kafi değildir, aile üyelerinin de adları verilmemelidir. Çünkü aile üyelerinin ismi şiddete maruz kalan çocuğun kimliğinin dolaylı yoldanda olsa ifşası demektir.

- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlali yapıldığı saptanmıştır. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarkenki halinin sarı bir daire içine alınarak dikkat çekici şekilde ekrana getirilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. Çocuğun çöp evin kilitli odası kırıldığında yatakta yatarken ki hali sarı halka içine alınarak dikkatler buraya çekilmiştir. Ayrıca çocuğun ve annenin fotoğrafının bulanıklaştırılmadan sunucunun arkasındaki büyük ekranda yansıtılması çarpıcı bir sunum şeklidir.
- Dramatik ögelere yer verilmiştir. Haber metninde geçen "9 yaşına 99 yıllık kederi sığdıran Muhammed Cem…", "…oğlu çöpe mahkûm edilirken o çok uzaktaydı. İddiaya göre aramış taramış bulamamıştı.", "Çöplerle boş duvarlarla oynadı. Aç, susuz kaldı. 9 yaşında yoruldu, anlatmaktan değil, susmaktan, yaşamaktan değil yaşamamaktan.", "…dramının yeni detayları yürekleri yaktı." şeklindeki söylemler olayı dramatikleştirmiştir.
- Haber boyunca duygusal bir müzik, kimi zaman yüksek kimi zaman kısık bir ses olarak arka planda çalmaktadır.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.9. SHOW TV -Çöp Evdeki Çocuk- 5. Gün (28.07.2022 19:08:44)

Deşifre Metni

Sunucu: Çöplüğe çevrilmiş bir evin kilitli odasında *bir deri bir kemik, yara bere* içinde saçları tırnakları uzamış yarı baygın halde bulunmuş ve devlet korumasına alınmıştı. Ona bu işkenceyi yaşatan teyzesiydi. Annesi ise oğlunun kaçırıldığını ve yıllardır onu aradığını ama bulamadığını iddia ediyordu. Bugün *flaş bir gelişme* daha yaşandı. Haber merkezimize ulaşan bir adam "O çocuğun babası benim." dedi.

Temizlik görevlisi 1: Kıralım mı?

İcra memuru: Kırın tabi.

(Kilitli kapı açıldığında)Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var ya.

Anne: Ben 3 yıldır oğlumdan haber alamıyorum.

Baba: Hamile kaldı benden, aldırdım dedi. Benden habersiz çocuğun doğduğunu tahmin ediyorum.

Bir deri bir kemik aç susuz perişan haldeydi. Teyzesinin çöp evde kilitli tuttuğu *Cem Muhammed*'le ilgili şoke eden bir gelişme daha yaşandı. Bir adam ortaya çıktı. O çocuğun babası benim dedi.

Baba: Belki insanlar beni suçlayabiliyordu burada ama inan ki çocuktan haberim bile yok.

Anne: O benim çocuğum, benim yanımda olması gerekiyor. Yıllardır zaten 3 yıldır bir manyak kaçırmış, artık benim yanımda olması gerekiyor.

Dış ses: *Türkiye'nin kanını donduran olay* Bursa da yaşanmıştı. *9 yaşında bir yavrucak* teyzesinin çöplüğe çevirdiği evin kilitli bir odasında yarı baygın yara bere içinde bulunmuştu.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1: Çocuk var içeride.

Temizlik görevlisi 2: Altına…. çocuk.

İcra memuru: Ay inanmıyorum!

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Görevli: Tamam, tamam korkma.

Çocuk: *Çekmeyin, çekmeyin.*

Dışarıdan bir ses: Çöp gibi kalmış.

Dış ses: O teyze ifadesinde: "Çocuk beni annesi sanıyordu. Gerçeği öğrenince yemek yemez oldu." diye kendini savunmuş, tutuklanıp cezaevine gönderilmişti. Sonra anne ortaya çıktı. "Oğlum kayıptı yıllardır arıyordum." dedi.

Anne: Bir manyak bunları yapıyorsa bunun bir bedeli var. Benim çocuğum ölseydi, ya geç bulunsaydı.

Baba: O da bir Bakırköy de yattı, çıktı.

Dış ses: Türkiye bu dramı konuşurken İstanbul Güngören de yaşayan bir adam "Muhammed'in babası benim." dedi. İddiasına göre Yasemin Acar'la akıl hastanesinde tanışmış, evlenmişti.

Ufuk Çelikkol 8 ay boyunca *Yasemin Acar'la* evli kaldı. Ancak anlaşamadılar ve boşanma kararı aldılar. Ama kadın hamileydi ve iddiaya göre boşanmadan önce bebeğini aldırdığını söyledi.

Baba: Sakladılar. Sakladılar. Ben hiçbir hastane raporu hiçbir şey görmedim. Belki özel hastanede doğdu, 2013 tarihinde yazdırdı.

Ufuk Çelikkol çöp evde hapsedilen, bakımsızlıktan *bir deri bir kemik* kalan çocuğun babası olduğunu iddia ediyor. Bunun ortaya çıkması içinde DNA testi istiyor.

Baba: Çocuğun babası ben olduğuma göre kabulleniyorum her şekilde. Çocuk bir kuru bir kemik kalmış yani. DNAysa DNA testi. Benimsede ben sonuna kadar sahipleneceğim.

Dış ses: Ufuk Çelikkol'a göre Yasemin Çelikkol'un söyledikleri doğru. Eski koca teyzesi Muhammed'i, kocası erkek çocuk istiyor diye kaçırdı iddiasında bulundu.

Ufuk Çelikkol: Kız kardeşinin kocası erkek çocuk istiyordu. Erkek çocuk olduğu için çocuğa şiddet uyguladı teyzesi.

Dış ses: Muhammed'in babası gerçekten Ufuk Çelikkol mu? Bu soru DNA testinin sonucuyla cevap bulacak.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne yer verilmiştir. Sunucu, haber sunumunun başında konuşurken arkasındaki büyük ekranda çocuğun fotoğrafı yüzü bulanıklaştırılmadan ekrana yansıtılmıştır. Haber boyunca çocuğun yüzü bulanıklaştırılırken annenin yüzü bulanıklaştırılmamıştır.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir. Ayrıca fotoğrafına bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Mağdurun adına yer verilmiştir. Mağdurun annesinin isim ve soy ismine de yer verilmiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlali çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirilirken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Çocuğun ambulansa bindirildiğinde "Çekmeyin, çekmeyin." şeklindeki ifadelerine rağmen görüntüsünün alınması mahremiyet ihlali olgusunu kuvvetlendirmektedir.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. "…*flaş bir gelişme*…", "*Türkiye'nin kanını donduran olay*…" şeklindeki ifadeler çarpıcı sunumun örnekleridir.
- Dramatik ögelere yer verilmiştir. "Türkiye bu dramı konuşurken…" şeklindeki ifade çocuğun yaşadığı durumun bir dram olduğunu niteleyerek izleyicideki acıma hissini ortaya çıkarmıştır. Ayrıca haber boyunca duygusal bir müziğin fonda çalınması halkın duygularına dokunarak yapılan bir dramatizasyon şeklidir.

- Haber boyunca duygusal bir müzik, kimi zaman yüksek kimi zaman kısık bir ses olarak arka planda çalmaktadır.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

SHOW TV logolu yayıncı kuruluşun ana haber bülteninde sunduğu "Çöp Evdeki Çocuk" olayına ait tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 2

SHOW TV-Çöp Evdeki Çocuk

Kriterler/ Günler	1. Gün 23.07.2022	2. Gün 24.07.2022	3. Gün 25.07.2022	4. Gün 26.07.2022	5. gün 28.07.2022
Mağdurun Görüntüsü	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Sunucunun arkasındaki ekranda bulanıklaştırılmadan)	Var (Sunucunun arkasındaki ekranda bulanıklaştırılmadan)	Var (Sunucunun arkasındaki ekranda bulanıklaştırılmadan)	Var (Sunucunun arkasındaki ekranda bulanıklaştırılmadan)
Zanlının Görüntüsü	Yok	Var	Var	Var	Var
Mağdurun Adı	Yok	Yok	Yok	Var	Var
Zanlının Adı	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Mahremiyet İhlali	Var	Var	Var	Var	Var
Haberde Öğretici Ayrıntı	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Görüntü Tekrarı	Var	Var	Var	Var	Var
Sansasyonel Unsur	Var	Var	Var	Var	Var
Dramatik Öge	Var	Var	Var	Var	Var
Müzik/Ses Efekti	Yok	Var	Var	Var	Var
Cinsel İçerikli Görüntüler	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok

STAR TV logolu yayıncı kuruluşun ana haber bülteninde sunduğu "Çöp Evdeki Çocuk" olayına ait deşifre metni, değerlendirme kısmı ve Tablo 3 aşağıda yer almaktadır.

3.1.1.10. STAR TV - Çöp Evdeki Çocuk- 1.gün (24.07.2022 19:05:02)

Deşifre Metni

Sunucu: Ve günün *en tuhaf haberi*. Bursa'da bina sakinleri ve mahalleliden gelen ağır koku şikâyeti üzerine ekipler çilingir yardımıyla bir eve girdi. Tonlarca çöpün arasında baygın halde açlıktan bir deri bir kemik kalmış, tırnakları uzamış, yara bere içinde bir çocuk bulundu. 9 yaşındaki erkek çocuğun orada 1 yıldır kilitli olduğu belirtiliyor. Talihsiz çocuk hastaneye kaldırıldı. Ardından da Antalya da yaşayan annesine teslim edildi. Ona eve kilitleyip bakımsızlıktan ölüme terk eden teyzesiyse gözaltına alındı.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var ya.

Temizlik görevlisi 3: Çocuk var içeride.

Temizlik görevlisi 4: *Altına işemiş çocuk.*

İcra memuru 5: Ay inanmıyorum!

Dış ses: İcra ekibi çilingir yardımıyla çöp eve girdi. Odalardan birinin kapısı kilitliydi. Kilitli kapı açıldı, *içler acısı manzara* ortaya çıktı. Yatağın üzerindeki 9 yaşındaki bir çocuk açlık ve susuzluktan baygındı. Bakımsızlıktan saçları, tırnakları uzamıştı. Bursa da boş evde çıkan dram mahkemenin verdiği tahliye kararıyla ortaya çıktı. Ev sahibi 2 yıl önce evinin öğretmen olduğunu söyleyen bir kadına kiraya vermişti.

Avukat Batuhan Arısoy: Kiralandıktan sonra hiçbir şekilde kiralar ödenmemiş, müvekkilimin birçok uyarısına rağmen kirayı ödememekte kiracı direnmiş.

Ev sahibi avukatı aracılığıyla mahkemeye başvurdu. Bu sırada bina sakinleri ve mahalleliden de şikayetler gelmeye devam ediyordu.

Avukat Batuhan Arısoy: Ev çok kokuyor. Bir an önce hani mahkemeden kararı alın gelin çünkü yaşanılacak gibi değil.

Tahliye kararının ardından içeri giren icra ekibi çöp evle karşılaştı. Evin içindeki dolaba "Eve girmeye kalkmayın, sizi haneye tecavüzden mahkemeye veririm." Yazıyordu. Belediye ekibi evi temizlemek için odalara tek tek girdi. Birinin kapısı kilitliydi.

Temizlik görevlisi 1: Burası kilitli ama.

Temizlik görevlisi 2: Tekmelesek.

Temizlik görevlisi: Kıralım mı?

Temizlik görevlisi 4: Kırın tabi.

Çöple dolu odada yatağın üstünde *perişan halde küçük bir çocuk* yatıyordu.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var ya.

Temizlik görevlisi 3: Çocuk var içeride.

Temizlik görevlisi 4: *Altına işemiş çocuk.*

İcra memuru: Ay inanmıyorum!

Dış ses: Yaklaşık 1 yıldır odada kilitli tutulduğu değerlendirilen çocuğun zayıflıktan kemikleri sayılıyordu. Vücudunda yaralar oluşmuştu, bakımsızlıktan saçları tırnakları uzamıştı. *Talihsiz çocuk* sağlık ekiplerinin ilk müdahalesinin ardından tedavi için hastaneye kaldırıldı.

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Görevli: Tamam, tamam korkma.

Çocuk: *Çekmeyin, çekmeyin.*

Dışarıdan bir ses: *Çöp gibi*.

Avukat Batuhan Arısoy: Elektriği, suyu kesildi yani yaklaşık 6, 7 aydır evde elektrik ve susuz yaşıyorlardı.

Dış ses: Küçük çocuk kiracının yeğeniydi. Kiracı kadın uzun zamandır kardeşiyle görüşmüyor yeğeni de onda kalıyordu. 9 yaşındaki erkek çocuğu çöplerle dolu evin yine çöp dolu odasında kilitli tutuluyordu.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 3: Çocuk var içeride.

Temizlik görevlisi 4: *Altına işemiş çocuk.*

İcra memuru: Ay inanmıyorum!

Polis yeğenini alıkoyan teyzeyi gözaltına aldı. Teyze ifadesinde "Yeğenim anneannesiyle beraber kalıyordu. Annem öldükten sonra şehir dışında yaşayan kardeşimle iletişim kurmaya çalıştım fakat annesi çocuğu istemedi." dedi. Ekipler çocuğun annesine Antalya da ulaştı. 9 yaşındaki çocuk savcılık kararıyla 48 yaşındaki annesine teslim edildi.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir. Ayrıca fotoğrafına da bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Mağdurun adına yer verilmemiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Ayrıca görevlinin kapı açıldığında gördükleri manzara

karşısında *"Altına işemiş çocuk."* şeklinde verdiği tepki ekrana yansıtılmıştır. Görevli bu ifadeyi kullandıktan sonra çocuğun yatakta yatarken ki haline kırmızı bir ok vasıtasıyla dahada dikkat çekilmiştir. Çocuğun onurunu zedeleyici bu ifadenin haber esnasında kullanılmaması gerekirken haberde 3 defa tekrarlanmak suretiyle ekrana yansıtılmıştır. Bunlara ek olarak çocuğun ambulansa bindirildiğinde "Çekmeyin, çekmeyin." şeklindeki ifadelerine rağmen görüntüsünün alınması mahremiyet ihlali olgusunu kuvvetlendirmektedir.

- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara haberde yer verilmiştir. "…günün *en tuhaf haberi*" şeklindeki ifade izleyicinin ilgisini çekmek için kullanılmıştır. Çocuğun elleri ve saçlarına yakınlaştırılarak ekrana yansıtılmış, ellerindeki yaralar ve uzamış tırnaklarına dikkat çekmek için kırmızı halka içine alınmıştır.
- Dramatik ögelere yer verilmiştir. "…*içler acısı manzara*…", "…*perişan halde küçük bir çocuk*…" ve "*Talihsiz çocuk*…" şeklindeki ifadeler duygusal ögeleri ön plana çıkararak izleyicinin duygularını harekete geçirmektedir. Haber içerisindeki duygusal müzikte olayın dramatizasyon seviyesini artırmaktadır.
- Haber boyunca zaman zaman duygusal müziğe yer verilmiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.11. STAR TV "Çöp Evdeki Çocuk- 2.gün (25.07.2022 19:07:26)

Deşifre Metni

Sunucu: Ve *Türkiye'yi şoke eden haber*. 1 yıldır aç susuz bırakıldığı çöp evde bulunan 9 yaşındaki çocuğun tedavisi sürüyor. Antalya da hastaneye yatırılan çocuğa hem düşük kalorili özel bir beslenme programı uygulanıyor hem de psikolojik tedavi görüyor. Çocuğu 1 yıldır çöp evde kilitli tutan teyzeye gelince ikinci kez gözaltına alındı ve tutuklandı. İfadesinde yeğenini ve çocuğun annesini suçladı. Kardeşinin çocuğu istemediğini, yeğeninin de yemek yemeyi ve temizliği reddettiğini söyledi. Antalya'da yaşayan anne ise kardeşim çocuğumu kaçırdı suçlamasında bulundu. Başlangıçta anneye teslim edilen çocuk koruma altına alındı.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var ya.

Temizlik görevlisi 3: Çocuk var içeride.

Temizlik görevlisi 4: *Altına işemiş çocuk.*

İcra memuru: Ay inanmıyorum!

Muhabir: Neden tuttunuz yeğeninizi evde?

Dış ses: Yeğenini çöp evde bir odada kilitli tutan teyze dehşetinin ortaya çıkmasının ardından annesi istemediği için ben baktım diye ifade vermişti. Anne ise çocuğunun kardeşi tarafından kaçırıldığını söylüyor. Karşılıklı suçlamalar sürerken 9 yaşındaki erkek çocuk artık devlet korumasında.

Anne: Ben çocuğumun bu durumda bulucağımı zaten tahmin bile etmiyordum. Ben ararken 1 yıldır odaya kapatmış ve üzerinden kilitlemiş.

Dış ses: *Bursa da çıkan dram* mahkemenin tahliye kararıyla ortaya çıkmıştı. 2 yıldır kirası ödenmeyen eve giren ekipler odalardan birinin kilitli olduğunu gördü. Kapı açıldı, içler acısı manzara ortaya çıktı. yatağın üstünde 9 yaşında bir çocuk açlık ve susuzluktan bitkin haldeydi, vücudunda yaralar oluşmuştu. Bakımsızlıktan saçları, tırnakları uzamıştı.

Temizlik görevlisi 1: Gözleri açıktı, direk bize bakıyordu. Çok zayıftı.

Temizlik görevlisi 2: Seni kurtarmaya geldiğimizi söyledik zaten çocuk zaten korkulu, böyle bilinç kaybı hafif böyle şoktaydı. Orda dedi yabancılarla konuşmak istemiyorum diyince biz daha da böyle bir şok olduk.

Dış ses: *Perişan haldeki çocuk* evde oturan kiracı kadının yeğeniydi. İçler acısı görüntünün ortaya çıkmasıyla birlikte polis yeğenini 1 yıl boyunca kilitli tuttuğu iddia edilen teyzeyi ikinci kez gözaltına aldı.

Muhabir: Evde niye çöp biriktirdiniz?

Muhabir: Neden tuttunuz yeğeninizi evde?

Dış ses: 44 yaşındaki teyze ifadesinde yeğenim anneannesiyle Antalya da yaşıyordu. Annem öldükten sonra annesi çocuğu istemedi, ben yanıma aldım dedi. Küçük çocuğun son 4 ayda bu hale geldiğini yemek yemeyi ve temizliği kabul etmediğini iddia etti. Etrafa zarar vermesin kaçmasın diye kilitlediğini anlattı.

Komşu: Çocuğun durumu çok kötüydü. Kocaman bir kafa, tırnakları kocaman, bir deri, bir kemiğin üstünde bir deri var et diye bir şey yok çocukta.

Dış ses: Polisin ulaştığı anneyse farklı konuştu. 19 aylıkken oğluna annesine bıraktığını, kardeşinin 3 yıl önce ölen annesinin cenazesinde oğlunu kaçırdığını iddia etti. 2 yıl önce suç duyurusunda bulunduğunu ancak ne kardeşine ne çocuğuna ulaşamadığını söyledi. Kız kardeşinin şimdi 16 yaşında olan kendi çocuğunu da henüz bebekken babasından kaçırdığını öne sürdü.

Anne: 3 yıl içinde bakın her yerden ben arama tutuklama çıkarttım. Benim çocuğum orada ölseydi bunun hesabını bana kim verecekti?

Dış ses: Savcılık kararıyla 9 yaşındaki küçük çocuk önce annesine teslim edildi ancak daha sonra Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı devreye girdi ve çocuk koruma altına alındı.

Anons Esra Türker: Yaklaşık 1 yıl boyunca bir çocuğun rehin tutulduğu ev burası. Kapıyı kırarak açtıklarında şu yatağın üzerinde bir cenin pozisyonunda yatan bir çocuk bulundu.

Dış ses: Gözaltındaki teyze çocuğun kaçırılması ve alıkonulması suçlamasıyla adliyeye sevk edildi. Şüphelinin 16 yaşındaki kızı da koruma altında. Tetkikleri yapılan küçük çocuğun sağlık durumu yakından takip ediliyor.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Çok ciddi bir gelişme geriliği mevcut. Ve biraz sıvı açığı var. 17 kilo 138 santim boyuda. Yürümekte zorlanan, sürekli yemek isteyen küçük çocuk için özel bir beslenme programı uygulanacak. Saçları tırnakları kesilen küçük çocuğa psikolojik destekde veriliyor.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir. Haberde çocuğun annesinin yüzü bulanıklaştırılmış şekilde yer almıştır.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir.
- Mağdurun adına yer verilmemiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirilirken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Ayrıca görevlinin kapı açıldığında gördükleri manzara karşısında "*Altına işemiş çocuk*." şeklinde verdiği tepki ekrana yansıtılmıştır. Çocuğun onurunu zedeleyici bu ifadenin haberin sunumunda yer verilmesi uyulması gereken etik kurallara aykırılık oluşturmuştur. Çocuğun yatakta yatarken ki haline, kırmızı bir ok vasıtasıyla dahada dikkat çekilmiştir.
- Haberde öğretici ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. Haberin girişinde "*Türkiye'yi şoke eden haber*." şeklindeki ifadesi olayın ilgi çekiciliğini artırmıştır. Ayrıca komşu olduğu

tahmin edilen bir kadının "*Kemiğin üzerinde deri vardı. Kocaman bir kafa, tırnakları kocaman bir kemiğin üstünde bir deri var, et diye bir şey yok çocukta*." şeklindeki ifadelerine yer verilmiştir. Kadın bu ifadeleri kullanırken ekranın diğer yarısında vücudu çok zayıflamış bu çocuğun fotoğrafları ve uzamış tırnaklı yaralı elleri yakınlaştırılarak ekrana yansıtılmıştır. Bu röportajla birlikte haberin dikkat çekiciliği iyice pekiştirilmiş ve zaten üzerinde titiz davranılması gereken oldukça hassas olan bu olay tamamen trajik bir şekilde işlenmiştir.

- Dramatik ögelere yer verilmiştir. "*Bursa da çıkan dram…*" şeklindeki söylem olayın ne derece trajik olduğunu vurgulamaya çalışan bir ifade olmuştur. Bunun yanında haberde ara ara çalan duygusal müzik olayın öyküleştirilme sürecine hizmet etmektedir.
- Haber boyunca zaman zaman duygusal müziğe yer verilmiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.12. STAR TV - Çöp Evdeki Çocuk- 3.gün (26.07.2022 19:07:54)

Deşifre Metni

Sunucu: Türkiye 1 yıldır teyzesi tarafından kilitli tutulduğu çöp evde *bir deri bir kemik kalan çocuğu* konuşuyor. Tutuklanan teyze ifadesinde çocuğun kendisini anne olarak bildiğini, gerçek annesinin aradığını öğrenince psikolojisinin bozulduğunu söyledi. Anne ise çocuğunu bulmak için yaptığı başvuruların ciddiye alınmadığını söyleyip sorumlular hakkında da davacı olacağını açıkladı. Oğlunun kendisine verilmesini istedi.

Muhabir: Evde niye çöp biriktirdiniz?

Muhabir: Neden tuttunuz yeğeninizi evde?

Dış ses: Yeğenini çöp evde alıkoyan teyze tutuklandı. Anne ise devlet korumasına alınan oğlunun kendisiyle büyümesini istiyor.

Anne: Ben bir anneyim, o benim çocuğum, benim yanımda olması gerekiyor. Yıllardır zaten, 3 yıldır bir manyak kaçırmış.

Dış ses: Türkiye çöp evde bir odada bitkin halde bulunan *çocuğun dramını* konuşuyor.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var ya.

Temizlik görevlisi 3: Çocuk var içeride.

İcra memuru: Ay inanmıyorum!

Dış ses: Yeğeninin yanında mutlu olduğunu iddia eden teyze "Beni annesi biliyordu, ne zaman gerçek annesinin kendisini almak istediğini duydu o zaman çok üzülüp 4 ay önce odaya kapandı." dedi. Çocuğun yanına kimseyi yaklaştırmadığını öne süren teyze etrafa zarar vermesin ve kaçmasın diye de kapıyı üzerine kilitlediğini anlattı. Zayılığının nedenini ise sadece sevdiği bazı hazır gıdaları yiyordu, diye açıkladı.

Muhabir: Neden tuttunuz yeğeninizi evde?

Anne: 19 aylıkken anneme bıraktım, annem bakmaya başladı Bursa da. Annem gayet güzel çicek gibi bakıyordu benim oğluma ölene kadar. Annem öldü, 3 yıl oldu ben 3 yıldır oğlumdan haber alamıyorum. Sesini duyamıyorum.

Dış ses: İddiaya göre hakkında suç duyurusunda bulunulan teyze için 2 kez arama kararı çıktı. 44 yaşındaki teyze eşinden şiddet iddiasıyla ayrılmıştı. Bu yüzden bilgilerinde gizlilik kararı vardı, bu nedenle ulaşılamadı. Pandemi ve kısıtlamalarda devreye girince süreç uzadı. Kendi eşinden kaçırdığı için adres yok.

Dış ses: Ben deli miyim niye gidip almayım çocuğumu adres olsa. Neden bu kağıtlarla uğraşayım ben? Neden bunları biriktireyim?

Annenin Avukat Deniz Sezgin: Sosyal hizmetlere başvurumuzu yapıp çocuk ve anneyi aynı evde kalması için gereken çabayı vereceğiz. Müvekkilin kayıp başvuruları hakkında hiçbir işlem yapmayan ilgili görevliler hakkında da gerekli yerlere yasal şikayetlerimizi yapacağız.

Dış ses: 9 yaşındaki çocuğun tedavisine Akdeniz Üniversitesi Hastanesinde devam ediliyor. Sağlık durumu iyiye gidiyor.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Kan tablosunda bazı sıkıntılar vardı, onları düzelttik. Kalp hızında sıkıntılar var onları takip ediyoruz.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir. Çocuğun bebeklik fotoğrafları bulanıklaştırılmadan ekrana getirilmiştir. Anne, haber boyunca genel olarak bulanıklaştırılmadan ekrana yansıtılırken, annenin avukatının açıklama yaptığı sırada annenin yüzü bulanıklaştırılmış şekildedir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir.
- Mağdurun adına yer verilmemiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.

- Mahremiyet ihlali vardır. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirilirken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. Çocuğun çöp evin kilitli odası açıldığındaki hali kırmızı ok ile ve daire içine alınarak ve ayrıca uzamış tırnaklı yaralı eli ve yırtık çoraplı yaralı ayakları oldukça yakınlaştırılarak ekrana yansıtılmıştır. Bu çarpıcı bir sunum şeklidir.
- Dramatik ögelere yer verilmiştir. "…*çocuğun dramını*…" şeklindeki ifade habere konu olayın hüzünlü yanı ön plana çıkarılmıştır.
- Müzik ya da ses efektine yer verilmemiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.13. STAR TV - Çöp Evdeki Çocuk- 4.gün (27.07.2022 19:12:38)

Deşifre Metni

Sunucu: Bursa'da ekiplerin koku şikayetiyle girdiği çöp evde kilitli odada baygın halde bulunan çocuğun tedavisi sürüyor. Hastaneye yattığında 17 kilo olan çocuk 300 gram aldı. Yavaş yavaşta yürümeye başladı. Dün annesiyle kısa süre görüşen çocuk vaktini oyuncaklar ve boyama kitaplarıyla geçiriyor.

Muhabir: Evde niye çöp biriktirdiniz?

Muhabir: Neden tuttunuz yeğeninizi evde?

Dış ses: Kan değerleri toparlandı, kilo da aldı. 9 yaşındaki çocuk kendi başına yürümeye başladı.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Kan tablosu daha iyi, kalp hızı da daha iyi genel olarak iyiye gidişat var.

Dış ses: Bursa da teyzesinin çöp evin bir odasında kilitli tuttuğu çocuğun tedavisine Akdeniz Üniversitesi Hastanesinde devam ediliyor. Psikolojik destekte verilen çocuğun sağlık durumunda olumlu gelişmeler var.

Prof. Dr. Yıldıray Çete(Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Başhekimi): Yattığı günden beri bir buçuk günde 300 gram kadar kilo aldı. Bugün yürüdü, kendi başına hareket etti bu çok önemli.

Dış ses: Kas kaybı olan küçük çocuk hastaneye tekerlekli sandalyeyle getirilmişti. Bugün kendi başına yürümeye başladı. Ancak süreç uzun tedavisinin birkaç hafta sürmesi bekleniyor.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Çok dikkatli bir şekilde kalorisi, yağı, protein oranları hesaplandı o şekilde veriliyor. Güzel olan şey verilen bütün gıdaları sonuna kadar tüketiyor.

9 yaşında olmasına rağmen okula hiç gitmemiş. Oyuncaklarıyla oynuyor, boyama yapıyor.

Anne: Kendi eşinden kaçırdığı için adres yok. Ben deli miyim niye gidip almayım çocuğumu adres olsa, neden bu kağıtlarla uğraşayım ben, neden bunları biriktireyim?

Dün oğlunu 10 dakika ziyaret eden anne Yasemin Acar çocuğunu kaçırdığı gerekçesiyle 2 yıl önce şikayetçi olmuştu. Ama bu süreçte oğlunu aramak için Bursa'ya gitmediğini belirtti. Anne kendisini elimde bilgi yoktu diye savundu.

Anne: Benim çocuğum benim yanımda olması gerekiyor. Yıllardır zaten 3 yıldır bir manyak kaçırmış.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir. Annesinin görüntüsü bulanıklaştırmadan ekrana getirilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir.
- Mağdurun adına yer verilmemiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirilirken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına az da olsa yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlarına yoğun olmamakla birlikte yer verilmiştir. Çocuğun çöp evin kilitli odası açıldığındaki hali kırmızı ok ile ve daire içine alınarak ve ayrıca uzamış tırnaklı yaralı eli ve yırtık çoraplı yaralı ayakları oldukça yakınlaştırılarak ekrana yansıtılmıştır.
- Dramatik ögelere rastlanmamıştır.
- Müzik ya da ses efektine yer verilmemiştir.

- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.14. STAR TV - Çöp Evdeki Çocuk - 5.gün (29.07.2022 19:11:48)

Deşifre Metni

Sunucu: Bir çöp evde kilitli odada baygın halde bulunan 9 yaşındaki *Cem*'in annesi, talihsiz çocuğun babasıyla 2013'te tanıştığını, hamile kaldığını oğlunun babasınınsa, Cem'in doğumundan haberinin olmadığını söyledi. Tedavi altına alınan 9 yaşındaki Cem'in sağlık durumu iyiye giderken, babası olduğunu iddia eden *Ufuk Çelikkol* ortaya çıktı. Babalık testi isteyen Çelikkol yaşananlardan haberinin olmadığını söyledi. Cem'in annesi ve teyzesi hakkında da suç duyurusunda bulundu.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var yaa.

Temizlik görevlisi 3: Çocuk var içeride.

Temizlik görevlisi 4: *Altına işemiş çocuk.*

İcra memuru: Ay inanmıyorum!

9 yaşındaki *Cem Muhammed*, Bursa da bir çöp evde bulunmuştu. Teyzesi *Kamuran Pınar Acar*'ın kilitlediği odada baygın halde bulunan çocuğun babası konuştu.

Baba Ufuk Çelikkol: Gerekli DNA testlerini, örnekleri istedim, örnekler çıktıktan sonra çocuğa zaten her türlü sahip çıkmaya hazırım. Sonuna kadar sahip çıkacağım, ne gerekiyorsa onu yapacağım.

İstanbul da yaşayan ayakkabı imalatçısı Ufuk Çelikkol televizyonda gördüğü görüntüler sonrası şüphelendiğini ve başvuruda bulunduğunu söyledi. Cem'in annesiyle 2010 yılında evlendiklerini daha sonra anlaşamayarak ayrıldıklarını da söyledi.

Baba Ufuk Çelikkol: Çocuğun babası nerede diyince sorunca kekeleme yaptı. Çocuğun babasını bilmiyorum İstanbul da diyince zaten oradan yola çıktım. 2010 da evlendik yani.

Muhabir: Boşandığınızda hamile miydi?

Baba Ufuk Çelikkol: Hamileydi.

Çelikkol, oğlunun kayıp olduğunu bilmediğini söyledi.

Babanın hiçbir suçu yok, benim hiçbir haberim yok. Konudan haberim yok. Haberim olsa ben bu işin peşini bırakmazdım. Kayıp olduğunu bilseydim dünyayı ayağa kaldırırdım.

DNA testi sonucunu bekleyen Ufuk Çelikkol teyze Kamuran Pınar Acar'dan da şikayetçi olmaya hazırlanıyor.

Muhabir: Evde niye çöp biriktirdiniz?

Muhabir: Neden tuttunuz yeğeninizi evde?

Akdeniz Üniversitesi Hastanesi'nde 5 gündür tedavi gören talihsiz çocukla ilgiliyse güzel haberler gelmeye devam ediyor. Küçük çocuğun durumu hızla iyiye gidiyor.

Prof. Dr. Yıldıray Çete(Akdeniz Üniversitesi Hastanesi Başhekimi): Şu an bir elektrolit bozukluğu yok, kan değerlerinin hepsi düzeldi. Yatışından beri toplam 500 gram kadar kilo alımı var. Ve artık desteksiz olarak tek başına kısa süreli mesafeler olsa yürümeye başladı.

Öte yandan tutuklanan teyze Kamuran Pınar Acar'ın kendi kızınıda ayrıldığı eşinden kaçırdığı öne sürülmüştü. Eski eşi ve çocuğunun babası bu olayla ilgili açıklama yaptı. İsminin açıklanmasını istemeyen adam ayrıldıklarında kızının küçük yaşta olduğunu velayetinin bu yüzden anneye verildiğini söyledi. Baba 13 yıldır çocuğumu arıyorum bu olay sayesinde kızımı alma şansım ortaya çıktı dedi.

Muhabir: Neden tuttunuz yeğeninizi evde?

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir. Annesinin görüntüsü bulanıklaştırmadan ekrana getirilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir.
- Mağdurun adına haberde yer verilmiştir.
- Zanlının ismi ve soy ismi haberde yer almaktadır.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarkenki hali kırmızı ok ile ve daire içine alınarak ekrana yansıtılmış ve ambulansa bindirilirken çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlali oluşturmuştur.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına az da olsa yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yoğun olmamakla birlikte yer verilmiştir. Çocuğun çöp evin kilitli odası açıldığındaki hali kırmızı ok ile ve daire içine alınarak ve ayrıca uzamış tırnaklı yaralı eli ve yırtık çoraplı yaralı ayakları oldukça yakınlaştırılarak ekrana yansıtılması hem mahremiyetin ihllai olarak düşünülmüş hem de sansayonel birer unsur olarak görülmüştür. Ayrıca görevlinin "*Altına işemiş*

çocuk.” şeklindeki çocuğun onurunu kırıcı ifadesi ekrana yansıtılmış ve dikkatleri çekmek için kullanılmıştır.

- Dramatik ögelere yer verilmiştir. Görevlinin “*Altına işemiş çocuk*.” şeklindeki ifadesinden sonra kısa süreli bir müzik başlamıştır. Haberci bu noktada izleyicinin duygularını harekete geçirmeye yönelik bir yaklaşımda bulunmuştur.
- Haber içerisinde kısa süreli bir müzik çalınmıştır.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

Aşağıda STAR TV logolu yayıncı kuruluşun ana haber bülteninde sunduğu “Çöp Evdeki Çocuk” olayına ait tablo yer almaktadır.

Tablo 3

STAR TV-Çöp Evdeki Çocuk

Kriterler/ Günler	1. Gün 24.07.2022	2. Gün 25.07.2022	3. Gün 26.07.2022	4. Gün 27.07.2022	5. gün 29.07.2022
Mağdurun Görüntüsü	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)
Zanlının Görüntüsü	Var	Var	Var	Var	Var
Mağdurun Adı	Yok	Yok	Yok	Yok	Var
Zanlının Adı	Yok	Yok	Yok	Yok	Var
Mahremiyet İhlali	Var	Var	Var	Var	Var
Haberde Öğretici Ayrıntı	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Görüntü Tekrarı	Var	Var	Var	Var	Var
Sansasyonel Unsur	Var	Var	Var	Var	Var
Dramatik Öge	Var	Var	Var	Yok	Var
Müzik/Ses Efekti	Var	Var	Yok	Yok	Var
Cinsel İçerikli Görüntüler	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok

ATV logolu yayıncı kuruluşun ana haber bülteninde sunduğu "Çöp Evdeki Çocuk" olayına ait deşifre metni, değerlendirme kısmı ve Tablo 4 aşağıda yer almaktadır.

3.1.1.15. ATV - Çöp Evdeki Çocuk- 1. Gün (24.07.2022 - 19:11:56)

Deşifre Metni

Sunucu: Bursa'da bir evin kapısına icra memurları dayandı. Gerekçe, kiracının ev sahibine 1 yıldır hiç ödeme yapmamasıydı. İçeri giren görevliler dev bir çöp yığınıyla karşılaştı. Bir oda vardı evde. Arkasından *büyük bir dram çıktı*. O odada 9 yaşında bir çocuk vardı. Sağlıklı beslenmediği hatta esir gibi yaşadığı her halinden belliydi. Açlıktan yarı baygın halde, bedeninde yaralar vardı.

İcra memuru kadın: Ev sahibine oranın da videosunu atacağım da ben.

Temizlik görevlisi 1: Burası kilitli ama.

İcra memuru kadın: Tekmelesek mi?

Temizlik görevlisi 1: Kıralım mı?

İcra memuru kadın: Kırın.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var yaa.

Dış ses: Çöple dolu evin kilitli odasında yarı baygın halde bulundu. 9 yaşındaki çocuk açlıktan *bir deri bir kemik* kalmıştı.

Temizlik görevlisi: Çocuk var içeride.

İcra Memuru kadın: Ay inanmıyorum!

Dış ses: Korkunç manzaranın kayda geçtiği yer Bursa. Ev sahibi 1 yıl önce evi *Kamuran Pınar Acar' a* kiralamış ama geçen sürede hiç kira alamamıştı. Mahkemeye verdiği kiracısı hakkında tahliye kararı çıkarttı.

Avukat: Apartman sakinlerinden ve çevreden sürekli bize şikayette bulunuyorlardı. Hani ev çok kokuyor, bırak evi komple binayı koku sarmıştı.

Dış ses: Tıka basa çöple dolu evin duvarlarında farklı dillerde onlarca not vardı. Bir odası da kilitliydi. İcra memuru kapının açılmasını istedi.

İcra memuru kadın: Ev sahibine oranın da videosunu atacağım da ben.

Temizlik görevlisi 1: Burası kilitli ama.

İcra memuru kadın: Tekmelesek mi?

Temizlik görevlisi 1: Kıralım mı?

İcra memuru kadın: Kırın.

Dış ses: Kapının kırılmasıyla icra memurları büyük şok yaşadı.

(Kilitli kapı açıldığında) Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var ya.

Temizlik görevlisi 3: İçeride biri var.

İcra Memuru kadın: Ay inanmıyorum!

Yarı baygın halde yatan 9 yaşındaki çocuk Kamuran Pınar Acar'ın yeğeniydi. İddiaya göre kız kardeşinin yanına bıraktığı çocuğu 1 yıldır çöp evde kilitli tutuyordu. Çok zayıflamış ve vücudunda yaralar vardı. Hemen sağlık ekibine haber verildi.

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Çocuk: *Çekmeyin.*

Görevli: Tamam tamam korkma korkma.

Dışarıdan bir ses: *Çöp gibi kalmış.*

Avukat: Yaklaşık altı yedi aydır evde elektirik ve susuz yaşıyorlardı. Küçük çocuk hastaneye kaldırılarak tedavi altına alındı. Yeğenini çöp evde kilitli tutan Kamuran Pınar Acar' la 15 yaşındaki kızıysa gözaltında. Acar ifadesinde 9 yaşındaki çocuğun 1 yıl öncesine kadar anneannesiyle kaldığını, anneannesi öldükten sonra da kendisinin baktığını söyledi. Kız kardeşini çocuğuna sahip çıkmamakla suçladı.

Avukat: Ev sahibi il dışında yani ilgili resimleri gönderdik, kendisi şok geçirdi.

Dış ses: Belediye ekipleri çöp evi temizlemek için gün boyu mesai yaptı.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Mağdurun adına yer verilmemiştir.
- Zanlının hem adına hem de soyadına yer verilmiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirildiğindeki hallerinin çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Kaldı ki çocuğun ambulansa bindirildiğinde "Çekmeyin, çekmeyin." şeklindeki serzenişine rağmen çocuğun bu görüntülerinin ekranda yayınlanması mahremiyet ihlali olgusunu kuvvetlendirmektedir.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. Çöp evdeki odanın kapısı açıldığında orada bir çocuğun olacağını tahmin etmeyen görevlilerin gördükleri karşısında

verdikleri şaşkın ve acıma dolu ifadeler ve çocuğun ambulansa bindirildiğindeki halinin defalarca haberde kullanılması çarpıcı bir sunum şeklidir.

- Dramatik ögelere yer verilmiştir. Sunucunun "…*büyük bir dram çıktı*.", komşu olduğu tahmin edilen kişinin çocuk ambulansa bindirilirken "*Çöp gibi kalmış*." şeklindeki ifadeleri izleyici için duygusal yoğunluğu olan sunum şeklidir.
- Müzik ya da ses efektine yer verilmemiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.16. ATV- Çöp Evdeki Çocuk- 2. Gün (25.07.2022 - 19:10:26)

Deşifre Metni

Sunucu: Ve dünden bu yana Türkiye'nin konuştuğu o haber. Bursa'da bir çöp evin kilitli odasında bitkin halde bir çocuk bulunmuştu. Teyzesiydi ona bunu yapan ve baştan söyleyelim o teyze çocuğa eziyetten tutuklandı. Aylardır neredeyse hiçbir şey yememiş. Tam tabiriyle bir deri bir kemik kalmıştı. Hepimizin içini yakan o küçük çocuktan bugün iyi haberler geldi. Devlet koruması altında şu anda hastanede, doktorların gözetiminde ve her şeyden en önemlisi artık gülümsüyor. Ona bunu yapan teyzesi ifadesinde kızkardeşini yani çocuğun annesini suçladı. Anne ise onu. "Çocuğumu kaçırdı" dedi. İşte çöp evden çıkan o büyük dramın perde arkası.

Temizlik görevlisi 2: Kıralım mı?

İcra Memuru kadın: Kırın tabii.

Temizlik görevlisi 1:Aaa içeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var ya.

İcra memuru kadın: Ay inanmıyorum!

Muhabir: Neden tuttunuz yeğeninizi evde?

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Beklentim biraz daha korkak ve konuşmayan bir çocuktu. Genel durumu gayet iyi. Konuştuk, gülüştük hatta.

Dış ses: Çöp evin kilitli odasında bulunduğunda yarı baygındı. Bir deri bir kemik kalan küçük çocuğun vücudunda yaralar vardı, hemen hastaneye kaldırıldı. Onu alıkoyan teyzesiyle annesiyse birbirlerini suçladı.

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Çocuk: *Çekmeyin, çekmeyin.*

Görevli: Tamam tamam korkma korkma.

Dışarıdan bir ses: *Çöp gibi kalmış.*

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): 17 kilo ve 138 santimetreymiş boyu. 8 yaşındaki bir çocuğun ölçüleri değil bunlar.

Komşu: *Bir kemiğin üzerinde deri var, et diye bir şey yok çocukta.*

Dış ses: Bursa' da çöp evde bulunan 9 yaşındaki çocuğum anne babası o daha 19 aylıkken boşanmış Yasemin Acar, çocuğunu annesine bırakarak Antalya'ya yerleşmişti. Üç yıl önce anneanne vefat edince, anne Acar Bursa' ya geldi. İddiasına göre hem çocuğunu alacak hem de cenazeye katılacaktı. Ama teyze Kamuran Acar cenaze namazı kılındığı sırada çocuğunu kaçırdı. Suç duyurusunda bulunsa da bir sonuç alamadı.

Muhabir: Çocuğu neden odaya kilitlediniz?

Çöp evdeki dram Kamuran Acar'ın ev sahibine 1 yıl boyunca kira ödememesiyle ortaya çıkmış, icra memurları 9 yaşındaki erkek çocuğu kilitli odada bulmuştu.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var.

İcra memuru kadın: Ay inanmıyorum!

(Temizlik görevlileriyle sonradan yapılan röportaj) Temizlik Görevlisi 1: Gözleri açıktı direk bize bakıyordu.

Muhabir(evde): Ekipler çöp evi temizlemek için tam da bu noktaya geldi. Ancak hemen burada küçük bir oda bulunuyordu ve kapısını kırarak açtılar. Açtıkları andaysa işte tam da bu noktada yarı baygın bir halde 9 yaşında bir çocuk vardı. Ve ekipler bu manzara karşısında neye uğradığını şaşırdı.

Temizlik Görevlisi 2: Şoktaydı. Yabancılarla konuşmak istemiyorum deyince biz daha da şok olduk.

Dış ses: Açlıktan zayıf düşen çocuk ilk tedavisinin ardından Antalya' da yaşayan annesine teslim edildi. İlk isteği bir çikolata ve biraz kuruyemiş oldu. Daha sonra annesinden alındı, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi'ne götürüldü.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Burada olmaktan mutluyum. Çok fazla isteğim yok dedi. Oyuncağı görünce çok mutlu oldu.

Dış ses: Küçük çocuk hiç okula gitmemiş, okuma yazma bilmiyordu. Bakımsızlıktan 17 kiloya kadar da düşmüştü. Onu çöp evde alıkoyan teyzesi ise emniyetteki ifadesinin ardından adliyeye sevk edildi.

Muhabir: Bir şeyler söyleyecek misiniz?

Muhabir: Hiç utanmadınız mı?

Dış ses: İşkenceci teyze ifadesinde kızkardeşini çocuğuna bakmamakla suçladı. Yeğeninin son 4 ayda bu hale geldiğini, etrafa zarar vermesin ve kaçmasın diye kilitli odada tuttuğunu söyledi.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Tedaviler ve takipler sırasında algılayacağımız maalesef travmaları, ruhsal travmaları göreceğiz.

Dış ses: 4 aydır işsiz olduğu öğrenilen Kamuran Pınar Acar iddiaya göre 15 yaşındaki kızını da daha bebekken babasından kaçırmıştı. Genç kız da devlet korumasına alındı. İşkenceci teyze tutuklanarak cezaevine gönderildi.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir.
- Mağdurun adına yer verilmemiştir.
- Zanlının adı ve soyadına yer verilmiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirildiğindeki hallerinin çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Çocuğun ambulansa bindirildiğinde "Çekmeyin, çekmeyin." şeklindeki serzenişine rağmen çocuğun bu görüntülerinin ekranda yayınlanması mahremiyet ihlali olgusunu kuvvetlendirmektedir çünkü haberlerde çocuğun görüntüsünün kullanılması mahremiyet olgusuyla alakalıdır. Çocukların bu şekildeki özel an ve alanlarının medyada sunulması mahrem alanına girilerek yapılan bir ihlaldir. Bu olayda, çocuğun kişilik hakkı bakımından mahremiyet ihlaline maruz bırakıldığı düşünülmektedir.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. Komşu olduğu tahmin edilen bir kadının "*Bir kemiğin üzerinde deri var, et diye bir şey yok çocukta*." şeklindeki röportajına yer verilmiştir. Bu röportajla birlikte haberin çarpıcılığı iyice pekiştirilmiş ve zaten acı dolu olan bu olay tamamen trajik bir tablo haline getirilmiştir. Ayrıca haberde belli anların tekrarları ekrana getirilerek olayın ilgi çekiciliği artırılmıştır.
- Dramatik ögelere yer verilmiştir. Çocuğun zaten çekilmesini istemediği bir esnada dışarıdan gelen "*Çöp gibi kalmış*." şeklindeki ifade, bir acıma belirtisi olarak söylenmekte ve bu yayınlanmaktadır.
- Müzik ya da ses efektine yer verilmemiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.17. ATV - Çöp Evdeki Çocuk" - 3. Gün (26.07.2022 - 19:14:21)

Deşifre Metni

Sunucu: Ve iki gündür Türkiye'nin konuştuğu *yüreğimizi paramparça* eden o haberde sıra. Bursa'da bir çöp evin kilitli odasında ölüme terk edilen 9 yaşındaki çocuktan bahsediyoruz. O küçük cana eziyet eden cani teyze tutuklandı ve yaşananların perde arkasından *koskoca bir dram* çıktı. Antalya' da yaşayan annesi ilk kez konuştu. Ve yıllardır kızkardeşi tarafından kaçırılan çocuğunu aradığını söyledi. *Zavallı çocuğun* maruz kaldığı durum, ona yaşatılanlar vicdanları bir kez daha kanattı. Anne devlet korumasına alınan çocuğun tedavisinin ardından tekrar kendisine verilmesini istedi.

Temizlik görevlisi 1: İçeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var.

İcra memuru kadın: Ay inanmıyorum!

Anne: Ben 3 yıldır bu çocuğu istiyorum. 3 yıldır. Ben çocuğum için ben yakarım ortalığı, yok öyle bir dünya. Sevgi evi nedir yahu?

Dış ses: Teyzesinin çöp evde alıkoyduğu 9 yaşındaki çocuğun annesi ilk kez konuştu. Bir hayli öfkeliydi. Yıllarca çocuğunu aradığını ama bir sonuç alamadığını söyledi.

Anne: Ben deli miyim niye gidip almayım çocuğumu adres olsa, neden bu kağıtlarla uğraşayım ben, neden bunları biriktireyim?

Dış ses: Bursa' da çöp evdeki dram Kamuran Acar' ın ev sahibine 1 yıl boyunca kira ödememesiyle ortaya çıkmış icra memurları 9 yaşındaki çocuğu evin kilitli odasında yarı baygın halde bulmuştu.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var.

İcra memuru kadın: Ay inanmıyorum!

Anne: Çocuk 1 yıldır çöpteymiş. Benim beynimden aşağıya kaynar sular döküldü. Zor yürüyor. Daha dün başladı yenş yürümeye.

Dış ses: Anne Yasemin Acar şiddet gördüğü eşinden ayrılmış 19 aylık çocuğunu annesine bırakarak Antalya' ya yerleşmişti. Amacı kendi ayakları üzerinde durduktan sonra oğlunu yanına almaktı.

Anne: Annem gayet güzel, çiçek gibi bakıyordu benim oğluma ölene kadar. Kız kardeşimde geliyor boşanıyor, çocuğunu getiriyor. Para göndermediğim zaman kardeşim telefona çıkıp "Çocuk uyuyor.". Hani ben ne zaman para gönderdiysem çocuk tamam uyanıyor ve telefona veriyorlardı.

Dış ses: Anneanne hayatını kaybedince Yasemin Acar çocuğunu almak için cenazeye geldi. Ama beklemediği bir tepkiyle karşılaştı.

Anne: Kardeşim beni cenazede, kardeşimin kızı darp etti arabanın içinde, "Hayır alamazsın o benim kardeşim oldu." dedi.

Dış ses: Acar darp raporu alarak çocuğunu alıkoyan kız kardeşinden de defalarca şikayetçi oldu ama geçen sürede oğluna bir türlü ulaşamadı. Ta ki geçtiğimiz güne kadar.

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Çocuk: Çekmeyin, çekmeyin.

Görevli: Tamam tamam korkma korkma.

Dışarıdan bir ses: Çöp gibi kalmış.

Anne: Ben hakkımı istiyorum. Oğlumu istiyorum. Ben oğlumu buldum, 3 yıl sürdü ama buldum.

Dış ses: Küçük çocuk savcılık kararıyla önce anneye teslim edildi. Ama çok geçmedi yine savcılık kararıyla devlet korumasına alınarak Akdeniz Üniversitesi Hastanesine kaldırıldı.

Anne: Ben oğlumla tam uyudum saat 11 gibi. Kapı çaldı. Bir baktım göz deliğinden 9-10 tane adam.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Bize geldiğinde kan tablosunda bazı sıkıntılar vardı, onları düzelttik şu etapta. Ancak hala tabi kalp hızında sıkıntıları var.

Dış ses: İşkenceci o teyze çocuğa eziyetten tutuklandı. Yasemin Acar kız kardeşinin en ağır cezayı almasını istiyor. Diğer isteği ise çocuğunun tedavisinin ardından tekrar kendisine teslim edilmesi.

Anne: Ben kötü bir anne değilim. Oğlumla aynı evde yaşamak, oğlumu büyütmek yetiştirmek istiyorum.

İcra memuru: Ay inanmıyorum!

Muhabir: Hiç utanmadınız mı?

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir. Haber içerisinde çocuğun bebeklik halinin fotoğrafları bulanıklaştırılmış şekilde sunulmuştur. Çocuğun annesi bulanıklaştırılmadan ekrana yansıtılmıştır.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir.
- Mağdurun adına yer verilmemiştir.

- Zanlının adı ve soyadına yer verilmiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirildiğindeki hallerinin çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir. Çocuğun ambulansa bindirildiğinde "Çekmeyin, çekmeyin." şeklindeki serzenişine rağmen çocuğun bu görüntülerinin ekranda yayınlanması mahremiyet ihlali olgusunu kuvvetlendirmektedir ve bu çocuğun kişilik hakkına yapılan bir saldırıdır.
- Haberde öğretici ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. İlgi çekici ve merak uyandıran anların tekraren ekrana yansıtılması çarpıcı bir sunum şeklidir.
- Dramatik ögelere yer verilmiştir. Sunucunun "…*yüreğimizi paramparça* eden…", "…*koskoca bir dram çıktı*.", "*Zavallı çocuğun*…" ve "…*ona yaşatılanlar vicdanları bir kez daha kanattı.*" şeklindeki ifadeleri izleyicide acıma duygularını canlandıran bir sunum tarzıdır. Bunlara ek olarak çocuğun zaten çekilmesini istemediği bir esnada dışarıdan gelen "*Çöp gibi kalmış*." şeklindeki ifade, bir acıma belirtisi olarak söylenmekte ve bu yayınlanmaktadır.
- Müzik ya da ses efektine yer verilmemiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.18. ATV – Çöp Evdeki Çocuk- 4. Gün (27.07.2022 - 19:18:32)

Deşifre Metni

Sunucu: Bursa'da teyzesinin çöp evinde bir odada kilitli halde bulunan küçük Muhammed' den bir iyi haber daha var. Tedaviye hızla yanıt vermeye başladı küçük çocuk. Az da olsa kilo aldı, daha da önemlisi mutluluğu artık kurduğu cümlelere de yansımaya başladı. Bakın yeni hayatına dair neler söyledi.

Temizlik görevlisi 1: İçeride biri var.

Temizlik görevlisi 2: İçeride çocuk var.

İcra memuru kadın: Ay inanmıyorum!

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Üç gündür beraberiz Muhammed' le. Şu an için biraz toparladık kan değerlerini, bir 300 gram aldı düne göre. Her gün tabii tartılıyor.

Dış ses: “İlk kez bu kadar rahat uyudum ve iyi insanlarla karşılaştım.” bu sözler çöp evin kilitli odasında bitkin halde bulunan Muhammed’e ait. Küçük çocuk şimdi diyetisyenlerin gözetiminde özel olarak besleniyor. Üç günde 300 gram aldı bile.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Beslenme geriliği olduğu için sizin bizim gibi yemiyorlar. Çok dikkatli bir şekilde kalorisi, yağ, protein oranları hesaplandı. O şekilde veriliyor.

Dış ses: Bursa’da teyzesinin alıkoyduğu çöp evin kilitli odasında bulunan Muhammed önce Antalya’da yaşayan annesine teslim edilmiş ardından da Akdeniz Üniversitesinde tedavi altına alınmıştı.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Bize geldiğinde tekerlekli sandalyeyle getirmişlerdi. Kas kaybı çok ciddi mevcut elinizi attığınız zaman sadece kemik geliyor ele maalesef.

Dış ses: Yaşadığı travmaları üzerinden atmaya çalışan Muhammet’i uzun bir tedavi süreci bekliyor.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Kilo alması hiçbir zaman olması gerektiği kiloda olamayacak gibi duruyor çünkü çok ciddi bir beslenme geriliği olmuş çok uzun sürede.

Dış ses: Doktorlara ilk kez bu kadar rahat uyuduğunu söyleyen Muhammet’ in en çok istediği şey ise okula gitmek.

Prof. Dr. Özlenen Özkan(Akdeniz Üniversitesi Rektörü): Merak ediyor okul dünyasını elbette. Bir sürü oyuncağı var çok mutlu tabi onlarla. Arabasını oynuyor, bir boyama kitabını boyuyor.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmemiştir.
- Mağdurun adına yer verilmiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirildiğindeki hallerinin çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir.
- Haberde öğretici ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.

- Sansasyonel unsurlara yoğun olmamakla birlikte yer verilmiştir. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirildiğindeki görüntüleri ekrana yansıtılmıştır.
- Dramatik ögelere yer verilmemiştir.
- Müzik ya da ses efektine yer verilmemiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.1.19. ATV – Çöp Evdeki Çocuk - 5. Gün (28.07.2022 - 19:14:16)

Deşifre Metni

Sunucu: Bir çöp evde ölüme terk edilen Muhammed'in öyküsünü birkaç gündür ekranlarınıza taşıyoruz. Şimdi emin ellerde küçük çocuk, iyileşiyor. Ona işkence yapan teyze tutuklu, anne de oğlunu alabilmek için gün sayıyor ama yasal bir süreç var önünde. Oğlunun bugüne kadar neden yanında olmadığı sorusuna yanıt verirken kendince bir savunma yapmıştı anne. Peki ya Muhammed'in babası, o neredeydi bunca zaman? Arkadaşlarım Canan Marangöz ve Gökhan Şenadalı ulaştı bugün ona ve herkesin merak ettiği o soruyu sordu.

Temizlik görevlisi 1: Kıralım mı?

İcra Memuru kadın: Kırın tabii.

Temizlik görevlisi 2: Çocuk var içeride.

İcra Memuru kadın: Ay inanmıyorum!

Baba: Kur'an'ın üzerinede yemin içeyim çocuktan haberim bile yok.

(Çocuk ambulansa bindirilirken) Çocuk: Çekmeyin, çekmeyin.

Görevli: Tamam tamam korkma korkma.

Dış ses: Önce annesi kendini savundu.

Anne: Ben 3 yıldır bu çocuğu istiyorum. 3 yıldır. Ben çocuğum için ben yakarım ortalığı, yok öyle bir dünya. Sevgi evi nedir yahu?

Dış ses: Şimdi de babası.

Baba: Bir baba evladını bu halde bırakır mı?

Dış ses: Çöp evden hayata döndürülen *Cem Muhammed'in dramından bir dram daha çıktı.*

Baba: Çocuğu gerçekten öldürmeye teşebbüs, yani bu kasıtlı bir şey yapılmak.

Dış ses: 23 temmuz günü teyzesini kirasını ödemediği bir evde çöplerin arasında bulunmuştu 9 yaşındaki Cem Muhammed.

Muhabir: Tüm Türkiye günlerdir Bursa' da çöp evde küçücük bir odada kilitli halde bulunan ve ölüme terk edilmiş küçük Cem Muhammed'i konuşuyor. Küçük Cem'in annesi konuştu ama babasını herkes merak ediyordu.

Anne: Ben deli miyim niye gidip almayım çocuğumu adres olsa, neden bu kağıtlarla uğraşayım ben, neden bunları biriktireyim?

Dış ses: Ufuk Çelikkol iddiasına göre bir çocuğu olduğunu eski eşini ekranda görünce anladı.

Baba: Bakkalda girdiğimde ekmek aldığımda, iş çıkışında baktım Yasemin Acar'la çocuğu görünce tüylerim diken diken oldu.

Muhabir: Küçük Cem' in babası olduğunu iddia eden Ufuk Çelikkol yıllar önce eşi Yasemin Acar' dan ayrılmıştı. İddiaya göre o dönem Yasemin Acar hamileydi ancak kendisine aldırdığını söylemişti. Yani çocuktan habersizdi.

Baba: Hamileydi, bunu ultrasona da soktum, erkek çocuğu vardı. Çocuğu düşürdü diye biliyorum. Para da gönderdim, tazminat olarak, boşanırkende yatırdım.

Muhabir: Duydunuz olayı ne hissettiniz o anda?

Baba: Kötü oldum, uyuyamadım. Şoktayım yani hala daha inanamıyorum yani. Haberim olsa ben çocuğu öyle bırakır mıyım? Benim çocuğum olacağını biliyim ben yirmidört saat televizyonalr peşinde koştururum her yere haber veririm.

Dış ses: Ufuk Çelikkol oğlunun bile bile ölüme terk edildiğini öne sürdü. Bu bilinçli yapılan bir şey odaya kitlenmiş, yemek verilmemiş, aç bırakılmış.

Muhabir: Bir deri bir kemik kalmış.

Baba: İşte on altı, on beş kiloya kadar düşmüş. Bunun eşi erkek çocuk istiyordu. Bu da erkek çocuğuna nefret olduğu için çocuğa işkence yapmış. Bildiğimiz bir işkence uygulamış, insanlık dışı bir işkence yani. Öldürmeye teşebbüs bu benim gözümde. Eziyet yapılmış. Bilerek yapıldı, akli dengesi çok çok iyi. Her şey de çok kurnaz.

Dış ses: DNA testinede, babalık davasınada hazır olduğunu söyleyen Çelikkol sorumluların en ağır cezayı almasını istiyor.

Muhabir: Siz çocuğu istiyorsunuz?

Baba: Çocuğu almayı istiyoruz, velayetimi almak istiyorum. Çünkü bu babalık hakkımdır. İstanbul Cumhuriyet Başsavcısınada sağ duyusunu istiyorum. Burada da ifadeye de hazırım gitmeye. Online da katılmak istiyorum duruşmalara da. En ağır bir şekilde teyzesinin cezalandırılmasını istiyorum.

Muhabir: Hiç utanmadınız mı?

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fakat zanlı yüzünü elleriyle kapattığı için yüzü görünmemektedir.
- Mağdurun adına yer verilmiştir. Çocuğun annesi ve biyolojik baba olduğunu iddia eden kişinin de isim ve soy isimleri verilmiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirildiğindeki hallerinin çekilmesi kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlalidir.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmemiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. Çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirildiğindeki görüntüleri ekrana yansıtılmıştır. Buna ek olarak haber boyunca çalan ritmik müzik olayın çarpıcı bir şekilde sunulmasına sebep olmuştur.
- Dramatik ögelere az da olsa yer verilmiştir. "*Cem Muhammed'in dramından bir dram daha çıktı*." şeklindeki ifade zaten trajik bir olayı daha da acıklı hale getirmiştir.
- Habere, ritmik ve olayları merak uyandıracak şekilde sunan bir müzik eşlik etmiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

Aşağıda ATV logolu yayıncı kuruluşun ana haber bülteninde sunduğu "Çöp Evdeki Çocuk" olayına ait tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 4

ATV-Çöp Evdeki Çocuk

Kriterler/ Günler	1. Gün 24.07.2022	2. Gün 25.07.2022	3. Gün 26.07.2022	4. Gün 27.07.2022	5. Gün 28.07.2022
Mağdurun Görüntüsü	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)
Zanlının Görüntüsü	Var	Var	Var	Yok	Var
Mağdurun Adı	Yok	Yok	Yok	Var	Var
Zanlının Adı	Var	Var	Var	Yok	Yok
Mahremiyet İhlali	Var	Var	Var	Var	Var
Haberde Öğretici Ayrıntı	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Görüntü Tekrarı	Var	Var	Var	Var	Var
Sansasyonel Unsur	Var	Var	Var	Var	Var
Dramatik Öge	Var	Var	Var	Yok	Var
Müzik/Ses Efekti	Yok	Yok	Yok	Yok	Var
Cinsel İçerikli Görüntüler	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok

Yukarıda KANAL D, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların ana haber bültenlerinde yer verdikleri "Çöp Evdeki Çocuk" olayının sunulduğu günler ayrı ayrı incelenmiş bulunmakla birlikte aşağıdaki kanalların bu habere dair tutumlarını yansıtan genel bir değerlendirme tablosu yer almaktadır.

Tablo 5

KANAL D-SHOW TV-STAR TV- ATV-Çöp Evdeki Çocuk

Kriterler/Kanallar	KANAL D	SHOW TV	STAR TV	ATV
Mağdurun Görüntüsü	Var	Var	Var	Var
Zanlının Görüntüsü	Var	Var	Var	Var
Mağdurun Adı	Var (Ad/Soyad)	Var (Ad)	Var (Ad)	Var (Ad)
Zanlının Adı	Var	Yok	Var	Var
Mahremiyet İhlali	Var	Var	Var	Var
Haberde Öğretici Ayrıntılar	Yok	Yok	Yok	Yok
Görüntü Tekrarı	Var	Var	Var	Var
Sansayonel Unsur	Var	Var	Var	Var
Dramatik Öge	Var	Var	Var	Var
Müzik/Ses Efekti	Var	Var	Var	Var
Cinsel İçerikli Görüntüler	Yok	Yok	Yok	Yok

3.1.2. Ayşenur'un Ölümü

3 yaşındaki Ayşenur, Burdur'da, 4 yaşındaki abisi, annesi, dayısı ve anneannesiyle yaşadığı evde ölü bulunmuş. Annesinin iddiasına göre Ayşenur'u sabah yatağında ölü bulmuş ve sağlık ekiplerine haber vermişti. Dayısı ekranlara yansıyan röportajında Ayşenur'un sırtına vurduğunu, dövdüğünü ve gözaltındaki ifadesinde de tekme attığını itiraf etmiştir. Şüpheli dayı, anne ve anneanne gözaltına alınmıştır. Ayşenur'un babannesi Kader Tuğla zaten Ayşenur'a ve 4 yaşındaki abisine işkenceler yapıldığını, dövüldüklerini bildiklerini ifade etmiş, biyolojik baba ise Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından koruma altına alınan 4 yaşındaki abinin kendisine verilebilmesi için DNA örneği vermiştir.

KANAL D, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların ana haber bültenlerinde sunduğu "Ayşenur'un Ölümü" haberine ait deşire metinleri ve değerlendirmeleri aşağıda yer almaktadır.

3.1.2.1. KANAL D-Ayşenur'un Ölümü (13.01.2022-19:04:22)

Deşifre Metni

Sunucu: Ayşenur daha 2 yaşındaydı yani bebekti. Sabah annesi tarafından ölü bulundu, darp edildiği anlaşıldı. Anne ve dayısı gözaltına alındı. İlk sorguda da *korkunç gerçek* ortaya çıktı.

2 yaşındaki çocuk şiddete maruz kaldı. Minik bedeni aldığı darbelere dayanamadı. Katili ise öz dayısı çıktı.

Muhabir: Neden dövdün çocuğu? Çocuğu dövdün mü?

Dış ses: 2 yaşındaki Ayşenur, 4 yaşındaki abi, annesi, dayısı ve anneannesiyle birlikte yaşıyordu. Anne ve babası ayrıydı. Küçük kız iddiaya göre annesi tarafından sabah yatağında ölü bulundu.

Ayşenur'un Babannesi Kader Tuğla: Bize telefon geldi, "Bebeğin öldü, gel al" dediler. Biz yani şaşırdık. Ne yapacağımızı şaşırdık.

Dış ses: Şüpheli ölüm üzerine polis evde inceleme yaptı. Ayşenur'un annesi, anneannesi ve dayısı gözaltına alındı. Sorguda korkunç gerçek ortaya çıktı. Dayı ifadesinde Ayşenur'un gece gürültü yaptığını, susması içinde küçük kıza tekme attığını anlattı. Annesi ise olayı görmediğini söyledi.

Muhabir: Neden dövdün çocuğu? Çocuğu dövdün mü?

Dış ses: Adliyeye sevk edilen anne ile dayı tutuklandı.

Acı haber üzerine Burdur'a gelen babaanne Kader Tuğla, Ayşenur ve ağabeyi ile ilgili yeni iddialarda bulundu. Babanneye göre iki kardeş uzun zamandır işkence ve şiddete maruz Ayşenur'un babannesi Kader Tuğla: Oğlunu kızını öldüreceğiz diye nitekimde bunu yaptılar. Ayağından bağlıyordu, …, banyoya kitlediler, bodruma kitlediler.

Soruşturmada yaşamını yitiren Ayşenur'un babasından da DNA örneği alındı. 4 yaşındaki ağabeyi ise Aile ve Sosyal Politikalar Hizmetler Müdürlüğü tarafından koruma altına alındı.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne yer verilmiştir. Çocuğun fotoğrafları ve videosu herhangi bir bulanıklaştırma olmadan ekrana yansıtılmıştır.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Fotoğrafı bulanıklaştırılmış ve sorgulama için götürülürken yüzünde maske olduğu için tam olarak yüzü gözükmemektedir.
- Mağdurun adına yer verilmiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.

- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Mağdur çocuğun isim veya görüntülerinin paylaşımıda bir mahremiyet ihlali olarak değerlendirilmektedir.
- Haberde öğretici ayrıntılara az da olsa yer verilmiştir. Çocuğun dayısının sorgudaki ifadesinde gürültü yaptığı için tekme attığı bilgisi detay bilgi olarak verilmiştir.
- Görüntü tekrarlarına az da olsa yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yoğun olmamakla birlikte yer verilmiştir. Haber boyunca çocuğun fotoğrafları bulanıklaştırılmadan ekrana gelmiş ve gerek olmadığı halde yer aldığı video ekrana yansıtılmıştır. Çocuğun cansız bedeninin yorgan içinde taşındığı anlarda ekrana yansıtılmıştır.
- Dramatik ögelere yer verilmemiştir.
- Müzik ya da ses efektine yer verilmemiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.2.2. STAR TV - Ayşenur'un Ölümü (13.01.2022-19:02:46)

Deşifre Metni

Sunucu: Günün *en acı haberlerinden birinin* adresi Burdur. Yatağında ölü bulunan 3 yaşındaki Ayşenur'un annesiyle dayısı gözaltında polise verilen ifadeler de, kamera karşısında söylenenler de, komşuların ve akrabaların anlattıkları da Ayşenur ve 1 yaş büyük abisinin yıllardır neler yaşadığını ne acılara maruz kaldığını ortaya koyuyor. *Talihsiz kızın* ölüm nedeninide otopsi raporunun ortaya koyması bekleniyor.

Dış ses: 3 yaşındaki Ayşenur yatağında ölü bulundu. Anne ve dayı gözaltına alındı. O dayı gözaltına alınmadan önce yaşananları böyle anlatmıştı. "*Alın diyorum almıyorlar çocuğu. Hep üstümde. Ben de kaldıramıyorum. Ben de iki tane sırtına vurdum sadece. Bir daha ellemedim."* (Bu esnada dayının yüzü bulanıklaştırılmamış, kucağında ise Ayşenur'un abisi bulanıklaştırılmış şekilde röportaj veriyor.)

Dış ses: Burdur da *Kader Karadeniz ile Erdi Karakiraz* bir süre birlikte yaşadı. İki çocukları oldu sonrada ayrıldılar. Ayşenur 3, abisi ise 4 yaşındaydı. Ayrılığın ardından 23 yaşındaki kadın 2 çocuğuyla baba evine geri döndü. Babanne Kader Tuğla' nın iddiasına göre oğlu Erdi Karakiraz ile Kader Karadeniz'in yakınları arasında husumet vardı. Çiftin iki çocukları annelerinin ailesinden sık sık şiddet görüyordu. Hatta öyle ki çocuklar aç bırakılıyor, banyoda ayaklarından bağlanıyordu.

Babaanne: Kader'in annesi, Kader'in vardığı kocaları bizi telefonla rahatsız ettiler. Erdi'yi öldüreceğiz, oğlunu kızını öldüreceğiz diye nitekimde bunu yaptılar. Ayağından bağlıyordu, …, banyoya kitlediler, bodruma kitlediler. Oğlanla kızı kapatmışlar açı açına.

Anne Kader Karadeniz: Çarşamba sabahı uyuduğu odada minik Ayşenur'u hareketsiz buldu. Eve giden ekipler çocuğun hayatını kaybettiğini belirledi.

Dayı: Ben de iki tane sırtına vurdum sadece. Bir daha ellemedim.

Muhabir: Sen vurduktan sonra çocuk kalkamadı mı bir daha?

Dayı: Yok kalktı. İki gün oluyor zaten. Kalktı yürüdü. Dün de yere düştü zaten.

Ayşenur'un 19 yaşındaki dayısı Hızır Tunç Çetinkaya, Ayşenur'u darp ettiğini böyle anlattı.

Muhabir: İki gün evvel sen dövdün mü yeğenini? Sen dövdün mü yeğenini?

Dayı: Dövdüm.

Dış ses: Ayşenur'un minik bedeni otopsi için hastaneye kaldırıldı. *Talihsiz çocuğun* anne ve dayısı gözaltına alındı. Dayı ilk ifadesinde basın mensuplarına verdiği röportajda olduğu gibi Ayşenur'u darp ettiğini anlattı. Ama polis ifadesinde bir detay daha vardı. Ayşenur'un cansız bedeninin bulunduğu sabahın gecesinde de yeğenini darp etmişti. Sessiz olup uyuması için çocuğa tekme attığını anlattı. Gürültü yapıyordu dedi. Anne ise olanları görmediğini öne sürdü.

Muhabir: Neden dövdün çocuğu? Çocuğu dövdün mü?

Dış ses: Anne ve dayı ifadelerinin ardından sevk edildikleri adliyede tutuklandı.

Ayşenur'un kesin ölüm nedeni otopsinin ardından belli olacak. Nüfus kayıtlarına göre ölen Ayşenur'un babası, anneannesinin ikinci eşi yani üvey dede Erdoğan Kazık. Bu nedenle baba Erdi Akkiraz ve annenin yanısıra üvey dededen de DNA örneği alındı. Ayşenur'un 4 yaşındaki kardeşide devlet korumasına alındı. Biyolojik baba ve ailesi karara tepkiliydi.

Babaanne: Biz çocuğumuzun yurda gitmesini istemiyoruz. Biz onunla bari eğlenelim.

Biyolojik Baba: Anneanne şu anda ortada yok, kayıp. Ben diyo cenazeyle ilgilenmem diyor.

Dış ses: Biyolojik babanın iddiasına göre Ayşenur'un cenazesi de ortada kaldı. Savcı hanıma çıktım şimdi sana diyo verilmez diyor çocuk senin üstüne olmadığı için diyor. 4 yaşında oğlum var yurtta onun bana verilmesini istiyorum. Kızımında cenazesinin verilemesini istiyorum.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne yer verilmiştir. Ölen çocuğun fotoğrafları ve videosu herhangi bir bulanıklaştırma olmadan ekrana yansıtılmıştır.
- Zanlının görüntüsüne bulanıklaştırmadan yer verilmiştir.
- Mağdurun adına yer verilmiştir.
- Zanlının adı ve soyadına yer verilmiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Mağdurun isim veya görüntülerinin paylaşımı da bir mahremiyet ihlali olarak değerlendirilmektedir. Mağdur çocuğun hayatta olmaması bu durumu değiştirmemektedir.
- Haberde öğretici ayrıntılara yer verilmiştir. Şüpheli ile yapılan röportajda kendisi olaya dair şu detayları anlatmıştır;

"*Dayı: Ben de iki tane sırtına vurdum sadece. Bir daha ellemedim.*

Muhabir: Sen vurduktan sonra çocuk kalkamadı mı bir daha?

Dayı: Yok kalktı. İki gün oluyor zaten. Kalktı yürüdü. Dün de yere düştü zaten.

Ayşenur'un 19 yaşındaki dayısı Hızır Tunç Çetinkaya, Ayşenur'u darp ettiğini böyle anlattı.

Muhabir: İki gün evvel sen dövdün mü yeğenini? Sen dövdün mü yeğenini?

Dayı: Dövdüm."

Bu ifadeler 3 yaşındaki çocuğun şüpheli tarafından nasıl dövüldüğünün itirafıdır ve birçok detay içermektedir.

- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. Ayşenur'un ölümüne sebep olduğu düşünülen dayısı ile röportaj yapılması ve olayın detaylı bir şekilde anlattırılması yerinde bir sunum şekli değilken izleyici için çarpıcı olan nokta burasıdır. Ayrıca haber boyunca çocuğun fotoğrafları bulanıklaştırılmadan ekrana gelmiş ve gerek olmadığı halde abisi ile birlikte yer aldığı video tekraren ekrana yansıtılmıştır. Buna ek olarak çocuğun cansız bedeninin yorgan içinde taşınıp cenaze aracına bindirilirkenki görüntüleri ekrana getirilmiştir.
- Dramatik ögelere yoğun olmamakla birlikte yer verilmiştir. "Günün *en acı haberlerinden birinin* adresi Burdur." ve "*Talihsiz kızın*…" şeklindeki ifadeler dramatizasyon ögeleridir.
- Müzik ya da ses efektine yer verilmemiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.2.3. ATV-Ayşenur'un Ölümü (13.01.2022-19:18:50)

Deşifre Metni

Sunucu: 3 yaşındaki Ayşenur, bu sabah ne yazık ki yatağında cansız bulundu. *Bir çocuk için bu cümleyi kurmak gerçekten çok acı.* Bir de perde arkası var olayın en az Ayşenur'un ölümü kadar acı aslında. Annesi ve dayısı tutuklandı küçük kızın. Dayı ifade verirken Ayşenur'a gürültü yaptığı için tekme attığını söyledi. Ama yakınlarının anlattıkları bundan çok daha fazlasını gösteriyor.

Video: Şu kızıma ne getirdim. Süt getirdim, kurabiye getirdim, bisküvi getirdim.

Baba: Çocuğumun annesi ve dayısı şu anda cezaevindeler.

Dış ses: Henüz 3 yaşındaydı Ayşenur. Minik bedeni yaşadıklarına dayanamadı. Burdur' dan geldi acı haber. Ayrıntılar ve tekme itirafı yürek yaktı.

Muhabir: Neden dövdün çocuğu? Çocuğu dövdün mü?

Dış ses: Anne Kader Karadeniz, Ayşenur'un sabah yatağında hareketsiz yattığını farketti, minik kız tepki vermeyince ambulansı aradı. Eve gelen sağlık ekibi 3 yaşındaki Ayşenur' un hayatını kaybettiğini belirledi. Şüpheli ölüm üzerine anne ve aynı evde kalan 18 yaşındaki dayı Hızır Tunç Çetinkaya gözaltına alındı. Dayısı ifadesinde Ayşenur'a gece gürültü yaptığı için tekme attığını itiraf etti. *Vicdansız dayı* ve anne tutuklandı.

Muhabir: Neden dövdün çocuğu? Çocuğu dövdün mü?

Dış ses: Üstelik Ayşenur'un yaşadıkları o tekmeden ibaret değildi. İddiaya göre o ve 4 yaşındaki ağabeyi sık sık şiddet görüyordu.

Babaanne: Ayağından bağlıyordu. Çınar'ı banyoya kitlediler, bodruma kitlediler. Oğlanla kızı kapatmışlar aç açına.

Dış ses: Ayşenur nüfusta anneannesiyle ikinci kocasının üstüne kaydettirilmişti. Gözaltına alınıp serbest bırakılan anneanne Ayşenur'un cenazesini almadan kenti terketti.

Baba: Savcı hanıma çıktım şimdi sana verilmez diyor çocuk senin üstüne olmadığı için.

Dış ses: Biyolojik baba Erdi Karakiraz ise kızının cenazesi kendisine teslim edilmeyince DNA örneği vermek zorunda kaldı.

Baba: Benden kaçırmak için, göstermemek için almışlar. Kızımın cenazesinin verilmesini istiyorum. Ben memleketime gömeceğim.

Dış ses: Ayşenur'un 4 yaşındaki ağabeyi ise Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından koruma altına alındı.

Baba: 4 yaşında oğlum var yurtta onun bana verilmesini istiyorum. Oğlumun da başına böyle bir iş gelmesin abi.

Dış ses: Polis ise Ayşenur'un şüpheli ölümü arkasındaki sebebi araştırıyor.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne yer verilmiştir. Ayşenur'un yanı sıra 4 yaşındaki abisinin de videodaki hali bulanıklaştırılmadan ekrana yansıtılmıştır.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir.
- Mağdurun adına yer verilmiştir.
- Zanlının adına yer verilmiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Mağdurun hayatta olmaması isim veya görüntülerinin paylaşımı konusunda bir mahremiyet ihlali olmayacağı anlamına gelmemektedir.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmiştir. Çocuk gürültü yaptığı için dayının tekme attığından bahsedilmiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. Çocuğun cansız bedeninin yorgan içinde taşınıp cenaze aracına bindirilirken ki görüntüleri ve Ayşenur ve 4 yaşındaki abisinin yayınlanmasına gerek olmayan ev hallerinin videosu bulanıklaştırılmadan ekrana yansıtılmıştır.
- Dramatik ögelere yoğun olmamakla birlikte rastlanmıştır. Haber esnasında "*Vicdansız dayı*…" şeklindeki ifade zanlının bu şekilde nitelendirilerek olayın izleyici açısından dramatizasyon yönünün artırılmasına sebep olmuştur.
- Müzik ya da ses efektine yer verilmemiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

Aşağıda KANAL D, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların ana haber bültenlerinde sunduğu "Ayşenur'un Ölümü" olayına ait tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6

KANAL D-STAR TV-ATV- Ayşenur' un Ölümü

Kriterler/Kanallar	KANAL D 13.01.2022	STAR TV 13.01.2022	ATV 13.01.2022
Mağdurun Görüntüsü	Var (Bulanıklaştırılmadan)	Var (Bulanıklaştırılmadan)	Var (Bulanıklaştırılmadan)
Zanlının Görüntüsü	Var	Var	Var
Mağdurun Adı	Var	Var	Var
Zanlının Adı	Yok	Var	Var
Mahremiyet İhlali	Var	Var	Var
Haberde Öğretici Ayrıntılar	Var	Var	Var
Görüntü Tekrarı	Var	Var	Var
Sansasyonel Unsur	Var	Var	Var
Dramatik Öge	Yok	Var	Var
Müzik/Ses Efekti	Yok	Yok	Yok
Cinsel İçerikli Görüntüler	Yok	Yok	Yok

3.1.3. Suruç'ta Taciz

Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde 8 ve 10 yaşlarında iki çocuğun taciz edildiği bilgisi polisler tarafından tespit edilmiştir fakat bu iki olaya dair herhangi bir kamera kaydı bulunamamıştır. Aynı istismar zanlısı, fırından ekmek alıp çıkan 7 yaşındaki çocuğun peşine düşmüştür. Çocuğu yaşadığı apartmana kadar takip eden zanlı çocukla birlikte apartmanın içine girmiştir. Burada çocuğu taciz eden zanlı, başkalarının apartmana girmesiyle paniğe kapılıp dışarı çıkmıştır. Çocuğun olayı ailesine anlatarak durumun polise intikal etmesi üzerine, polis tarafından taranan güvenlik kameralarının sonucunda 26 yaşındaki yabancı uyruklu zanlı yakalanmış ve gözaltına alınmıştır.

KANAL D, SHOW TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların ana haber bültenlerinde sunduğu "Suruç'ta Taciz" haberine ait deşire metinleri ve değerlendirmeleri aşağıda yer almaktadır.

3.1.3.1. KANAL D- Suruç'ta Taciz (14.01.2022 – 19:11:29)

Deşifre Metni

Sunucu: Şanlıurfa'da iki çocuk tacize uğradı ama ortada ne kayıt ne de şahit vardı. Ekipler teyakkuza geçti. Sonunda da o adamı bir başka iğrençlik peşindeyken yakaladı, adalete teslim etti.

Dış ses: Fırından çıkan çocuğu adım adım takip etti. Peşinden apartmana girdi. Önce güvenlik kameralarına yakalandı ardındanda polislere.

Muhabir: Niçin taciz ettin?

Dış ses: Burası Şanlıurfa' nın Suruç ilçesi. Biri 10 diğeri 8 yaşındaki iki küçük çocuk iki hafta arayla tacizle karşı karşıya geldi. Her iki olayda da kamera kaydı yoktu. Polisler tacizcinin peşindeydi. O *tacizci* fırından çıkan 7 yaşındaki bu çocuğun peşine düştü. Çocuk zile bastı, tacizci kapı açılana kadar bekleyip içeri daldı. İstismarcı kaçarak uzaklaştı. Polis kamera kayıtlarından zanlıyı yakaladı. Yabancı uyruklu o tacizci evli ve bir çocuk babasıydı. Zanlı çelik yelekle emniyete götürüldü.

Muhabir: Niçin taciz ettin? Neden taciz ettin çocukları?

Dış ses: Çocuklarda psikolojik destek almaya başladı.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne bulanıklaştırılarak yer verilmiştir. Güvenlik kamerasından elde edilen görüntülerde çocuk genelde arkası dönük şekilde ekrana yansımıştır.
- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Haber içindeki güvenlik kamerası görüntülerinde, zanlının yüzü net olmamakla birlikte bulanıklaştırma yapılmamıştır. Polislerin zanlıyı götürdüğü esnada yüzünde maske olduğu hali ekrana yansıtılmıştır.
- Mağdurun adına yer verilmemiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Olay, çocuğun yaşadığı apartmanın sokağı ve apartmanın içerisinde gerçekleşmiştir ve bu aynı zamanda çocuğun yaşadığı yer olduğu için mahremiyet ihlali olgusu güçlenmektedir. Ayrıca haberin detayında çocuğun maruz kaldığı olayın Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde gerçekleştiği bilgisi vardır. Bu bilgiler birleştirildiğinde çocuğun tanınması olasıdır ve bu çocuğun özel hayatına yapılan bir saldırı olarak değerlendirilebilir.
- Haberde öğretici ayrıntılara yer verilmiştir. Zanlının, çocuğu takip etmesi, çocuğun yaşadığı apartmana girerken onu bekleyip kapı açıldığında apartmana

çocukla birlikte girmesi ve istismarı orada gerçekleştirildiğinin bilinmesi haberdeki öğretici ayıntılardır.

- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. Güvenlik kamerası görüntülerinde zanlı ve çocuk kırmızı halka içine alınmıştır. Bu durum izleyici için olayın dikkat çekiciliğini arttırmaktadır. Ayrıca haber sunumunda aktarılan "Tacizci" ifadesi yerine "Fail" kelimesinin kullanılması bu suça maruz kalan çocuk için daha az incitici olacaktır.
- Dramatik ögelere yer verilmemiştir.
- Haberin başında kısa sürelide olsa müziğe verilmiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmemiştir.

3.1.3.2. SHOW TV -Suruç'ta Taciz (14.01.2022- 19:13:07)

Deşifre Metni

Sunucu: Şanlıurfa'da *ahlaksızın biri* 10 yaşındaki *kız çocuğunu* taciz etti. Şikayet üzerine kısa sürede yakalandı. Evliydi üstelik onunda bir çocuğu vardı. Dahası yabancı uyruklu o *tacizcinin* daha öncede iki *kız çocuğuna* aynı kabusu yaşattığı ortaya çıktı.

Dış ses: Önce takip sonra taciz etti. Üstelik ilk kurbanıda değildi. *Savunmasız küçük kız* çocuklarına yaşatan o şüpheli yakayı ele verdi.

Muhabir: Niçin taciz ettin? Neden taciz ettin çocukları?

Dış ses: Şanlıurfa Suruç' ta yaşayan 10 yaşındaki *kız çocuğu* iki hafta önce ekmek almak için dışarı çıkmıştı. Eve dönerken peşine 26 yaşındaki yabancı uyruklu şüpheli takıldı. *Küçük kız evinin kapısına geldiğinde onunla birlikte binaya girdi, yaklaştı, elini omzuna koydu, bir şeyler söyledi. Utanmadan sıkılmadan taciz etti.* Korkuya kapılan çocuk asansörü beklemekten vazgeçti koşarak merdivenden çıktı. İçeri başkaları da girince paniğe kapıldı. Bir yolunu kaşla göz arasında usulca kaçtı. Başından geçenleri anlatan çocuğun ailesi soluğu karakolda aldı. Aynı şüphelinin iki *küçük kıza* daha aynı travmayı yaşattığı ortaya çıktı. Ekipler Suruç' ta taranmadık görüntü bırakmadı. Yüzlerce kameradan izlenen sapık evinde gözaltına alındı. Evli ve bir çocuk babasıydı. Adliyeye sevk edildi.

Muhabir: Niçin taciz ettin? Neden taciz ettin çocukları?

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne yüzü bulanıklaştırılarak yer verilmiştir. Çocuğun güvenlik kamerasındaki yüzü bulanıklaştırılmış dahi olsa arkası dönük olduğunda herhangi

bir bulanıklaştırma yapılmamıştır. Genel fiziksel özellikleri belirgin olduğundan kimliğini ortaya çıkması muhtemeldir.

- Zanlının görüntüsüne yer verilmiştir. Haber içindeki güvenlik kamerası görüntülerinde, zanlının yüzü net olmamakla birlikte bulanıklaştırma yapılmamıştır.
- Mağdurun adına yer verilmemiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Habere konu olay çocuğun yaşadığı apartmanın sokağı ve apartmanın içinde gerçekleşmiştir. Çocuğun istismara maruz kaldığı yer ve yaşadığı yer aynı yerdir ve bu şekilde ekrana yansıtılmıştır. Buna ek olarak haberin detaylarında olayın Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde gerçekleştiği bilgisi de vardır. Bu bilgiye sahip ve sokak görüntülerini izlemiş bir kişinin eğer bu bölgeyi biliyorsa travmatik bir olay yaşamış çocuğu teşhis etme ihtimali bulunmaktadır. Bu bilgiler çocuğun mahremiyetine zarar verebilir. Aynı zamanda çocuğun özel hayatına yapılmış bir saldırı sayılabilecektir.
- Haberde öğretci ayrıntılara yer verilmiştir. "*Küçük kız evinin kapısına geldiğinde onunla birlikte binaya girdi, yaklaştı, elini omzuna koydu, bir şeyler söyledi. Utanmadan sıkılmadan taciz etti.*" şeklindeki ifadeler haberin detaylarını ortaya koymaktadır. Bu ifadelerin yanı sıra zanlının, çocuğu takip etmesi, çocuğun yaşadığı apartmana girerken onu bekleyip kapı açıldığında apartmana çocukla birlikte girmesi ve istismarı orada gerçekleştirmesi haber esnasında güvenlik kamerası görüntüleriyle desteklenmiştir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. Zanlının, çocuğu takip ederken ve sokaktan apartmanın içine girdiği anlarda zanlı ve mağdurun görüntülerinin üzerine "tacizci" ve "küçük kız" şeklinde işaretlemelerle dikkat çekici bir şekilde sunulmuştur. Buna ek olarak zanlının apartmanın içindeyken kıza yakınlaşıp elini omzuna attığı anlar sarı bir daire içine alınmış ve görüntünün üzerine sarı bir kutucuk içine siyah renkle *"Küçük kızı taciz ediyor*." yazılmıştır. Bu sunum çarpıcı bir sunum şeklini temsil etmiştir. Ayrıca haberde kullanılan *"Tacizci"* ifadesi yerine *"Fail"* kelimesinin kullanılması suçun mağduru ve çevresi için daha az incitici bir ifade olacaktır.

- Dramatik ögelere yoğun olmamakla birlikte yer verilmiştir. *"...iki kız çocuğuna aynı kabusu yaşattığı ortaya çıktı."* ve *"Savunmasız küçük kız..."* ifadeleri izleyicinin duygularına dokunan dramatizasyon ögeleridir.
- Müzik ya da ses efektine yer verilmemiştir.
- Cinsel içerikli görüntülere yoğun olmamakla birlikte yer verilmiştir. Zanlının çocuğun omzuna dokunduğu anlar ekrana yansıtılmıştır.

3.1.3.3. STAR TV – Suruç'ta Taciz (14.01.2022- 19:06:15)

Deşifre Metni

Sunucu: Şanlıurfa Suruç'ta anne ve babaların korkulu rüyası haline gelen küçük yaştaki çocukların peşine düşüp onları bir süre izleyen kimisini de taciz eden *sapık* yakalandı. Çocuklara oyun oynama bahanesiyle cinsel tacizde bulunan Suriyeli zanlı evli ve bir çocuk babası çıktı. *Sapığın* çocukları takip edip apartmana kadar izlediği iğrenç eylemini gerçekleştirdiği anlarda güvenlik kameralarına yansıdı.

Dış ses: *Kız çocuğunun* peşinden gidip taciz etti o sapık yakalandı.

Muhabir: Niçin taciz ettin? (Zanlının yüzünde maske olduğu halde görüntülerine bulanıklaştırma işlemi yapılmış).

Dış ses: İğrenç görüntü Urfa'da kaydedildi. Önce 8 yaşında sonra ise 7 yaşında bir çocuk tacize uğradı. İkinci olay güvenlik kamerasına da yansıdı. Fırından ekmek alan 7 yaşındaki *kızı* gören tacizci takibe başladı. Onu apartmanına kadar takip etti. Apartmana giren sapık çocuğu oyun oynama bahanesiyle taciz etti. Bir süre sonra apartmana biri yaşça büyük iki çocuk girdi. Sapık onlara yanlış adrese geldiğini söyleyerek çıkıp gitti. Ailelerin şikayeti üzerine polis harekete geçti. Tacizcinin önce eşgali sonra adresi belirlendi. Şüpheli evinde gözaltına alındı. Suriye uyruklu şüpheli evli ve bir çocuk babasıydı. Emniyetteki işlemlerinin ardından adliyeye sevk edilip tutuklandı. Adliyeden çelik yelekle çıkarıldı.

Muhabir: Niçin taciz ettin?

Dış ses: Zanlının kendi çocuğuna da tacizde bulunup bulunmadığı araştırılıyor. Taciz mağdurlarına da psikolojik destek verildiği açıklandı.

Değerlendirme

- Mağdurun görüntüsüne sadece yüzü bulanıklaştırılarak yer verilmiştir. Çocuğun güvenlik kamerasındaki yüzü bulanıklaştırılmış dahi olsa arkası dönük olduğunda herhangi bir bulanıklaştırma yapılmamış ve genel fiziksel özelliklerinden dolayı tanınma ihtimali ortaya çıkmıştır.

- Zanlının görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer verilmiştir.
- Mağdurun adına yer verilmemiştir.
- Zanlının adına yer verilmemiştir.
- Mahremiyet ihlaline yer verilmiştir. Habere konu olay çocuğun yaşadığı apartmanın sokağı ve apartmanın içinde gerçekleşmiştir. Bu yüzden istismara maruz kalan çocuğun yaşadığı yer ve istismara maruz kaldığı yer aynı yerdir ve bu şekilde ekrana yansıtılmıştır. Ayrıca haber detaylarında olayın Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde gerçekleştiği bilgisi vardır. Bu bilgiyi edinen ve sokak görüntülerinden bu bölgeyi bilen kişilerin istismara maruz kalan çocuğu teşhis etme ihtimali bulunmaktadır. Bu şekildeki bilgiler çocuğun mahremiyetine zarar verebilir. Bu aynı zamanda çocuğun özel hayatına yapılmış bir saldırı sayılabilecektir.
- Haberde öğretici ayrıntılara yer verilmiştir. Zanlının, çocuğu adım adım takip etmesi, çocuğun yaşadığı apartmana girerken onu bekleyip kapı açıldığında apartmana çocukla birlikte girmesi ve bu istismarı orada gerçekleştirmesi haber esnasında hem anlatılmış hem de güvenlik kamerası görüntüleriyle desteklenmiştir. Bu detaylar bu şekildeki istismara meyilli kişilerce bir yöntem olarak öğretici olabilecektir.
- Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir.
- Sansasyonel unsurlara yer verilmiştir. Zanlının, çocuğu takip ederek apartmanın içine girdiği anlarda, görüntüden kimin kim olduğu anlaşılmasına rağmen "tacizci" ve "kız çocuğu" şeklinde işaretlemelerle dikkat çekici bir şekilde sunulmuştur. Buna ek olarak hem kız çocuğu şeklindeki işaretleme hem de haber anlatılırken kullanılan kız çocuğu ifadesi istismara maruz kalan çocuğun kız olduğunu vurgulamıştır. Fakat istismar mağduru çocuğun cinsiyetinin haberlerde belirtilmesi yerinde bir yaklaşım değildir çünkü çocuk, çocuktur ve cinsiyetinin bir önemi bulunmamaktadır. Ayrıca zanlının çocuğun sırtına dokunduğu anlar defalarca ekrana getirilmiş ve haberin sonunda çocuğu kucağına aldığı görüntülere yer verilmiştir. Halihazırda zor bir süreçten geçen çocuğun bu özel durumuna ek olarak bu şekildeki görüntülerin ekrana yansıtılması çocukta ikinci kez travma oluşturabilecektir. Bütün bunlara ek olarak haber içerisinde "Sapık" kelimesinin yerine "Fail" ifadesinin kullanılması mağdur için daha az gücendirici olacaktır.
- Dramatik ögelere yer verilmemiştir.
- Haberin başında ritmik dikkat çekici bir müziğe yer verilmiştir.

- Cinsel içerikli görüntülere yer verilmiştir.

Aşağıda KANAL D, SHOW TV ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşların ana haber bültenlerinde sunduğu "Suruç'ta Taciz" olayına ait tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 7

KANAL D-SHOW TV-STAR TV- Suruç'ta Taciz

Kriterler/Günler	KANAL D 14.01.2022	SHOW TV 14.01.2022	STAR TV 14.01.2022
Mağdurun Görüntüsü	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)	Var (Bulanıklaştırılmış)
Zanlının Görüntüsü	Var (Bulanıklaştırılmadan)	Var (Bulanıklaştırılmadan)	Var (Bulanıklaştırılmış)
Mağdurun Adı	Yok	Yok	Yok
Zanlının Adı	Yok	Yok	Yok
Mahremiyet İhlali	Var	Var	Var
Haberde Öğretici Ayrıntılar	Var	Var	Var
Görüntü Tekrarı	Var	Var	Var
Sansasyonel Unsur	Var	Var	Var
Dramatik Öge	Yok	Var	Yok
Müzik/Ses Efekti	Var	Yok	Var
Cinsel İçerikli Görüntüler	Yok	Var	Var

3.2. Yayıncı Kuruluşların Aynı Haber Üzerine Tutumlarının Karşılaştırılması

3.2.1. Haberlerin İçerik Analizleri

3.2.1.1. Mağdurun Görüntüsü

İncelenen 4 medya hizmet sağlayıcı kuruluşun "Çöp Evdeki Çocuk" olayına ilişkin yapılan haberlerde mağdur çocuğun görüntülerini bulanıklaştırarak ekrana verme eğiliminde olduğunu söylemek mümkünken bunun tek istisnası Tablo 2'de görülebileceği üzere Show Ana Haber'de spikerin haberi sunmaya başlarken arkasındaki ekranda çocuğun

bulanıklaştırmadan yansıtılan fotoğrafıdır. SHOW TV logolu yayıncı kuruluş spikerin sunumundan sonra haber boyunca çocuğun fotoğraflarını bulanıklaştırarak ekrana yansıtmıştır. Buna ek olarak KANAL D ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşlar çocuğun bebeklik fotoğraflarını bulanıklaştırmazken, ATV logolu kuruluş bebeklik fotoğraflarını bulanıklaştırmıştır.

Tablo 6'da görülebileceği üzere KANAL D, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar, haber bültenlerinde Ayşenur'un ölümü başlıklı haberi mağdur çocuğun fotoğraflarını bulanıklaştırmadan sunmuşlardır. Ayrıca bu üç medya hizmet sağlayıcı tarafından ölen çocuğun oyun oynarken çekilmiş videosu ekrana yansıtılmıştır. Bu bağlamda yukarıda çocuğa yönelik şiddetin sunumunda etik ilkeler başlıklı bölümde incelenen kısımda; UNICEF'in yayınlamış olduğu, 18 yaşından küçük çocuklar ve gençlerle ilgili etik kurallar çerçevesinde habercilik kılavuzundaki ilkelerden biri olan kimlik bilgileri değiştirilmiş, gizlenmiş veya kullanılmamış olsa dahi, çocuğun ve ailesinin tanınmasına sebep olabilecek bilgi ve görüntüler yayınlanmamalı, Çocuk Hakları Bilgi Ağı (CRIN)'nın çocuklarla ilgili haber yaparken başvurulacak etik ilkelerinden biri olan adları değiştirilmiş, gizlenmiş ya da hiç kullanılmamış dahi olsa çocuğu ve yakınlarını riske atacak fotoğraf ya da haber sunulmamalı, RTÜK ve Televizyon Yayıncıları Derneği'nin yayıncılık etik ilkelerinden, suça sürüklenmiş ya da anti-sosyal davranış sergileyen çocukların kimlikleri gizlenmeli ve fotoğrafları yayınlanmamalı ve Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi Çocukların Haberleştirilmesi kapsamındaki suça sürüklenen çocuklara dair suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar için çocuk yaştaki suç fail, mağdur ya da tanıklarının isimleri açıklanmamalı ve kimliklerinin tespit edilebileceği şekilde haber yapılmamalı ilkeleri yer almaktadır. Buna göre çocuğun görüntüsünün yayınlanması doğru bir yayıncılık anlayışı değildir. Yayıncı kuruluşlarca Ayşenur'un Ölümü başlıklı haberde görüntüsünün defalarca verilmesinin sebebi mağdur çocuğun ölmüş olmasıdır. Ailesi tarafından dayak ve işkencelere maruz kaldığı belirtilen mağdurun, dayısı tarafından dövülerek öldürülmüş olması fazlasıyla travmatik bir olayken oyun oynarken çekilen videosunun yayınlanması izleyicinin duygularını harekete geçirmek kastıyla ekrana yansıtılmıştır. Fakat yayıncı kuruluşların dikkat etmeleri gereken nokta ölü dahi olsa bireyin yaşadığı travmatik olayın sonucunda daha fazla izlenme uğruna, insanlık onur ve gururunun yok sayılmaması gerektiğidir. Ayrıca Türk Ceza Kanunu'nun 130. maddesinde; "Bir kimsenin öldükten sonra hatırasına en az üç kişiyle ihtilât ederek hakaret eden kişi…cezalandırılır." hükmü yer almaktadır. Bu hüküm kanunun ölmüş kişiler konusunda hassas yaklaştığının ve haysiyetlerinin korunmaya devam edilmesi gerektiğini

göstermektedir. Bu kanun hükmünün ve etik ilkelerin ışığında yukarıda sözü edilen Ayşenur'un ölümü başlıklı haberde mağdur ölmüş olsa dahi haberin verilişi esnasında görüntülerinin kullanılması doğru bir sunum şekli değildir. Ayrıca mağdur çocuğun abisiyle oynadığı videoda, KANAL D logolu yayıncı kuruluş mağdur çocuğun 4 yaşındaki abisinin görüntüsüne yer vermezken, STAR TV logolu yayıncı kuruluş çocuğun 4 yaşındaki abisinin görüntüsüne bulanıklaştırılmış şekilde yer vermiş ve ATV logolu yayıncı kuruluş çocuğun 4 yaşındaki abisinin görüntülerine bulanıklaştırmadan yer vermiştir. Ölmüş çocuğun 4 yaşındaki abisinin de aynı evin içinde dövüldüğü veya işkenceye maruz kaldığı iddiaları her üç yayıncı kuruluş tarafından aktarılmaktadır. Bu olayda aslında Ayşenur'un 4 yaşındaki abisinin de mağdur konumda olduğu ve zaten kardeşinin başına gelen travmatik olayında onu etkileyebileceği, yarının yetişkin bireyi bu çocuğun bir şekilde tanınmasına neden olabilecek videodaki görüntüsünü yayınlamak doğru bir sunum şekli değildir. Halihazırda zor bir süreç geçirmiş bu çocuğun videoda bulanıklaştırılmadan yüzünün açıkça belli oluyor olması onun tekrar mağdur olma ihtimalini ortaya çıkarmaktadır.

"Suruç'ta Taciz" olayında mağdurun güvenlik kameralarına yansıyan görüntüsü Tablo 7'de görüleceği üzere her üç yayıncı kuruluşta bulanıklaştırılarak ekrana getirilmiştir. Fakat yayıncı kuruluşlarca mağdur çocuğun güvenlik kamerasındaki yüzü bulanıklaştırılmış dahi olsa arkası dönük olduğunda herhangi bir bulanıklaştırma yapılmamıştır. Bu nedenle genel fiziksel özellikleri belirgin olduğundan kimliğinin ortaya çıkması muhtemeldir.

Çakır'a göre haber bültenlerinde olayın öznesi çocuğun görüntülerinin kullanılması çocuğun kişilik hakkına yapılan bir saldırıdır. Kişilik hakkı genel olarak bireyin şahsi varlıkları üzerinde söz sahibi olduğu tekel ve mutlak bir hak olarak değerlendirilmektedir. Yargıtay'a göre ise kişilik hakkı, "kişinin kendi özgür ve bağımsız varlığının bütünlüğünü sağlayan ve herkese karşı ileri sürülebilen mutlak bir hak" olarak ifade edilmektedir (aktaran Ercan Bilgiç, 2020). Bireylerin ve doğal olarak çocukların kişilik hakkı ve hak ehliyetine sahip olmaları Türk Medeni Kanunu'nun 28. maddesinde kişiliğin, sağ ve tam olarak doğulduğunda başlayacağı ve ölümle son bulacağını belirtirken, hak ehliyeti ise ana rahmine düşülen anda tabi ki sağ doğmak şartıyla elde edilir.

3.2.1.2. Zanlının Görüntüsü

"Çöp Evdeki Çocuk" olayına ilişkin yapılan haberlerde incelenen 4 yayıncı kuruluşun ortak tutumu olarak zanlının görüntülerini bulanıklaştırarak ya da zanlının elleriyle yüzünü kapattığı görüntülerinin ekrana yansıttıkları tespit edilmiştir.

Ayşenur'un ölümü başlıklı haberde Tablo 6'da görüleceği üzere KANAL D logolu yayıncı kuruluş zanlının görüntüsünü bulanıklaştırırken, ATV logolu yayıncı kuruluş zanlının görüntüsünü bulanıklaştırmamış ve STAR TV logolu yayıncı kuruluş zanlı ile röportajı haber içeriğinde sunarken zanlının görüntüsünü açıkça vermiştir. STAR TV logolu yayıncı kuruluş diğerlerine göre zanlının röportaj esnasındaki görüntülerini daha uzun süre ekrana yansıtmıştır. Söz konusu röportajda zanlı şu açıklamalarda bulunmuştur:

Dayı: Alın diyorum almıyorlar çocuğu. Hep üstümde. Ben de kaldıramıyorum. Ben de iki tane sırtına vurdum sadece. Bir daha ellemedim.

Muhabir: Sen vurduktan sonra çocuk kalkamadı mı bir daha?

Dayı: Yok kalktı. İki gün oluyor zaten. Kalktı yürüdü. Dün de yere düştü zaten.

Ayşenur'un 19 yaşındaki dayısı Hızır Tunç Çetinkaya, Ayşenur'u darp ettiğini böyle anlattı.

Muhabir: İki gün evvel sen dövdün mü yeğenini? Sen dövdün mü yeğenini?

Dayı: Dövdüm.

Yukarıda deşifre metninde cinayet zanlısının bu itirafı işlediği suça dair kendini anlatma belki de haklı çıkarma gayretidir. Kendince gerekçeler sunmasına televizyon ekranlarında izin vermek ve yüzünün bulanıklaştırılmadan sunulması doğru değildir. Ayrıca KANAL D logolu yayıncı kuruluşun "*Katil öz dayısı…*" şeklindeki ifadesi yukarıdaki itiraf röportajına rağmen mahkeme kararıyla henüz suçu sabit olmayan kişiye karşı kullanılmamalıdır. Buna dayanak, Anayasa'nın 38. maddesindeki bireylerin suçlu olduğu mahkeme kararıyla kesinleşmediği sürece suçlu olarak anılamaz şeklindeki düzenlemesi ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 8.maddesinde yer alan, suçluluğu mahkeme kararıyla sabit olmayan kişiler yayıncı kuruluşlarca suçlu sayılamaz ve suçlu olarak lanse edilemez ayrıca artık yargı aşamasında olan olaylarda bu sürecin tarafsızlığını yönlendirilemez şeklindeki düzenlemelerdir. 6112 sayılı kanundaki bu hüküm masumiyet karinesinin medya alanındaki yansımalarını göstermektedir. Özetlemek gerekirse Ayşenur'un ölümü başlıklı haberde zanlının görüntüsünü KANAL D logolu yayıncı kuruluşun ihtiyatlı davranarak bulanıklaştırdığı, STAR TV logolu yayıncı kuruluşun uzunca röportaj boyunca bulanıklaştırmadığı, ATV logolu yayıncı kuruluşun da bulanıklaştırma yapmadan sunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7'de görüleceği üzere "Suruç'ta Taciz" olayında zanlının güvenlik kameralarına yansıyan görüntüsünün STAR TV logolu yayıncı kuruluşça bulanıklaştırarak yer verildiği, KANAL D ve SHOW TV logolu yayıncı kuruluşların ise zanlının yüzü çok belli olmasa dahi görüntüsüne, bulanıklaştırılmadan yer verildiği gözlemlenmiştir. Ayrıca

zanlı karakoldan çıkarılırken yüzünde medikal maske olduğu için yüzü çok belli olmamakla birlikte KANAL D ve SHOW TV logolu kuruluş zanlının yüzünü yine bulanıklaştırmazken, STAR TV logolu kuruluş bulanıklaştırmıştır.

3.2.1.3. Mağdurun Adı

Yukarıda bahsi geçen etik ilkeler kapsamında RTÜK'ün 2014 yılında yayımlamış olduğu Yayın İlkeleri Rehberinde Çocukların Korunması başlıklı bölümde suça karışan ya da bir suçun mağduru olmuş çocukların kimlikleri açıklanmaması, RTÜK ve Televizyon Yayıncıları Derneği'nin yayımlamış olduğu yayıncılık etik ilkeleri kapsamında suça karışmış veya problemli çocukların kimliklerinin ifşa edilmemesi, Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde "Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları" adlı 2. bölümünde çocuklara dair bölümde suça sürüklenen çocuklara dair suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar için çocuk yaştaki suç fail, mağdur ya da tanıklarının isimleri açıklanmaması, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin (TGC) dahil olduğu "Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu" isimli çalışmada çocuklara yönelik suç ile ilişkili olaylarda mağdur ya da fail çocukların yüz görüntüleri ve kimliklerinin asla yayınlamaması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu noktada Tablo 5'te görülebileceği üzere "Çöp Evdeki Çocuk" olayında KANAL D logolu kuruluş mağdurun hem ad hem soyadına, STAR TV, SHOW TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar ise çocuğun adına haberlerde yer vermişlerdir. "Ayşenur'un Ölümü" olayında KANAL D, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar mağdurun adını haberlerde sunmuşlardır. Son olarak "Suruç'ta Taciz" olayında KANAL D, SHOW TV ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşlar mağdurun adına haber bültenlerinde yer vermemişlerdir. Buradan çıkan sonuç etik ilkeler kapsamında televizyon ekranlarında çocuklar bir suçun faili ya da mağduru olduklarında isimlerinin açıklanmaması gerekirken, içinde fiziksel, psikolojik şiddetin ve ihmalin olduğu "Çöp Evdeki Çocuk" ve sayılan şiddet türlerinin sonucunda ölen "Ayşenur'un Ölümü" haberinin mağduru olduklarında, medya profesyonelleri çocukların isimlerinin kullanmaktan çekinmezken, cinsel şiddet olayı olan "Suruç'ta Taciz" başlıklı haberde mağdurun adının verilmediği tespit edilmiştir. Bu durum incelenen bütün yayıncı kuruluşların ortak tutumuyken, "Çöp Evdeki Çocuk" olayında KANAL D logolu kuruluş mağdurun soyadına da yer vererek yapılan ihlalin derecesini arttırmıştır çünkü genel olarak çocuğa yönelik şiddetin sunumu ile ilgili üretilen etik kodların temelinde "Çocuğun kimliği haberlerde ifşa edilemez." şeklinde bir yaklaşım olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü bu çocuğun yararının gözetildiği çocuk odaklı habercilik anlayışının bir gereğidir.

Bu noktada değinilmesi gereken önemli bir konu "Suruç'ta Taciz" olayında bu üç yayıncı kuruluşun, mağdurun adını vermeyerek kimliğinin ifşasını engelleme eğilimi göstermekte oldukları düşünülmekle birlikte olayın geçtiği ilçe bilgisi paylaşılmış ve kullandıkları güvenlik kamera görüntüleri çocuğun yaşadığı sokak, apartman ve apartmanın içi gösterilmiş ve çocuğun yalnızca yüzü bulanıklaştırıldığından fiziksel özellikleri ayırt edici şekilde belirgindir. Bütün bu ögeler bir araya geldiğinde çocuğun o bölge halkı için ifşa olma olasılığı artmaktadır.

Uslu'nun çalışmasında bahsi geçen Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi öğretim üyesi Prof. Dr. İncilay Cangöz ile e-posta üzerinden yapılan görüşmelerde, iletişim fakültesinde çocuğun haklarının ve faydasının gözetilmesi kısaca yüksek yararının nasıl korunabileceğine dair örneklerle birlikte eğitim verildiği bilgisine ulaşılmıştır. Medya sektöründe çalışanlar ve RTÜK'ün yayınlamış olduğu ilkelerde çocuğun üstün yararı vurgusu oldukça önem arz etmektedir. Çocuğun konu edildiği haber bültenlerinde çocuğun zarar görme ihtimali var ise söz konusu haberin sunumundan vazgeçilmesini veya olayın üzerinden birkaç gün geçtikten sonra haberlerde yer verilerek çocuğa verilecek zararın en aza çekilmesi gibi seçenekleri önerdiklerini belirten Cangöz, bilhassa çocuğa karşı cinsel istismar gibi hassas konularda çocuğun ifşa edilerek haberin sunulmasının çocuk için zarar verici etkisi olduğunu belirtmiştir. Medyadaki çocuk konulu haberlerin sunum şeklinin çocukları korumanın önemli bir parçası olarak yorumlanması gerektiği, çocuğun üstün yararı olgusunun somut ve belirgin bir kavram olarak kabul edilerek üzerine daha çok düşülmesi gerektiği Cangöz tarafından belirtilen hususlardandır (Uslu, 2022, s. 10). Çocuğun yüksek yararı gereği haber sunumlarında kimliğinin ifşa edilmemesi oldukça önemli bir husustur. Bu nedenle "Suruç'ta Taciz" olayında haber profesyonellerinin kasıtlı olarak çocuğun kimliğini ifşa etme amacı olmadığı kanısında olunmakla birlikte yapboz etkisiyle bir araya gelen bilgilerin mağdurun kimliğini ortaya çıkarabileceği unutulmamalı ve bu konuda ihtiyatlı davranılmalıydı.

3.2.1.4. Zanlının Adı

Tablo 5'te görülebileceği üzere "Çöp Evdeki Çocuk" olayına ilişkin yapılan haberlerde incelenen 4 yayıncı kuruluştan KANAL D, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar zanlının hem isim hem de soy ismine yer verirken, SHOW TV logolu yayıncı kuruluş zanlının adına yer vermemiştir. "Ayşenur'un Ölümü" olayına ilişkin yapılan haberlerde STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların zanlının hem adına hem de

soyadına yer verdiği, KANAL D logolu yayıncı kuruluşun ise zanlının adına yer vermediği tespit edilmiştir. "Suruç'ta Taciz" olayında her üç yayıncı kuruluşunda taciz zanlısının adına yer vermediği görülmüştür.

6112 sayılı Kanun'un 8.maddesindeki düzenlemeye göre yayınlarda, suçluluğu mahkeme kararıyla sabit olmayan kişiler suçlu sayılamaz ve suçlu olarak lanse edilemez ayrıca artık yargı aşamasında olan olaylarda bu sürecin tarafsızlığını etkileyemez. Bu hüküm masumiyet karinesinin medya alanına yansımasıdır. Buna göre "Çöp Evdeki Çocuk" olayında teyzenin suçun faili olduğunun kuvvetle muhtemel olduğu düşünülmesi ve "Ayşenur'un Ölümü" olayında da dayının haberin sunumunda suçunu itiraf eder nitelikte açıklamalar yapmış olması adli mercilerce suçlu ilan edilmedikleri sürece zanlıların bu şekilde kimliklerinin ifşa edilmesinin haklı gerekçesi değildir. İncelenen diğer vakalarla karşılaştırıldığında "Suruç'ta Taciz" olayının cinsel istismar içerikli bir olay olması sebebiyle ve toplumun bu konudaki hassasiyeti ön planda tutularak her üç yayıncı kuruluş tarafından zanlının adının verilerek adres gösterilmek istenmediği düşünülmektedir.

3.2.1.5. Mahremiyet İhlali

Arapça kökenli bir sözcük olan mahremiyet, Türk Dil Kurumu'na (TDK) göre "gizlilik" anlamına gelmektedir. Arapça'da "haram olma hali" olarak tanımlanan mahremiyet bireylerin vücut bütünlüğünün, duygu, düşünce ve ferdi bilgilerinin kendi istediği kadar başkalarına ulaştırmasını ve sayılan olguların sınırlarının olduğu anlamına gelmektedir. Mahremiyet insan olmanın gereklerinden doğmuş bir kavramdır (Pekmezci & Özkan, 2015, s. 114). Bireyde mevcut olan değerlerin, başka kişilerce veya topluluklarca kullanılmasına, irdelenmesine veya izlenmesine ortam hazırlayan ve böylelikle bireylere ya da topluma sunulmasına neden olan durum mahremiyet ihlali olarak tanımlanabilecektir. Yetişkin bireyler mahremiyetlerini koruma noktasında kendilerince dikkatli olabilmektedirler. Fakat on sekiz yaşın altındaki bireyler için bu değerin başkalarınca korunması gerekmektedir (Duygulu, 2019, s. 437). Mahremiyetin medya ortamındaki sunum şekli, çok fazla kişiye ulaştığı ve kontrol edilemediği için dahada önem arz etmektedir. Bu bağlamda 6112 sayılı Kanun'un 8.maddesinin 1.fıkrasındaki "İnsan onuruna ve özel hayatın gizliliğine saygılı olma ilkesine aykırı olamaz kişi ya da kuruluşları eleştiri sınırları ötesinde küçük düşürücü, aşağılayıcı veya iftira niteliğinde ifadeler içeremez." şeklindeki hükmü yayıncıları bağlamaktadır.

Tablo 5'te görülebileceği üzere "Çöp Evdeki Çocuk" olayında incelenen 4 yayıncı kuruluşça mahremiyet ihlali yapıldığı tespit edilmiştir. Her bir yayıncı kuruluş çocuğun çöp evdeki odanın kapısı açıldığında yatağın üzerinde yatarken ve ambulansa bindirildiğindeki hallerini ekrana yansıtmıştır. Bunun çocuğun kişisel alanına girilerek yapılan bir mahremiyet ihlali olduğu düşünülmektedir. Üstelik mağdur çocuk ambulansa bindirildiğinde "*Çekmeyin, çekmeyin*." şeklinde bağırmaktadır, çocuk videosunun çekilmesini istememe iradesini ortaya koymasına rağmen söz konusu görüntülerinin ekranlara yansıtılması çocuğa yönelik şiddetin sunumunda yapılan büyük bir ihlal örneğini temsil etmektedir. "Ayşenur'un Ölümü" başlıklı haberde Tablo 6'da görüleceği üzere üç yayıncı kuruluşun yayınlarında mahremiyet ihlali tespit edilmiştir. Mağdur çocuğun isim veya görüntülerinin paylaşımı bir mahremiyet ihlali olarak değerlendirilmektedir. Medya hizmet sağlayıcıların genel tutumlarının ölümle neticelenen olaylarda mağdurun fotoğraf, video, isim veya aile bireylerinin bilgilerinin açıkça verilmesi olduğu tespit edilmiştir. Fakat çocuğa yönelik istismarın türü veyahut mağdurun ölmüş olması mahremiyet hakkının yok sayılmasına neden olmamalıdır. Tablo 7'de görülebileceği üzere "Suruç'ta Taciz" olayında KANAL D, SHOW TV ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşların her birinin mahremiyet ihlalinde bulunduğu değerlendirilmiştir. 3 yayıncı kuruluşunda kullandığı güvenlik kamerası görüntüleri olayın gerçekleştiği sokak ve apartmana aittir ve bu alanlar aynı zamanda çocuğun yaşadığı yer olduğu için mahremiyet ihlalinin derecesi artmaktadır. Ayrıca haberin detayında çocuğun maruz kaldığı olayın Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde gerçekleştiği bilgisi de vardır. Bu bilgiler birleştirildiğinde çocuğun tanınması olasıdır ve bu çocuğun özel hayatına yapılan bir saldırıdır. Üstelik STAR TV logolu yayıncı kuruluş istismar anlarını, zanlının çocuğa temas ettiği anları ekrana getirmiştir. Bu durum mağdur olmuş çocuğun mahremiyetine yapılmış büyük bir ihlal olarak çocuğun ikinci kez mağduriyet yaşamasına sebep olacak cinsten bir sunum şeklidir.

3.2.1.6. Haberde Öğretici Ayrıntılar

"Çöp Evdeki Çocuk" konulu haberde 4 yayıncı kuruluşta habere dair öğretici ayrıntılara yer verilmediği değerlendirilmiştir. Tablo 6'da görülebileceği üzere "Ayşenur'un Ölümü" başlıklı olaya dair KANAL D ve ATV logolu yayıncı kuruluşların zanlının ifadesinde mağdur çocuğu gürültü yaptığı için tekme atmak suretiyle ölüme sürüklediği gerekçesi habere dair öğretici ayrıntı olarak değerlendirilmiştir. STAR TV logolu yayıncı kuruluş ise söz konusu haberin sunumunda zanlının röportajına yer vererek olaya dair daha fazla öğretici ayrıntı sunmaktadır. Söz konusu olayda incelenen 3 yayıncı kuruluşunda suçun

yöntemini öğretme ya da anlatma kastı olmadığı düşünülmekte fakat bu detaylar konusunda habercinin ihtiyatlı davranarak öğretici bir niteliğinin olduğunu farkedip dikkatli olması gerekmektedir. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 8.maddesinde yayıncı kuruluşların herhangi bir suçun işlenmesini, suçlu kişileri ve suç örgütlerini övemeyeceğinin yanı sıra suçun yöntemlerini öğretici şekilde yayın yapamayacaklarına da hükmetmektedir. Bu düzenleme medyanın suçu meydana getiren eylemin gösterilmesi, anlatılması ve detaylandırılması noktasında öğretici ayrıntılar içerip içermemesiyle ilgilidir. Tablo 7'de görülebileceği üzere "Suruç'ta Taciz" olayında KANAL D, SHOW TV ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşların haberde öğretici ayrıntılar verdikleri tespit edilmiştir. Özellikle STAR TV logolu kuruluşun haber sunumunda, zanlının, çocuğu adım adım takip etmesi, çocuğun yaşadığı apartmana girerken onu bekleyip kapı açıldığında apartmana çocukla birlikte girmesi, istismarı orada gerçekleştirmesi ve zanlının çocuğun sırtına dokunduğu anların defalarca ekrana getirilmesi ve haberin sonunda çocuğu kucağına aldığı görüntülerin yayınlanması istismara meyilli kişiler için yöntem olarak öğretici olabilecek ayrıntılar olarak değerlendirilmiştir. Haber bu şekilde detaylandırılarak suç olgusu daha fazla ön plana çıkarılmıştır.

3.2.1.7. Görüntü Tekrarı

İncelenen yayıncı kuruluşların sunmuş oldukları "Çöp Evdeki Çocuk", "Ayşenur'un Ölümü" ve "Suruç'ta Taciz" olaylarının hepsinde yayıncı kuruluşların görüntü tekrarlarına yer verdikleri değerlendirilmiştir. Haberlerde şiddet olaylarının sunumunda görüntü tekrarlarına yer verilmesi durumun normalleştirilmesine neden olmakta ve izleyici açısından kanıksatıcı olması ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 8.maddesinde yayınların, şiddete teşvik edici ya da kanıksatıcı olamayacağı düzenlenmiştir. Ayrıca yukarıda bahseldiği üzere Çocuk Dostu Yayıncılık Çalıştayı'nda çocuğa yönelik şiddet durumlarında, uzunca ve aşırı şekildeki sunumların duyarsızlaşma, kanıksama ve normalleştirme gibi olumsuzlukları beraberinde getirebileceğinin unutulmaması gerektiği ifade edilmiştir. "Suruç'ta Taciz" olayında suçu oluşturan fiilin güvenlik kamerası kaydıyla ekranlara getirilmesi hasebiyle direk olarak olay anı izleyiciye sunulmaktadır. Bu olayda kanalların ortak tutumu olarak görüntüler tekrar tekrar sunulmuştur ve suç fiili ekrana yansımıştır.

Haber özü gereği hızlı iletilmesi gereken anlık bir durumdur. Televizyon haber bültenlerinde şiddet içerikli görüntü ya da bilgilerin defalarca ekrana getirilmesi, haberin

özünden uzaklaşılmasına neden olurken aynı zamanda izleyicinin bu şiddete belirli bir seviyede maruz kalmasına sebep olmaktadır. Uygulamada aynı haber içeriğinde görüntülerin normal hızından daha yavaş bir şekilde ve defalarca yer verildiği gözlemlenmektedir. Bu şekildeki durumlarda haberi izleyen kitle haberin bilgi verme amacından uzaklaşıp olayın bir parçası haline gelebilmektedir. Bu durum etik ilkeler ve hukuki metinlere aykırılık teşkil etmektedir (Güz, 2006, s. 6).

3.2.1.8. Sansasyonel Unsur

Tablo 5'de görüleceği üzere "Çöp Evdeki Çocuk" haberi, incelenen bütün kanalların 4 ya da 5 gün ana haber bültenlerine konu ettikleri ve genel olarak sansasyonel unsurlara yoğun olarak yer verdikleri bir olay olmuştur.

KANAL D logolu yayıncı kuruluş "Çöp Evdeki Çocuk" olayının 2. günündeki sunumunda "…*Türkiye şoke oldu. Perişan halde bir deri bir kemikti…* Son yılların en *korkunç ve tuhaf* haberinin…" gibi ifadeler kullanarak olayın trajedisini ön plana çıkarmakta ve mağdur çocuğun yüzünün bulanıklaştırıldığı fotoğrafta uzamış tırnakları ve yaralar oluşmuş ellerini vurgulamak için eli kırmızı daire içine alınarak vurgulanmıştır. 4. Günün ki sunumunda *"...çöp ev skandalı..."* şeklindeki ifadesi oldukça çarpıcı ve izleyici de dikkat ve ilgi uyandıracak türden bir ifadedir. Ayrıca biyolojik baba olduğunu iddia eden Ufuk Çelikkol'un arkadaşına saldırı anları kırmızı daire içine alınarak ve ritmik bir müzik eşliğinde dikkat çekici şekilde verilmiştir. KANAL D logolu yayıncı kuruluşun SHOW TV ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşa göre daha az sansasyonel ögeye başvurduğu tespit edilmiştir.

SHOW TV logolu kuruluş "Çöp Evdeki Çocuk" olayını yayınladığı 5 günde sansasyonel unsurlara yer vermiştir. Söz konusu haberde genel olarak "…*şok üstüne şok yaşadı*.", "*Keder dolu bir oda, acı dolu bir çocuk*…", "*Dehşet evinden*…", "*Ekipler şoke oldu. 9 yaşında bir çocuk bir ülkeyi mermiyle değil, dramıyla değil, gözleriyle vurdu*.", "*Dramın dramını yaşayan çocuk*…", "…*flaş bir gelişme*…", "*Türkiye'nin kanını donduran olay*…" ifadelerine yer verilerek çarpıcı sunum şekli benimsenmiştir. Ayrıca çocuk ambulansa bindirilirken dışarıdan bir sesin "*Çöp gibi kalmış*." söylemine yer verilmesi ilgi çekmek ve panik yaratmak için haberde kullanılmıştır. Komşu olduğu tahmin edilen bir kadının, "*Kemiğin üzerinde deri vardı. Kocaman bir kafa, tırnakları kocaman bir kemiğin üstünde bir deri var*." şeklindeki ifadeleriyle birlikte haberin çarpıcılığı iyice pekiştirilmiştir. Mağdurun çöp evin kilitli odası kırıldığında yatakta yatarken ki hali sarı halka içine alınarak

dikkatler buraya çekilmiştir. SHOW TV logolu yayıncı kuruluşun "Çöp Evdeki Çocuk" olayının 2. gününden itibaren çocuğun görüntüsünün bulanıklaştırılmadan sunucunun arkasındaki büyük ekranda yansıtılması ciddi bir etik ihlaldir. Mağdur çocuğun ikinci kez büyük bir mağduriyet yaşamasına sebep olacak ve geleceğin yetişkin bireyi bu çocuğun kimliğinin ortaya çıkmasına ve yaşanan trajik olayın her daim hatırlanmasına neden olabilecektir.

STAR TV logolu yayıncı kuruluş "Çöp Evdeki Çocuk" olayında genel olarak "…günün *en tuhaf haberi*", "*Türkiye'yi şoke eden haber*." şeklindeki ifadeleri izleyicinin ilgisini çekmek için kullanılmıştır. Çocuğun elleri ve saçlarına yakınlaştırılarak ekrana yansıtılmış, ellerindeki yaralar ve uzamış tırnaklarına dikkat çekmek için kırmızı halka içine alınmıştır. Ayrıca komşu olduğu tahmin edilen bir kadının "*Kemiğin üzerinde deri vardı. Kocaman bir kafa, tırnakları kocaman bir kemiğin üstünde bir deri var, et diye bir şey yok çocukta*." şeklindeki röportajına yer verilmiştir. Haberde yer verilen röportaj, trajik bir olayı daha negatif bir noktaya çekebilecek ya da mevcut negatifliği destekleyebilecek bir araç olarak kullanılabilmektedir. Bu şekilde habere konu olan olay hakkında negatif bir algı ve kanaate sahip kişilerin röportaj vermesi durumun olumsuzluğunu artırmaktadır (Yurdigül, 2014, s. 79). Çocuğun, çöp evin kilitli odası açıldığındaki halinin kırmızı ok ile gösterilmesi ve daire içine alınması ve ayrıca uzamış tırnaklı yaralı eli ve yırtık çoraplı yaralı ayaklarının yakınlaştırılarak ekrana yansıtılması hem mahremiyetin ihlali olarak düşünülmüş hem de sansayonel birer unsur olarak görülmüştür. Ayrıca görevlinin "*Altına işemiş çocuk*." şeklindeki ifade çocuğun gururunu kırıcıdır ve dikkatleri çekmek için kullanılmıştır.

ATV logolu yayıncı kuruluş "Çöp Evdeki Çocuk" olayında çöp evdeki odanın kapısı açıldığında orada bir çocuğun olacağını tahmin etmeyen görevlilerin gördükleri karşısında verdikleri şaşkın ve acıma dolu ifadeler ve çocuğun ambulansa bindirildiğindeki halinin defalarca haberde kullanılması sansasyonel bir sunum şeklidir. Komşu olduğu tahmin edilen bir kadının "*Bir kemiğin üzerinde deri var, et diye bir şey yok çocukta."* şeklinde ifadeler kullandığı röportajına da yer verilmiştir. Bu röportajla birlikte haberin çarpıcılığı iyice pekiştirilmiş ve zaten trajik olan durum tamamen acı dolu bir tablo haline getirilmiştir. Ayrıca haberde belli anların tekrarları ekrana getirilerek olayın ilgi çekiciliği artırılmıştır. ATV logolu yayıncı kuruluşun diğer haber bültenlerine göre daha az sansasyonel unsura yer vermiş olduğu değerlendirilmiştir.

Tablo 6'da görüleceği üzere "Ayşenur'un Ölümü" nün sunumunda incelenen yayıncı kuruluşların sansasyonel unsurlara yer verdiği görülmüştür. KANAL D, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların ortak tutumu olarak haber boyunca çocuğun

bulanıklaştırılmadan fotoğraflarını ve videosunu ekrana yansıtmışlardır. Çocuğun cansız bedeninin yorgan içinde taşındığı anlarda izleyiciyle paylaşılmıştır. Bunlara ek olarak STAR TV logolu kuruluş zanlı dayı ile yapılan röportajı ekrana getirmiştir. Bu etik ilkeler kapsamında doğru bir sunum şekli değilken izleyici açısından 3 yaşında öldürülen mağdurun failinin ekrana çıkıp açıklamalar yapması çarpıcıdır. ATV logolu yayıncı kuruluş ise mağdurun ve 4 yaşındaki abisinin yayınlanmasına gerek olmayan ev hallerinin videosunda abiyi de bulanıklaştırmamıştır.

"Suruç'ta Taciz" olayında Tablo 7'de görüleceği üzere KANAL D, SHOW TV ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşların tümünün sansayonel ögeleri kullandıkları tespit edilmiştir. KANAL D logolu yayıncı kuruluş, güvenlik kamerası görüntülerinde zanlı ve çocuk kırmızı halka içine almıştır. Ayrıca haber sunumunda aktarılan "tacizci" ifadesi yerine "fail" kelimesinin kullanılması daha doğru olacaktır. SHOW TV logolu yayıncı kuruluş zanlının, suçu oluşturan fiili gerçekleştirme niyetiyle mağduru takip ettiği görüntülerinin üzerine "tacizci" ve "küçük kız" şeklinde işaretlemelerle dikkat çekici bir şekilde sunulmuş ve apartmanın içindeyken mağdura yakınlaşıp elini omzuna attığı anlar sarı bir daire içine alınmış ve görüntünün üzerine sarı bir kutucuk içine siyah renkle "Küçük kızı taciz ediyor." yazılmıştır. Bu oldukça çarpıcı ve izleyicinin bütün dikaktini o noktaya çeken bir sunum şeklidir. STAR TV logolu yayıncı kuruluş zanlının, çocuğu takip ettiği görüntülerde kimin kim olduğu anlaşılmasına rağmen "tacizci" ve "kız çocuğu" şeklinde işaretlemeleri kullanmıştır. Hem kız çocuğu şeklindeki işaretleme hem de haber anlatılırken kullanılan kız çocuğu ifadesi istismara maruz kalan çocuğun kız olduğunu vurgulamıştır. Fakat istismar mağduru çocuğun cinsiyetinin bir önemi bulunmamaktadır. Ayrıca zanlının çocuğun sırtına dokunduğu anlar defalarca ekrana getirilmiş ve haberin sonunda çocuğu kucağına aldığı görüntülere herhangi bir bulanıklaştırma işlemi yapılmadan yer verilmiştir. Bu noktada STAR TV logolu yayıncı kuruluşun ciddi bir sansasyon yaratıcı öge kullandığı ortadadır. Bütün bunlara ek olarak "sapık" kelimesi kullanımı daha doğru bir tabir olabilecek olan "fail" yerine kullanılmış çarpıcı bir ifadedir.

Şiddet içerikli haberlerde görüntülerin bulanıklaştırılması medyanın topluma karşı olan sorumlu yayıncılık anlayışlarının gereğidir. Çünkü şiddet içerikli görüntüler zarar verici veya toplumunda bu şiddete maruz kalmasına neden olabilecek görüntülerdir. Haber profesyonelleri iletilerinin yalnızca yetişkinlere ulaştığını düşünmemeli ve bu iletilere ekran başındaki çocuklarında maruz kalabileceğini farkında olmalıdır. Bulanıklaştırma yöntemiyle habercinin, haber verme hakkı ve haberlerin hedef kitlesi yetişkinler ve aynı zamanda gizli tüketicisi çocuklarında korunması arasındaki denge kurulabilecektir (Güz, 2006, s. 7). STAR

TV logolu yayıncı kuruluşun, zanlının mağdur çocuğu kucağına aldığı cinsel şiddet içeren görüntülere herhangi bir bulanıklaştırma işlemi uygulamadan haber sunumunda yer vermesi hem hukuki metinleri hem de etik ilkeleri ihlal etmektedir.

6112 sayılı Kanun'daki yayıncı kuruluşların, yansızlık, gerçeklik ve doğruluk prensiplerini benimsemek ve toplumda hür bir şekilde kanaat oluşumuna mâni olmama sorumlulukları olduğu şeklindeki ifade, haberlerdeki sansasyonel sunum şeklinin izleyicide özgür bir kanaat oluşmasını engellediği düşünüldüğünde, bunun bir ihlal olduğunu ortaya koymaktadır. UNICEF tarafından yayınlanan Çocuklar ve Gençlerle ilgili Etik Kurallar Çerçevesinde habercilik için ilkelere göre on sekiz yaşın altındaki bireylere karşı cinsiyetçi, şiddet odaklı, mağdurun kurban olarak gösterildiği çarpıcı sunum şeklinden mutlaka uzak durulmalıdır (Avcı, 2011, s. 99). Çocuk Hakları Bilgi Ağı (CRIN)'nın çocuklarla ilgili haber yaparken başvurulacak etik ilkeler kapsamında çocukların konu edildiği olayları ön plana çıkarmak için klişeleşmiş ifadelerden ve çarpıcı sunum şeklinden uzak durulmalı ve Çocuk Dostu Yayıncılık İlkelerinden biri olan sansasyonel fotoğraflar, videolar ve müzikler kullanılmamalı, haberde magazin malzemelerinden faydalanılmamalı şeklindeki düzenlemeler sansasyonel sunum şeklinin ihlal olduğunu ortaya koyan ilkelerdendir. Bu sebeple incelenen bütün kanalların her 3 olay içinde sansasyonel unsurlara yer vererek çocuk odaklı yayıncılık bağlamında ihlallere sebebiyet verdikleri tespit edilmiştir.

3.2.1.9. Dramatik Öge

Tablo 1'de görüleceği üzere "Çöp Evdeki Çocuk" olayının KANAL D logolu yayıncı kuruluşça sunumunda "Bursa da eşine benzerine kolay kolay rastlanmayacak bir *dram ve vicdansızlık* ortaya çıktı… Yarı baygındı, *açlıktan ölmek üzereydi. Öylesine ki ekiplere beni kurtarın diye bile seslenemedi*…" ifadeleri duygusal ögelerin ön plana çıkarılmıştır. Haberin 2. ve 3. günkü sunumlarında dramatik bir müziğe yer verilmektedir.

SHOW TV logolu yayıncı kuruluşun ana haber bülteninde sunucu haberin ilk olarak ekrana geldiği gün "Ünlü yazar *Sefiller kitabında şöyle yazmıştı: "Ölmek bir şey değil, yaşamamak korkunç.*" cümlesi ve haber içinde "…*bir deri bir kemik* küçük bir çocuk…" ve "Zavallı çocuk…" şeklindeki ifadeleri dramatizasyon ögeleridir. Genel olarak haber sunumunda "*Bazı şeyler var görenin, duyanın, yazanın kalbine hançer saplıyor, acıtıyor, kanatıyor... Keder dolu bir oda, acı dolu bir çocuk...*", "*Çöp yığının ortasında aç, susuz, halsiz, perişandı. Onu görenler herkes ölür ama herkes yaşayamaz sözünü hatırladı*." ifadeler ve dahada fazlası olayın tamamen dramatik bir bakış açısıyla yansıtıldığını ve zaten

trajik olan bu olayın öyküleştirme tekniği kullanılarak acıklı hale getirildiğini göstermektedir. Tablo 2'de görüleceği üzere ilk gün dışında diğer 4 gün habere arka planda duygusal bir müzikte eklenerek çok daha hüzünlü bir hale getirilmiştir.

STAR TV logolu yayıncı kuruluş genel olarak "*…içler acısı manzara…*", "*…perişan halde küçük bir çocuk…*", "*Talihsiz çocuk…*" şeklindeki ifadelere yer vermiştir. Tablo 3'de görüldüğü üzere yayıncı kuruluşun haber sunumunun 4. gününde dramatik ögelere yer vermediği gözlemlenmiştir. "Çöp Evdeki Çocuk" haberinin 5. gününde görevlinin "*Altına işemiş çocuk.*" şeklindeki ifadesinden sonra kısa süreli bir müzik başlamıştır bu durum yayıncının, izleyicinin duygularını harekete geçirmeye yönelik bir yaklaşımı olarak değerlendirilmiştir.

ATV logolu yayıncı kuruluşça "Çöp Evdeki Çocuk" olayının 5 gün boyunca ana haber bültenine konu edilen sunumunda "*…yüreğimizi paramparça eden…*", "*Zavallı çocuğun…*", "*Cem Muhammed' in dramından bir dram daha çıktı*." şeklindeki kullanımların ve komşu olduğu tahmin edilen kişinin çocuk ambulansa bindirilirken çocuğun zaten çekilmesini istemediği bir esnada "*Çöp gibi kalmış*." şeklindeki yorumunun ekrana yansıtılmasının acıma hissini ortaya çıkarmaya yönelik olduğu düşünülmektedir. Tablo 4'de görüldüğü üzere yayıncı kuruluşun 4. günkü sunumunda dramatik ögelere rastlanmamıştır.

"Çöp Evdeki Çocuk" olayında kullanılan dramatik ögelere dair genel bir değerlendirme yapıldığında yayınlarında yoğun dramatik unsurlara yer vermiş yayıncıların bu durumu haber esnasında kullanılan dramatik bir müzik ve haber dilinde seçilen acıma duygusu oluşturan ifadelerle birlikte ortaya koyduğunu ya da pekiştirdiğini söylemek mümkün olacaktır. Özellikle SHOW TV logolu kuruluşun haber esnasında yoğun dramatik ögelere yer verdiği ve öyküleştirme tekniğini bir hayli kullandığı değerlendirilmiştir. Uzun (2002) son zamanlardaki televizyon haber bültenlerinin, kurgu sonucu ortaya çıkan dizi, film gibi yapımlara benzediğini belirtmektedir. Yaşanmış gerçek olaylar ekrana yansıtılırken dramatik kurgu, fonda bir müzik, yavaşlatılmış görüntüler yoğun olarak kullanılmaktadır. Bu yöntemler haberlerin kurgu yapımlara oldukça benzemesine sebep olmaktadır (s. 17). "Çöp Evdeki Çocuk" olayında yeni bilgilere ulaşıldıkça olayı öyküleştirme açısından daha çok malzeme ortaya çıkmıştır. Özellikle KANAL D logolu yayıncı kuruluşun bu olaya dair yapmış olduğu son günün haber içeriği çocuğun babasının bulunması ve bunun üzerine biyolojik babayla yapılan röportajda babanın arkadaşına saldırması şeklindeki bir içeriktir. Bu noktada kuruluşun haberin özünden oldukça uzaklaşıp başka bir içerik sunduğu tespit edilmiştir.

"Ayşenur'un Ölümü" olayında KANAL D logolu yayıncı kuruluş dramatik ögelere yer vermemiştir. Aynı olaya dair STAR TV logolu yayıncı kuruluşun haber sunumunda "*Günün en acı haberlerinden birinin adresi Burdur*." ve "*Talihsiz kızın…*" şeklindeki ifadelerin yoğun olmamakla birlikte dramatik ögeler içerdiği söylenebilecektir. ATV logolu yayıncı kuruluşun haber sunumunda kullundığı "*Vicdansız dayı…*" şeklindeki ifade, zanlının bu şekilde nitelendirilerek olayın izleyici açısından daha hüzünlü bulunmasına sebep olabilecektir. Oysa ki çocuk hakları ve medyaya dair düzenlemeler içeren Oslo Çağrısı medya etiği kapsamında basının, çocukları haberlerde dramatize etmeden, kalıp yargılar veya klişelerle onları habere yansıtmadan çocuklara yönelik hak ihlallerine sebep olmaması gerektiğini savunmaktadır.

"Suruç'ta Taciz" olayında KANAL D ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşlar dramatik unsurlara yer vermezken, SHOW TV logolu yayıncı kuruluş dramatik ögelere yoğun olmamakla birlikte yer vermiştir. "*…iki kız çocuğuna aynı kabusu yaşattığı ortaya çıktı*." ve "*Savunmasız küçük kız…*" ifadeleri dramatizasyon ögeleridir.

3.2.1.10. Müzik ya da Ses Efekti

Tablo 5'te görülebileceği üzere "Çöp Evdeki Çocuk" olayında KANAL D, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar haber esnasında zaman zaman müziğe yer vermişlerdir. Özellikle SHOW TV logolu yayıncı kuruluş haberi sunduğu 2., 3. ve 4. günlerde haber boyunca kimi zaman artan kimi zaman azalan bir müzik habere eşlik etmiştir.

"Ayşenur'un Ölümü" olayında ortak bir tutum olarak KANAL D, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar Tablo 6'da görüleceği üzere müzik ya da ses efektine yer vermemiştir.

Tablo 7'de görüldüğü üzere "Suruç'ta Taciz" olayında SHOW TV logolu yayıncı kuruluş müzik veya ses efektine yer vermezken, KANAL D logolu yayıncı kuruluş haberin sunumunun başında kısa süreli ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşta haber sunumunun başında ritmik, dikkat çekici bir müziğe yer vermişlerdir. 6112 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'un 8. maddesinin 1.fıkrasının (ı) bendinde "…haberin verilişinde abartılı ses ve görüntüye, doğal sesin dışında efekt ve müziğe yer verilemez; …" şeklindeki ifade haber bültenlerinde müziğe yer verilmesini ihlal kapsamına almıştır. Bu noktada haber sunumuna eşlik eden müzik hem 6112 Sayılı Kanun, hem de etik ilkeler kapsamında ihlal olarak değerlendirilmiştir.

3.2.1.11. Cinsel İçerikli Görüntüler

"Çöp Evdeki Çocuk" ve "Ayşenur'un Ölümü" olaylarında habere konu fiiller cinsel istismar ile ilgili olmadığından cinsel içerikli görüntülere doğal olarak yer verilmemiştir. Tablo 7'de görüldüğü üzere "Suruç'ta Taciz" olayında KANAL D logolu yayıncı kuruluşun cinsel içerikli görüntülere yer vermediği gözlemlenmiştir. SHOW TV logolu yayıncı kuruluş yoğun olmamakla birlikte cinsel içerikli görüntülere yer vermiştir. Zanlının çocuğun omzuna dokunduğu anlar ekrana yansıtılmıştır. STAR TV logolu yayıncı kuruluş ana haber bülteninde, zanlının mağdur çocuğun omzuna dokunduğu ve çocuğu kucağına aldığı görüntülerine yer vermiştir.

UNICEF tarafından yayınlanan 18 yaşından küçük çocuklar ve gençlerle ilgili etik kurallar çerçevesinde habercilik kılavuzundaki ilkeler çerçevesinde çocuklarla ilgili haberlerde gözetilecek kurallardan biri cinsel suistimal ve sömürüye maruz kalanların adının ve görüntüsünün her zaman gizlenmesi gerektiğidir. Uluslararası Gazeteciler Federasyonu Çocuklarla İlgili Konularda Haber Yapmada Gözetilecek Yollar ve İlkeler kapsamında çocukların cinsel içerikli görüntülerinin kullanılmaması gerektiğini vurgulamaktadır. Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin yayınlamış olduğu Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi'nde "Gazetecinin Doğru Davranış Kuralları" adlı 2. Bölümünde çocuklara dair bir kısım vardır. Buna göre suça sürüklenen çocuklara dair suçlar ve cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar için çocuk yaştaki suç mağdurunun isimleri açıklanmamalı ve kimliklerinin tespit edilebileceği şekilde haber yapılmamalı ve fotoğraf ya da görüntü kullanılırken hassas bir bakış açısıyla paylaşım yapılmalıdır. Bu ilkeler dikkate alındığında SHOW TV logolu yayıncı kuruluşun zanlının kıza yaklaşıp omzuna temas ettiği anların yakınlaştırılarak sarı halka içine alınmak suretiyle tam o anda görüntünün üstünde "*Küçük kızı taciz ediyor*." şeklinde yazının yazması ihlal içerikli bir sunum şeklidir. STAR TV logolu yayıncı kuruluşun zanlının mağdur çocuğun omzuna dokunduğu ve çocuğu kucağına aldığı görüntülerine yer verilerek ve söz konusu görüntülerde "*Tacizci*" ve "*Kız Çocuğu*" şeklindeki işaretlemelerle suç fiili daha dikkat çekici şekilde sunulmuştur. Bu noktada etik ilkeler kapsamında yapılan değerlendirme sonucunda STAR TV logolu yayıncı kuruluşun söz konusu ilkeleri ihlal ettiği ve mağdur çocuğun yaşamış olduğu travmatik anları bu şekilde ekrana yansıtarak onu ikinci kez mağdur edebileceği sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

BÖLÜM 4

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, ana haber bültenlerinde çocuğa yönelik şiddetin sunumuna ilişkin yapılan çalışmamızın sonuçları ve bu sonuçlar ışığında geliştirilen ve bu alanda faydalı olacağını düşündüğümüz öneriler yer almaktadır.

Sonuçlar

Modern çağda teknolojinin getirdiği olanaklarla birlikte kitle iletişim araçlarının kullanımının yaygınlaşması ve özellikle medyanın iletilerinin daha geniş kitlelere ulaşması sonucu bu iletişim modelinin önemi artmıştır. Toplumlarda bilginin edinilme sürecinde, bilgi akışını gerçekleştirmede ve düşüncelerin olgunlaştırılmasında en baskın rolü kitle iletişim araçlarının üstlendiği gerçeği kabul edilmektedir. Medyanın bireyleri bilgilendirme görev ve sorumluluğu haberler vasıtasıyla topluma ulaşmaktadır. Basının kamusal sorumluluğu gereği en temel işlevi haber verme hak ve görevidir. Haber alma ve verme hürriyetleri ifade hürriyetinin ana unsurlarıdır. Aynı zamanda haberleşme hürriyetinin varlığından söz etmenin şartı düşünce ve ifade özgürlüğüdür. Haber alma özgürlüğünden söz edildiğinde, kitle haberleşme araçları ile fikir, bilgi ve haberlere erişebilme anlaşılmaktadır. Fikir ve haberlere dair bilgi edinme hakkının ve özgürlüğünün en geniş kullanım alanı olan televizyon, radyo, dergi, internet gibi kitle iletişim araçları önemli bir sorumluluğu yerine getirmektedirler. Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin doğal bir sonucu basın hürriyetidir. Basın özgürlüğü ve basının konu ettiği olayların öznesi çocukların kişilik hakları karşı karşıya geldiğinde hangi menfaatin öncelenmesi gerektiği oldukça önemli bir konudur. Medyada özellikle haber bültenlerinde ihmal veya istismara maruz kalan bir çocuğun olayı haberleştirilirken, mahremiyetine zarar vermeyecek bir sunum şekli çok önemlidir. Çocuğun kimliğini deşifre edecek herhangi bir ayrıntı çocuğun manevi bütünlüğüne yapılmış bir saldırıdır. Bu durumlarda çocuk hakları ve etik ilkeler bağlamında çocuğun üstün yararı, basın özgürlüğü çerçevesindeki medyanın sahip olduğu haklara göre korunması gereken menfaat olarak karşımıza çıkmaktadır.

Tarih boyunca insan, doğası gereği çeşitli olay, durum ve olguları öğrenme hissiyatına sahip olmuştur. Bu bilme ve öğrenmeyi isteme hali haber kavramının ortaya çıkışına vesile olmuştur. Bu yüzden haberin en basit ve temel tanımı "insanların bilgi

edinmesi" olarak karşımıza çıkmaktadır. Wilbur Schramm'a göre "Haber bir olay değildir. Olduktan sonra algılanabilecek bir olgudur. Olayla özdeş değil, fakat olayın esas çerçevesi içinde tekrar kurulabilmesi hedefidir.". İletiyi aktarabilecek olan bir kaynak ve kaynağı karşılayacak bir alıcı haberin oluşması için gerekli olan ögelerdir. Olay ve haber kavramları birbirinden farklı olgulardır. Genel bir ifadeyle haber, olayın yeniden ele alınarak sunulmasıdır. Televizyon haberi kavramı ise televizyon habercisinin haberin unsurlarını göz önünde bulundurarak haber konusu olabileceği düşünülen olayları gerçekle bağlı ve gazetecilik etik ilkeleri ışığında derleyip ardından akıcı bir dil kullanarak yazıp seslendirip yayına hazır hale getirdiği ve kitle iletişim araçları ile halka sunduğu görüntülerdir. Çalışmamızı yakından ilgilendiren televizyon kanallarında yayınlanan ana haber bültenlerinin, en çok izlenilen saat diliminde ve bütün aile fertlerinin televizyon karşısında bir arada olduğu anda yayınlanması televizyon haberinin önemini artıran sebeplerdendir.

Haberde, gerçeklik unsuru olmazsa olmazdır. Fakat izleyicinin farkında olması gereken nokta haberin kurgulandığı ve sahip olduğu gerçekliğin yalnızca haberi yapan habercinin gerçekliği olmasıdır. Haber görüntüleri, haberin bütünlüğü bakımından televizyon haberinin tüm aşamalarında oldukça esaslı bir yere sahiptir. Gerçeklik algısını destekleyen en önemli öge görüntülerdir. Çünkü görüntüler izleyicide, habere konu olayın içindeymiş hissini ortaya çıkarır ve gerçeklik algısını bu vasıtayla pekiştirir. Böylece televizyon haberinin toplumda belirli bir algı oluşturmada ve onları yönlendirmedeki etkisi kuvvetlenmektedir. Çünkü seyircinin direk gözü ile gördüğü bir duruma inanması çok daha hızlı ve kolay olacaktır. Günümüzde yayıncı kuruluşlar, habercilik anlayışları, haber sunum şekilleri ve etik ilkelere uygun habercilik açısından birçok eleştirinin muhatabı olmaktadırlar. Ticari başarı sağlama kaygısı, seyirci açısından bu kanalların haberlerinin güvenirliğinin sorgulanmasına sebep olmaktadır. Söz konusu ticari kaygı nedeniyle, haberlerde kişilerin manevi bütünlükleri kapsamında mahremiyet ihlallerine maruz kaldıkları görülmektedir. Ayrıca haberin çekiciliğini artırmak için yayıncı kuruluşların haber bültenlerinde, sansasyonel unsurları, dramatik olguları, müzik ve ses efektlerini ve cinsel ögeleri kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir.

Çalışmanın öznesini oluşturan çocukların, medyanın zararlı etkilerinden korunmaya yetişkinlerden daha çok ihtiyaçları olması sebebiyle çocuk kavramına yer verilmiştir. Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye göre daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuk sayılır. Çocuk, fiziken, zihnen ve ruhen yeterince olgunluğa erişmemiş olması nedeniyle ilgiye, bakıma, eğitime ihtiyaç duyan, toplum içindeki rol ve görev paylaşımını henüz kavrayamayan kişidir. Ortaya konmuş çocuk

tanımlarına bakıldığında temelinde birey ya da insan tanımının yattığı gözlemlenmiştir. Genel kanı çocuk haklarının, çocukların henüz tam olgunluğa erişemedikleri için özel birey haklarıyla donatılması gerektiğidir. Bu durum diğer bireyler karşısında ayrıcalıklı olma durumu değildir. Çocuk hakları yetişkin bireylerin sahip olduğu haklar ile çatışmamaktadır. Aksine bu haklar, insan hakları hukukunun önemli bir parçasını oluşturmakta ve onu tamamlamaktadır.

Günden güne şiddet kelimesinin kavramsal olarak genişlediğini ve tekrar tekrar tanımlandığını görmekteyiz. Eski çağlarda şiddet kavramı yalnızca fiziksel açıdan tanımlanıp düşünülürken, günümüzde şiddetin psikolojik, cinsel ve ekonomik başta olmak üzere çeşitleri olduğu kanısı yaygındır. Şiddet kavramı başa çıkması zor, küçük veya büyük, mahiyeti az ya da çok eylemlerden fiziksel, psikolojik, maddi ve manevi yapıya zarar veren fiillerin her biridir. Genel hatlarıyla şiddet kavramı açıklandıktan sonra çalışmamızın temelini oluşturan çocuğa yönelik şiddet irdelenmiştir.

Çocukların fiziksel, zihinsel ve psikolojik gelişimlerine zarar veren en büyük etmen çocuğa yönelmiş şiddettir. Çocuğa yönelmiş şiddet, evrensel bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram, çocuğun zihinsel, bedensel ve ahlaki bakımdan ilerlemesini durduran ya da yaşıtlarına göre geride kalmasına yol açan, fiziksel ve ruhsal travmalarla noktalanan bir sosyal gerçekliktir. Çocuk istismarı şeklinde ifade edilebilen çocuğa yönelik şiddet, çocukların sağlıklarını tehdit eden, fiziksel, psikolojik, zihinsel, sosyal ya da kültürel gelişimlerine zarar veren her türlü muameledir. Günümüzün çocuklarının gelecekte fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı bireyler olabilmeleri, çocukken tecrübe ettikleri durumlarla oldukça bağlantılıdır. Çocuk ihmal ya da istismarına maruz kalan çocukların yaşadıklarının, geleceklerini olumsuz yönde etkileme ihtimali oldukça yüksektir. Özünde çocuğa yönelik ihmal ve istismar kavramlarının birbirlerinden farklı olgular olduğunu söylemek gerekmektedir. İhmal çocuğun bakımını üstlenmiş kişinin yapması gerekli olan çocuğu korumak ve bakımını yerine getirip ihtiyaçlarını karşılamak gibi durumlarda noksanlıklar göstermesidir. Şiddetin türü ne olursa olsun mağdur çocuğu psikolojik açıdan zorlamakta, eğer gerekli önlemler alınmaz ise psikolojik birçok hastalık yaşamasına neden olmaktadır.

Günümüzde medyanın bireyler ve toplum üzerindeki etkisi tartışılmaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Medya bünyesinde bulundurduğu bu gücü yalnızca ticari kaygılarla değil, toplumu bilgilendirmek, bilinçlendirmek ve pozitif yönde dönüşüme uğramasını sağlamak için kullanmalıdır. Medyada kendine geniş bir yer bulan haberlerin gerçek olayları aktarırken kurgulandığı düşünüldüğünde, bu oluşum sırasında hassasiyet gösterilmesi beklenmektedir. Şiddet haberlerinin medyada yer alması normaldir fakat bu

noktada önemli olan bu şekildeki haberlerin nasıl ve ne şekilde sunulduğudur. İzleyici açısından şiddet görüntülerini izlemek, görülen şiddetin öğrenilmesi, öğrenilmiş bu davranışın kanıksanması ve kalıcı bir hal alması tehlikeli bir ihtimaldir. Bu durum şiddetin toplum üzerindeki bumerang etkisinin göstermektedir. Medya üzerine inceleme yaparken çalışma için özel öneme haiz olan televizyon programlarının içinden izlenme oranlarının oldukça yüksek olduğu haber bültenlerine odaklanılmıştır.

Çocukların haberin öznesi olduğu konuların genelde şiddet, taciz, istismar gibi onları kötü pozisyona düşüren olaylar ya da sel, yangın, deprem gibi afetler ya da araba kazası gibi dramatize edilebilecek ya da sansasyonel ögelerle sunulabilecek konular olduğu görülmektedir. Bu noktada çocukların medyada ve özellikle haberlerde nasıl temsil edildikleri oldukça önemli bir konudur. Çünkü medya, temsil edilen bir olgunun bireyler ve toplum üzerinde nasıl bir algı oluşturduğunu yansıttığı gibi mevcut algıyı destekleyebilir ya da yıkabilir. Söz konusu algı yönlendirmesi haberin öznesinin yaşamını tamamen etkiler. Bu nedenlerle çocuğun medyada nasıl ve ne şekilde sunulduğu oldukça önem arz eder. Çocuğun temsili, toplumda çocuğa ve çocukluk algısına olan yaklaşımı yönlendirmektedir. Bunun anlamı çocuğa nasıl davranılması, çocukla nasıl konuşulması gerektiği konusunda bir eğilim oluşturmasıdır. Hak haberciliği, haberin insan hakları odaklı şekilde sunulmasıdır. Çocuk odaklı habercilik benimsendiğinde çocuğun birey olarak görüldüğü ve temelinde hak haberciliğinin yattığı kabul edilir. Çocuk odaklı haberciliğin ilkeleri, çocuklarla ilgili haberlerin uluslararası çocuk hakları özelinde değerlendirilmesi, çocuk hak ve özgürlüklere dikkat çeken haberlere alan oluşturulması, çocuklara karşı yapılan hak ihlallerinin ekrana yansıtılması, haberin öznesi çocuğun mağduriyetinin abartılmaması, çocukla ilgili olumlu haberlere de yer verilmesi ve haberden çocuğun etkilenebileceği düşünülerek davranılması gerekliliğidir.

Çalışmada çocuğa yönelik şiddetin haberlerde ne şekilde sunulduğu, yayıncıların bu olaylara genel yaklaşımı ve olması gereken yayıncılık anlayışı üzerinde durulmuştur. Bu noktada bir de haberin öznesi olan çocuğun maruz kaldığı şiddet görüntülerini izleyen, haberlerin gizli tüketicisi olan çocuğun durumu değerlendirilmiştir.

Medya ve çocuk, alanda yapılan çalışmaların dikkat çekici veriler sunması sebebiyle her zaman güncelliğini koruyan bir konudur. Medya kavramı genellikle bizlere televizyonu çağrıştırır. Bunun sebebi ise çocuklar söz konusu olduğunda onların en çok izledikleri mecranın televizyon olması ve izlediklerinden etkilendiklerinin düşünülmesidir. Türk aile yapısında genellikle bütün ailenin bir arada olduğu vakit aynı zamanda ana haber bültenlerinin yayınlandığı vakte denk gelmektedir. Bu yolla çocuklarda haberlere bir şekilde

maruz kalmaktadır. Çocuklar, haberciler için hedef kitle olmamalarına rağmen gizli haber tüketicileridir ve çocukların özne olduğu haberleri gördüklerinde ilgilerini çok fazla çekmekte, zihinlerinde tutmaktadırlar. Ayrıca haberlerden etkilenmeye yetişkinlerden daha da açıklardır. Radyo Televizyon Üst Kurulu'nun yayınlamış olduğu 2020 yılının verilerini yansıtan Televizyon Yayınlarında Şiddet Araştırması'na göre haber bültenleri en fazla izlenen program türüdür. Bu durum haberlerdeki şiddet unsurlarının toplumda büyük bir kitleye ulaştığını göstermektedir. Araştırmanın diğer bir verisi "prime time"da sunulan içeriklerin 18 yaş altı çocuğu olan bireylerce daha fazla izlendiğidir. Bunun önemi, "prime time"da yayınlanan program türleri olan haber ve dizi program türlerinin yoğun şiddet ögeleri içermesi ve ebeveynlerin bu saat dilimlerinde çocuklarının şiddet içeriklerinin gizli tüketicisi haline getirebilmesidir. Bu noktada hem çocuklara hem de ebeveynlere medya okuryazarlığı bilincinin kazandırılması çok önemli bir hal almıştır. Ekran başındaki çocuk, yaşıtlarının maruz kaldığı şiddet içerikli olayların sansasyonel sunumu sebebiyle "Acımasız Dünya Sendromu" ile yüzleşebilirler. Bu sendrom, dünyanın şu anki halinden daha kötü bir yer olarak algılanması ve bu hisle yaşanılmasıdır. Ekran başında şiddet içeriğini izleyen çocuğun çift doz etkisine maruz kalması da olasıdır. Bu televizyonun ortaya koyduğu olguların, günlük yaşamda karşılığı olduğunda televizyonun etkisinin iki katına çıkmasıdır. Çocuğun öznesi olduğu haberlerin sansasyonel sunumu, bu haberleri izleyen çocukta büyük bir korku ve kendisine dair tehdit hissi oluşturabilecektir. Günlük hayatında çocuk, haberlerde şiddete maruz kalan çocukların yaşadığı durumların her an kendi başına gelebileceği korkusuyla yaşayacaktır. Çocukların, haberler vasıtasıyla yaşıtlarının başına gelen şiddet unsurlarını izlediklerinde ortaya çıkabilecek başka bir olumsuzluk, duyarsızlaşmadır. Şiddet konulu haberler, yayıncılık etik ilkeleri ihlal edilerek sansasyonel, dramatik ya da cinsel ögeler ön plana çıkarılarak sunulduğunda, ekran başındaki çocukta korku ve tedirginlik gibi oluşan duygulardan kaçınmak için duyarsızlaşma mekanizmasını geliştirebilecektir.

Çalışmada çocuğa yönelik şiddet vakalarının medyada sunumuna ilişkin mevzuat çerçevesi incelendikten sonra çocuk ve medya alanındaki etik ilkeler incelenmiştir. Bu kapsamda UNICEF tarafından yayınlanan Çocuklar ve Gençlerle ilgili Etik Kurallar Çerçevesinde Habercilik için ilkeler ve kılavuzlar, Save The Children, Oslo Çağrısı, Çocuk Hakları Bilgi Ağı (CRIN)' nın Çocuklarla ilgili Haber Yaparken Başvurulacak Etik İlkeleri, Uluslararası Gazeteciler Federasyonu Çocuklarla İlgili Konularda Haber Yapmada Gözetilecek Yollar ve İlkeler, Ofcom Yayıncılık Yönetmeliği, BBC Çocuk Haberciliği ile İlgili Rehber İlkeleri, RTÜK Görsel-İşitsel Yayıncılık İlkeleri, RTÜK ve Televizyon

Yayıncıları Derneği: Yayıncılık etik ilkeleri, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi Çocukların Haberleştirilmesi ve Çocuk Dostu Yayıncılık Rehber İlkeleri incelenmiştir. Söz konusu etik ilkeler çocuğa yönelik şiddetin sunumunda özetle, doğruluğa özen gösterilmesini, çocukların haberlerde kalıp yargılar ile anılmamasını, sansasyonel ve dramatik şekilde sunulmamasını, çocuğun kimliğinin ifşa edilmemesini, düşüncelerini medyada açıklama hakkı verilmesini, çocuğu veya yakınlarını rahatsız edecek görüntü kullanılmamasını, çocuklara yönelik ırk, din, cinsiyet, yaş gibi konularda ayrımcılık yapılmamasını, çocuğun maddi ve manevi bütünlüğüne zarar verecek ve çocuğa yönelik şiddeti özendirebilecek içeriğe yer verilmemesini, çocukların olumlu haberlerde de yer almasını içermektedir.

Çalışmanın bulgular ve yorumlar kısmında ulusal kanal lisansına sahip genel içerikli kanallardan KANAL D, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşların en az üçünde yayınlanmış 3 ayrı haberin ana haber bültenlerinde nasıl ve ne şekilde ele alındığı incelenmiştir. Bu üç vaka çocuğa yönelik ihmal ve istismarı içinde barındıran olaylardır ve içerik analizi yöntemiyle çözümlenmişlerdir. Söz konusu haberlerin somut veriler üzerinden değerlendirilmesi amacıyla öncelikle deşifre metinleri oluşturulmuştur. Etik ilkeler kapsamında kriterler belirlenmiş, bunlara göre her bir olay ve gün için tablolar oluşturulmuş ve her haber kendi özelinde incelenerek kriterlere göre tabloya işlenmiş ve 3 ayrı haber içinde kanalların tutumları bu şekilde karşılaştırılmıştır. Oluşturulan kriterler mağdurun/zanlının görüntüsüne, mağdurun/zanlının adına, mahremiyet ihlallerine, haberde öğretici ayrıntılara, görüntü tekrarlarına, sansasyonel unsurlara, dramatik ögelere, müzik ya da ses efektine ve cinsel içerikli görüntülere yer verilip verilmediğinin tespitini sağlamıştır.

İncelemiş olduğumuz ilk vaka Bursa'da, teyzesi tarafından 1 yıldır çöplüğe dönüşmüş bir evin odasında tutulan 9 yaşındaki çocuğun haberidir. Yetkililer çocuğu yarı baygın ve bir çocuğun hiçte olmaması gereken şekilde bakımsız, yardıma muhtaç bir şekilde bulmuşlardır. KANAL D ana haber bülteni "Çöp Evdeki Çocuk" haberini 4 gün, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar ise 5 gün yayınlamışlardır. İncelenen 4 medya hizmet sağlayıcı kuruluş, "Çöp Evdeki Çocuk" olayına ilişkin yapılan haberlerde mağdur çocuğun görüntülerini bulanıklaştırarak ekrana verme eğilimindedir, fakat bunun tek istisnası Show Ana Haber'de spikerin haberi sunmaya başlarken arkasındaki ekranda çocuğun bulanıklaştırmadan yansıtılan fotoğrafıdır. "Çöp Evdeki Çocuk" olayına ilişkin yapılan haberlerde incelenen 4 yayıncı kuruluşun ortak tutumu olarak zanlının görüntülerini bulanıklaştırarak ekrana yansıtmışlardır. KANAL D logolu kuruluş mağdurun hem ad hem soyadına, STAR TV, SHOW TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar ise çocuğun adına

haberlerde yer vermişlerdir. KANAL D, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar zanlının hem isim hem de soy ismine yer verirken, SHOW TV logolu yayıncı kuruluş zanlının adına yer vermemiştir. İncelenen 4 yayıncı kuruluşça mahremiyet ihlali yapıldığı tespit edilmiştir. Özellikle mağdur çocuk ambulansa bindirildiğinde "*Çekmeyin, çekmeyin*." şeklinde bağırarak, çocuk videosunun çekilmesini istememe iradesini ortaya koymasına rağmen görüntülerinin ekranlara yansıtılması büyük bir mahremiyet ihlalidir. Görüntü tekrarlarına sıkça rastlanmıştır. "Çöp Evdeki Çocuk" bütün kanalların genel olarak sansasyonel unsurlara yoğun olarak yer verdikleri bir olay olmuştur. Yoğun dramatik unsurlara yer vermiş olan yayıncı kuruluşların bu durumu haber esnasında kullanılan dramatik bir müzik ve haber dilinde seçilen ifadelerle birlikte aktardıkları gözlemlenmiştir. Özellikle SHOW TV logolu kuruluşun yoğun dramatik ögelere yer verdiği ve öyküleştirme tekniğini bir hayli kullandığı gözlemlenmiştir. KANAL D, SHOW TV, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar haber esnasında zaman zaman müziğe yer vermişlerdir. Özellikle SHOW TV logolu yayıncı kuruluş haberi sunduğu 2., 3. ve 4. günlerde haberin sunulduğu zaman dilimi boyunca habere arka fonda müzik eşlik etmiştir.

Çalışmamıza konu ikinci vaka, Burdur'da, 4 yaşındaki abisi, annesi, dayısı ve anneannesiyle yaşadığı evde ölü bulunan 3 yaşındaki çocuğun olayıdır. Dayısı ekranlara yansıyan röportajında çocuğun sırtına vurduğunu, dövdüğünü ve gözaltındaki ifadesinde ise tekme attığını da itiraf etmiştir. KANAL D, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar, "Ayşenur'un Ölümü" başlıklı haberi mağdur çocuğun fotoğrafları ve videosunu bulanıklaştırmadan yayınlamıştır. Ailesi tarafından işkencelere maruz kaldığı belirtilen mağdur çocuğun, dayısı tarafından dövülerek öldürülmüş olması yeterince travmatik bir vakayken oyun oynarken çekilen videosunun yayınlanması izleyicinin duygularını sömürmek içindir. Oysa kuruluşların yapması gereken ölmüş dahi olsa çocuğun yaşadığı acı olayın sonucunda daha fazla reyting için insanlık onur ve gururunun yok sayılmaması gerektiğidir. Ayşenur'un abisiyle oynadığı videoda, STAR TV logolu yayıncı kuruluş çocuğun 4 yaşındaki abisinin görüntüsünü bulanıklaştırarak ve ATV logolu yayıncı kuruluş ise bulanıklaştırmadan yer vermiştir. Mağdurun 4 yaşındaki abisinin de işkencelere maruz kalarak mağdur konumda olduğu ve zaten kardeşinin başına gelen travmatik olayında onu sarsabileceği, yarının yetişkini bu çocuğun bir şekilde tanınmasına neden olabilecek görüntüsünü yayınlamak doğru değildir. KANAL D logolu yayıncı kuruluş zanlının görüntüsünü bulanıklaştırırken, ATV logolu yayıncı kuruluş zanlının görüntüsünü bulanıklaştırmamış ve STAR TV logolu yayıncı kuruluş zanlı ile röportajı haber içeriğinde sunarken zanlının görüntüsünü daha uzun süre ekrana yansıtmıştır. KANAL D, STAR TV

ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar mağdurun adını vermişlerdir. STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar zanlının hem adına hem de soyadına yer verirken, KANAL D logolu yayıncı kuruluş ise zanlının adına yer vermemiştir. Üç yayıncı kuruluştada mahremiyet ihlali tespit edilmiştir. Çünkü çocuğun isim ve görüntülerinin paylaşımı mahremiyet ihlalidir. Yayıncıların genel tutumları, ölümle sonuçlanan olaylarda mağdurun fotoğraf, video, isim veya aile bireylerinin bilgilerinin açıkca verilmesi yönündedir. Fakat mağdurun ölmüş olması mahremiyet hakkını ortadan kaldırmaz. KANAL D ve ATV logolu yayıncı kuruluşların zanlının ifadesinde mağdur çocuğu gürültü yaptığı için tekme atmak suretiyle ölüme sürüklediği gerekçesi habere dair öğretici ayrıntıdır. STAR TV logolu yayıncı kuruluş ise haberin sunumunda zanlının röportajına yer vererek olaya dair daha fazla öğretici ayrıntı sunmaktadır. İncelenen 3 yayıncı kuruluşunda suçun yöntemini öğretme kastı olmadığı düşünülmekte ama bu detaylar konusunda habercinin dikkatli olması gerekmektedir. Görüntü tekrarlarına yer verilmiştir. KANAL D, STAR TV ve ATV logolu yayıncı kuruluşlar haber boyunca çocuğun bulanıklaştırılmadan fotoğraflarını ve videosunu yayınlamışlardır. ATV logolu yayıncı kuruluş ise mağdurun ve 4 yaşındaki abisinin videosunda abiyi de bulanıklaştırmamıştır. Çocuğun cansız bedeninin yorgan içinde taşındığı anlarda izleyiciyle paylaşmışlardır. STAR TV logolu kuruluş zanlı dayı ile yapılan röportajı ekrana getirmiştir. 3 yaşında öldürülen mağdurun failinin ekrana çıkıp açıklamalar yapması sansasyoneldir. KANAL D logolu yayıncı kuruluş dramatik ögelere yer vermezken, STAR TV logolu yayıncı kuruluşun haber sunumunda "Günün *en acı haberlerinden birinin* adresi Burdur.", "*Talihsiz kızın*…" ve ATV logolu yayıncı kuruluş haber esnasında "*Vicdansız dayı*…" şeklindeki ifadeleri kullanmaları dramatik ögelerdir. Bu olayda hiçbir yayıncı kuruluş müzik ya da ses efektine yer vermemiştir.

İncelememize konu üçüncü vaka, Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde daha önce 8 ve 10 yaşlarında iki çocuğu taciz eden zanlının, fırından ekmek alıp çıkan 7 yaşındaki çocuğun peşine düşmesi ve çocuğu yaşadığı apartmana kadar takip edip çocukla birlikte apartmanın içine girip cinsel istismarı gerçekleştirmesidir. Mağdurun güvenlik kameralarına yansıyan görüntüsü her üç yayıncı kuruluşta bulanıklaştırılmıştır. Ancak yayıncı kuruluşlarca mağdurun yüzü bulanıklaştırılmış dahi olsa genel fiziksel özellikleri belirgin olduğundan kimliğini ortaya çıkması muhtemeldir. Zanlının görüntüsünün STAR TV logolu yayıncı kuruluşça bulanıklaştırılarak yer verildiği, KANAL D ve SHOW TV logolu yayıncı kuruluşların ise zanlının yüzü çok belli olmasa dahi görüntüsüne, bulanıklaştırılmadan yer verilmiştir. Mağdur ve zanlının adı hiçbir yayıncı kuruluşça verilmemiştir. Olayın cinsel istismar olması sebebiyle toplumun hassasiyeti ön planda tutularak bu konuda ihtiyatlı

davranılmıştır. KANAL D, SHOW TV ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşlar mahremiyet ihlalinde bulunmuşlardır. Olay çocuğun yaşadığı mahalle ve apartmanın içinde yaşanmış ve bu ekrana yansıtılmıştır. Zaten olayın Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinde gerçekleştiği bilgisi de verilmiştir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, haber profesyonellerinin bilinçli olarak çocuğun kimliğini ortaya çıkarma kastı olmasa dahi yapboz etkisiyle bir araya gelen bilgilerin mağdurun kimliğini ifşa edici olabileceğidir. Bu bilgiler birleştirildiğinde çocuğun kimliği ortaya çıkabilecektir ve bu çocuğun özel hayatına yapılan bir saldırıdır. Üstelik STAR TV logolu yayıncı kuruluş zanlının çocuğa temas ettiği anları ekrana getirmiştir. Bu durum mağdur olmuş çocuğun mahremiyetine yapılmış saldırı olmakla birlikte, ikinci kez mağduriyet yaşamasına sebep olacak türden bir sunum şeklidir. Yayıncı kuruluşlar haberde öğretici ayrıntılara yer vermişlerdir. Özellikle STAR TV logolu kuruluşun haber sunumunda zanlının çocuğun sırtına dokunduğu anların defalarca ekrana getirilmesi ve haberin sonunda da çocuğu kucağına aldığı görüntülerin yayınlanması istismara meyilli kişilerce öğretici olabilecektir. Genel olarak yayıncı kuruluşlar görüntü tekrarlarına yer vermişlerdir. Yayıncı kuruluşların tümü sansasyonel ögeleri kullanmışlardır. KANAL D logolu yayıncı kuruluş güvenlik kamerası görüntülerinde zanlı ve çocuk kırmızı halka içine almıştır. SHOW TV Ana Haber'de, zanlının, mağduru takip ettiği görüntüleri "*tacizci*" ve "*küçük kız*" şeklinde işaretlemeler yapılarak sunulmuş ve apartmanın içindeyken mağdura yakınlaşıp elini omzuna attığı anlar sarı bir daire içine alınmış ve görüntünün üzerine "*Küçük kızı taciz ediyor.*" yazılmıştır. STAR TV logolu yayıncı kuruluş zanlının, çocuğu takip ettiği görüntülerde "tacizci" ve "kız çocuğu" şeklinde işaretlemelerle dikkat çekici şekilde sunmuştur. Kız çocuğu vurgulaması yersizdir, çocucuğun cinsiyetinin bir önemi yoktur. KANAL D ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşlar dramatik unsurlara yer vermezken, Show haber bültenindeki "*…iki kız çocuğuna aynı kabusu yaşattığı ortaya çıktı*." ve "*Savunmasız küçük kız…"* ifadeler dramatizasyon ögelerdir. SHOW TV logolu yayıncı kuruluş müzik veya ses efektine yer vermezken, KANAL D logolu yayıncı kuruluş başında kısa süreli ve STAR TV logolu yayıncı kuruluşta haber sunumunun başında ritmik bir müzik arka fonda vardır. KANAL D logolu yayıncı kuruluş cinsel içerikli görüntülere yer vermezken, SHOW TV logolu yayıncı kuruluş yoğun olmamakla birlikte cinsel içerikli görüntülere yer vermiştir. STAR TV logolu yayıncı kuruluş ana haber bülteninde, zanlının mağdur çocuğun omzuna dokunduğu ve çocuğu kucağına aldığı görüntülerine yer vermiştir.

Çalışmamızın temel amacına ulaşmak noktasında daha etkili sonuçlara ulaşabilmek için ana haber bültenlerinde çocuğa yönelik şiddetin sunumunda incelenen yayıncı kuruluşların tutumları karşılaştırılmıştır. Seçilen vakaların sunumunda yayıncı kuruluşların

birbirlerinden farklı tutumlar sergiledikledikleri ortadadır. İncelenen kriterler bağlamında yeknesaklık sağlanmadığı gözlemlenmiştir. Örneğin, "Çöp Evdeki Çocuk" olayında incelenen diğer kanallar mağdurun yalnızca ismini, KANAL D yayıncı kuruluş ise mağdurun ad ve soyadını vermektedir. Ayrıca aynı olayda SHOW TV logolu yayıncı kuruluş zanlının adına yer vermezken, diğer yayıncı kuruluşlar zanlının ad ve soyadına yer vermiştir. Bu şekildeki örnekler çocuğun görüntüsü konusunda da mevcuttur. Bu durumun tehlikesi her yayıncı kuruluşun vermiş olduğu bilgilerin farklı olması ve bu farklı bilgilerin bir araya gelmesiyle ortaya çıkan yapboz etkisi sonucunda mağdurun kimliğinin ortaya çıkmasıdır. Dolayısıyla çocuğa yönelik istismar ve ihmal haberlerinde mağdur çocuk, ailesi ve olayın zanlısı hakkında ayrıntı bilgilere yer verilmemesi çok önemlidir.

Günümüzde internet sayesinde bilgilerin ve haberlerin yayılma hızı ve muhafaza edilme süresi zaman kavramından bağımsızdır. Böylece haberler daha hızlı ve çok daha geniş kitlelere iletilmektedir. Televizyon haberlerinde sunulan bir olay internette çok daha hızlı bir şekilde yer almakta ve olaya dair herhangi bilgi arama motoruna yazıldığında karşımıza detaylar çıkarabilmektedir. Bu noktada televizyonda yayınlanan bir haberin o zaman diliminde yayınlanıp yok olmadığını, haberin eş zamanlı olarak internette bir şekilde yer aldığını unutmamak gerekir. Bunun çalışmamız açısından önemi, çocuk ihmal ve istismarına maruz kalmış mağdurun yıllar sonra bile karşısına olaya dair bilgilerin çıkarak maddi ve manevi bütünlüğüne zarar vermesidir. Çocukluk çağında haberin öznesi olarak yer alan çocuğun, sağlıklı bir birey olarak topluma kazandırılması asıl hedef olmalıyken, çocuk haklarını ihlal eden sunum şekilleri sebebiyle çocuklar zamansız olarak yaşadığı travmatik olayı hatırlamak zorunda kalabileceklerdir.

Çocuğa yönelik şiddet haberlerinde en önemli nokta çocuğun kimliğinin ortaya çıkmamasıdır. Çocuğun görüntü ve isminin kullanılması kişilik hakkına yapılmış bir saldırıdır ve çocuğun maddi manevi bütünlüğüne zarar verebilecektir. Bu noktada "Ayşenur'un Ölümü" başlıklı haberde yayıncı kuruluşların genel tutumunun mağdur çocuk ölmüş olduğu için fotoğraf ve videolarının herhangi bir bulanıklaştırma işlemi uygulamadan ekrana getirdikleridir. Fakat olması gereken ölmüş dahi olsa mağdur çocuğun görüntülerinin yayınlanmamasıdır çünkü ölmüş çocuğun haysiyetini korumak gerekmektedir. İncelenen yayıncı kuruluşların çocuğun öznesi olduğu haberlerde genelde sansasyonel ve dramatik ögeleri yoğun olarak kullanmaktan çekinmedikleri gözlemlenmiştir. Özellikle duygusal müzikle sundukları anlarda olayın dram yönünü artırma ve ritmik bir müzikle ise olaya aksiyon katarak izleyici açısından merak uyandırma amacı vardır. Bu etik ihlaller ve çalışmamız neticesinde incelenen diğer kriterler bağlamında tespit edilen ihlallerle

yayıncı kuruluşların maalesef ki çocuk konulu haberleri olması gerektiği gibi sunmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Genel itibariyle medyanın halihazırda travmatik bir olay yaşamış çocuğu ikinci kez mağduriyete uğrattığı ve hem çocuğun hem de yakınlarının zor durumda kalmasına sebep olacak sunum şeklini benimsediğini söylemek yerinde olacaktır.

Medya, çocuğa yönelik şiddet olaylarında hukuki metinler ve etik ilkeler kapsamında çocuk haklarına saygılı sunum şeklini benimsediğinde durumla ilgili elbette ki olumlu neticelere de varılabilir. Bu şekildeki önemli haberler medyanın haber verme hak ve özgürlüğünün bir sonucu olarak ve toplumda farkındalık oluşturma kastıyla yayınlanmalıdır. Medyanın kamuoyu oluşturabilme özelliği ve doğru kullanıldığında habere konu olayın görünürlüğünü artırarak yetkilileri harekete geçirme gücü oldukça önemlidir. Fakat yapılan çalışma genel itibariyle göstermiştir ki istismar türlerinden herhangi birine maruz kalan çocuklar, haberlerin sunum şekli nedeniyle ikinci kez mağduriyet yaşamaktadır. Bunun sebebi medya profesyonellerinin daha çok izlenme amacı ve ticari kaygılarıdır. Özellikle çocuk ihmal ve istismarı konusunda medya ticari kaygılarını bir kenara bırakarak hem olayın mağdurunu hem de yaşıtlarının konu edildiği haberleri izleyen çocukları korumakla yükümlüdür. Çalışmamızda, ana haber bültenlerinde çocuğa yönelik şiddetin sunumu konusunda hukuki metinler ve etik ilkeler kapsamında çocuğun haklarının gözetilmesi ve bu konuda farkındalık oluşturabilmek için öneriler sunulmuştur.

Öneriler

Çocuğa yönelik şiddet haberlerinde yayıncı kuruluşların sorumlu yayıncılık ilkelerine uymamaları noktasında en caydırıcı yol mahkûm olacakları idari yaptırımlardır. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'unda çocuk düzenlemesinin genelde televizyon karşısındaki çocuğu koruyucu maddeler içerdiği fakat medyada özne olan çocuk için net ve kesin maddelerin olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle medyada yer alan çocuğu koruyucu maddelerin eklenmesi yerinde olacaktır. RTÜK kanunu ve medya alanını bir şekilde etkileyen hukuki metinler taranmış fakat çocukların medya düzeninde yaşadıkları hak ihlalleri açısından uygulanabilecek yaptırımların hem sınırlı hem de caydırıcılık açısından çok da ağır olmadıkları tespit edilmiştir. Konuyla ilgili hukuki düzenlemelerin daha etkili ve caydırıcı olması için çalışmalar yapılmalıdır. "Yayın hizmetleri, çocuğa yönelik şiddet haberlerinde, çocuğun yüksek yararı göz ardı edilerek haber görüntüleri ve haber dilinin özenle seçilmemesi sonucunda mağdur çocuk ve ailesi hakkında ayrıntılı bilgilere yer vererek kimliklerinin ortaya çıkarılmasına neden olamaz."

şeklinde düzenlenebilecek ifadenin, 6112 Sayılı Kanunu'nun 8. maddesindeki yayın hizmeti ilkelerinin arasına eklenebileceği düşünülmektedir.

Kimliğin açıklanmamasını düzenleyen Basın Kanunu'nun ilgili maddesi sadece süreli yayınlar için suçun faili ya da mağduru çocuğun kimliklerinin açıklanmasını ya da ifşa olmalarına sebep olabilecek sunum şeklini yasaklamıştır. Fakat televizyon yayınları için bu şekilde bir düzenleme öngörülmemektedir. 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'a bakıldığında; 8. maddesinde yayıncıların uymakla yükümlü olduğu yayın ilkeleri ve 32. maddesinde de bu ilkelere uyulmadığında uygulanacak idari yaptırımlar düzenlenmiştir. Basın Kanunu'nun 21. maddesindeki düzenlemeye ters düşen yayınların, radyo ve televizyon için Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nca 8. maddedeki yayın ilkelerine aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle idari yaptırımlar uygulanabilecektir. Fakat televizyon haberlerinde suçun fail veya mağduru çocukların kimliklerinin açıklanmasına ya da ifşa olmalarına sebep olabilecek sunum şeklinin yasalarla yaptırıma bağlanması bu alandaki soruna daha kalıcı çözümler getirmiş olacaktır. Basın Kanunu'nun ilgili maddesi için süreli yayınlara ek olarak görsel ve işitsel medya için de aynı şekilde yaptırım geliştirilmelidir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun yöneticiler, akademisyenler, medya sektörünün temsilcileri ve meslek birlikleriyle bir araya gelerek oluşturduğu "Çocuk Dostu Yayıncılık Rehber İlkeleri" çocuk haklarını önceleyen, çocuğun üstün yararını ön planda tutan, çocuğun kötü temsiline yer vermeyen bir medya düzenini amaçlamaktadır. Medya ve çocuk alanına büyük katkılar sağlayacağı düşünülen bu ilkelerin, İngilizce'ye çevrilerek uluslararası mecrada örnek ilkeler olarak yerini alacağı ve bu şekilde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun çocuk ve medya konusuna verdiği önemin bilinirliğinin dünya çapında artacağı değerlendirilmektedir.

RTÜK, medyada çocuk temsili ve çocuk hakları bağlamında çocuğun refahını ön planda tutan ve bu konuda kıymetli çalışmalar yürüten bir kurumdur. RTÜK'ün sahip olduğu bu özelliğini uluslararası platformlarda yansıtması ve yaptığı çalışmaların dünya çapında bilinirliğini artırması kıymetlidir. Bu nedenle çocuk hakları üzerine çalışmalar yürüten UNICEF gibi kuruluşlarla bir araya gelerek medya ve çocuk alanında sorunları çözmeyi hedefleyen, güncel projeler geliştirilmelidir. Bahse konu çalışmaların ulusal ve uluslararası mecrada çocuk dostu yayıncılık bakımından atılacak önemli bir adım olacağı düşünülmektedir.

Çocuk ihmal ve istismar haberlerinin sunumu esnasında kullanılan haber dili etik ihlallere sebep olan en önemli olgulardan biridir. Bu açıdan çocuğa yönelik hak ihlallerine

fırsat verilmemesi için medyanın ticari çıkarlarından uzak "ortak bir dil" oluşturması gerekmektedir. Bu noktada haber profesyonellerinin bir araya gelerek çocuğa yönelik şiddetin sunumunda kullanacakları müşterek sözcükler üzerine karar vermeleri yerinde olacaktır. Bu müşterek dil, medya profesyonelleri ve çocuk konusunda uzmanlaşmış sosyolog ve psikologlarla ortaklaşa bir çalışmayla oluşturulmalıdır. Böylelikle haber dili konusunda ortaya çıkabilecek etik ihlallerin önüne geçilebilecektir.

Toplumsal bir sorun olan, çocuğa yönelik şiddetin haberlerini yalnızca aktarmak yetmemektedir. "Haberlerin temel amacı toplumu bilgilendirmektir." görüşünden yola çıkılarak olaya dair çözüm önerilerinin sunulması ve konuyla ilgili uzman görüşlerine yer verilmesi gerekmektedir. Çalışmamız özelinde incelenen çocuk istismar haberlerinde genellikle olay anına dair detaylı bilgiler verildiği gözlemlense bile uzman görüşüne rastlanılmamıştır. Bu şekildeki olayların önlenebilmesi amacıyla haber esnasında çözüm önerilerinden söz edilmeli, olayın sebepleri üzerinde durulmalı ve uzmanların görüşlerine değinilmelidir. Çocuğa yönelik şiddet haberlerinde sadece olaya dair bilgileri verip, izleyiciye aktarmaya ek olarak doğru yönlendirme, farkındalık oluşturma, uzman görüşleri ve bu şekildeki olaylarda başvurulabilecek merciler konusunda bilgilendirmeler, benzer olayları tecrübe eden çocuklar ve aileler için yol gösterici olabilecektir.

Üniversitelerin iletişim fakültelerinde, çocuk haklarına saygılı ve çocuk dostu yayıncılık anlayışının geliştirilebilmesine yönelik derslerin ilgili lisans programlarına eklenmesi gerekmektedir. Çocuklara yönelik etik ihlallerin son bulması adına ileride medya sektöründe yer alacak öğrencilerin; çocuk odaklı habercilik anlayışına dair yoğun bir program almaları yerinde olacaktır. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu ve Yükseköğretim Kurulu'nun yürüteceği çalışmalarla çocuğu merkezine alan derslerin zorunlu hale getirilmesi yerinde olacaktır.

Ülkemizde medya çalışanlarına yönelik, çocuğun istismar ve ihmali konularında maruz kalınan etik ihlallerin önüne geçmek adına RTÜK bünyesinde zorunlu eğitim programları geliştirilebileceği ve anılan programların belirli periyodlarla düzenlenebileceği düşünülmektedir. Haber profesyonellerine verilecek bu eğitim ile 2 yılda bir kez toplanılarak bu süre zarfında yayınlanan çocuk haberleri kapsamında örnek olaylar seçilerek etik ihlaller tespit edilerek değerlendirilmelidir. Bahse konu eğitim programı ile amaçlanan, medya sektöründe yer alan haber üreticisinden, spikerine kadar her kesimin çocuk hakları bakımından bilinçlenmesidir.

Medya kuruluşları çocuğa yönelik şiddetin sunumunda ortaya çıkan hak ihlallerine yol açmamak için kendi bünyelerinde denetim mekanizmaları geliştirmelidir. Çocukla ilgili

bir olayla karşılaşıldığında haber üretim aşamasından izleyiciye ulaşma anına kadar bir kontrol ve denetim sürecinden geçmelidir. Medya kuruluşları kendi bünyelerine mensup eğitim, psikoloji, çocuk ve iletişim alanlarında uzmanlaşmış bir ekiple çalışmalıdır. Haber, yapısı gereği topluma hızlıca ulaştırılması gereken iletiler bütünüdür. Fakat bu noktada çocuğun üstün yararı ön planda tutulmalı ve özdenetim mekanizması işletilmelidir. Kurulan uzman ekip, öznesi çocuk olan haberleri denetlemeli ve kullanılan dil, görüntüler ve içerik konusunda haber profesyonellerini yönlendirmelidir.

Çocuğa yönelik şiddet haberlerinin öznesi çocuğun durumunun takibi çok önemlidir. Bu noktada medyanın, sivil toplum kuruluşları ve kamu kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği içinde olması gerekmektedir. Özellikle habere konu olaydan dolayı çocuğun korunmaya ihtiyacı olup olmadığı mutlaka değerlendirilmelidir. Korunmaya muhtaç çocuklar için kurumlar arası koordinasyonun geliştirilmesi ve çözüme odaklanan hızlı bir yapının oluşturulması hedeflenmelidir. Bu şekilde mağdur çocuğun hayatına sağlıklı ve güvenli şekilde devam edebilme ihtimalinin oldukça artacağı kanaatindeyiz.

Medya iletilerini eleştirel bir gözle izleyip yorumlayabilme ve kendi medya mesajlarını üretme yeteneği şeklinde ifade edebileceğimiz medya okuryazarlığı ortaokullarda seçmeli ders olarak okutulmak yerine zorunlu ders haline getirilmelidir. Çocuğa yönelik şiddetin yer aldığı haberlere maruz kalan ekran başındaki çocuk bu durumdan pasif şiddet mağduru olarak etkilenebileceği için medya okuryazarlığı bilinci çocuğun bu iletilerden zarar görmemesi adına bir kalkan vazifesi görebilecektir. Ayrıca Radyo Televizyon Üst Kurulu ve Millî Eğitim Bakanlığı'nın çalışmalarıyla medya okuryazarlığının daha küçük yaş gruplarında ayrı bir ders olarak değil ancak müfredatına uygun olan bir ders kapsamına konu olarak dahil edilmesinin yerinde olacağı kanaatindeyiz.

Ana haber bültenleri yayınlandıkları saat itibariyle çocuklarında ekran başında olduğu vakitlerde yayınlanmaktadır. Bu nedenle ekran başındaki çocuğu şiddet haberlerinin olumsuzluklarından korumak için akıllı işaretlere benzer koruyucu semboller/işaretler geliştirilmeli ve kullanılmalıdır. Şiddetin türü ve hangi kesimin bu şiddete maruz kaldığı gibi bilgileri de yansıtacak olan koruyucu semboller çeşitlendirilmelidir. Özellikle çocuğa yönelik şiddetin sunumunda "Çocuklar için Uygun Olmayan İçerik" şeklinde geliştirilebilecek bu semboller ebeveynleri önceden dikkatli olmaya davet ederek ekran başındaki çocuğu şiddet haberinin olumsuzluklarından koruyabilecektir. Bu noktada RTÜK akıllı işaretler çalışmasında olduğu gibi haber bültenleri için özel olarak hazırlanacak koruyucu sembolleri doğru kullanabilmesi adına kodlama formları oluşturabilir ve buna göre haber profesyonellerinin bu sembolleri kullanabileceği düşünülmektedir. Haberlere özel

oluşturulacak koruyucu sembollerin yanı sıra haberi sunan spikerin, çocuğa yönelik şiddet içeren haberlere dair sesli bir uyarıda bulunmasının yerinde olacağı kanaatindeyiz. Toplumun kullanmayı tercih ettiği en yaygın kitle iletişim araçlarından olan televizyonun, yayınlanan haberlerin ses ve görüntüyle sunulması sebebiyle izleyici üzerindeki etkisinin yoğun olduğu söylenebilir. Bu yönünün izleyici nezdinde cazip bir iletişim aracı olmasını sağladığı düşünüldüğünde uyarının koruyucu sembol ile birlikte sesli de yapılması hedeflenen amacı daha tesirli hale getirecektir.

KAYNAKÇA

AB-AK Ortak Projesi (t.y.). İfade özgürlüğü ile ilgili Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları kaynakçası. Türk yargısının ifade özgürlüğü konusunda kapasitesinin güçlendirilmesi.

Akçay, H. (2015). Gezi Parkı olaylarının Türkiye televizyon Ana haber bültenlerindeki sunum biçimi [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]

Akdağ, Ç. (2016). Yeni medyada çocuk haberciliği: "Milliyet Çocuk", "Hürriyet Çocuk" ve "Cicicee Çocuk Deyince" sayfalarının incelenmesi. İletişim Dergisi, (25), 155-180.

Aksun, K. (2019). İfade özgürlüğü bağlamında gazetecilikte sansür ve otosansür araştırması [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yaşar Üniversitesi]

Akşit, G. (2004). Medyada şiddete duyarlılık içinde. (s.17-24). RTÜK yayını.

Aktaş Salman, U. (2019). Haberde çocuk-çocuk odaklı habercilik el kitabı. (E. Koman, Dü.) IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Arslan, H., & Topal, A. (2021). Çocuk odaklı habercilik üzerine yeni medyaya şiddet, taciz, tecavüz, cinayet haberleri üzerinden eleştirel bakış: Leyla Aydemir örneği. *IBAD* Sosyal Bilimler Dergisi (11), 132-159.

Avcı, A. (2011). Çocuk Haklarının Medya Boyutu-Sözleşmeler ve Yasal Düzenlemeler. Şirin, M., Çocuk Hakları ve Medya içinde (s. 87-105). Çocuk Vakfı Yayınları.

Aydın, D. (2009). "Tinercilerin" bir korku nesnesi olarak temsili. Toplum ve Kuram Dergisi, 43-52.

Balcı, F., & Gergin, N. (2008). Medya ve Çocuk: Medyadaki Şiddetin Çocuklara Etkisi. Giritli İnceoğlu, Y. & Akıner, N. (Ed.), Medya ve Çocuk Rehberi içinde (s. 145-170). Eğitim Kitabevi Yayınları.

Baştürk, İ. (2009). Basın Kanunu'nda kimlik açıklama yasağına aykırılık suçu. TBB Dergisi (86).

Bayraktar, S. (2015). İnsanlığın Kanayan Yarası Çocuk İstismarı ve İhmali. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri.

BBC. (2004). Çocuklara İlişkin Yayın İlkeleri Rehberi. BBC.

Berger, A. A. (1993). Kitle iletişiminde çözümleme yöntemleri (Güler, D. çev.). Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Berghan S., Arkadaş-Thibert, A. (2013). Çocuğa karşı şiddeti izleme ve göstergeler literatür taraması.https://www.unicef.org/turkiye/media/3646/file/%C3%87OCU%C4%9EA%20KAR%C5%9EI%20%C5%9E%C4%B0DDET%20%C4%B0zleme%20ve%20G%C3%B6stergeler%20Literat%C3%BCr%20Taramas%C4%B1.pdf. Erişim tarihi: 03.10.2022

Bilir, Ş., Arı, M., Dönmez, N., Atik, B., & San, P. (1991, Mart). Türkiye'nin 16 ilinde 4-12 yaşlar arasındaki 50.473 çocuğa fiziksel ceza verme sıklığı ve buna ilişkin problem durumlarının incelenmesi. Sosyal Politikaları Çalışma Dergisi, *1*(1), 57-70.

Binark, M., & Bayraktutan, G. (2013). Ayın karanlık yüzü: yeni medya ve etik. Kalkedon Yayınları.

Castells, M. (2005). Enformasyon çağı: ekonomi, toplum ve kültür ağ toplumunun yükselişi. (Kılıç, E., Çev.). Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Child Rights International Network. https://home.crin.org/the-crin-code Erişim tarihi: 05.09.2023

Cılga, İ. (2001). Demokrasi İnsan Hakları Kültürü ve Çocuk Hakları. Milli Eğitim Dergisi (151).

Connell-Carrick, K. (2003). A critical review of the empirical literature: ıdentifying correlates of child neglect. Child and Adolescent Social Work Journal, 20(5), 389-425.

Çalhan, R. (2008). Çocuğa şiddetin basında sunumu [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]

Çelik, C. (2005). Çocuk kavramı ve medeni hukuk açısından çocuk haklarının tarihi gelişimi. Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi(36), http://www.e-akademi.org/incele.asp?konu=%C7OCUK%20KAVRAMI%20VE%20MEDEN%DD%20HUKUK%20A%C7ISINDAN%20%C7OCUK%20HAKLARININ%20TAR%DDH%DD%20GEL%DD%DE%DDM%DD&kimlik=-1854485512&url=makaleler/ccelik-1.htm Erişim tarihi: 24.05.2022

Çetin, N. S. (2019). Medya-siyaset ilişkisinde etik çerçeve. İnif E-Dergi, 4(2), 228-249, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/883539 , Erişim tarihi: 14.11.2022

Çığ, Ü. (2011). George Gerbner. Çoban, B(Dü.)., Kadife karanlık 2- Ayna Şövalyeleri-21. Yüzyıl iletişim çağını aydınlatan kuramcılar içinde (s. 11-89). Su Yayınları.

Davarcı, Y. (2015). Aile içinde çocuğa yönelik şiddetin dindarlıkla ilişkisi [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi]

Dileklen, T. (2005). Televizyon haberciliği. Okumuş Adam Yayınları.

Dirican, R. (2018). Tarihi süreçte çocukluk ve çocuk hakları. Çocuk ve Gelişim Dergisi, 2 (2), 51-62.

Duran, M. (2008). Çocuk ve medya. Giritli İnceoğlu, Y. & Akıner, N., Medya ve Çocuk Rehberi içinde(s. 29-38). Eğitim kitabevi yayınları.

Dursun, Ç. (2004). Haber hakikat ve iktidar ilişkisi. (S. Alankuş, Dü.) Elips Kitap.

Dursun, Ç. (2014). TV haberlerinde ideoloji. İmge Kitabevi.

Duygulu, S. (2019). Sosyal Medyada Çocuk Fotoğrafı Paylaşımlarının Mahremiyet İhlali ve Çocuk İstismarı Açısından Değerlendirilmesi. TRT Akademi, *4*(8), 428-487.

Encabo, M. N. (2014). Gazetecilik etiği ve demokrasi. İrvan, S., Medya Kültür Siyaset içinde (s. 347-361). Pharmakon Yayınevi.

Ercan Bilgiç, E. (2020). 5 soruda çocuk fotoğraflarının medyada kullanımı. İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi. https://dijitalmedyavecocuk.bilgi.edu.tr/2020/11/05/5-soruda-cocuk-fotograflarinin-medyada-kullanimi/, Erişim tarihi: 05.07.2022

Erçin, S. N. (t.y.). Sosyal Şiddet. https://www.umut.org.tr/userfiles/files/PDFler/Suheyla-Nur-Ercin.pdf, Erişim tarihi: 20.07.2022

Erdoğan, İ. (2006). Medya ve etik: eleştirel bir giriş. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 1-26.

Erdoğan Tosun, G. (2012). Çocuklar ve çocuk haklarının medyada temsili. Alankuş S., Çocuk Odaklı Habercilik içinde (s. 174-197). IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Erimli, B. (2016). Basın ve basın dışı kuruluşların görüş ve eleştirileri ışığında yeni basın kanunu. İnsan ve İnsan Dergisi, 4 (7), 24-39.

Ertürk, Y. (2011). Çocukluk çağı gelişim dönemlerine göre medya kullanımı. Şirin, M., Çocuk Hakları ve Medya içinde (s. 47-86). Çocuk Vakfı Yayınları.

Esslin, M. (2001). Televizyon çağı. Pınar Yayınları.

Evers, H. (2010). "Medya Etiği" televizyon haberciliğinde etik. Çaplı, B., Tuncel, H. (Ed.) s. 45-59

Fakibaba, E. (2021). Haberde gerçeklik ilkesi ve "Yalan haber" [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]

Genç, A. (1988). Türk televizyon haberciliğinde etik sorunlar. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 0(7), 357-379.

Gökler, B. (1993). Çağımızda çocuk ve şiddet. Psikiyatri, Psikoloji ve Psikofarmakoloji Dergisi (3P), 1(Ek 4), 33-36.

Güçer, D. (2022). Çocuk dostu yayıncılık. RTÜK İletişim Dergisi, (3), 24-29.

Güçlü , S. (2016). Çocukluk ve çocukluğun sosyolojisi bağlamında çocuk hakları. Sosyoloji Dergisi. 1-22.

Güler, N., Uzun , S., Boztaş, Z., & Aydoğan , S. (2002). Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışı ve Bunu Etkileyen Faktörler. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, 24(3), 128-134.

Günşen İçli, T., Öğün, A., & Özcan, N. (1995). Ailede kadına karşı şiddet ve kadın suçluluğu. Ankara: T.C. Devlet Bakanlığı Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü.

Gürhan, N. (2015). Her Yönüyle Çocuk İstismar ve İhmali (1 b.). Ankara Nobel Kitabevleri.

Güven, S. (2014). Çocukların medyada temsili: iyi, kötü, mağdur çocuk [Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi]

Güz, N. (2006). Şiddetin önlenmesinde medyanın rolü. Çocuk ve Ergene Yönelik Şiddetin Önlenmesi Sempozyumu, Ankara Emniyet Müdürlüğü-Sağlık Bakanlığı.

Girgin, A. (2000). Haber. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi. 0 (10). 85-96.

Girgin, A. (2005). Haber yazmak. Der Yayınları.

Hacıoğlu, B. C. (1998). Yeni Türk Ceza Kanun Tasarısının çocuk ve küçük ceza hukukuna ilişkin hükümleri. Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 4(1), 1-20.

Hall, S. (1997). Representation: cultural representations and signifying practices. İngiltere.

Hergüner, S. (2011). Duygusal İstismar ve İhmal. Öztürk, M. (Ed.), Çocuk hakları açısından çocuk ihmali ve istismarı el kitabı içinde (s. 41-54). Çocuk Vakfı Yayınları.

Hodgkin, R., & Newell, P. (1998). Çocuk haklarına dair sözleşme uygulama el kitabı. UNICEF.

Hosta, S. (2012). Çocuk Dostu Medya. Alankuş, S., Çocuk Odaklı Habercilik içinde (s. 276-294). IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Kaboğlu, İ. Ö. (1997). Türkiye'de düşünce özgürlüğü. TÜGİK Yayınları.

Karaboğa, M. T. (2018). Medya çağında çocuk ve çocuk kültürü: Şiddet ve Tüketim Kültürünün Yansımaları. Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi, 2(2), s. 1-17.

Karagöz, E. (2019). Haber ve şiddet: hayvana yönelik şiddet haberlerinin gazetede sunumu [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi]

Kızılkaya, M. (2011). İslamda Evlilik ve Aile Okulu. Hayat Yayınları.

Koman, E., & Özkan, Ş. (2018). Türkiye yazılı basınında çocukların temsili. Hrant Dink Vakfı.

Korap Özel, E., Deniz, Ş., & Pakkan, Ş. (2021). Çocuğu "Haber'den silmek: çocuk haberlerinde gazetecilik etiği için yeni bir fırsat olarak unutulma hakkı. Connectist: İstanbul University of Journal of Communication Sciences, (61), 1-34.

Köknel, Ö. (2000). Bireysel ve toplumsal şiddet. Altın Kitaplar Yayınevi.

Kurt, S. (2016). Çocuk haklarına ilişkin temel uluslararası belgeler ve Türkiye uygulaması. Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, (36), 99-127.

Lynch, M., Saralidze, L., Goguadze, N., & Zolotor, A. (2008). National Study on Violence against Children in Georgia. https://www.unicef.org/georgia/media/2161/file/Violence_Study_ENG_final.pdf. Erişim tarihi: 14.11.2022

Mamur Işıkçı, Y., & Karatepe, S. (2016). Türkiye'de çocuğa yönelik sosyal politika uygulamaları ve tarihsel analizi. Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 7(1), 69-100.

Matelski, M. (1996). Tv haberciliğinde etik. (Öcal Düzgören, B., Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

McCrum, S., & Hughes, L. (1998). Interviewing children: a guide for journalists and others. Save the Children UK.

Mian, M. (2004). World Report on Violence and Health: What it means for children and pediatricians. *The Journal of Pediatrics, 145*(1), 14-19.

Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2015, Mayıs). Çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi teknik destek projesi-eğitim ortamlarında şiddetin önlenmesi strateji ve eylem planı (Faaliyet 1.1.12- 1.1.14). Milli Eğitim Bakanlığı Proje Ofisi.

Milli Eğitim Bakanlığı, [MEB] (2015, Şubat). Çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi teknik destek projesi: Revize erken uyarı uygulamaları (Faaliyet 1.2.4). Milli Eğitim Bakanlığı Proje Ofisi.

Mora, N. (2008). Medya ve kültürel kimlik. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 5(1), 1-14.

Mutlu, E. (1991). Televizyonu Anlamak. Gündoğan Yayınları.

Mutlu, E. (1999). Televizyon ve Toplum. TRT Yayınları.

İçel, K. (1975). Haberleşme Hürriyeti. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 41(1-2), 71-107.

İçel, K. (2017). Kitle İletişim Hukuku. Beta Yayınları.

İnam, Ö., & Şahin, N. (2020). Kadına Yönelik Şiddetin Türk Medyasındaki Temsil Şekli Sistematik Derleme Araştırması. Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi, 4(1), 1-15.

International Federation of Journalists (2002). Child rights on the media putting children in the children-Guidelines for Journalists and Professionals.

İrvan, S. (2005). Medya ve etik. Alankuş, S., Medya, etik ve hukuk içinde (s. 61-108). IPS İletişim Vakfı Yayınları.

Ofcom (2019). The Ofcom Broadcasting Code.

https://www.ofcom.org.uk/__data/assets/pdf_file/0016/132073/Broadcast-Code-Full.pdf Erişim Tarihi: 18.01.2023

Ovacık, A. C. (2008). Aile içi şiddetin erkek çocuğun şiddet içeren suç işleme davranışına etkileri [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]

Özgenç, İ. (1998). Düşünceyi açıklama hürriyeti ve ceza hukuku. Doğan, İ. (Ed), 75. Yılında Cumhuriyet ve Hukuk Sempozyumu içinde (s.180-330). Diyarbakır: Dicle Üniversitesi Yayınları.

Pekmezci, H., & Özkan, H. (2015). Ebelik uygulamalarında mahremiyetin önemi. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi, *2*(1), 113-124.

Perin, C. (1974). Düşünce ve Basın Özgürlüğü (1 b.). Remzi Kitabevi.

Polat, O. (2001). Çocuk ve Şiddet. Der Yayınları.

Polat , O., & Yaycı , N. (2007). Ölümle sonuçlanan istismar olgularına yaklaşım. Polat, O, Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 2 Önleme ve Rehabilitasyon içinde (s. 223-256). Seçkin Yayıncılık.

Polat, O. (2017). Şiddet (2 b.). Seçkin Yayıncılık.

Polat, O. (2019). Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı-1. Seçkin Yayınları.

Rigel, N. (1993). Medya Ninnileri. Sistem Yayıncılık.

Rigel, N. (1995). Haber, Çocuk ve Şiddet. Der Yayınları.

Radyo Televizyon Üst Kurulu (2014). Yayın ilkeleri rehberi.https://www.rtuk.gov.tr/gorsel--isitsel-yayincilik-etik-ilkeleri/3841, Erişim tarihi: 25.01.2023

RTÜK (2018). Televizyon izleme eğilimleri araştırması. https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/Kamuoyu/televizyonizlemeegilimleriarastirmasi2018.pdf, Erişim tarihi: 18.12.2022

Radyo Televizyon Üst Kurulu (2020). Televizyon yayınlarında şiddet araştırma raporu. https://www.rtuk.gov.tr/Media/FM/Birimler/KAMUOYU/televizyon_yayinlarinda_siddet_2020.pdf, Erişim tarihi: 11.10.2023

Radyo Televizyon Üst Kurulu (2022). Çocuk Dostu Yayıncılık Rehber İlkeleri.

https://www.rtuk.gov.tr/%E2%80%9Ccocuk-dostu-yayincilik-calistayi%E2%80%9Dnda-akademisyenler-meslek-birlikleri-ve-medya-temsilcilerinin-katkilariyla-%E2%80%9Ccocuk-dostu-yayincilik-rehber-ilkeleri%E2%80%9D-olusturuldu/4201, Erişim tarihi: 11.10.2022

Radyo Televizyon Üst Kurulu Özel Çalışma Grubu (2005). Televizyon programlarındaki şiddet içeriğinin, müstehcenliğin ve mahremiyet ihlallerinin izleyicilerin ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri. http://www.ihsandag.gen.tr/index_dosyalar/RTUKRAPORUekleriyle.pdf, Erişim tarihi: 20.05.2022

Runyan, D., May-Chahal, C., Ikeda, R., Hassan, F., & Ramiro, L. (2002). Child Abuse and Neglect by Parents and Other Caregivers. International Perspectives on Child Abuse, 59-86.

Sancar, T. (2006). "Türklüğü, Cumhuriyeti, Meclisi, Hükümeti, Adliyeyi, Bakanlıkları, Devletin Askeri ve Emniyet Muhafaza Kuvvetlerini" alenen tahkir ve tezyif suçları (2 b.). Seçkin Yayıncılık.

Save the Children International. https://www.savethechildren.net/about-us/who-we-are Erişim tarihi: 10.02.2023

Saygın, E. (2016). Türkiye ve İngiltere' de radyo ve televizyon yayıncılığı alanındaki düzenleyici ve denetleyici kurumlar ve bu kurumlara verilen yeni bir görev: medya okuryazarlığının geliştirilmesi. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, (27), s. 409-436.

Sine Nazlı, R., Kalafat Çat, A., & Kayadayı, A. (2021). Çocuk konulu haberlerin medyada temsili. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi İnternet Dergisi (e-gifder), 9 (1), 325-350. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1396429, 22.05.2022

Slep, A. S., & O'Leary, S. (2001). Examining partner and child abuse: are we ready for a more ıntegrated approach to family violence? Clinical child and family psychology review, *4*(2), 87-107.

Şafak Tanır, K. (2019). İfade özgürlüğü ve nefret söylemi dilemması: Türk medyasında queer teoriyi ifade özgürlüğü ve nefret söylemi ikilemiyle okumak [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]

Şahiner, Ü., Yurdakök, K., Kavak , U., & Çetin , İ. (2001). Tıbbi Açıdan Çocuk İstismarı. Katkı Pediatri Dergisi, 22(1), 276-285.

Şahin Kaya, Ş. (2012). Sahibinden satılık korkular: kadının korkutulan özne olarak inşasında medyanın rolü. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11 (1), 191-211.

Şen, F., & Şen, F. (2015). Sosyal medya, iletişim hakkı ve ifade özgürlüğü üzerine bir değerlendirme. Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 17 (2), 122-136.

Şirin, M. (2002). Televizyon, şiddet içerikli haber öyküleri ve çocuk. Radyo ve Televizyonlarda Şiddet ve İntihar Haberleri içinde. (s. 35-46). RTÜK yayını.

Tanör, B. (1990). Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu (3 b.). İstanbul: BDS Yayınları.

Taş, O. (2017). Ahlak düşüncesi perspektifinden medya pratiği nasıl görünür? Kültür ve İletişim Dergisi (40), 12-42.

Tavşancıl, E., & Aslan, A. E. (2001). İçerik analizi ve uygulama örnekleri. Epsilon Yayınevi.

Tılıç, L. (2001). 2000'ler Türkiye'sinde gazetecilik ve medyayı anlamak. İstanbul: Su yayınları.

Tikveş, Ö. (1968). Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda sinema filmlerinin sansürü. İstanbul Üniversitesi.

Tokgöz, O. (2003). Temel gazetecilik. İmge Kitabevi Yayınları.

Tokgöz, O. (2017). Temel gazetecilik. İmge Kitabevi Yayınları.

Topbaş, M. (2004). İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı. TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 3(4), 76-80.

Trager, R., & Dickerson, D. (2003). Yirmi birinci yüzyılda ifade hürriyeti (Yurdusev, A. N. çev.). Liberal Düşünce Topluluğu.

Turgut, C. (2021). Dijital medya ve haberlerdeki "Mağdur çocuklar" üzerine bir değerlendirme, Kadir Has Üniversitesi Bülteni. https://hukukbulteni.khas.edu.tr/bulten/53, Erişim tarihi: 15.01.2023

Türk, M. S. (2014). Medyanın gerçeklik inşası ve gerçeklik algısı. Düşünce Dünyasında Türkiz ve Siyaset ve Kültür Dergisi (28), 9-32.

Türk Dil Kurumu Güncel Türkçe Sözlük. https://sozluk.gov.tr/

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (1998). Türkiye Gazeteciler Hak ve Sorumluluk Bildirgesi.

https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi/tarih%C3%A7e.html Erişim tarihi: 03.10.2022

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti (2007). Medya ve Çeşitlilik Kılavuzu. https://www.tgc.org.tr/bildirgeler/medya-ve-cesitlilik-kilavuzu.html Erişim tarihi: 03.10.2022

UNICEF. (2007). Çocuk hakları ve gazetecilik uygulamaları-hak temelli perspektif. UNICEF Orta ve Doğu Avrupa ve Bağımsız Devletler Topluluğu Bölge Ofisi Tarafından Kabul Edilen Program. UNICEF: Dublin Teknoloji Enstitüsü.

UNICEF. (2019). Birleşmiş milletler çocuk haklarına dair sözleşme ve ihtiyari protokoller, usûl kuralları ile çocuk hakları komitesi genel yorumları.

Uslu, İ. (2022). Radyo, televizyon ve internet yayıncılığında çocukların ve gençlerin korunmasına yönelik düzenleme ve denetleme ilkeleri: Türkiye ve İngiltere örneğinde karşılaştırmalı bir inceleme [Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi]

Uzun, R. (2002). Eğlence endüstrisi ve televizyon haberciliği. Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi, (2), s. 10-29.

Uzun, R. (2014). Çocukların medyadan ve medyada korunması çocuklara yönelik etik davranış kurallarının incelenmesi. Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 0 (22), 152-167.

Ünal Özkorkut, N. (2002). Basın özgürlüğü ve Osmanlı devletindeki görünümü. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 51(3), 65-84.

Vardal, Z. B. (2015). Yeni medya ve etik. İnternational Multilinguel Academic Journal, 2(1).

World Health Organization. (2002). World Report on Violence and Health. Geneva.

Yağızoğlu, F. (2016). Türk Televizyon haberciliğinde dış haber algısı: TRT haber, CNN TÜRK ve FOX TV örneği [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi]

Yavuzer, H. (1982). Çocuk ve Suç (1. b.).

Yelesdağ, H. (2006). Ceza hukukunda çocuk kavramı ve cezai sorumluluğunun belirlenmesinde kriterler [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi]

Yengin, D. (2017). İletişim Çalışmalarında Araştırma Yöntemleri ve Uygulamaları. İstanbul: Der Yayınları.

Yenibaş, R., & Şirin, A. (2007). Ailede çocuğun istismarı ve umutsuzluk. Nobel Yayın Dağıtım.

Yoon, J. (2009). The Development of Media Literacy in Russia: Efforts from Inside and Outside the Country. M. Leaning içinde, *Issues in Information and Media Literacy: Criticism, History and Policy.* (s. 189-213). California: Informing Science Press.

Yokuş Sevük, H. (2008). Haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu. Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 12-13 (16-17-18-19), 159-195.

Yurdigül, A. (2014). Olumsuz olayların televizyon ana haber bültenlerinde sunumu: "Soma Faciası" üzerine bir inceleme çalışması. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, *2*(4), s. 71-99.

Yüksel, H., & Yüksel, M. (2014). Çocuk ihmali ve istismarı bağlamında Türkiye'de çocuk gelinler gerçeği. Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1-24.

Yüksel Özmen, Ş. (2012). Çocuğun adı yok: televizyon haberlerinde çocuğun sunumu ve çocuk hakları bağlamında değerlendirilmesi. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, 0 (34), 66-82.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Gizemnur AŞLAKCI

E-Posta Adresi : gizemnuraslakci@rtuk.gov.tr

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Uzman Yardımcısı	Radyo ve Televizyon Üst Kurulu – İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkanlığı	2019

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Hukuk Fakültesi	Bilkent Üniversitesi	2010-2016

RTÜK